

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa warmińsko-mazurskiego 2024

Report on the socio-economic situation
of Warmińsko-Mazurskie Voivodship 2024

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa warmińsko-mazurskiego 2024

Report on the socio-economic situation
of Warmińsko-Mazurskie Voivodship 2024

Urząd Statystyczny w Olsztynie Statistical Office in Olsztyn

Olsztyn 2024

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Olsztynie, Warmińsko-Mazurski Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Olsztyn, Warmińsko-Mazurski Centre for Regional Surveys

pod kierunkiem

supervised by

Joanny Balcerzak

Zespół autorski

Editorial team

Joanna Abramowicz, Izabela Bednarczyk, Mariola Kardasińska, Aleksandra Kłosińska, Beata Olszewska,
Magda Stankiewicz, Alicja Żebiałowicz

Tłumaczenie

Translation

Joanna Abramowicz

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Bożena Jarząbek, Wioletta Wasilewska

ISSN 2084-7084

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publication available on website

olsztyn.stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła

When publishing Statistical Office data – please indicate the source

Przedmowa

Urząd Statystyczny w Olsztynie przekazuje Państwu kolejną edycję publikacji *Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa warmińsko-mazurskiego 2024*. Publikacja zawiera obszerny zestaw najbardziej aktualnych informacji statystycznych charakteryzujących poziom rozwoju społeczno-gospodarczego naszego województwa.

Zakres tematyczny opracowania obejmuje problematykę z zakresu środowiska, społeczeństwa, gospodarki oraz finansów jednostek samorządu terytorialnego. Prezentowane zagadnienia zostały przedstawione w retrospekcji od 2015 r., co umożliwi analizę i ocenę zmian zachodzących w ostatnich latach. Dodatkowo istnieje możliwość porównania zjawisk społeczno-ekonomicznych występujących w województwie warmińsko-mazurskim z procesami zachodzącymi w kraju i innych województwach.

Przedstawiona w publikacji problematyka została zaprezentowana na wykresach, mapach, kartogramach i kartodiagramach, umożliwiając poznanie zmian w czasie oraz rozmieszczenia przestrzennego zjawisk i procesów społeczno-ekonomicznych. Część analityczną opracowania uzupełniają tablice przeglądowe.

Wyrażam nadzieję, że niniejsze opracowanie będzie cennym źródłem informacji o województwie warmińsko-mazurskim. Jednocześnie proszę o wszelkie sugestie dotyczące zawartości publikacji oraz zakresu prezentowanych w niej danych statystycznych.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Olsztynie

Marek Morze

Olsztyn, kwiecień 2024 r.

Preface

Statistical Office in Olsztyn presents the next edition of *Report on the socio-economic situation of Warmińsko-Mazurskie Voivodship 2024*. This publication includes a comprehensive set of the most current statistical data describing the level of socio-economic development of our Voivodship.

The thematic scope of the study includes issues relating to the environment, society, economy and finances of local government units. Described issues were presented in the retrospection since 2015 that enables analysis and assessment of changes taking place in the last years. Additionally it is possible to compare socio-economic phenomena occurring in Warmińsko-Mazurskie Voivodship with processes taking place in the country and also in other voivodships.

Issues described in the publication were presented in the form of graphs, maps, cartograms and cartodiagrams. It allows to learn about changes in time and spatial distribution of socio-economic phenomena and processes. The analytical part of the elaboration is supplemented with review tables.

I believe that this study will be a valuable source of information about Warmińsko-Mazurskie Voivodship. At the same time I ask for any suggestions regarding the content of the publication and the scope of presented statistical data.

Director
of the Statistical Office in Olsztyn

Marek Morze

Olsztyn, April 2024

Spis treści

Contents

Przedmowa	3
Preface	
Objaśnienia znaków umownych	8
Symbols	
Ważniejsze skróty	8
Major abbreviations	
Synteza	10
Executive summary	
Rozdział 1 Województwo na tle kraju	18
Chapter 1 Voivodship against the background of the country	
Rozdział 2 Województwo na tle pozostałych województw	21
Chapter 2 Voivodship against the background of other voivodships	
Rozdział 3 Powierzchnia i podział terytorialny województwa	29
Chapter 3 Area and territorial division of the Voivodship	
Rozdział 4 Środowisko	31
Chapter 4 Environment	
4.1. Powierzchnia	31
Area	
4.2. Zużycie wody. Ścieki przemysłowe i komunalne	34
Water consumption. Industrial and municipal wastewater	
4.3. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza	38
Pollution and protection of air	
4.4. Ochrona przyrody. Lasy	40
Nature protection. Forests	
4.5. Odpady przemysłowe i komunalne	44
Industrial and municipal waste	
4.6. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska	48
Economic aspects of environmental protection	
Rozdział 5 Społeczeństwo	51
Chapter 5 Society	
5.1. Kapitał ludzki	51
Human capital	
5.1.1. Demografia	51
Demography	
5.1.2. Edukacja	59
Education	
5.1.3. Zasoby pracy	68
Labour resources	

	5.2. Jakość życia	79
	Quality of life	
	5.2.1. Zamożność mieszkańców	79
	Inhabitants' wealth	
	5.2.2. Pomoc społeczna i wspieranie rodziny	87
	Social assistance and family support	
	5.2.3. Warunki mieszkaniowe	95
	Housing conditions	
	5.2.4. Ochrona zdrowia	101
	Health care	
	5.2.5. Kultura	109
	Culture	
	5.2.6. Bezpieczeństwo publiczne	113
	Public safety	
	5.2.7. Społeczeństwo informacyjne	116
	Information society	
	5.2.8. Aktywność społeczna	118
	Social activity	
Rozdział 6	Gospodarka	121
Chapter 6	Economy	
	6.1. Produkt krajowy brutto	121
	Gross domestic product	
	6.2. Przedsiębiorczość	126
	Entrepreneurship	
	6.2.1. Podmioty gospodarki narodowej	126
	Entities of the national economy	
	6.2.2. Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna	130
	Research and development as well as innovation activity	
	6.2.3. Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach	136
	Use of information and communication technologies in enterprises	
	6.2.4. Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych	138
	Financial results of non-financial enterprises	
	6.2.5. Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw	142
	Investment outlays of enterprises	
	6.3. Produkcja i usługi	146
	Production and services	
	6.3.1. Rolnictwo	146
	Agriculture	
	6.3.2. Przemysł	152
	Industry	
	6.3.3. Budownictwo	158
	Construction	
	6.3.4. Rynek wewnętrzny	165
	Internal market	

	6.3.5. Transport	167
	Transport	
	6.3.6. Energia	177
	Energy	
Rozdział 7 Chapter 7	Zarządzanie rozwojem	178
	Development management	
	7.1. Dochody jednostek samorządu terytorialnego	178
	Revenue of local government units	
	7.2. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego	181
	Expenditure of local government units	
	7.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego	184
	Result of budgets of local government units	
	7.4. Projekty dofinansowane ze środków europejskich	187
	Projects co-financed by the European funds	
	7.5. Planowanie przestrzenne	193
	Spatial planning	
Rozdział 8 Chapter 8	Wybrane dane o województwie warmińsko-mazurskim	198
	Selected data on Warmińsko-Mazurskie Voivodship	
Rozdział 9 Chapter 9	Wybrane dane o Olsztynie	202
	Selected data on Olsztyn	
Rozdział 10 Chapter 10	Wybrane dane o miastach na prawach powiatu	204
	Selected data on cities with powiat status	

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit
Kropka (.)	brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
Znak Δ	nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji categories of applied classification are presented in abbreviated form
„W tym” „Of which”	nie podaje się wszystkich składników sumy not all elements of the sum are given
Znak (*)	dane zostały zmienione w stosunku do już opublikowanych data revised

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

zł PLN	- złoty zloty
tys.	- tysiąc
mln	- milion
kg	- kilogram kilogram
dt	- decytona deciton
l	- litr litre
ha	- hektar hectare
m ²	- metr kwadratowy square metre
m ³	- metr sześcienny cubic metre
km ²	- kilometr kwadratowy square kilometre

t km	– tonokilometr
tkm	tonne-kilometre
szt.	– sztuka
pcs	pieces
PKD	– Polska Klasyfikacja Działalności Polish Classification of Activities
p. proc.	– punkt procentowy percentage point

Synteza

Środowisko

W województwie warmińsko-mazurskim w 2022 r. zużyto mniej wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w porównaniu z poprzednim rokiem. Zwiększyła się zarówno liczba oczyszczalni ścieków, jak i udział ludności korzystającej z nich w ludności ogółem. Emisja zanieczyszczeń gazowych zmniejszyła się w skali roku, natomiast pyłowych zwiększyła. Wzrosła ilość odpadów przemysłowych wytworzonych w ciągu roku. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska były niższe w porównaniu z rokiem poprzednim, a na środki trwałe służące gospodarce wodnej wyższe.

W 2022 r. w województwie wytworzono mniej odpadów komunalnych niż w roku poprzednim. W skali roku spadła ilość odebranych odpadów komunalnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Wzrósł udział odpadów zebranych selektywnie w ogólnej ilości zebranych odpadów komunalnych. Najwięcej odpadów zebranych selektywnie pochodziło z gospodarstw domowych. Na koniec roku na terenie województwa funkcjonowało 10 kontrolowanych składowisk odpadów komunalnych oraz istniało 25 nielegalnych wysypisk śmieci.

Spoleczeństwo

Liczba ludności województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2015–2023 systematycznie zmniejszała się. Zmniejszenie liczby mieszkańców było spowodowane ubytkiem migracyjnym ludności województwa, a w latach 2015, 2016, 2018–2023 również ujemnym przyrostem naturalnym.

W województwie następował proces starzenia się ludności, jednak w porównaniu z przeciętnymi wartościami w kraju warmińsko-mazurskie charakteryzowało się w 2023 r. wyższym udziałem ludności w wieku produkcyjnym oraz nieco niższym udziałem ludności w wieku poprodukcyjnym.

W okresie 2015–2022 liczba placówek przedszkolnych zwiększyła się, jednocześnie wzrosła liczba miejsc i korzystających z nich dzieci.

Liczba studentów i absolwentów w przeliczeniu na 10 tys. ludności zmniejszała się systematycznie od 2015 r.

Na koniec października 2023 r. w porównaniu z grudniem 2022 r. spadła liczba pracujących w gospodarce narodowej.

W województwie w 2023 r. w porównaniu z poprzednim rokiem zmniejszyła się liczba zarejestrowanych bezrobotnych. Stopa bezrobocia, podobnie jak w latach ubiegłych, była jedną z najwyższych w kraju.

Wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), przeprowadzonego w 4 kwartale 2023 r. wskazują, że w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku wzrosła liczba pracujących, co wpłynęło na wzrost wskaźnika zatrudnienia. Spadła liczba bezrobotnych i biernych zawodowo.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej w województwie w 2022 r. było wyższe niż przed rokiem.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w 2023 r. ukształtowało się na poziomie wyższym niż rok wcześniej.

W 2023 r. liczba emerytów i rencistów była wyższa niż rok wcześniej, wzrosła również przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto. Wyższą dynamiką charakteryzowały się świadczenia wypłacane przez KRUS.

W 2022 r. w porównaniu z poprzednim rokiem nastąpił wzrost przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego oraz przeciętnych miesięcznych wydatków na 1 osobę w gospodarstwach domowych.

Na każde 10 tys. mieszkańców województwa aż 418 osób otrzymało świadczenie z pomocy społecznej – był to najwyższy wskaźnik w kraju.

W okresie 2015–2022 liczba beneficjentów świadczeń środowiskowej pomocy społecznej w województwie w przeliczeniu na 10 tys. ludności zmniejszyła się, jednak nadal był to najwyższy wskaźnik w kraju.

W latach 2015–2022 w zasobach mieszkaniowych województwa przybyło blisko 37 tys. lokali. Przeważały mieszkania zlokalizowane w miastach, a ich udział w 2022 r. wyniósł 64,8%. Od 2015 r. warunki mieszkaniowe uległy nieznacznej poprawie. Wzrosła przeciętna wielkość mieszkania oraz przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 osobę. Mieszkania na wsi były większe niż w miastach i mieszkało w nich więcej osób. Zmalała przeciętna liczba osób, przypadająca na 1 mieszkanie.

Od 2015 r. w województwie przybyło prawie 1 126 km sieci wodociągowej. Na koniec 2022 r. na obszarach wiejskich zlokalizowane było 84,6% długości sieci wodociągowej. Mimo systematycznego wzrostu, jej gęstość w województwie należała do najniższych w kraju (13 lokata). W 2022 r. liczba osób korzystających z sieci była zbliżona do tej z roku poprzedniego. W miastach zużycie wody na 1 mieszkańca spadło w stosunku do 2021 r. i wzrosło na obszarach wiejskich.

W latach 2015–2022 w województwie przybyło ponad 883 km sieci kanalizacyjnej. Na koniec 2022 r. na terenach wiejskich znajdowało się 68,4% sieci kanalizacyjnej. W stosunku do 2021 r. zagęszczenie sieci kanalizacyjnej wzrosło. Było ono, podobnie jak w przypadku sieci wodociągowej, jednym z najniższych w kraju (14 lokata). W 2022 r. z sieci kanalizacyjnej korzystało więcej mieszkańców województwa niż rok wcześniej.

Od 2015 r. przybyło w województwie ponad 748 km sieci gazowej. Jej gęstość w przeliczeniu na 100 km² powierzchni ogólnej uplasowała województwo warmińsko-mazurskie na 15 miejscu w kraju. Wzrósł odsetek ludności korzystającej z sieci w stosunku do roku poprzedniego. W porównaniu z 2021 r. zużycie gazu przez gospodarstwa domowe spadło przy jednoczesnym spadku liczby odbiorców.

Od 2015 r. do 2022 r. liczba placówek sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3, jak i uczęszczających dzieci wzrosła ponad dwukrotnie.

W końcu 2022 r. w warmińsko-mazurskim bezpośrednio z pacjentem pracowało więcej lekarzy, lekarzy dentyistów oraz diagnostów laboratoryjnych i fizjoterapeutów niż w 2019 r. Mniej było natomiast pielęgniarek i położnych. W okresie 2015–2022 liczba placówek ambulatoryjnej służby zdrowia zmniejszyła się, co wpłynęło na zwiększenie obciążenia placówek pacjentami. Odmienną tendencję odnotowano w liczbie porad lekarskich przeliczanych na 1 mieszkańca. Na koniec 2022 r. funkcjonował jeden szpital więcej niż rok wcześniej i tyle samo co siedem lat wcześniej, niestety liczba łóżek zmniejszyła się zarówno w porównaniu do 2021 r., jak i 2015 r.

Dostępność świadczeń udzielonych przez system ratownictwa medycznego w okresie 2015–2022 mierzona liczbą zespołów ratownictwa medycznego (ZRM) przypadająca na 100 tys. ludności wskazuje na lepszy dostęp do tych jednostek w województwie niż przeciętnie w kraju we wszystkich analizowanych latach.

W latach 2015–2022 zwiększył się poziom czytelnictwa mierzony wskaźnikiem wypożyczeń księgozbioru na 1 czytelnika. Od 2015 r. wzrosła liczba kin. Liczba seansów i widzów w 2022 r. była większa zarówno w porównaniu do stanu sprzed roku, jak i sprzed siedmiu lat.

Zagrożenie przestępczością mierzone liczbą stwierdzonych przestępstw na 1000 ludności w okresie 2015–2023 r. zmniejszyło się. Wzrósł jednocześnie wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw, który w całym analizowanym okresie był wyższy od przeciętnego w kraju.

W 2023 r. poprawiło się bezpieczeństwo na drogach w porównaniu z poprzednimi latami zarówno w przypadku wypadków drogowych i ich ofiar, zwłaszcza ofiar śmiertelnych.

Udział gospodarstw domowych, posiadających w domu łącze internetowe wynosił ponad 90%, jednak w porównaniu do stanu sprzed roku obniżył się. Wzrosła popularność szerokopasmowych łącz mobilnych, zmniejszył się jednak odsetek osób regularnie korzystających z Internetu.

Gospodarka

Produkt krajowy brutto w latach 2015–2022 stopniowo wzrastał. W 2022 r. w województwie dynamika wzrostu w porównaniu z poprzednim rokiem była niższa niż w kraju.

W województwie w końcu grudnia 2023 r. w rejestrze REGON wpisanych było więcej podmiotów niż rok wcześniej. Dominowały osoby fizyczne, prowadzące działalność gospodarczą.

Wartość nakładów wewnętrznych na działalność B+R w przeliczeniu na 1 mieszkańca w okresie 2015–2022 wzrosła ponad pięciokrotnie. Nakłady te finansowane były głównie środkami wewnętrznymi.

Zwiększył się odsetek przedsiębiorstw wyposażających pracowników w urządzenia przenośne pozwalające na mobilny dostęp do Internetu, jak i otrzymujących zamówienia przez sieci komputerowe.

W 2023 r. w porównaniu z poprzednim rokiem odnotowano pogorszenie wyników finansowych uzyskanych przez przedsiębiorstwa niefinansowe, w których liczba pracujących przekraczała 49 osób, z wyjątkiem wyniku finansowego na pozostałej działalności operacyjnej oraz wyniku na operacjach finansowych. Pogorszeniu uległa też większość podstawowych wskaźników ekonomiczno-finansowych: wzrósł wskaźnik poziomu kosztów, zmniejszył się wskaźnik rentowności obrotu brutto i netto oraz wskaźnik rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów. Natomiast poprawił się wskaźnik płynności I i II stopnia.

W porównaniu z poprzednim rokiem w 2023 r. notowano spadek nakładów inwestycyjnych realizowanych przez przedsiębiorstwa niefinansowe, w których liczba pracujących przekraczała 49 osób.

W 2023 r. w odniesieniu do roku poprzedniego gorzej plonowały zarówno zboża, rzepak i rzepik, jak i ziemniaki oraz buraki cukrowe. Zwiększyło się pogłowie trzody chlewnej, natomiast zmniejszyło się pogłowie bydła i owiec. W porównaniu z rokiem poprzednim skupiono więcej podstawowych produktów rolnych (poza mlekiem i ziemniakami). Zmalały ceny skupu (poza żywcem wieprzowym i ziemniakami). Na targowiskach w porównaniu z 2022 r. wzrosły ceny ziemniaków, natomiast ceny zbóż uległy spadkowi.

W 2022 r. w odniesieniu do poprzedniego roku nastąpił wzrost globalnej produkcji rolniczej (w cenach stałych), o czym zadecydowała wyższa wartość zarówno produkcji roślinnej, jak i produkcji zwierzęcej. W skali roku zanotowano także wzrost produkcji końcowej i towarowej.

W 2023 r. w porównaniu z rokiem poprzednim spadła produkcja sprzedana przemysłu (w cenach stałych) oraz przeciętne zatrudnienie. Niższa niż przed rokiem była również wydajność pracy (mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego).

W odniesieniu do 2022 r. odnotowano wzrost produkcji sprzedanej budownictwa (w cenach bieżących). Wartość produkcji sprzedanej była jedną z najniższych w kraju (15 miejsce). Większa niż przed rokiem była wartość sprzedaży produkcji budowlano-montażowej. Wystąpił spadek przeciętnego zatrudnienia, przy jednoczesnym wzroście wydajności pracy.

W 2023 r. w województwie spadła liczba mieszkań oddanych do użytkowania, mieszkań, na realizację których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszeń z projektem budowlanym oraz mieszkań rozpoczętych. W miastach, podobnie jak w 2022 r., przybyło więcej nowych mieszkań niż na wsi. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania była większa niż rok wcześniej. Wskaźnik wielkości mieszkań, wyrażony liczbą izb w 1 mieszkaniu, pozostał na poziomie z roku poprzedniego. Spadła liczba mieszkań oddanych w przeliczeniu na 1000 ludności. Wszystkie nowo oddane mieszkania były wyposażone w podstawowe instalacje techniczno-sanitarne, tj. wodociąg, kanalizację oraz centralne ogrzewanie.

W 2023 r. w województwie warmińsko-mazurskim, w odniesieniu do roku poprzedniego, wzrosła sprzedaż detaliczna i spadła hurtowa.

Od 2015 r. przybyło w województwie prawie 1,3 tys. km dróg publicznych o twardej nawierzchni. Drogi o nawierzchni ulepszonej stanowiły 91,6% długości dróg o nawierzchni twardej. W 2022 r. gęstość dróg o nawierzchni twardej na 100 km² powierzchni województwa była najniższa w kraju. Wskaźnik gęstości dróg gminnych i powiatowych o nawierzchni twardej, jak i gruntowej, wykazywał duże zróżnicowanie terytorialne.

W 2022 r. na ogólną liczbę międzymiastowych połączeń autobusowych składały się 324 linie krajowe. Wśród połączeń krajowych dominowały linie podmiejskie.

Długość linii komunikacji miejskiej wzrosła w porównaniu z 2021 r. Taborem komunikacji miejskiej przewieziono więcej pasażerów niż w rok wcześniej.

W odniesieniu do 2021 r. długość sieci kolejowej nie uległa zmianie.

W 2022 r. przewóz ładunków żeglugą śródlądową był mniejszy niż w 2021 r. Wzrosła natomiast liczba przewiezionych pasażerów.

Na koniec 2022 r. moc zainstalowana i osiągalna w elektrowniach była w województwie wyższa niż w roku poprzednim. Odnotowano wzrost produkcji energii elektrycznej. W województwie 95,6% wytworzonej energii elektrycznej pochodziło z odnawialnych nośników energii.

W 2022 r. gospodarstwa domowe zużyły mniej prądu niż rok wcześniej. Zarejestrowanych było mniej odbiorców energii elektrycznej niż w 2021 r. Średnie zużycie prądu przez 1 mieszkańca województwa spadło w porównaniu z rokiem poprzednim.

Zarządzanie rozwojem

W 2022 r., zarówno łączne dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jak i wydatki, były wyższe niż w roku wcześniejszym. Na prawie wszystkich szczeblach samorządu terytorialnego, z wyjątkiem miast na prawach powiatu, odnotowano ujemny wynik finansowy. Zadłużenie wszystkich rodzajów jednostek zmniejszyło się.

Wartość całkowita dotacji otrzymanych przez samorządy w 2022 r. na realizację projektów w ramach programów finansowanych z udziałem środków unijnych zwiększyła się w porównaniu z rokiem wcześniejszym. Ponad 2/3 dotacji unijnych miało charakter inwestycyjny.

W 2022 r. utrzymała się ta sama liczba gmin, które wyznaczyły obszar zdegradowany, natomiast zmniejszyła się powierzchnia tego obszaru. Podobnie jak rok wcześniej, działania rewitalizacyjne prowadziła 1/3 gmin.

Executive summary

Environment

In 2022, in Warmińsko-Mazurskie Voivodship, less water was used for the needs of the national economy and population compared to the previous year. Both number of wastewater treatment plants and the share of the population using them in the total population have increased. The emission of gaseous pollutants decreased over the year, while the emission of particulate pollutants increased. The amount of industrial waste generated during the year increased. Outlays on fixed assets for environmental protection were lower compared to the previous year and outlays on fixed assets for water management were higher.

In 2022, less municipal waste was generated in the Voivodship than in the previous year. The amount of municipal waste collected per capita decreased per year. The share of waste collected separately in the total amount of municipal waste collected increased. The largest amount of municipal waste collected separately came from households. At the end of the year, there were 10 controlled municipal landfill sites and 25 illegal landfills in the Voivodship.

Society

The population of Warmińsko-Mazurskie Voivodship decreased systematically in the years 2015–2023. The decrease in the number of inhabitants was caused by the migration outflow of the Voivodship's population and in 2015, 2016, 2018–2023 also by negative natural increase.

The population ageing process was observed in the Voivodship. However, compared the average values in the country, Warmińsko-Mazurskie Voivodship was characterised in 2023 by a higher share of the working age population and a slightly lower share of the post-working age population.

In the 2015–2022 period, the number of pre-primary establishments increased, and at the same time, the number of places and children in pre-primary establishments increased.

Number of students and graduates per 10 thousand population has decreased systematically since 2015.

At the end of October 2023, the number of employed persons in the national economy decreased compared to December 2022.

In 2023, compared to the previous year, the number of registered unemployed persons decreased in the Voivodship. The unemployment rate, as in previous years, was one of the highest in the country.

The results of the Labour Force Survey (LFS) conducted in the 4th quarter of 2023, indicate that compared to the same period of the previous year, the number of employed persons increased, which contributed to an increase in the employment rate. The number of unemployed and economically inactive persons decreased.

In 2022, the average monthly gross wages and salaries in the national economy in Warmińsko-Mazurskie Voivodship was higher than in the previous year.

In 2023, the average monthly gross wages and salaries in the business enterprise sector was higher than a year earlier.

In 2023, the number of retirees and pensioners was higher than the year before, and the average monthly gross retirement and other pension also increased. Benefits paid by KRUS were characterised by higher dynamics.

In 2022, compared to the previous year, there was an increase in average monthly available income and average monthly expenditures per capita in households.

For every 10 thousand population of the Voivodship, up to 418 persons received social assistance benefits – it was the highest rate in the country.

In the 2015–2022 period, the number of social assistance beneficiaries in the Voivodship per 10 thousand population decreased, but it was still the highest rate in the country.

In 2015–2022, nearly 37 thousand premises were added to the Voivodship's dwelling stock. Dwellings located in towns predominated, with a share of 64.8% in 2022. Housing conditions have slightly improved since 2015. The average size of dwelling and the average useful floor area per person increased. Dwellings in rural areas were larger than in the towns and more people lived in them. The average number of persons per dwelling decreased.

Since 2015, almost 1,126 km of water supply distribution network have been added in the Voivodship. At the end of 2022, 84.6% of the length of the water supply network was located in rural areas. Despite a systematic increase, its density in the Voivodship was one of the lowest in the country (13th place). In 2022, the number of people using the network was similar to that of the previous year. In towns, water consumption per capita decreased compared to 2021 and increased in rural areas.

In the years 2015–2022, more than 883 km of sewage network were added in the Voivodship. At the end of 2022, 68.4% of the sewage network was located in rural areas. Compared to 2021, the density of the sewage network has increased. It was, as in the case of water supply system, one of the lowest in the country (14th place). In 2022, more inhabitants of the Voivodship were using the sewage network than the year before.

Since 2015, more than 748 km of gas supply system have been added to the Voivodship. Its density per 100 km² of total area placed Warmińsko-Mazurskie Voivodship on the 15th place in the country. The percentage of the population using the network has increased compared to the previous year. Compared to 2021, gas consumption by households decreased with a decrease in the number of consumers.

From 2015 to 2022, the number of childcare facilities for children up to the age of 3, as well as the number of children attending, more than doubled.

At the end of 2022 there were more doctors, dentists, laboratory diagnosticians and physiotherapists working directly with patients in Warmińsko-Mazurskie Voivodship than in 2019. However, there were fewer nurses and midwives. In the period 2015–2022, the number of out-patient health care facilities decreased, which resulted in an increase in patient burden on facilities. A different trend was observed in the number of medical consultations per inhabitant. At the end of 2022, there was one more hospital in operation than the year before and the same number as seven years earlier. The number of beds decreased compared to both 2021 and 2015.

The availability of services provided by the emergency medical services system in the period 2015–2022, measured by the number of emergency rescued teams per 100 thousand population, indicates better access to these units in the Voivodship than the national average in all analysed years.

In the years 2015–2022, the level of readership, measured by the index of library loans of collection per 1 library user, increased. The number of cinemas has increased since 2015. The number of screenings and audiences in 2022 was higher both compared to a year ago and seven years ago.

In the period 2015–2023, the threat of crime measured by the number of detected crimes per 1000 population decreased. At the same time, the rate of detectability of delinquents in ascertained crimes increased, and this rate was higher than the national average over the entire analysed period.

In 2023, road safety has improved compared to previous years for both road accidents and road casualties, especially fatalities.

The share of households with an Internet connection at home was over 90%, but compared to the previous year, it decreased. The popularity of mobile broadband has increased, but the percentage of people who regularly use the Internet has decreased.

Economy

Gross domestic product in 2015–2022 gradually increased. In 2022, the growth dynamics compared to the previous year was lower than in the country.

At the end of December 2023, more entities were entered in the REGON register in the Voivodship than the year before. Natural persons conducting economic activity predominated.

In the 2015–2022 period, the value of intramural expenditure on R&D per capita increased more than fivefold. These expenditures were mainly financed with intramural funds.

The percentage of enterprises equipping employees with mobile devices allowing a mobile connection to the Internet and receiving orders via computer networks has increased.

In 2023, compared to the previous year, there was a deterioration in the financial results obtained by non-financial enterprises employing more than 49 persons, except for the financial result on other operating activities and the result on financial operations. Most of the basic economic and financial indicators also deteriorated: cost level indicator increased, gross and net turnover profitability indicator and the profitability indicator on sales of products, goods and materials decreased. However, the first and the second degree financial liquidity indicator improved.

Compared to the previous year, in 2023 there was a decrease in investment outlays of non-financial enterprises employing more than 49 persons.

In 2023, compared to the previous year, both cereals, rape and turnip rape as well as potatoes and sugar beet yielded worse. The stock of pigs increased, while the stock of cattle and sheep decreased. Compared to the previous year, more basic agricultural products (except for milk and potatoes) were purchased. Procurement prices decreased (except for live pigs and potatoes). At marketplaces, compared to 2022, potato prices increased, while cereal prices decreased.

In 2022, compared to the previous year, there was an increase in gross agricultural output (in constant prices), which was due to the higher value of both crop and animal production. On an annual basis, there was also an increase in final and market output.

In 2023, compared to the previous year, sold production of industry (in constant prices) and average paid employment decreased. Labour productivity (measured by the value of sold production per employee) was also lower than in the previous year.

In relation to 2022, an increase in sold production of construction was recorded (in current prices). The value of sold production was one of the lowest in the country (15th place). The value of sales of construction and assembly production was higher than a year ago. There was a decrease in average paid employment, with an increase in labour productivity.

In 2023, the number of dwellings completed, dwellings for which permits have been granted or which have been registered with a construction project and dwellings in which construction has begun decreased in the Voivodship. In urban areas, as in 2022, more new dwellings were added than in rural areas. Average useful floor area of dwelling completed was larger than in the previous year. The dwelling size indicator, expressed as the number of rooms per dwelling, remained at the level of the previous year. The number of dwellings completed per 1000 population decreased. All newly completed dwellings were equipped with basic technical and sanitary installations, i.e. water supply, sewage system and central heating.

In 2023, compared to the previous year, retail sales increased and wholesale sales decreased in Warmińsko-Mazurskie Voivodship.

Since 2015, 1.3 thousand km of hard surface public roads have been added in the Voivodship. Roads with improved surface accounted for 91.6% of the length of hard surfaces roads. In 2022, the density of hard surface roads per 100 km² of the Voivodship's area was the lowest in the country. The density indicator of communal and district roads with hard surface as well as unsurfaced, showed a large territorial differentiation.

In 2022, the total number of interurban bus connections consisted of 324 national lines. Suburban lines dominated among national connections.

The length of urban transport lines increased compared to 2021. More passengers were transported by urban transport fleet than in the previous year.

Compared to 2021, the length of railway lines has not changed.

In 2022, transport of goods by inland waterway was lower than in 2021. However, the number of passengers transported increased.

At the end of 2022, the installed and maximum capacity of power plants was higher in the Voivodship than in the previous year. There was an increase in production of electricity. In the Voivodship, 95.6% of the electricity generated came from renewable energy sources.

In 2022, households consumed less electricity than the year before. There were fewer registered electricity consumers than in 2021. The average consumption of electricity by inhabitant of the Voivodship decreased compared to the previous year.

Development management

In 2022, both total revenues and expenditures of local government unit budgets were higher than in the previous year. At almost all levels of local government, with the exception of cities with powiat status, a negative financial result was recorded. The debt of all types of units decreased.

The total value of grants received by local governments in 2022 for projects under programmes financed with EU funds increased, compared to the previous year. More than $\frac{2}{3}$ of the EU grants were of an investment nature.

In 2022, the number of gminas that designated degraded areas remained the same, while the area of degraded area decreased. As in the previous year, revitalisation activities were carried out by $\frac{1}{3}$ of the gminas.

Rozdział 1

Chapter 1

Województwo na tle kraju

Voivodship against the background of the country

Tablica 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie
Table 1. Selected data for Poland and the Voivodship

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Warmińsko- -mazurskie
Udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania w powierzchni ogółem w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia) w % Share of devastated and degraded land requiring reclamation and management in total area in 2022 (as of 31 December) in %	0,2	0,2
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku w 2022 r. w hm ³ Consumption of water for the needs of the national economy and population during the year in 2022 in hm ³	8 971,4	102,6
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzane do wód lub do ziemi w 2022 r. w hm ³ Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground in 2022 in hm ³	7 842,7	68,2
Ścieki komunalne oczyszczane ogółem w 2022 r. w dam ³ Total municipal wastewater treated in 2022 in dam ³	1 360 368	47 235
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2022 r. w tonach/rok: Emissions of air pollutants from plants of significant nuisance to air purity in 2022 in tonnes/year:		
gazowych gases	203 623 354	1 610 597
pyłowych particulates	20 173	637
Obszary prawnie chronione ogółem w powierzchni ogółem w 2022 r. w % Total area under legal protection in total area in 2022 in %	32,3	46,7
Lesistość w 2022 r. w % Forest cover in 2022 in %	29,7	31,8
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia) Population per 1 km ² of total area in 2023 (as of 31 December)	120	56
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2023 r. Natural increase per 1000 population in 2023	-3,6	-4,5
Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności w 2023 r. Net migration for permanent residence per 1000 population in 2023	0,2	-1,7
Przeciętne trwanie życia w 2022 r. (w latach): Life expectancy in 2022 (in years):		
mężczyźni males	73,4	72,5
kobiety females	81,1	80,7
Dzieci w wieku 3–6 lat w placówkach wychowania przedszkolnego ^a na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat w roku szkolnym 2022/2023 Children aged 3–6 in pre-primary establishments ^a per 1000 children aged 3–6 in 2022/2023 school years	949	888

a W przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, zespołach wychowania przedszkolnego i punktach przedszkolnych; łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą.

a In nursery schools, pre-primary sections of primary schools, pre-primary education units and pre-primary centres; including children in units performing health care activities throughout the school year.

Tablica 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie (cd.)
 Table 1. Selected data for Poland and the Voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Warmińsko- -mazurskie
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 4 kwartale 2023 r. w % Employment rate by LFS in 4th quarter 2023 in %	57,1	53,5
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL w kwartale 2023 r. w % Activity rate by LFS in 4th quarter 2023 in %	58,9	55,0
Stopa bezrobocia według BAEL w 4 kwartale 2023 r. w % Unemployment rate by LFS in 4th quarter 2023 in %	3,1	2,9
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy w 2023 r. Registered unemployed persons per job offer in 2023	19	24
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto ^a w sektorze przedsiębiorstw w 2023 r. w zł Average monthly gross wages and salaries ^a in the enterprise sector in 2023 in PLN	7 444,39	6 089,46
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w 2023 r. w zł Average monthly gross retirement and other pension paid from the non-agricultural social security system in 2023 in PLN	3 270,23	3 015,93
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2022 r. w zł Average monthly available income per capita in households in 2022 in PLN	2 249,79	2 102,25
Wskaźniki zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych ^b w 2022 r. w % At-risk-of-poverty rate after social transfers ^b in 2022 in %	13,7	20,6
Współczynnik Giniego w 2022 r. w % Gini coefficient in 2022 in %	26,3	24,9
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2022 r. w % Social assistance beneficiaries in total population in 2022 in %	3,4	6,0
Udzielone świadczenia pomocy społecznej w 2022 r. w tys. zł Social assistance benefits granted in 2022 in thousand PLN	3 569 296	200 657
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych ^c na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w 2022 r. Children staying in nurseries and children's clubs ^c per 1000 children up to the age of 3 in 2022	180	127
Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2022 r. Population per out-patient health care unit in 2022	1 448	1 247
Pracownicy medyczni na 10 tys. ludności w 2022 r.: Medical personnel per 10 thousand population in 2022:		
lekarze doctors	34,8	25,7
pielęgniarki nurses	56,8	52,3
Łóżka w szpitalach na 10 tys. ludności w 2022 r. Beds in hospitals per 10 thousand population in 2022	43,5	46,4
Produkt krajowy brutto ^d (ceny bieżące) na 1 mieszkańca w 2022 r. w zł Gross domestic product ^d (current prices) per capita in 2022 in PLN	81 093	56 368
Podmioty gospodarki narodowej ^e na 10 tys. ludności w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia) Entities of the national economy ^e per 10 thousand population in 2023 (as of 31 December)	1 368	1 085

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Na podstawie danych z Europejskiego badania dochodów i warunków życia ludności (EU-SILC). c Łącznie z oddziałami żłobkowymi i z żłobkami przyzakładowymi. d Wstępny szacunek. e Bez podmiotów, dla których informacja o adresie siedziby/miejscu zamieszkania nie występuje w rejestrze REGON.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons. b Based on data of the European Union Statistics on Income and Living Conditions (EU-SILC). c Including nursery wards and workplace nurseries. d Preliminary estimate. e Excluding entities for which the information about business address does not exist in the REGON register.

Tablica 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie (dok.)
Table 1. Selected data for Poland and the Voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Warmińsko- -mazurskie
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego ^a na 10 tys. ludności w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia) Commercial companies with foreign capital participation ^a per 10 thousand population in 2023 (as of 31 December)	23	6
Pracujący (personel wewnętrzny) w działalności badawczej i rozwojowej na 1000 osób aktywnych zawodowo ^b w 2022 r. Internal R&D personnel per 1000 economically active persons ^b in 2022	9,5	4,6
Udział przedsiębiorstw rentownych w ogólnej liczbie badanych przedsiębiorstw niefinansowych ^c w 2023 r. w % Share of profitable enterprises in the total number of non-financial enterprises surveyed ^c in 2023 in %	80,9	77,2
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych ^c w 2023 r. w % Cost level indicator in non-financial enterprises ^c in 2023 in %	94,6	95,6
Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw ^c w 2023 r. (rok poprzedni=100; ceny bieżące) Indices of investment outlays of enterprises ^c in 2023 (previous year=100; current prices)	114,0	96,4
Obsada bydła ^d na 100 ha użytków rolnych w 2023 r. w szt. Cattle density ^d per 100 ha of agricultural land in 2023 in heads	42,5	45,2
Obsada trzody chlewnej ^d na 100 ha użytków rolnych w 2023 r. w szt. Pigs density ^d per 100 ha of agricultural land in 2023 in heads	63,1	48,0
Produkcja sprzedana przemysłu ^e (ceny bieżące) na 1 przeciętnie zatrudnionego w przemyśle w 2023 r. w zł Sold production of industry ^e (current prices) per 1 average employed person in industry in 2023 in PLN	896 419	608 710
Produkcja sprzedana budownictwa ^e (ceny bieżące) na 1 przeciętnie zatrudnionego w budownictwie w 2023 r. w zł Sold production of construction ^e (current prices) per 1 average employed person in construction in 2023 in PLN	989 166	719 890
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w 2023 r. Dwellings completed per 1000 population in 2023	5,9	4,4
Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej w 2022 r. Public roads with hard surface per 100 km ² of total area in 2022	101,5	60,4
Długość linii kolejowych eksploatowanych na 100 km ² w 2022 r. Length of railway lines operated per 100 km ² in 2022	6,2	4,5
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w 2022 r. w % Share of renewable energy sources in production of electricity in 2022 in %	21,0	95,6

a Bez podmiotów, dla których informacja o adresie siedziby/miejscu zamieszkania nie występuje w rejestrze REGON. b Aktywni zawodowo (wszystkie osoby pracujące oraz uznane za bezrobotne) – na podstawie badania aktywności ekonomicznej ludności – dane średnioroczne. c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. d Stan w dniu 1 czerwca. Jako podstawę przeliczeń dla pogłowia zwierząt gospodarskich w dniu 1 czerwca 2023 r. przyjęto dane na temat użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2020 r. e Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Excluding entities for which the information about business address does not exist in the REGON register. b Economically active persons (all persons employed and considered as unemployed) – based on the Labour Force Survey – average annual data. c Data concern economic entities employing more than 49 persons. d The data on agricultural land as of June 1, 2020 was used as the basis for the calculations for farm animal stocks on June 1, 2023. e Data concern economic entities employing more than 9 persons.

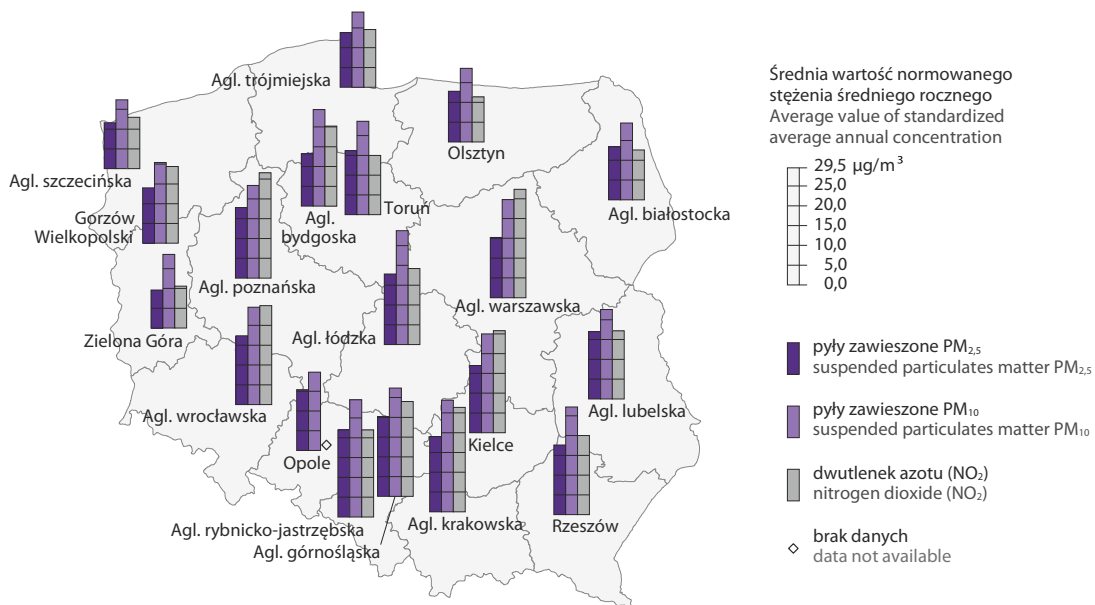
Rozdział 2

Chapter 2

Województwo na tle pozostałych województw

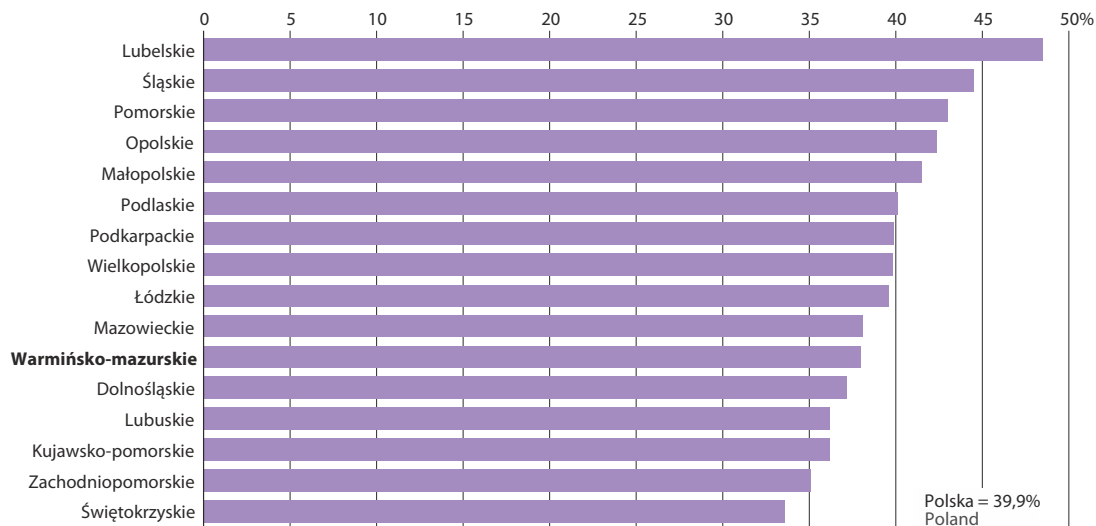
Voivodship against the background of other voivodships

Mapa 1. Stężenie pyłów zawieszonych PM_{2,5}, PM₁₀, i NO₂ w 2022 r.
 Map 1. Concentration of suspended particulates matter PM_{2,5}, PM₁₀, and NO₂ in 2022

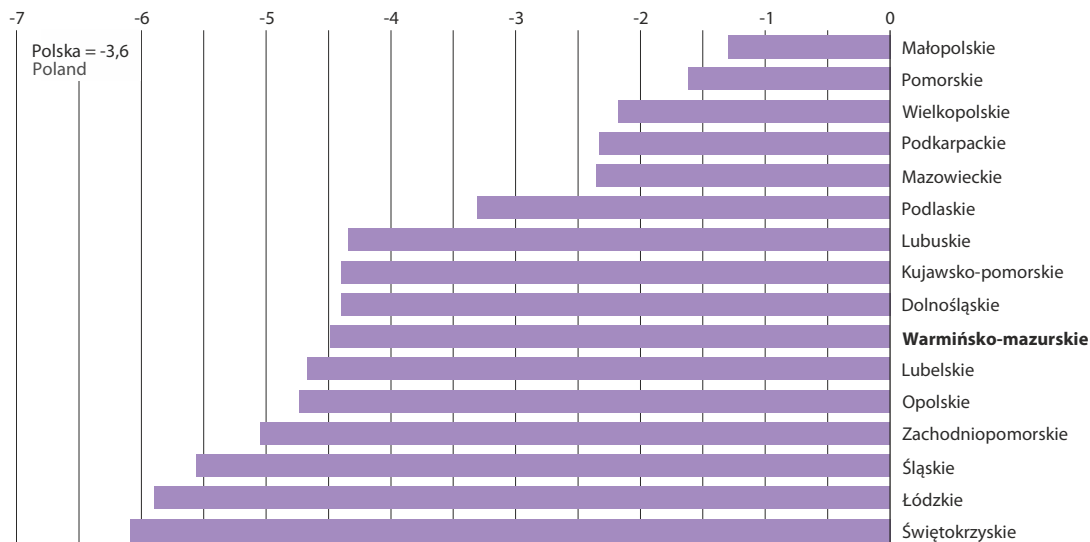

Wykres 1. Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w 2022 r.

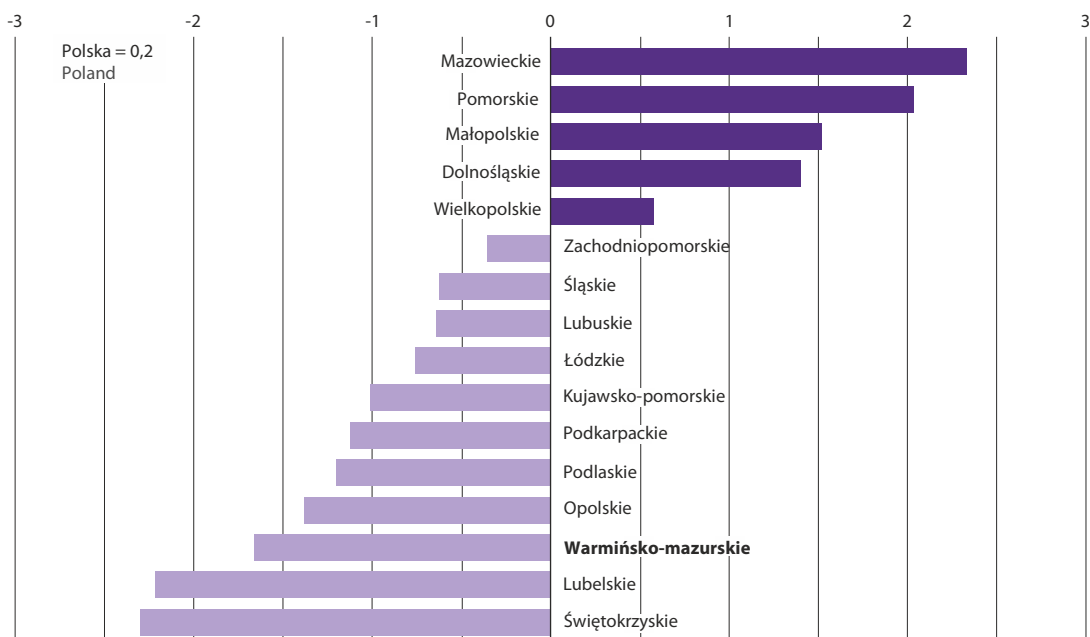
Chart 1. Municipal waste collected separately during the year in relation to total municipal waste collected in 2022

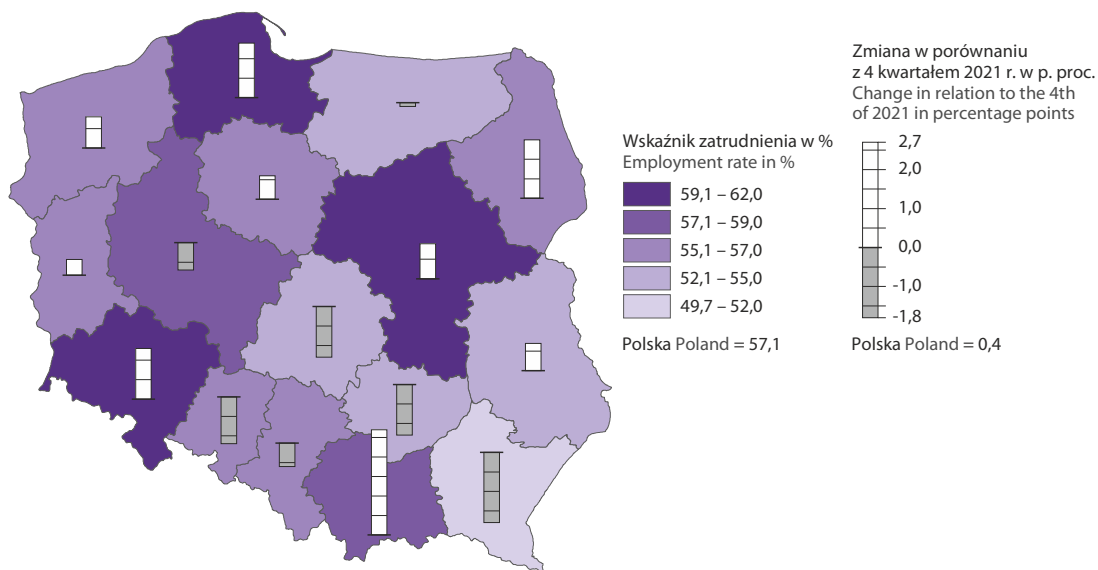
Wykres 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2023 r.
 Chart 2. Natural increase per 1000 population in 2023

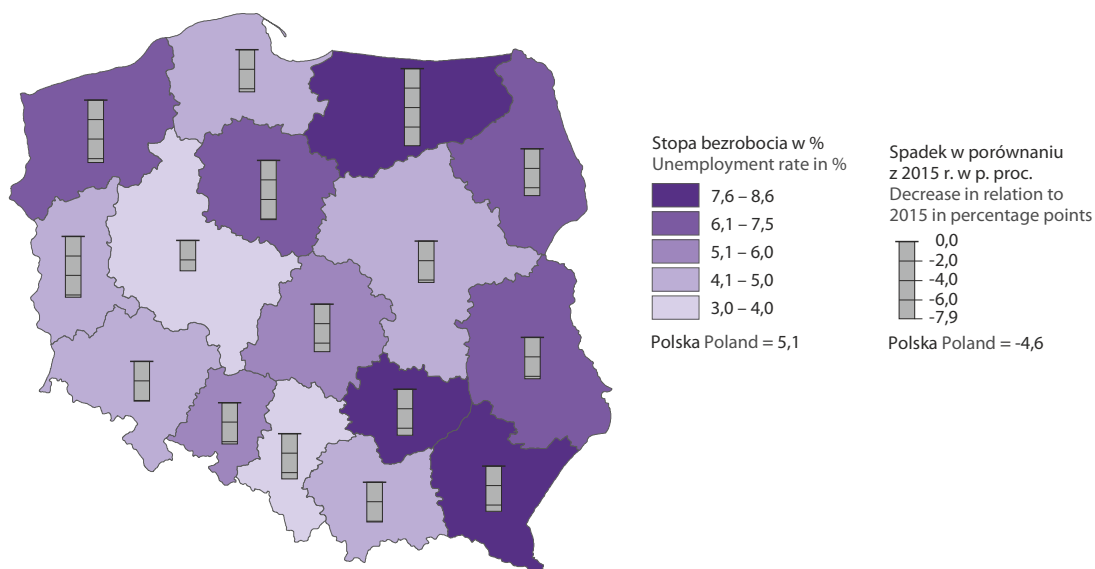
Wykres 3. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2023 r.
 Chart 3. Net internal and international migration for permanent residence per 1000 population in 2023

Mapa 2. Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 4 kwartale 2023 r.
 Map 2. Employment rate by LFS in the 4th quarter of 2023

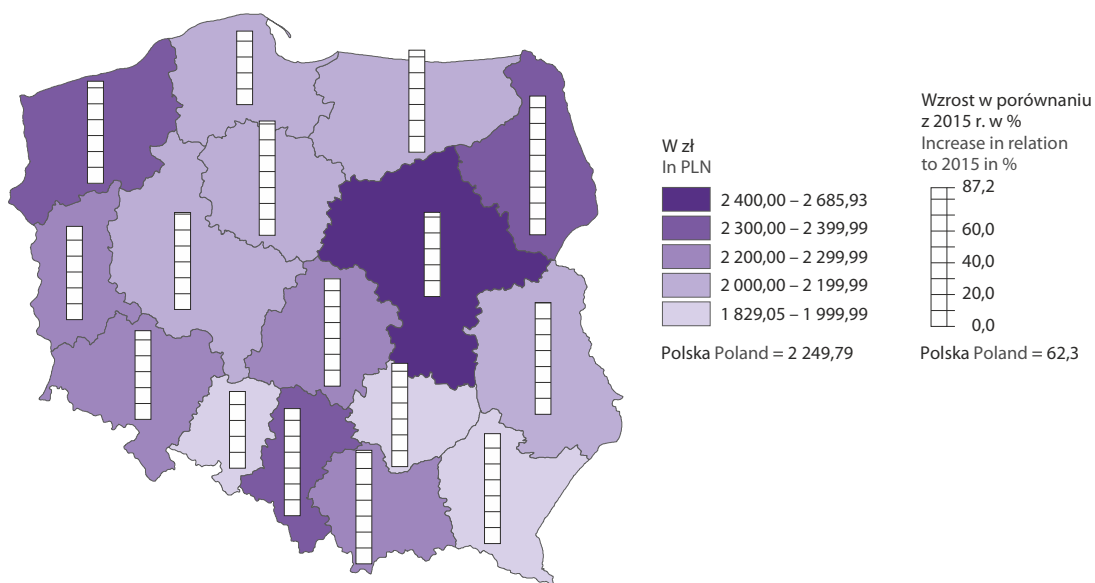

Mapa 3. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2023 r.
 Stan w dniu 31 grudnia
 Map 3. Registered unemployment rate in 2023
 As of 31 December

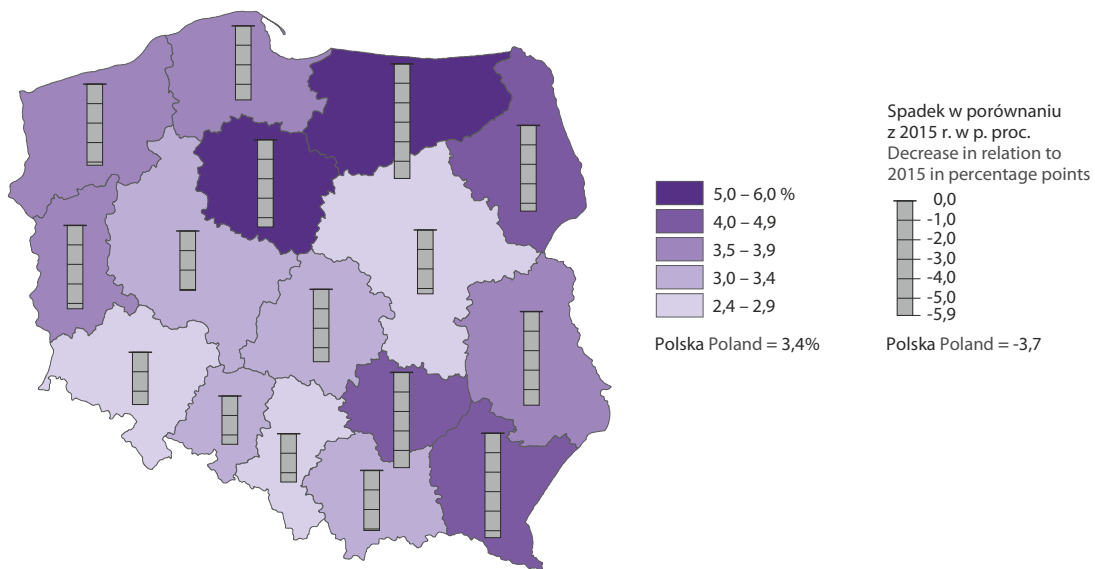
Mapa 4. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2022 r.

Map 4. Average monthly available income per capita in households in 2022

Mapa 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2022 r.

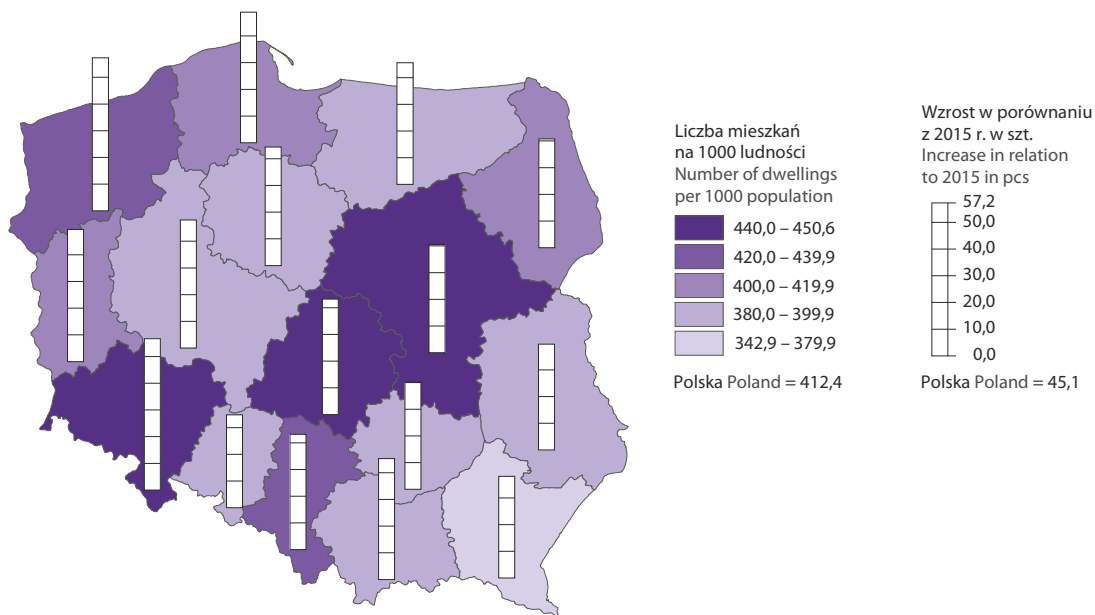
Map 5. Social assistance beneficiaries in the total population in 2022

Mapa 6. Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności w 2022 r.

Stan w dniu 31 grudnia

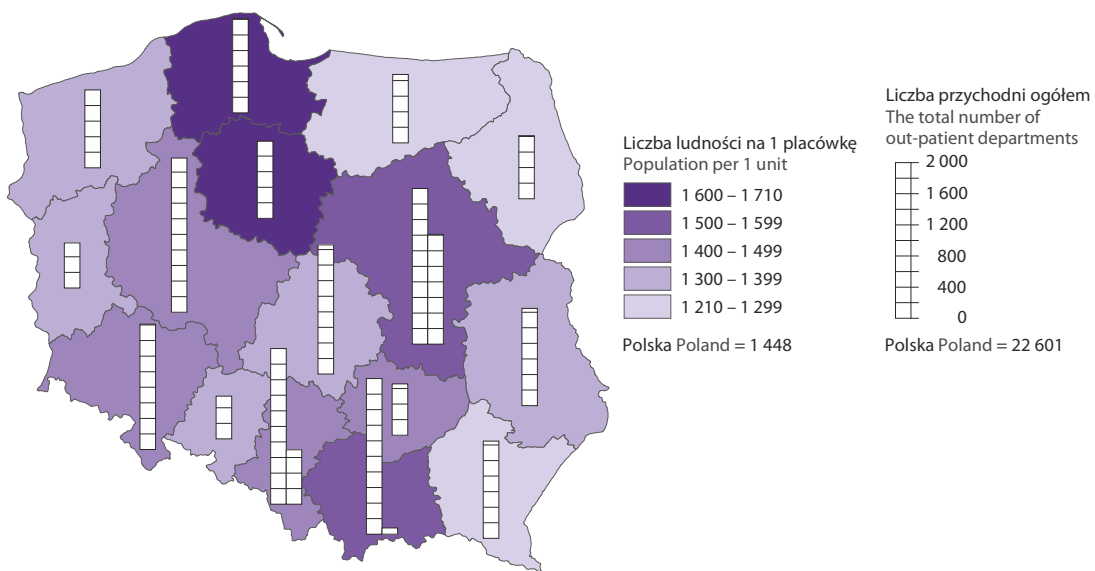
Map 6. Dwellings stocks per 1000 population in 2022
As of 31 December

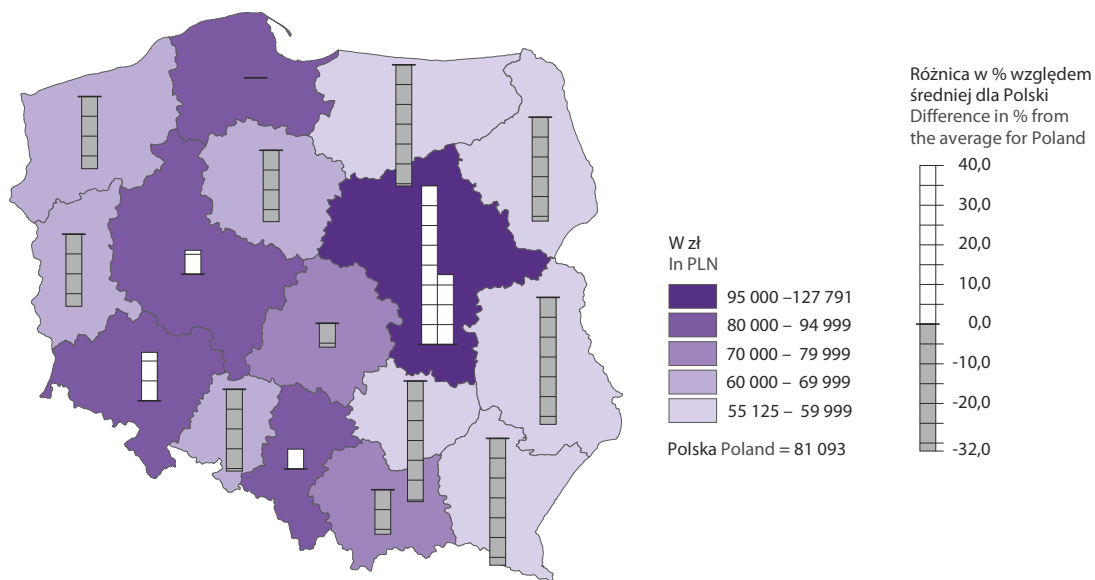
Mapa 7. Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2022 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 7. Out-patient health care units in 2022
As of 31 December

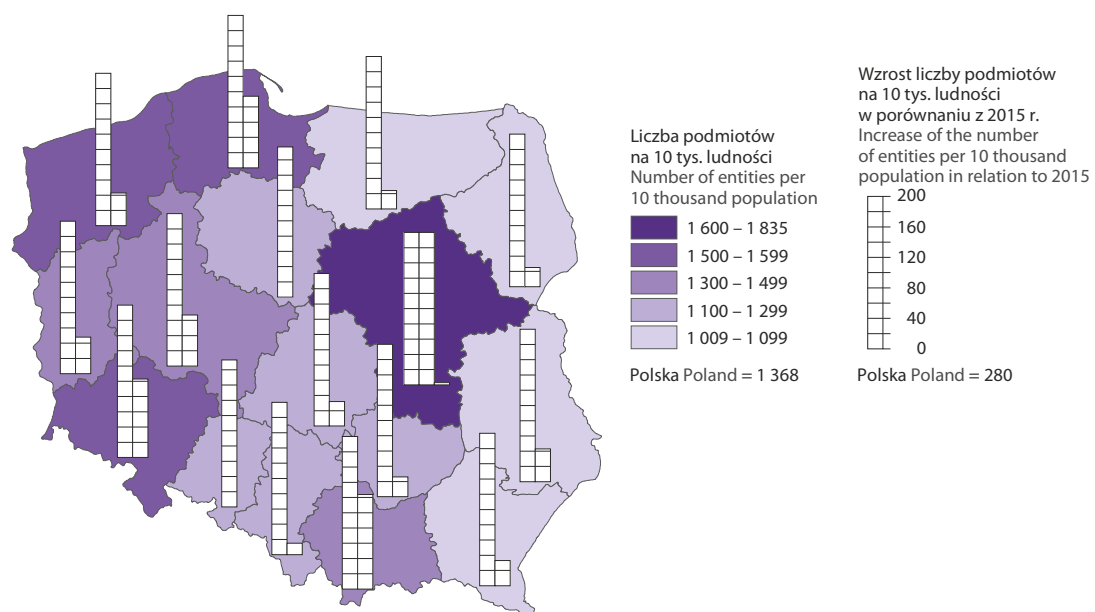

Mapa 8. Produkt krajowy brutto^a na 1 mieszkańca w 2022 r. (ceny bieżące)
 Map 8. Gross domestic product^a per capita in 2022 (current prices)

^a Grupowanie metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności; wstępne szacunki.
^a Grouping by local kind-of-activity unit method; preliminary estimates.

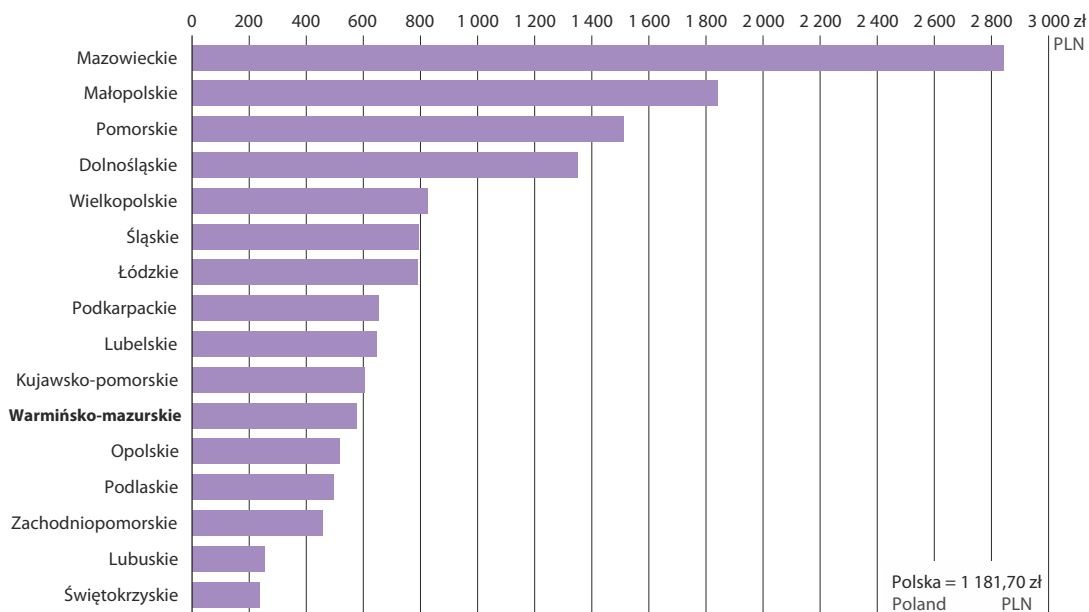
Mapa 9. Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2023 r.
 Stan w dniu 31 grudnia
 Map 9. Entities of the national economy per 10 thousand population in 2023
 As of 31 December

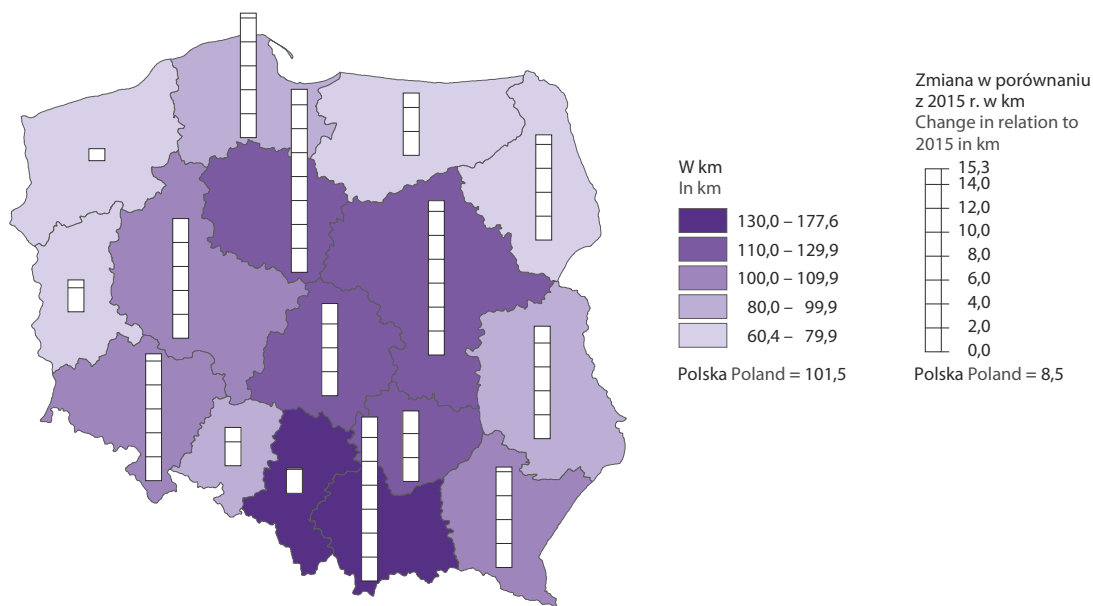
Wykres 4. Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2023 r.
 Chart 4. Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises in 2023

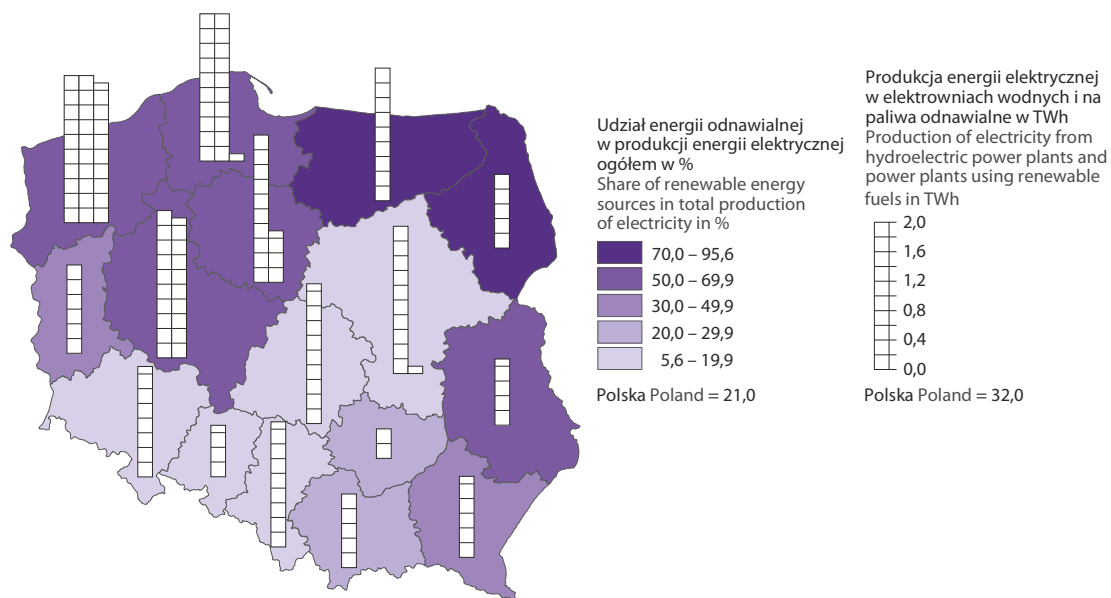
Wykres 5. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w 2022 r. (ceny bieżące)
 Chart 5. Intramural expenditure on research and development per capita in 2022 (current prices)

Mapa 10. Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km² powierzchni ogólnej w 2022 r.
 Map 10. Hard surface public road per 100 km² of total area in 2022

Mapa 11. Energia ze źródeł odnawialnych w 2022 r.
 Map 11. Energy from renewable sources in 2022

Rozdział 3

Chapter 3

Powierzchnia i podział terytorialny województwa

Area and territorial division of the Voivodship

Mapa 12. Podział administracyjny województwa warmińsko-mazurskiego w 2023 r.
 Stan w dniu 31 grudnia
 Map 12. Administrative division of Warmińsko-Mazurskie Voivodship in 2023
 As of 31 December

Powiaty województwa
 Powiats of the Voivodship

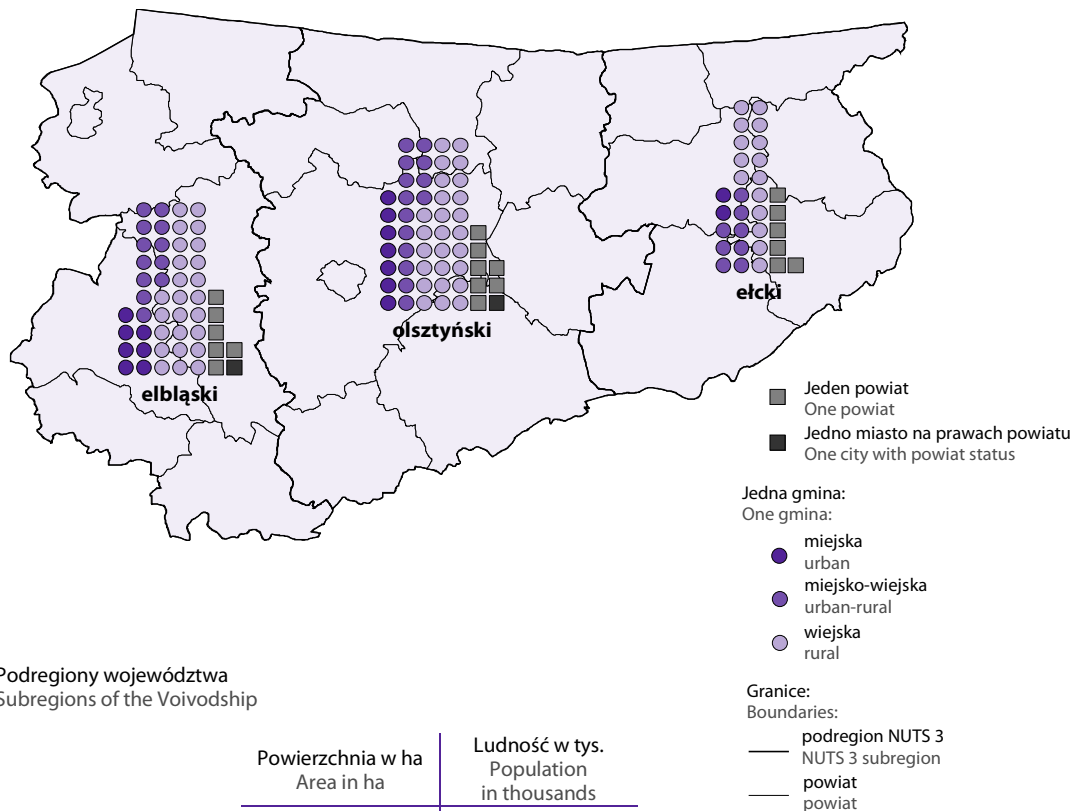
	Powierzchnia w ha Area in ha	Ludność w tys. Population in thousands		Powierzchnia w ha Area in ha	Ludność w tys. Population in thousands
Warmińsko-mazurskie	2 417 371	1 357,9	mrągowski	106 467	47,5
bartoszycki	130 748	52,7	nidzicki	96 065	30,5
braniewski	120 419	37,3	nowomiejski	69 373	42,0
działdowski	95 391	61,4	olecki	87 357	32,0
elbląski	141 301	54,1	olsztyński	283 807	129,9
elcki	111 293	88,3	ostródzki	176 658	99,1
giżycki	111 952	53,7	piski	177 532	52,0
goldapski	77 233	24,9	szczywieński	193 324	66,5
iławski	138 518	89,9	węgorzewski	69 320	20,8
kętrzyński	121 300	57,0	m. Elbląg	7 982	112,9
lidzbarski	92 499	38,1	m. Olsztyn	8 832	167,3

Według stanu w dniu 1 stycznia 2023 r. województwo warmińsko-mazurskie zajmowało powierzchnię 24 174 km², co stanowi 7,7% powierzchni kraju. Na jego obszarze (według stanu w dniu 31 grudnia 2023 r.) mieszkało 1 357,9 tys. ludności, tj. 3,6% ludności Polski. Gęstość zaludnienia na 1 km² wynosiła 56 osób (ostatnia lokata w kraju). W miastach mieszkało 58,9% ludności województwa.

Mapa 13. Podział województwa warmińsko-mazurskiego według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2023 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 13. Division of Warmińsko-Mazurskie Voivodship according to the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2023
As of 31 December

Podregiony województwa
Subregions of the Voivodship

	Powierzchnia w ha Area in ha	Ludność w tys. Population in thousands
Warmińsko-mazurskie	2 417 371	1 357,9
elbląski	749 642	496,7
ełcki	634 687	271,7
olsztyński	1 033 042	589,5

Rozdział 4

Chapter 4

Środowisko

Environment

4.1. Powierzchnia

4.1. Area

Struktura powierzchni geodezyjnej województwa warmińsko-mazurskiego nie uległa znaczącym zmianom. Największy udział miały użytki rolne, a także grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione. W latach 2015–2022 grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji i zagospodarowania utrzymały się na poziomie powyżej 4,3 tys. ha.

Województwo warmińsko-mazurskie leży w północno-wschodniej części kraju. Od północy graniczy z Federacją Rosyjską, od wschodu z województwem podlaskim, od południa z mazowieckim i kujawsko-pomorskim, a od zachodu z pomorskim.

Powierzchnia geodezyjna województwa według stanu w dniu 1 stycznia 2023 r. wynosiła 2 417,4 tys. ha i stanowiła 7,7% powierzchni kraju. Użytki rolne zajmowały nieco ponad połowę ogólnej powierzchni województwa, grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione 1/3. W województwie 5,7% gruntów znajdowało się pod wodami i był to drugi, po województwie pomorskim, najwyższy udział powierzchni wód wśród wszystkich województw w Polsce. Warmińsko-mazurskie, obok pomorskiego i zachodniopomorskiego, posiadało grunty pod wodami morskimi wewnętrznymi. Ich powierzchnia wyniosła 16,4 tys. ha.

W 2023 r. w porównaniu z 2015 r. najbardziej powiększyła się powierzchnia użytków rolnych, a także gruntów zabudowanych i zurbanizowanych.

Tablica 2. Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania

Stan w dniu 1 stycznia

Table 2. Geodesic area by land use

As of 1 January

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023	
	w ha in ha				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Powierzchnia ogólna Total area	2 417 347	2 417 347	2 417 363	2 417 371	7,7
w tym: of which:					
Użytki rolne Agricultural land	1 306 731	1 314 318 ^a	1 312 982 ^a	1 311 959 ^a	7,0
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione Forest land as well as woodland and shrubland	796 091	794 844	796 749	797 910	8,4
Grunty pod wodami Lands under waters	136 757	137 345	137 886	137 955	18,0
Grunty zabudowane i zurbanizowane Built-up and urbanised areas	92 679	95 131 ^b	96 574 ^b	97 610 ^b	5,3
Nie użytki Wasteland	74 688	66 985	66 388	65 782	14,1

a Łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych, ujmowanymi do 2016 r. w pozycji „grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione”. b Łącznie z gruntami przeznaczonymi pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych.

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

a Including woodland and shrubland on agricultural land, classified in the item "Forest land as well as woodland and shrubland" until 2016. b Including areas used for the construction of public roads or railways.

Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

W końcu 2022 r. łączna powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania wynosiła 4,6 tys. ha i stanowiła 0,2% powierzchni województwa. W kraju tych gruntów było 62,0 tys. ha, co stanowiło także 0,2% powierzchni ogółem. Powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania zmalała w województwie w porównaniu z 2015 r., natomiast wzrosła w porównaniu z poprzednim rokiem.

W 2022 r. zrehabilitowano 181 ha oraz zagospodarowano 13 ha powierzchni, w większości na cele rolnicze. Stanowiło to 4,2% gruntów zdewastowanych i zdegradowanych. W tym samym okresie z produkcji rolniczej i leśnej wyłączono 112 ha gruntów, wśród których niemal 85% stanowiły grunty rolne. Przeznaczono je przede wszystkim na tereny osiedlowe i przemysłowe.

Grunty zdegradowane – grunty, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także nieodpowiedniej działalności rolniczej.

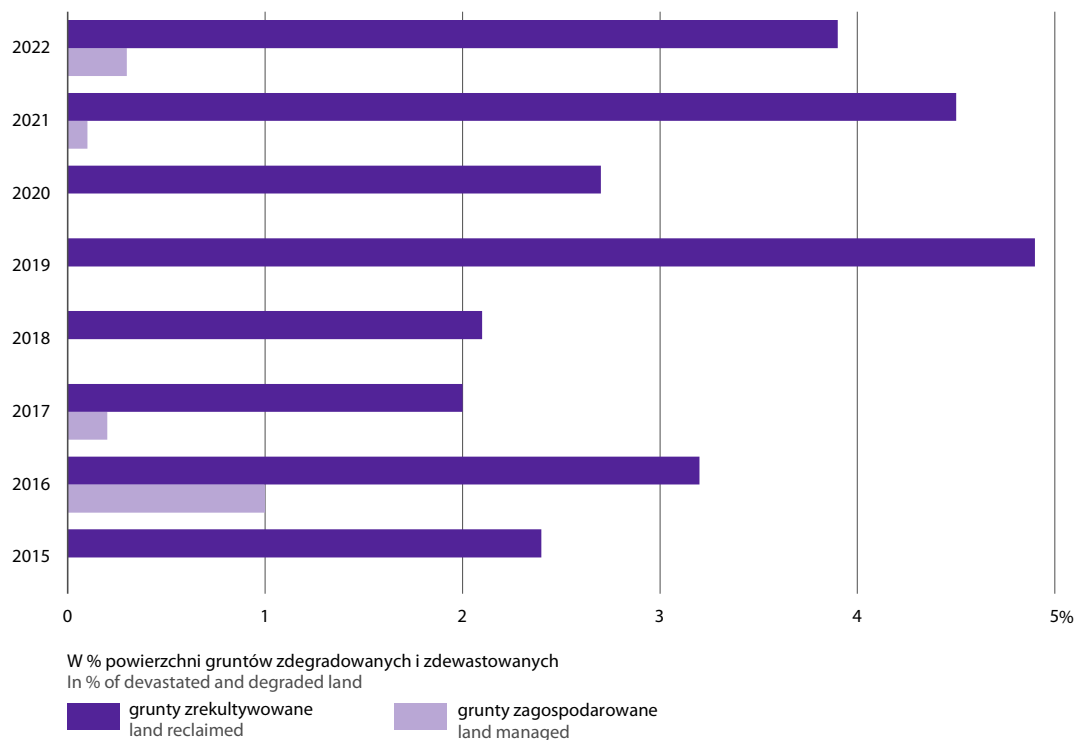
Grunty zdewastowane – grunty, które w wyniku działalności człowieka lub innych czynników utraciły całkowicie wartości użytkowe.

Rekultywacja gruntów – nadanie lub przywrócenie gruntom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg. Grunty zrehabilitowane podlegają zagospodarowaniu, czyli rolniczemu, leśnemu lub innemu rodzajowi użytkowania.

Udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania w krajowej powierzchni tych gruntów w końcu 2022 r. wyniósł 7,5%. Grunty zrehabilitowane w warmińsko-mazurskim stanowiły 5,6% gruntów zrehabilitowanych w Polsce, a grunty zagospodarowane 1,4%.

Wykres 6. Grunty zrehabilitowane i zagospodarowane w ciągu roku

Chart 6. Land reclaimed and managed during the year

4.2. Zużycie wody. Ścieki przemysłowe i komunalne

4.2. Water consumption. Industrial and municipal wastewater

Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności było niższe zarówno w skali roku, jak i w porównaniu z 2015 r. Wynikało to przede wszystkim ze zmniejszającego się poziomu zużycia wody w przemyśle, natomiast w gospodarstwach domowych pozostawało ono na zbliżonym poziomie. Utrzymała się tendencja wzrostowa oczyszczalni ścieków. Zwiększył się udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w ludności ogółem zarówno w skali roku, jak i w skali siedmiu lat.

W 2022 r. zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności wyniosło 102,6 hm³ i było niższe o 2,4% niż rok wcześniej oraz o 17,2% niższe niż w 2015 r. Udział województwa w zużyciu krajowym wyniósł 1,1%. Najwięcej wody w warmińsko-mazurskim zużyły gospodarstwa domowe (44,1% ogólnego zużycia wody) i przemysł (25,1%). W Polsce najwięcej wody zużyto w przemyśle (72,2%).

Tablica 3. Zużycie wody według potrzeb w ciągu roku

Table 3. Water consumption by needs during the year

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	
	w hm ³ in hm ³				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Ogółem^a Total^a	123,9	102,1	105,1	102,6	1,1
w tym: of which:					
Przemysł Industry	34,6	27,0	28,6	25,7	0,4
Gospodarstwa domowe Households	45,4	46,2	45,7	45,3	3,5

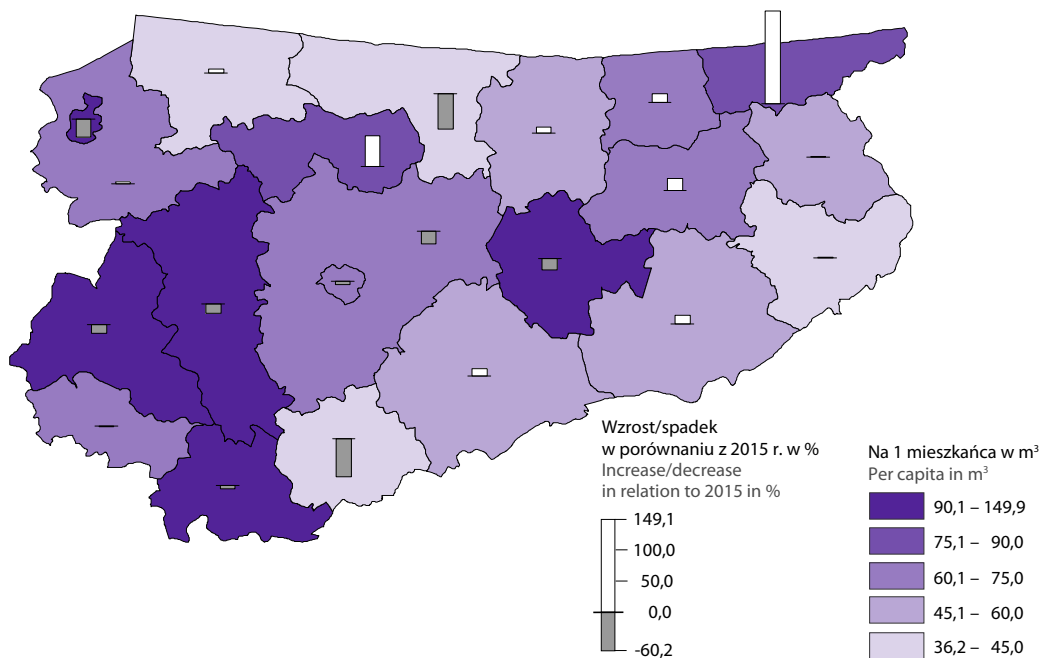
a Do 2018 r. łącznie z nawodnieniami w rolnictwie i leśnictwie
a Until 2018 includes irrigation in agriculture and forestry.

W województwie funkcjonowały 84 zakłady przemysłowe wykorzystujące wodę do produkcji. Zużyły one 25,7 hm³ wody, w tym połowę przeznaczyły do produkcji. Przychód wody w przemyśle wyniósł 26,1 hm³, w tym prawie całość pochodziła z ujęć własnych.

Na potrzeby gospodarstw domowych w ciągu roku zużyto 45,3 hm³ wody. Było to o 1,1% mniej w relacji do roku poprzedniego i o 0,4% mniej w porównaniu z 2015 r.

W przeliczeniu na 1 mieszkańca zużyto 74,9 m³ wody (w kraju 237,2 m³). W porównaniu z poprzednim rokiem ilość ta zmniejszyła się o 1,6% (w kraju wzrost o 1,9%), a w porównaniu z 2015 r. zmniejszyła się o 12,8% (w kraju spadek o 9,3%). Największe zużycie wody na 1 mieszkańca w 2022 r., przekraczające 100,0 m³, odnotowano w Elblągu i powiecie mrągowskim. Natomiast najmniejsze zużycie było w powiecie nidzickim i braniewskim. Prawie 2,5-krotny wzrost zużycia wody w porównaniu z 2015 r. odnotowano w powiecie gołdapskim, natomiast największy spadek, wynoszący ponad połowę, w nidzickim i bartoszyckim.

Mapa 14. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2022 r.
Map 14. Water consumption for the needs of the national economy and population in 2022

Do wód lub do ziemi odprowadzono 68,2 hm³ ścieków przemysłowych i komunalnych. Było to o 0,8 hm³ mniej niż w 2021 r. i o 1,2 hm³ mniej niż w 2015 r. Siecią kanalizacyjną odprowadzono 69,3%. Ścieki wymagające oczyszczania osiągnęły poziom 51,6 hm³, tj. o 0,2 hm³ mniej niż w poprzednim roku, natomiast o 3,2 hm³ więcej niż siedem lat wcześniej. Stanowiły one 2,4% ścieków w kraju. Zdecydowaną większość stanowiły ścieki komunalne. Ich wielkość wzrosła w ciągu roku o 0,1% i w porównaniu z 2015 r. o 5,4%. Ścieków przemysłowych było o 5,4% mniej niż w roku poprzednim, natomiast o 21,9% więcej niż siedem lat wcześniej. Podobnie jak w roku poprzednim, oczyszczaniu poddano prawie wszystkie ścieki wymagające oczyszczania.

Jako **ścieki wymagające oczyszczania** przyjęto ścieki odprowadzane siecią kanałów lub rowów otwartych bezpośrednio do wód lub do ziemi albo do sieci kanalizacyjnej z jednostek produkcyjnych (łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych i chłodniczymi), z innych jednostek oraz z gospodarstw domowych.

Tablica 4. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi
 Table 4. Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Oczyszczalnie ścieków Wastewater treatment plants	255	271	275	276
Ścieki komunalne odprowadzone w ciągu roku w dam ³ Municipal wastewater discharged during the year in dam ³	44 797	46 643	47 205	47 235
Ścieki przemysłowe odprowadzone w ciągu roku w dam ³ Industrial wastewater discharged during the year in dam ³	3 582	6 806	4 617	4 366
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^a Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^a	75,9	77,7	77,5	78,4

a Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – na podstawie szacunków, ludność ogółem – na podstawie bilansów.
 a Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balances.

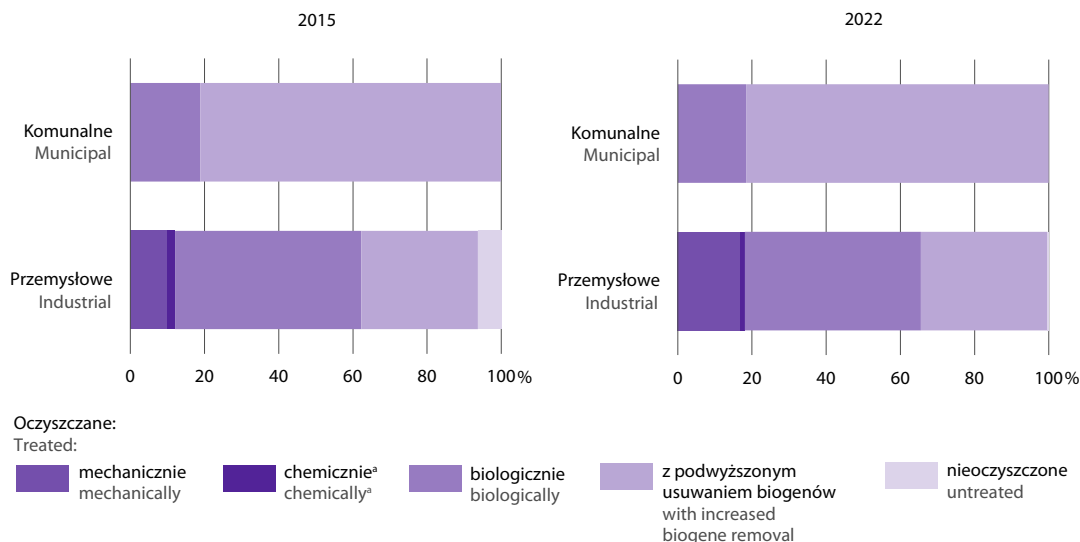
Oczyszczalnia ścieków – zespół podstawowych obiektów technologicznych, służących bezpośrednio do oczyszczania ścieków oraz znajdujących się na wspólnym terenie obiektów pomocniczych niezbędnych dla dostawy energii elektrycznej, wody, stworzenia odpowiednich warunków do pracy i obsługi oczyszczalni. Wyróżnia się oczyszczalnie mechaniczne, chemiczne, biologiczne, z podwyższonym usuwaniem biogenów.

W omawianym okresie wzrastała liczba oczyszczalni ścieków. W 2022 r. w województwie działało 276 oczyszczalni ścieków. Wśród nich 255 to oczyszczalnie ścieków komunalnych (z tego $\frac{3}{4}$ typu biologicznego, a $\frac{1}{4}$ z podwyższonym usuwaniem biogenów), natomiast 21 to oczyszczalnie ścieków przemysłowych (z tego 14 typu biologicznego, 3 z podwyższonym usuwaniem biogenów, 3 mechaniczne i 1 chemiczna). Udział liczby oczyszczalni ścieków komunalnych w liczbie krajowej wyniósł 7,8%, a przemysłowych 2,5%. Przepustowość oczyszczalni ścieków komunalnych wyniosła 326,3 dam³ na dobę, a przemysłowych 15,1 dam³ na dobę.

Ścieki komunalne wymagające oczyszczania, odprowadzone do wód lub do ziemi, były przede wszystkim oczyszczane z podwyższonym usuwaniem biogenów: 81,0% w 2015 r. i 81,6% w 2022 r. Drugim ze sposobów oczyszczania było oczyszczanie biologiczne (18,4%). W 2015 r. nieznaczna część ścieków nie została oczyszczona.

Inaczej wyglądała struktura ścieków przemysłowych wymagających oczyszczania odprowadzonych do wód lub do ziemi. Zarówno w 2015 r., jak i 2022 r. przeważały ścieki oczyszczane biologicznie (50,2% w 2015 r. i 47,4% w 2022 r.). Ponad $\frac{1}{3}$ ścieków oczyszczano metodą z podwyższonym usuwaniem biogenów.

Wykres 7. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi
 Chart 7. Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

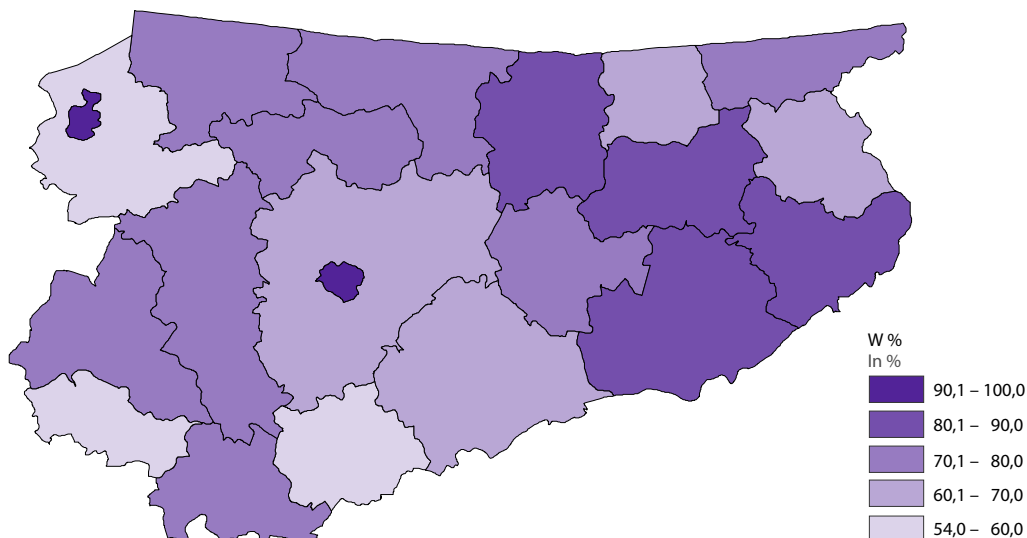

a Dane dotyczą tylko ścieków przemysłowych.
 a Data concern only industrial wastewater.

Dane o **ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków** podano w oparciu o szacunek liczby ludności korzystającej z oczyszczalni pracujących na sieci kanalizacyjnej i oczyszczających ścieki z miast i wsi (łącznie z ludnością korzystającą z oczyszczalni przemysłowych oczyszczających ścieki komunalne).

Oczyszczalnie ścieków komunalnych obsługiwały 78,4% mieszkańców województwa (w 2021 r. 77,5%, a w 2015 r. 75,9%). Było to o 2,7 p. proc. więcej niż średnio w kraju. Z oczyszczalni z podwyższonym usuwaniem biogenów korzystało 59,6% ludności (w Polsce 61,5%), a z oczyszczalni biologicznych 18,8% (w Polsce 14,1%). W Olsztynie z oczyszczalni ścieków korzystali wszyscy mieszkańcy miasta. Najmniejszy odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków dotyczył powiatu elbląskiego, nowomiejskiego i nidzickiego.

Mapa 15. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w 2022 r.
 Map 15. Population connected to wastewater treatment plants in 2022

4.3. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza

4.3. Pollution and protection of air

Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza zmniejszyła się skali roku, natomiast zwiększyła w porównaniu z 2015 r. Emisja zanieczyszczeń pyłowych zwiększyła się w skali roku, natomiast zmniejszyła się o niemal 40% w porównaniu z 2015 r.

W województwie w 2022 r. badaniami objęto 76 zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza. Stanowiło to 4,1% takich zakładów w kraju. Większość (52) posiadała urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych, a 7 gazowych.

Przez zanieczyszczanie powietrza rozumie się wprowadzanie przez człowieka, bezpośrednio lub pośrednio, substancji stałych, ciekłych lub gazowych do powietrza w takich ilościach, które mogą zagrażać zdrowiu człowieka, ujemnie wpływać na klimat, przyrodę żywą, glebę lub wodę, a także spowodować inne szkody w środowisku.

Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych – ilość zanieczyszczeń pyłowych odprowadzonych do atmosfery w ciągu roku i obejmuje poszczególne rodzaje tych zanieczyszczeń, tj.: pyły ze spalania paliw, cementowo-wapiennicze i materiałów ogniotrwałych, krzemowe, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowe, sadzę i inne emitowane w danym zakładzie zanieczyszczenia pyłowe.

Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych – ilość zanieczyszczeń gazowych odprowadzonych przez jednostkę sprawozdawczą do atmosfery w ciągu roku i obejmuje następujące rodzaje zanieczyszczeń: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla, węglowodory i inne emitowane przez dany zakład zanieczyszczenia gazowe.

Ilość wyemitowanych w ciągu 2022 r. zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza wyniosła 1 610,6 tys. t i stanowiła 0,8% emisji krajowej. Emisja uległa zmniejszeniu w porównaniu z 2021 r., natomiast zwiększeniu w porównaniu z 2015 r. W przeliczeniu na 1 km² emisja zanieczyszczeń gazowych łącznie z dwutlenkiem węgla wyniosła 66,6 t (w kraju 651,1 t), natomiast bez dwutlenku węgla 0,4 t (w kraju 3,4 t). Zdecydowana większość zanieczyszczeń gazowych to dwutlenek węgla (99,3% wszystkich wyemitowanych zanieczyszczeń gazowych w województwie). Najwięcej zanieczyszczeń pochodziło z zakładów należących do sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę. W urządzeniach do redukcji gazów zatrzymano 4,3% wytworzonych zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla), natomiast w kraju 75,7%.

Ilość wyemitowanych zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2022 r. wyniosła 0,6 tys. t, stanowiąc 3,2% emisji krajowej. Było to więcej w porównaniu z 2021 r., natomiast mniej w porównaniu z 2015 r. W przeliczeniu na 1 km² emisja zanieczyszczeń pyłowych wyniosła 0,03 t, a w kraju 0,06 t. Dominujący udział ilościowy, podobnie jak w poprzednich latach, miały pyły ze spalania paliw. W województwie zatrzymano w urządzeniach do redukcji 98,4% zanieczyszczeń pyłowych, natomiast w kraju 99,9%.

Tablica 5. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza
 Table 5. Emissions of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	
	w tys. ton/rok in thousand of tonnes/year				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Emisja zanieczyszczeń gazowych Emission of gases pollutants					
Ogółem Total	1 450,0	1 531,4	1 721,8	1 610,6	0,8
w tym: of which:					
Dwutlenek siarki Sulphur dioxide	4,1	3,1	3,5	3,4	2,1
Tlenki azotu Nitrogen oxides	2,3	2,2	2,5	2,1	1,3
Tlenek węgla Carbon monoxide	2,4	2,5	3,2	4,0	1,6
Dwutlenek węgla Carbon dioxide	1 440,6	1 522,6	1 711,4	1 599,9	0,8
Emisja zanieczyszczeń pyłowych Emission of particulate pollutants					
Ogółem Total	1,0	0,5	0,6	0,6	3,2
w tym: of which:					
Ze spalania paliw From fuel combustion	0,8	0,4	0,4	0,5	4,9

4.4. Ochrona przyrody. Lasy

4.4. Nature protection. Forests

Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w województwie warmińsko-mazurskim wzrosła w porównaniu z 2021 r. i 2015 r. Jej udział w powierzchni województwa utrzymał się na tym samym poziomie. Systematycznie zmniejszała się liczba pomników przyrody. Powierzchnia gruntów leśnych wykazała tendencję wzrastającą, a wskaźnik lesistości był wyższy niż w 2021 r. i 2015 r.

Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych w warmińsko-mazurskim była największa wśród wszystkich województw i na koniec 2022 r. wyniosła 1 129,6 tys. ha. Było to o 1,4 tys. ha więcej niż w roku poprzednim i o 130,3 ha więcej niż siedem lat wcześniej. Podobnie jak w 2021 r., stanowiło to 11,2% powierzchni prawnie chronionej w kraju. Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni geograficznej województwa nie zmienił się od 2011 r. i wyniósł 46,7%. W kraju wskaźnik ten wyniósł w 2022 r. 32,3%. Na 1 mieszkańca województwa przypadało 8 267 m² obszarów prawnie chronionych – ponad trzy razy więcej niż średnio w Polsce.

Park narodowy – obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1 000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Rezerваты przyrody – obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Park krajobrazowy – obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania i popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszar chronionego krajobrazu – tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych.

Obszary Natura 2000 – obszar utworzony w celu ochrony populacji dziko występujących ptaków lub siedlisk przyrodniczych lub gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty.

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe – fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na walory widokowe lub estetyczne.

Największą powierzchnię o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych w 2022 r. zajmowały zarówno w województwie, jak i w kraju, obszary chronionego krajobrazu (82,0%, w kraju 68,5%). Drugie pod względem wielkości były parki krajobrazowe (12,4%, w kraju 25,0%). Na terenie warmińsko-mazurskiego nie było parku narodowego.

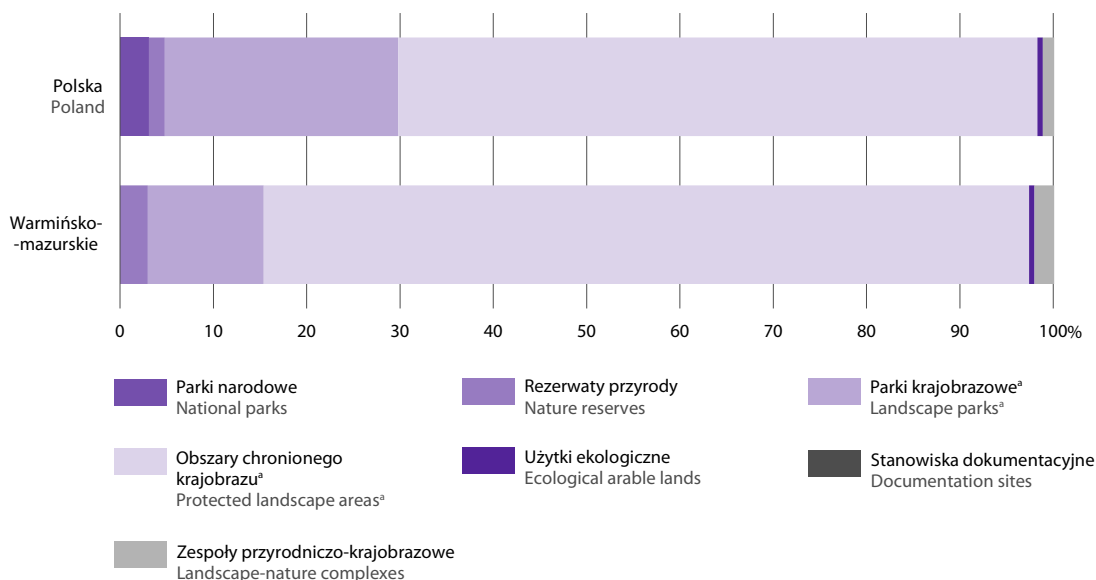
W 2022 r. parki spacerowo-wypoczynkowe, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej zajmowały powierzchnię 2 012 ha. Większość (85,3%) zlokalizowana była w miastach. Od 2016 r. powierzchnia ta wzrastała. W porównaniu z 2021 r. była wyższa o 2,8% i w porównaniu z 2015 r. o 18,0%. Największą powierzchnię zajmowały tereny zieleni osiedlowej (1 039 ha), kolejne pod względem wielkości były parki spacerowo-wypoczynkowe (553 ha) i zieleńce (420 ha). Na 1 mieszkańca przypadało 14,7 m² zieleni ogólnodostępnej i osiedlowej (w Polsce 16,7 m²).

Liczba pomników przyrody wynosiła 2 263. Najwięcej było pojedynczych drzew (1 650). W województwie zanotowano spadek liczby pomników przyrody w porównaniu z 2021 r. o 1,5% i w porównaniu z 2015 r. o 11,8%. W warmińsko-mazurskim znajdowało się 6,5% wszystkich pomników przyrody w Polsce.

Wykres 8. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2022 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 8. Area of special nature value under legal protection in 2022
As of 31 December

a Bez rezerwatów i pozostałych form ochrony przyrody (stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych) położonych na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

a Excluding nature reserves and other forms of nature protection (documentation sites, ecological areas, landscape-nature complexes) situated in the area of landscape parks and protected landscape areas.

W 2022 r. wśród gmin największy udział powierzchni prawnie chronionej w powierzchni ogółem odnotowano w gminie Jedwabno i Ryn, a najmniejszy w gminach miejskich Lubawa i Szczytno. W gminie Rozogi i gminie miejskiej Górowo Iławeckie nie było takiej powierzchni. Największa powierzchnia rezerwatów znajdowała się na terenie gminy Ruciane-Nida i gminy wiejskiej Elbląg. Najwięcej pomników przyrody było na terenie gminy Tolkmicko i Rychliki.

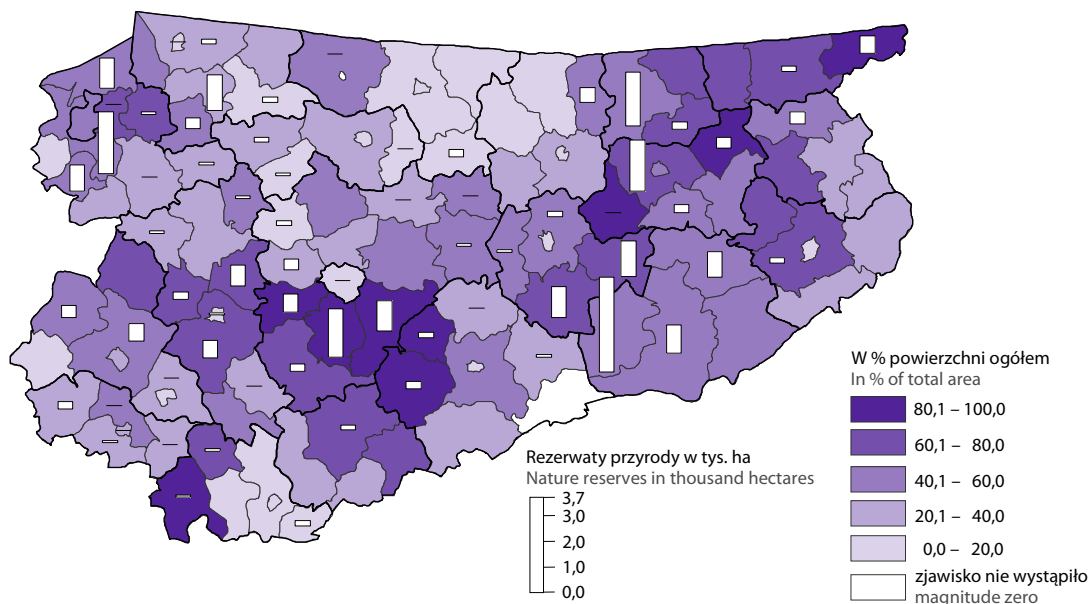
Mapa 16. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2022 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 16.

Area of special nature value under legal protection in 2022

As of 31 December

Obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO), wchodzące w skład Obszarów Natura 2000, zajmowały w 2022 r. 575,9 tys. ha. Stanowiło to 23,8% powierzchni województwa, w Polsce wskaźnik ten wyniósł 15,9%. W porównaniu z poprzednim rokiem powierzchnia ta wzrosła o 76 ha, a w porównaniu z 2015 r. o 77 ha.

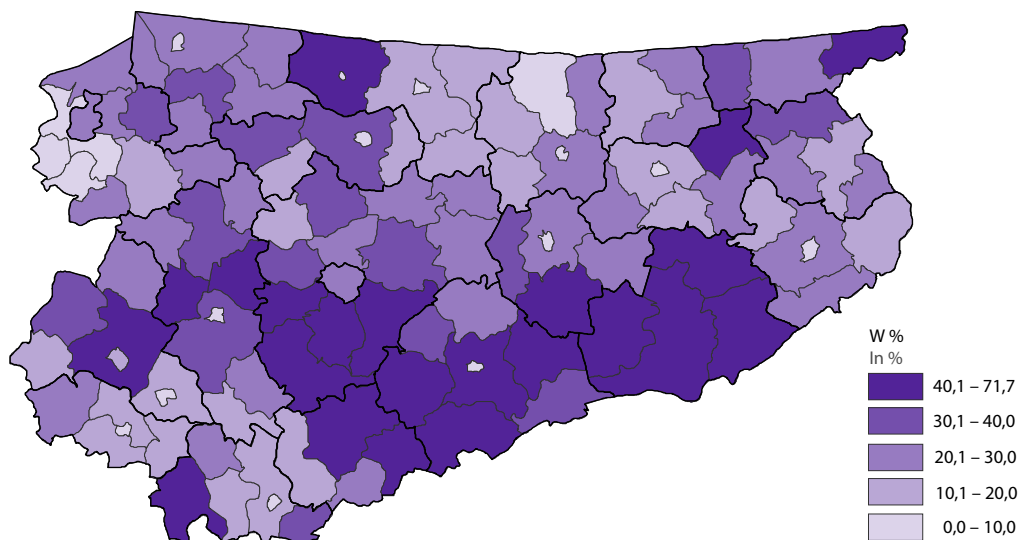
Specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO), wchodzące także w skład Obszarów Natura 2000, zajmowały 258,4 tys. ha. Stanowiło to 10,7% powierzchni województwa, w Polsce wskaźnik ten wyniósł 11,2%. W 2022 r. powierzchnia ta zmniejszyła się w porównaniu z rokiem poprzednim o 2 ha, a w porównaniu z 2015 r. była większa o 107 ha.

Lesistość – stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni danego obszaru (kraju, województwa, powiatu, gminy).

Grunty leśne w 2022 r. zajmowały 787,9 tys. ha i stanowiły 8,3% gruntów leśnych w kraju. W powierzchni województwa stanowiły 32,6%. Powierzchnia gruntów leśnych w latach 2015–2022 systematycznie powiększała się. W 2022 r. w porównaniu z 2021 r. wzrosła o 790 ha, a w porównaniu z 2015 r. o 14,2 tys. ha. Lasy zajmowały 97,4% powierzchni gruntów leśnych. W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego grunty przeznaczone do zalesienia zajmowały 77 ha.

Wskaźnik lesistości w 2022 r. wyniósł 31,8% i był wyższy zarówno w porównaniu z 2021 r. (31,7%), jak i z 2015 r. (31,2%). W kraju lesistość wyniosła 29,7%. W województwie najwyższy wskaźnik lesistości odnotowano w gminie Ruciane-Nida i Jedwabno, a najniższy w gminie Gronowo Elbląskie oraz gminach miejskich Lubawa i Braniewo.

Mapa 17. Lesistość w 2022 r.
Stan w dniu 31 grudnia
Map 17. Forest cover in 2022
As of 31 December

Większość powierzchni lasów stanowiły lasy publiczne. Na przestrzeni omawianych lat ich powierzchnia wzrastała. W końcu 2022 r. było to 704,3 tys. ha. W porównaniu z 2021 r. powierzchnia lasów publicznych zwiększyła się o 798 ha, a w porównaniu z 2015 r. o 10,3 tys. ha.

4.5. Odpady przemysłowe i komunalne

4.5. Industrial and municipal waste

Ilość wytworzonych odpadów przemysłowych zwiększyła się zarówno w porównaniu z 2021 r., jak i z 2015 r. Najwięcej odpadów wytwórca przekazał innym odbiorcom. Ilość odpadów składowanych na składowiskach własnych nie zmieniła się od 2018 r.

W 2022 r. wytworzono mniej odpadów komunalnych niż w 2021 r. i więcej niż w 2015 r. Spadła ilość odebranych odpadów komunalnych od 1 mieszkańca w odniesieniu do poprzedniego roku i wzrosła w stosunku do 2015 r.

Ilość odpadów komunalnych zebranych selektywnie zwiększyła się zarówno w stosunku do 2021 r., jak i 2015 r., a tym samym wzrósł udział odpadów zebranych selektywnie w ogólnej ilości zebranych odpadów komunalnych.

Na koniec 2022 r. na terenie województwa funkcjonowało 10 czynnych składowisk odpadów komunalnych.

W 2022 r. badaniu poddano 93 zakłady przemysłowe (o 16 więcej w porównaniu z 2021 r. i o 17 więcej niż w 2015 r.), w których ubocznym skutkiem produkcji były odpady uciążliwe dla środowiska. W ciągu roku w tych jednostkach wytworzono 1 703,7 tys. t odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych) – więcej w porównaniu z 2021 r. (o 573,1 tys. t), jak i z 2015 r. (o 654,5 tys. t). Stanowiło to 70,5 t na 1 km², a w przeliczeniu na 1 mieszkańca 1 244 kg.

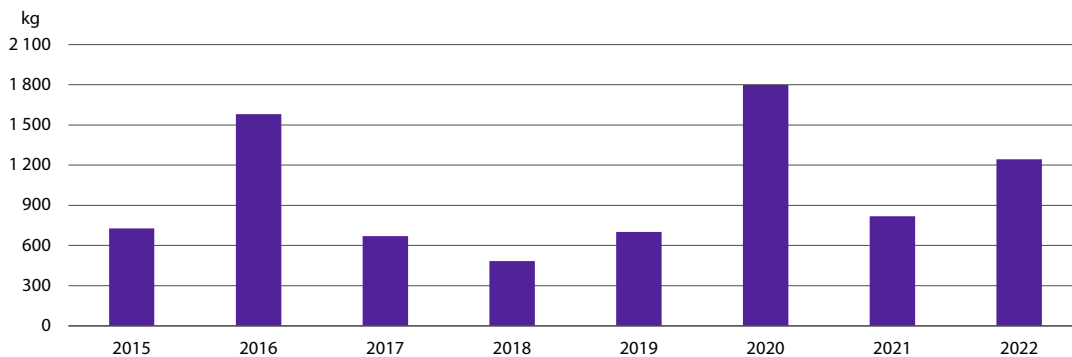
Tablica 6. Odpady przemysłowe
Table 6. Industrial waste

Wyszczególnienie Specification	2015		2020	2021	2022	
	w tys. ton in thousand of tonnes	w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	w tys. ton in thousand of tonnes		w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	
Odpady wytworzone (w ciągu roku) – ogółem Waste generated (during the year) – total	1 049,2	0,8	2 500,4	1 130,6	1 703,7	1,5
w tym: of which:						
unieszkodliwione we własnym zakresie disposed by waste producer on its own	36,3	0,1	50,5	6,6	2,2	0,0
przekazane innym odbiorcom transferred to other recipients	849,4	1,1	492,9	455,2	969,5	1,5
magazynowane czasowo temporarily stored	21,8	1,2	11,8	14,0	17,2	1,1
Odpady dotychczas składowane (nagromadzone) ^a (stan w końcu roku) – ogółem Waste landfilled up to now (accumulated) ^a (as of the end of the year) – total	1 185,4	0,1	552,3	552,3	552,3	0,0

a Na składowiskach (w tym hałdach i stawach osadowych) własnych.
a On own landfills (including heaps and settling ponds).

Na przestrzeni ostatnich lat najwięcej odpadów powstało w 2020 r. i w 2016 r. w związku z inwestycjami prowadzonymi w województwie. W 2022 r. udział województwa w odpadach przemysłowych wytworzonych w kraju wyniósł 1,5%. Spośród wytworzonych odpadów ponad połowę przekazano innym odbiorcom, 42,0% wytwórca poddał odzyskowi we własnym zakresie, 1,0% czasowo zmagazynowano, a 0,1% wytwórca unieszkodliwił we własnym zakresie. Na składowiskach własnych (hałdach, stawach osadowych) na koniec 2022 r. składowano 552,3 tys. t odpadów. Wielkość ta nie zmieniła się od 2018 r. W porównaniu do kraju była to znikoma ilość i stanowiła jedynie 0,03%.

Wykres 9. Odpady przemysłowe wytworzone w ciągu roku na 1 mieszkańca
Chart 9. Industrial waste generated during the year per capita

W 2022 r. w województwie zebrano 438,3 tys. ton odpadów komunalnych, tj. o 2,1% mniej niż w roku poprzednim (w kraju spadek o 1,9%) i o 12,3% więcej w porównaniu z 2015 r. (w kraju o 23,5%). Na 1 mieszkańca przypadało średnio 320 kg odebranych lub zebranych odpadów komunalnych (w kraju 355 kg). Był to spadek o 1,6% w porównaniu z rokiem poprzednim i wzrost o 18,3% w stosunku do 2015 r.

Odpadów komunalnych zmieszanych zebrano 271,6 tys. t i było to o 3,6% mniej niż rok wcześniej (do 2015 r. spadek o 19,1%). Ponad 80% odpadów zmieszanych pochodziło od gospodarstw domowych (w kraju ponad 82%).

Odpady komunalne - odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

W 2022 r. na terenie województwa selektywnie zebrano 166,7 tys. t odpadów komunalnych. W stosunku do roku poprzedniego ich ilość wzrosła o 0,4% (do 2015 r. ponad trzykrotny wzrost). Zwiększył się udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie – do 38,0% (z 13,9% w 2015 r. i 37,1% w 2021 r.).

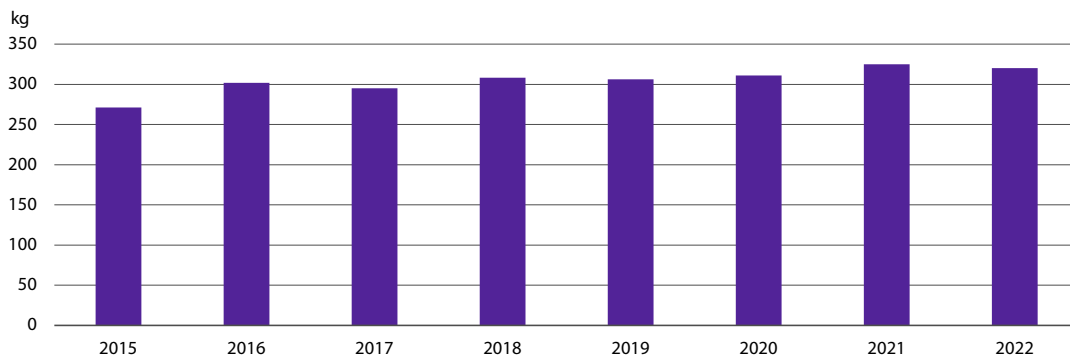
W porównaniu z 2021 r. więcej zebrano m.in.: baterii i akumulatorów (o 27,4%, w kraju o 43,1%), odpadów niebezpiecznych (o 28,9%, w kraju spadek o 15,7%), tworzyw sztucznych (o 9,6%, w kraju o 3,1%), odpadów biodegradowalnych (o 6,8%, w kraju o 3,8%). Mniej zebrano metali (o 25,8%, w kraju o 43,7%), odpadów wielkogabarytowych (o 16,9%, w kraju o 16,5%), zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (o 9,5%, w kraju o 17,5%).

Tablica 7. Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku
Table 7. Municipal waste collected separately during the year

Wyszczególnienie Specification	2015		2020	2021	2022			
	Ogółem Total	w tym z gospodarstw domowych of which from households	Ogółem Total			w tym z gospodarstw domowych of which from households		
	w tonach in tonnes				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	w tonach in tonnes	w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	
Ogółem Total	54 371	47 826	132 096	165 977	166 719	3,1	149 873	3,0
w tym: of which:								
Papier i tektura Paper and paperboard	6 768	5 575	15 868	18 599	19 025	3,4	15 603	3,3
Szkło Glass	10 979	10 038	21 568	26 802	27 139	3,4	24 850	3,3
Tworzywa sztuczne Plastics	9 838	8 251	20 316	26 659	29 211	5,4	26 168	5,3
Metale Metals	205	176	110	88	65	1,3	53	1,2
Tekstylia Textiles	9	6	96	133	139	2,9	139	2,9
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne Waste electrical and electronic equipment	423	386	1 783	1 746	1 581	4,3	1 509	4,2

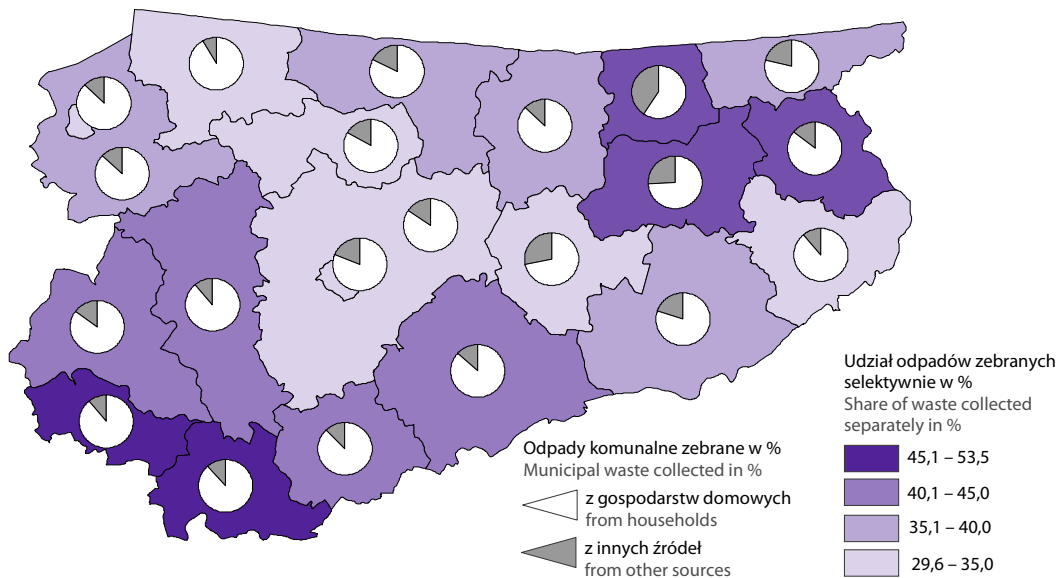
Wśród odpadów zebranych selektywnie najczęściej było odpadów biodegradowalnych (29,8%). W stosunku do roku poprzedniego odnotowano wzrost ich o 1,7 p. proc., a do 2015 r. spadek o 2,2 p. proc. Tworzywa sztuczne stanowiły 17,5% zebranych selektywnie odpadów (wzrost do 2021 r. o 1,5 p. proc., spadek do 2015 r. o 0,6 p. proc.), szkło – 16,3% (wzrost do 2021 r. o 0,2 p. proc., spadek do 2015 r. o 3,9 p. proc.), papier i tektura – 11,4% (wzrost do 2021 r. o 0,2 p. proc., spadek do 2015 r. o 1,0 p. proc.), wielkogabarytowe – 10,9% (spadek do 2021 r. o 2,3 p. proc., wzrost do 2015 r. o 1,7 p. proc.).

Wykres 10. Odpady komunalne zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca
Chart 10. Municipal waste collected during the year per capita

Na koniec 2022 r. (podobnie jak w roku poprzednim) na terenie województwa funkcjonowało 10 czynnych składowisk odpadów komunalnych o łącznej powierzchni 47,1 ha. W stosunku do 2015 r. liczba składowisk spadła o 16,7%, a ich powierzchnia o 22,5%.

Mapa 18. Odpady komunalne zebrane w 2022 r.
Map 18. Municipal waste collected in 2022

Według danych urzędów gmin na koniec 2022 r. na terenie województwa istniało 25 nielegalnych wysypisk śmieci (o 5 więcej niż w 2021 r. i o 4 w porównaniu z 2015 r.), z których większość (ponad 80%) znajdowała się na obszarach wiejskich. W ciągu roku zlikwidowano w województwie 126 takich składowisk – o 142,3% więcej niż w roku poprzednim i o 46,5% w porównaniu z 2015 r. W stosunku do 2021 r. powierzchnia nielegalnych miejsc składowania odpadów komunalnych zwiększyła się o 5,7%, a w stosunku do 2015 r. o 44,4%.

4.6. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska

4.6. Economic aspects of environmental protection

Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w 2022 r. były niższe w porównaniu z rokiem poprzednim, natomiast wyższe niż siedem lat wcześniej. Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej były wyższe zarówno w porównaniu z rokiem poprzednim, jak i z 2015 r. Udział nakładów ponoszonych w województwie na środki trwałe służące ochronie środowiska wyniósł 2,6% nakładów krajowych, a na środki trwałe służące gospodarce wodnej 2,0%. Głównym źródłem finansowania były środki własne.

Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w 2022 r. wyniosły w cenach bieżących 357,7 mln zł i były o 14,6% mniejsze niż w 2021 r. oraz o 28,3% wyższe niż w 2015 r. W latach 2015–2022 wyniosły w sumie 1 962,0 mln zł. Stanowiło to 2,2% nakładów krajowych. Prawie połowę przeznaczono na gospodarkę ściekową i ochronę wód. Na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu wydatkowano 27,1%, a na gospodarkę odpadami 14,7%. Największy udział w nakładach krajowych miały nakłady poniesione na gospodarkę odpadami oraz na gospodarkę ściekową i ochronę wód. Nakłady na 1 mieszkańca w latach 2015–2022 wyniosły 1 388 zł i były niższe o 40,4% niż w kraju.

Środki trwałe służące gospodarce wodnej w 2022 r. w cenach bieżących wyniosły 79,1 mln zł. Było to o 25,3% więcej niż w poprzednim roku oraz o 10,6% więcej niż siedem lat wcześniej. W latach 2015–2022 wydatkowano w sumie 437,0 mln zł. Nakłady te stanowiły 1,9% wartości nakładów poniesionych w Polsce. Wśród nakładów w województwie największy udział miały nakłady poniesione na ujęcia i doprowadzenia wody oraz na budowę i modernizację stacji uzdatniania wody. Największy udział w nakładach krajowych miały nakłady poniesione na stacje pomp na zawałach i obszarach depresyjnych oraz na budowę i modernizację stacji uzdatniania wody. Nakłady na 1 mieszkańca w latach 2015–2022 wyniosły 309 zł i były niższe o 47,8% niż w Polsce. Wyższe niż w kraju były nakłady na 1 mieszkańca poniesione na stacje pomp na zawałach i obszarach depresyjnych.

Tablica 8. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej^a w latach 2015–2022 (ceny bieżące)

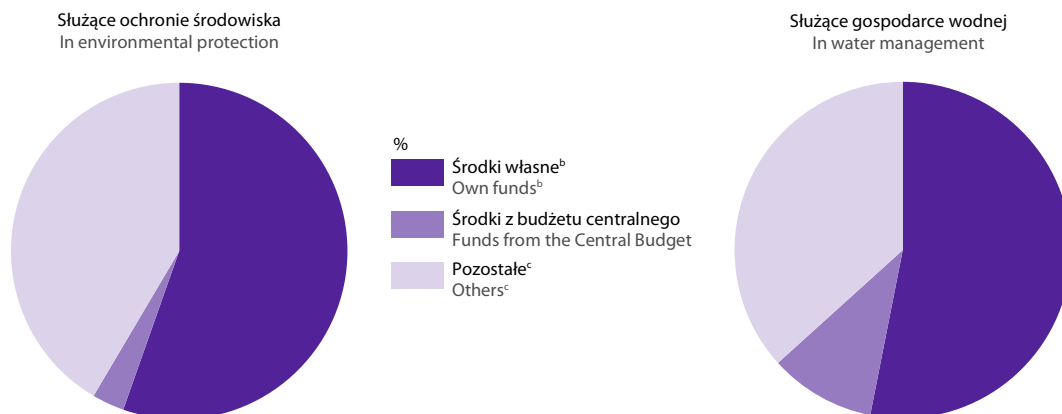
Table 8. Outlays on fixed assets for environmental protection and water management^a in 2015–2022 (current prices)

Wyszczególnienie Specification	W tys. zł In thousand PLN	W odsetkach (Polska=100) In percent (Poland=100)	Na 1 mieszkańca ^b w zł Per capita ^b in PLN
Ochrona środowiska – ogółem Environmental protection – total	1 961 995,5	2,2	1 388
w tym: of which:			
ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu protection of air and climate	531 652,4	1,9	376
gospodarka ściekowa i ochrona wód wastewater management and protection of waters	944 813,3	2,3	668
gospodarka odpadami waste management	288 098,7	3,1	204
pozostała działalność związana z ochroną środowiska other activity connected with environment protection	158 591,4	2,3	112
Gospodarka wodna – ogółem Water management – total	436 964,7	1,9	309
w tym: of which:			
ujęcia i doprowadzenia wody water intakes and systems	220 304,8	2,2	156
budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody construction and modernisation of water treatment plants	123 851,7	3,6	88

a Według lokalizacji inwestycji. b Średnia wartość z danego okresu.
a By site location of investment. b Average value from a given period.

Głównym źródłem finansowania nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska w latach 2015–2022 były środki własne, które wyniosły 1 086,9 mln zł i stanowiły ponad połowę nakładów ogółem. W nakładach na środki trwałe służące gospodarce wodnej również ponad połowę nakładów ogółem stanowiły środki własne.

Wykres 11. Nakłady^a na środki trwałe według źródeł finansowania w latach 2015–2022 (ceny bieżące)
 Chart 11. Outlays^a on fixed assets by source of financing in 2015–2022 (current prices)

a Według lokalizacji inwestycji. b Łącznie ze środkami z budżetu gmin będących inwestorami. c Środki z budżetu województwa, powiatu, gminy, środki z zagranicy, fundusze ekologiczne, kredyty i pożyczki krajowe, inne środki.

a By site location of investment. b Including funds from budgets of gminas which are investors. c Funds from the Voivodship, powiat and gmina budgets, funds from abroad, ecological funds, domestic credits and loans, other funds.

Efekty rzeczowe uzyskane w wyniku przekazania w 2022 r. do użytku inwestycji dotyczących ochrony środowiska i gospodarki wodnej to m.in.:

- sieć kanalizacyjna odprowadzająca ścieki o długości 115,9 km,
- sieć kanalizacyjna odprowadzająca wody opadowe o długości 7,9 km,
- oczyszczalnie ścieków o przepustowości 831 m³ na dobę,
- indywidualne (prydomowe) oczyszczalnie ścieków o przepustowości 247,0 m³ na dobę,
- sieć wodociągowa o długości 100,0 km,
- ujęcia wody o wydajności 1 831 m³ na dobę,
- stacje uzdatniania wody o wydajności 3 533 m³ na dobę.

Rozdział 5

Chapter 5

Społeczeństwo

Society

5.1. Kapitał ludzki

5.1. Human capital

5.1.1. Demografia

5.1.1. Demography

Lata 2015–2023 to systematyczny spadek liczby mieszkańców województwa, szczególnie w miastach i wśród mężczyzn. Obserwowane zmniejszanie liczby ludności było spowodowane ubytkiem migracyjnym oraz naturalnym (poza 2017 r., w którym jednorazowo odnotowano niewielki przyrost naturalny). W tym okresie liczba urodzeń zmniejszyła się o 35,3%, a liczba zgonów wzrosła o 5,3%.

Od 2015 r. współczynnik gęstości zaludnienia w województwie warmińsko-mazurskim zmniejszył się. W 2023 r. przeciętnie na 1 km² mieszkało 56 osób, było to najmniej w kraju.

W województwie, podobnie jak w kraju, następował proces starzenia się ludności, jednak w porównaniu do przeciętnych wartości w Polsce, warmińsko-mazurskie charakteryzowało się w 2023 r. wyższym udziałem ludności w wieku produkcyjnym (58,8%, a w Polsce 58,4%). Na zbliżonym poziomie był udział osób w wieku poprodukcyjnym (23,2%, w Polsce 23,3%) oraz w wieku przedprodukcyjnym (18,1%, w Polsce 18,2%).

Współczynnik obciążenia demograficznego w ciągu ośmiu lat zwiększył się o 13 osób, osiągając w 2023 r. wartość 70,1, a indeks starości zwiększył się z 92 do 133 dziadków przypadających na 100 wnuków.

Stan i struktura ludności

Dane dotyczące ludności – jeśli nie zaznaczono inaczej – podaje się według krajowej definicji zamieszkania i dotyczą liczby stałych mieszkańców gminy skorygowanej o saldo osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące; do ludności gminy nie są zaliczani imigranci przebywający w Polsce czasowo, natomiast zaliczani są stali mieszkańcy Polski przebywający czasowo za granicą (bez względu na okres ich czasowego przebywania/nieobecności).

Szacunki stanu i struktury ludności dla lat międzypisowych sporządza się metodą bilansową, w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego przy uwzględnieniu zmian w kolejnych okresach spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgony), migracjami ludności (migracje wewnętrzne i zagraniczne na pobyt stały oraz wewnętrzne na pobyt czasowy), a także przesunięciami ludności z tytułu zmian administracyjnych, mających swoje odzwierciedlenie w Rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie ustalenia granic niektórych gmin i miast oraz nadania niektórym miejscowościom statusu miasta. Dane o migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały pochodzą z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji (obejmują wyłącznie migracje zarejestrowane). Dane o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach, pochodzące ze sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego. Dane o orzeczonych rozwodach i separacjach pochodzące ze sprawozdawczości sądów.

Dane o ludności oraz współczynniki demograficzne, a także przeliczenia na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) opracowano – jeśli nie zaznaczono inaczej – przyjmując jako bazę wyjściową:

- dla lat 2015–2019 – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011,
- dla lat 2020–2023 – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021.

Tablica 9. Ludność
Table 9. Population

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Ogółem (stan w dniu 31 grudnia) Total (as of 31 December)				
w tys. in thousands	1 439,7	1 385,6	1 366,4	1 357,9
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	3,7	3,6	3,6	3,6
Kobiety na 100 mężczyzn Females per 100 males	104,2	104,6	104,8	104,9
Miasta – w % ogółu ludności Urban areas – in % of total population	59,1	59,3	59,0	58,9
Wieś – w % ogółu ludności Rural areas – in % of total population	40,9	40,7	41,0	41,1
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej Population per 1 km ² of total area	59,6	57,3	56,5	56,2

Województwo warmińsko-mazurskie w końcu 2023 r. zamieszkiwało 1 357,9 tys. mieszkańców. Udział ludności województwa w ogólnej liczbie ludności Polski wynosił 3,6% i był nieco niższy niż osiem lat wcześniej (3,7%). Liczba ludności województwa zmniejszyła się zarówno w porównaniu z 2022 r. (o 0,6%), jak i w porównaniu z 2015 r. (o 5,7%). W okresie 2015–2023 zmniejszenie liczby ludności w większym stopniu dotyczyło miast niż wsi.

Gęstość zaludnienia w 2023 r. wynosiła 56 osób na 1 km² i była ponad dwukrotnie niższa niż średnia krajowa (120 osób/km²). Warmińsko-mazurskie oraz podlaskie były województwami o najniższej gęstości zaludnienia. W miastach przeciętnie mieszkało 1 297 osób/km², a na wsi 24 osoby/km².

Na koniec 2023 r. w miastach mieszkało 799,8 tys. osób (o 6,5 tys. mniej niż w 2022 r. i o 50,6 tys. mniej niż w 2015 r.). Liczba mieszkańców wsi wyniosła 558,1 tys. i była o 2,0 tys. osób mniejsza niż rok wcześniej. Była także o 31,2 tys. mniejsza niż osiem lat wcześniej. W ujęciu procentowym w latach 2015–2023 liczba mieszkańców miast województwa warmińsko-mazurskiego zmniejszyła się o 5,9%, a odsetek ludności miejskiej (wskaźnik urbanizacji) obniżył się z 59,1% do 58,9%. W Polsce w końcu 2023 r. ludność miejska stanowiła 59,5% ogólnej liczby ludności, a w 2015 r. – 60,3%.

W analizowanym okresie 2015–2023 r. zmniejszyła się zarówno liczba kobiet (o 39,5 tys., tj. o 5,4%), jak i liczba mężczyzn (o 42,3 tys., tj. o 6,0%), jednak struktura ludności według płci nie uległa większym zmianom. W województwie na koniec 2023 r. liczba kobiet przewyższała liczbę mężczyzn, a ich udział w ogólnej liczbie ludności wynosił 51,2% (w kraju 51,7%).

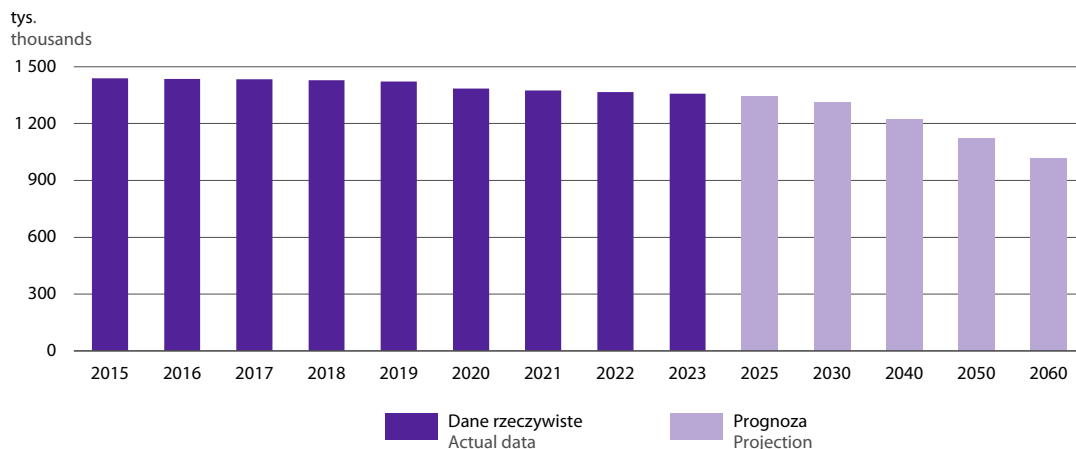
Podstawową miarą, pozwalającą badać strukturę ludności według płci jest współczynnik feminizacji wyrażający liczbę kobiet przypadającą na 100 mężczyzn. Wskaźnik ten w województwie warmińsko-mazurskim w 2023 r. osiągnął poziom 104,9 (w 2015 r. 104,2) i był niższy niż w kraju, gdzie przeciętnie wyniósł 107,0. Analiza współczynnika feminizacji w podziale na miasta i wieś wykazuje, że wśród mieszkańców miast więcej było kobiet (110,7 kobiet na 100 mężczyzn), a wśród mieszkańców wsi występowała przewaga mężczyzn (na 100 mężczyzn przypadają 97,2 kobiety). W okresie ośmiu lat proporcje te pozostały na zbliżonym poziomie.

Wykres 12. Liczba ludności w latach 2015–2023 oraz w prognozie do 2060 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 12. Population in 2015–2023 and projection until 2060

As of 31 December

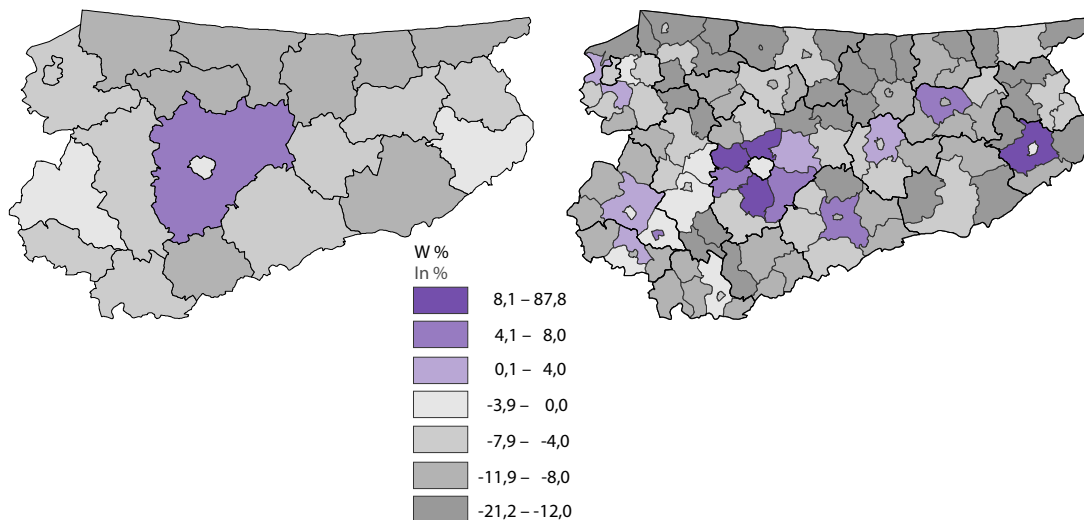
Mapa 19. Zmiana liczby ludności w latach 2015–2023

Stan w dniu 31 grudnia

Mapa 19.

Population changes in 2015–2023

As of 31 December

W województwie od kilku lat utrzymuje się niekorzystna tendencja związana z niskim poziomem urodzeń oraz zwiększającą się liczbą zgonów, która spowodowała zmiany w strukturze ludności według wieku. Proces ten w demografii określa się jako proces starzenia się społeczeństwa. Natężenie zgonów w województwie wykazywało tendencję rosnącą. Przyczyną obserwowanych zmian był wzrost liczebności populacji ludzi starszych, a także wpływ pandemii COVID-19 w latach 2020–2022.

W 2023 r., w porównaniu z 2015 r., zmniejszyła się zarówno liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (o 8,1%), jak i produkcyjnym (o 13,0%). Udział ludności w wieku produkcyjnym w 2023 r. w liczbie mieszkańców regionu wynosił 58,8% i zmniejszył się o 4,9 p. proc. w stosunku do 2015 r. Odsetek ludności zarówno w wieku produkcyjnym mobilnym, jak i niemobilnym w badanym okresie zmniejszył się (o 4,9 p. proc. i 0,1 p. proc.). Obniżył się także odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym, który w 2023 r. wyniósł 18,1%, a w 2015 r. – 18,5%. W dalszym ciągu zwiększała się liczba ludności w wieku poprodukcyjnym (w porównaniu z 2015 r. o 23,2%), a udział ludności tej grupy wieku w populacji województwa zwiększył się z 17,7% w 2015 r. do 23,2% w 2023 r.

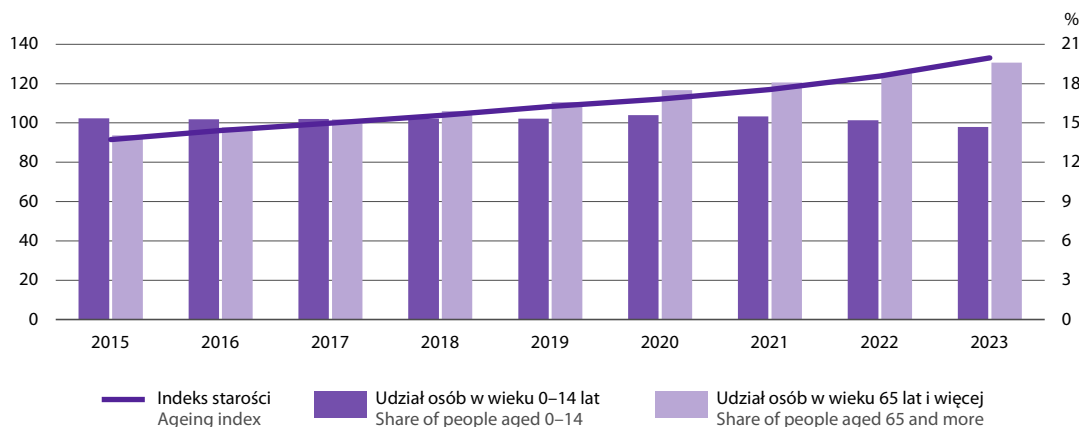
Ważną kategorią z punktu widzenia przemian demograficznych – również związaną ze starzeniem się społeczeństwa – jest kształtowanie współczynnika obciążenia demograficznego (liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym). W warmińsko-mazurskim współczynnik ten wzrósł z 56,9 w 2015 r. do 70,1 w 2023 r. W Polsce był wyższy i w 2023 r. wyniósł 71,2. Wskaźnik ten w województwie był różny w przypadku mężczyzn (54,6) i kobiet (88,2) oraz wśród mieszkańców miast (74,5) i wsi (64,3).

Według stanu w dniu 31 grudnia 2023 r. w warmińsko-mazurskim liczba najstarszych mieszkańców województwa (65 lat i więcej) wynosiła 265,7 tys. osób i w porównaniu ze stanem z końca 2015 r. zwiększyła się o 31,4% (w kraju wzrost o 24,2%). Udział populacji w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności danego obszaru określany jest współczynnikiem starości demograficznej. Wskaźnik ten obliczony dla mieszkańców województwa w latach 2015–2023 wzrósł z 14,1% do 19,6%. W okresie ośmiu lat większe zmiany zaszły w miastach, gdzie w 2023 r. udział tej grupy wiekowej ludności wyniósł 21,8%, a w 2015 r. 15,4% (wzrost o 6,4 p. proc.). Na wsi odsetek starszej grupy ludności w okresie 2015–2023 zwiększył się o 4,3 p. proc. i w końcu 2023 r. wyniósł 16,4%. W skali kraju osoby w wieku 65 lat i więcej stanowiły w 2023 r. 20,1% całej populacji (o 4,3 p. proc. więcej niż w 2015 r.).

Zjawisko procesu starzenia się społeczeństwa można analizować za pomocą indeksu starości, czyli relacji liczby ludności w wieku 65 lat i więcej (dziadków) na 100 osób w wieku 0–14 lat (wnuków). W końcu 2015 r. na 100 wnuków przypadało 92 dziadków, a w 2023 r. ich liczba wzrosła do 133. Związane jest to ze zmniejszaniem się liczby dzieci, a tym samym z niekorzystnym kierunkiem zmian w strukturze ludności według wieku. Tempo wzrostu indeksu mocno różnicowała zarówno płeć, jak i miejsce zamieszkania. Miernik ten wśród kobiet był wyższy niż wśród mężczyzn i w 2023 r. wynosił 163 wobec 105, co oznaczało, że w porównaniu z 2015 r. na 100 wnuków przybyło 47 babć i 37 dziadków. W miastach tempo zmian wskaźnika było większe niż na obszarach wiejskich. W 2023 r. w miastach było to 157 dziadków na 100 wnuków, a na wsi 103, natomiast w 2015 r. w miastach 108 dziadków, a na wsi – 72. W kraju relacja seniorów do dzieci w 2023 r. była taka sama jak w warmińsko-mazurskim.

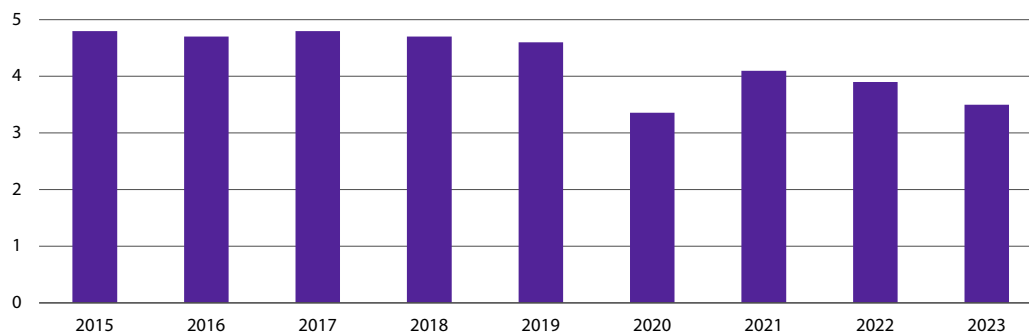
Do zilustrowania relacji międzypokoleniowych pomiędzy osobami najstarszymi, a ich dziećmi służy współczynnik wsparcia międzypokoleniowego wskazujący, ile osób w wieku 85 lat i więcej przypada na 100 osób w wieku 50–64 lata. Z reguły obowiązek opieki nad najstarszymi osobami spada na najbliższych, a więc na ich dzieci czy młodszych krewnych, stąd istotne jest określenie relacji między tymi dwoma pokoleniami. Poziom współczynnika wsparcia międzypokoleniowego wskazywał, że możliwość opieki w ramach rodziny uległa ograniczeniu – w latach 2015–2023 w województwie wartość tego wskaźnika wzrosła z 7,6 do 10,0. W miastach był on nieco wyższy i zwiększył się z 7,9 do 11,5. Na wsi ukształtował się nieco niżej niż przeciętnie w województwie i wzrósł z 7,1 w 2015 r. do 7,9 w 2023 r. W województwie wartość współczynnika wsparcia międzypokoleniowego była poniżej średniej krajowej, gdzie w końcu 2023 r. na 100 osób w wieku 50–64 lata przypadało 11,7 osób w wieku 85 lat i więcej.

Wykres 13. Indeks starości
Chart 13. Ageing index

W województwie warmińsko-mazurskim w 2023 r. zawarto 4 836 małżeństw, o 524 mniej niż rok wcześniej i o 2 067 mniej niż w 2015 r. Współczynnik małżeństw kształtował się na poziomie 3,55‰ w 2023 r., wobec 4,79‰ w 2015 r. Liczba nowo zawartych małżeństw na 1000 ludności była zarówno w 2023 r., jak i w 2015 r. niższa w województwie niż w kraju.

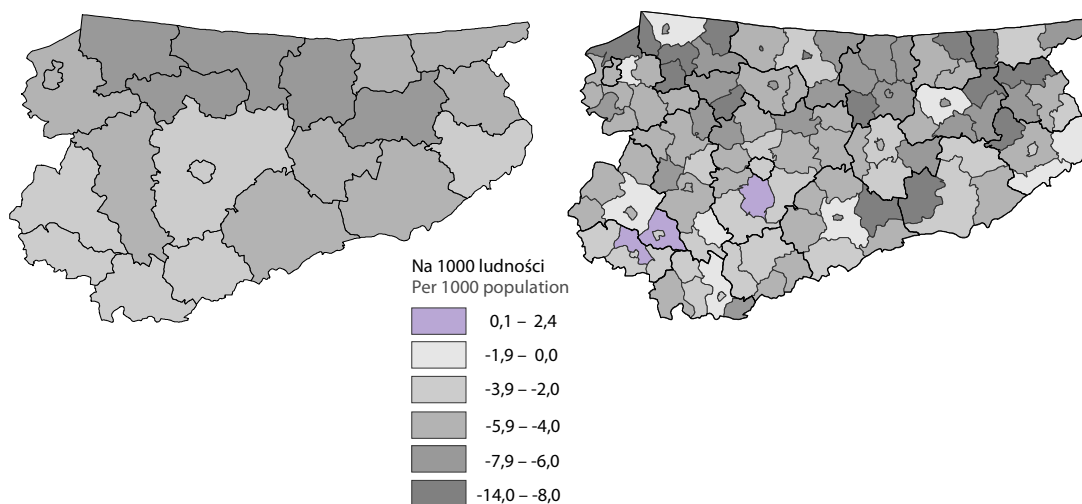
Wykres 14. Małżeństwa zawarte na 1000 ludności
Chart 14. Marriages contracted per 1000 population

W warmińsko-mazurskim w okresie 2015–2023 r. zanotowano spadek urodzeń żywych – z 13 121 do 8 487. Było to o 35,3% mniej niż w 2015 r. (w kraju mniej o 26,2%). Współczynnik urodzeń w przeliczeniu na 1000 ludności obniżył się z 9,10‰ do 6,23‰ (w kraju spadek z 9,60‰ do 7,23‰). W województwie w 2023 r. zmarły 14 594 osoby. Było to o 5,3% więcej niż w 2015 r., ale o 9,5% mniej niż w 2022 r. Współczynnik zgonów wyniósł 10,71‰ (11,78‰ rok wcześniej i 9,61‰ w 2015 r.). W kraju w 2023 r. ukształtował się na poziomie 10,85‰.

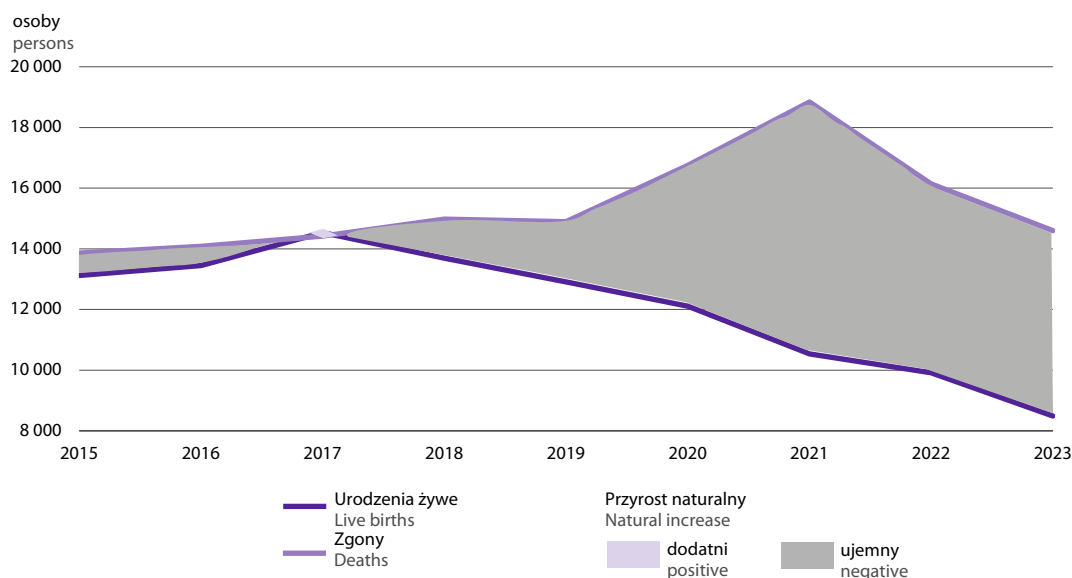
W województwie w 2023 r. notowano ujemny przyrost naturalny. Różnica między liczbą urodzeń żywych i zgonów ukształtowała się na poziomie minus 6 107. Przed ośmioma laty przyrost naturalny był również ujemny, jednak ponad 8 razy mniejszy i wyniósł minus 737 osób. Współczynnik przyrostu naturalnego w 2023 r. wyniósł minus 4,48‰, wobec minus 0,51‰ w 2015 r. Współczynnik ten był w 2023 r. niższy w województwie niż w kraju, natomiast w 2015 r. wyższy.

Mapa 20. Przyrost naturalny ludności w 2023 r.
Map 20. Natural increase in 2023

W 2023 r. w województwie, podobnie jak rok wcześniej, we wszystkich powiatach zanotowano ujemny przyrost naturalny (osiem lat wcześniej w jedenastu). Współczynnik przyrostu naturalnego najniższe wartości osiągnął w powiecie kętrzyńskim, braniewskim i bartoszyckim, a najwyższe w powiecie nowomiejskim, Olsztynie oraz w powiecie nidzickim i etckim.

Wykres 15. Ruch naturalny ludności
Chart 15. Vital statistics of population

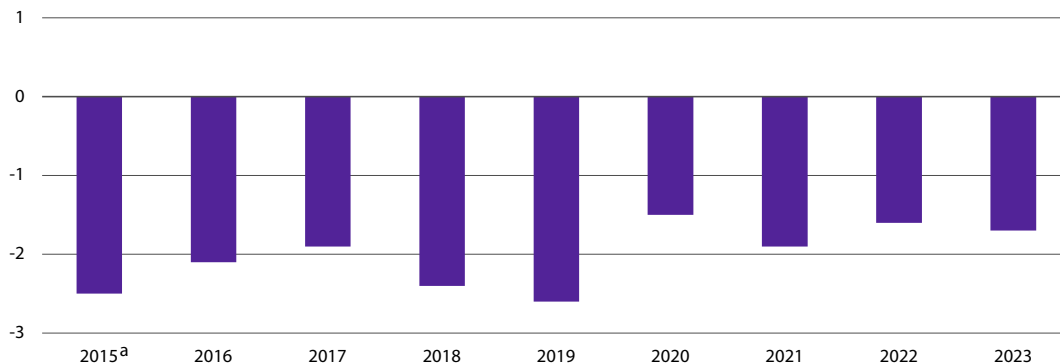
W 2022 r. najczęstszymi przyczynami zgonów, zarówno w województwie jak i w kraju, były choroby układu krążenia – 30,2% zgonów w warmińsko-mazurskim i nowotwory – 23,4% (w 2015 r. było to 39,1% i 29,0%). W przeliczeniu na 10 tys. ludności w województwie przypadało 36 zgonów spowodowanych chorobami układu krążenia, a w kraju 43, w przypadku chorób nowotworowych, zarówno w województwie, jak i w kraju przypadało po 28 zgonów. Kolejną przyczyną zgonów był COVID-19, który spowodował 6,9% zgonów w województwie i w porównaniu ze stanem sprzed roku ich liczba zmniejszyła się ponad trzykrotnie. Na 10 tys. ludności zarówno w województwie, jak i w kraju przypadało 8 zgonów.

Śmiertelność niemowląt (dzieci do 1 roku życia) w województwie w latach 2015–2023 obniżyła się i wyniosła 33, było to o 20 dzieci mniej (o 37,7%) niż w 2015 r. – w Polsce o 28,8% mniej. Współczynnik zgonów mierzony liczbą zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych obniżył się z 4,04‰ w 2015 r. do 3,89‰ w 2023 r. W Polsce w 2015 r. wskaźnik kształtował się na poziomie 4,00‰, natomiast w 2023 r. był niższy i wyniósł 3,86‰. W 2022 r. w województwie głównymi przyczynami zgonów niemowląt były niektóre stany rozpoczynające się w okresie okołoporodowym, tzn. powstające w trakcie trwania ciąży i w okresie pierwszych 6 dni życia noworodka (52,2% ogólnej liczby zgonów niemowląt) oraz wady rozwojowe wrodzone, zniekształcenia i aberracje chromosomowe (39,1%).

W 2023 r., tak samo jak w poprzednich latach, w województwie warmińsko-mazurskim odnotowano ujemne saldo migracji stałej. Oznacza to, że w omawianym okresie liczba osób wymeldowanych z pobytu stałego przewyższała liczbę osób zameldowanych na stałe. Wpływ na ujemne saldo migracji w województwie w 2023 r. miały zarówno migracje wewnętrzne, jak i zagraniczne. Zjawisko to potwierdzają wskaźniki natężenia przeliczone na 1000 ludności. Saldo migracji stałej ogółem w 2023 r. wyniosło: minus 1,66‰, w ruchu wewnętrznym minus 1,62‰, natomiast migracji zagranicznych minus 0,04‰.

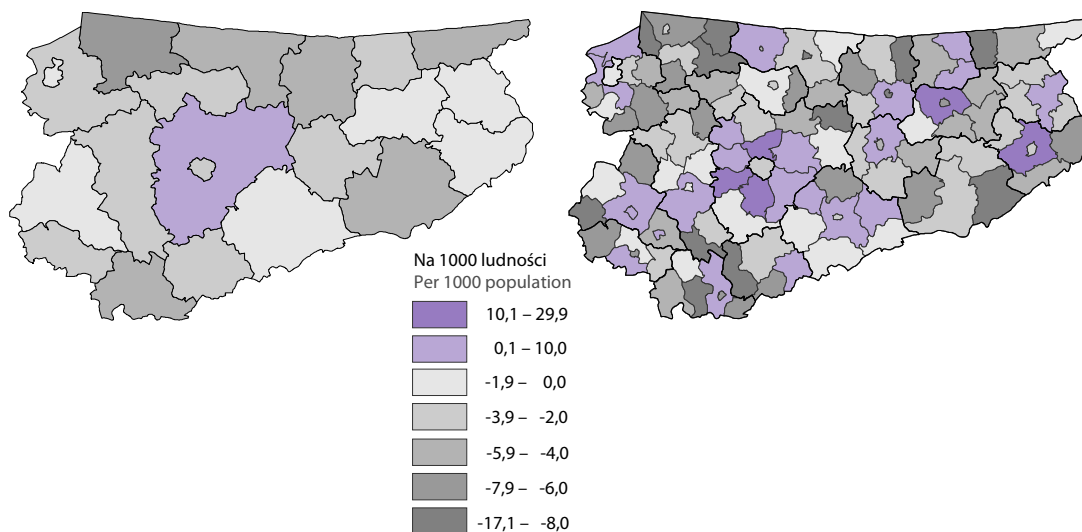
W 2023 r. w wyniku migracji wewnętrznych liczba mieszkańców województwa zmniejszyła się o 2,2 tys. ludności (z tego o 1,2 tys. kobiet i 1,0 tys. mężczyzn). Ubytek ludności w ruchu wewnętrznym dotyczył mieszkańców miast (mniej o 2,6 tys. osób), natomiast liczba mieszkańców wsi zwiększyła się o 0,4 tys. mieszkańców. Badanie migracji zagranicznych wykazało, że w 2023 r. liczba emigrantów była wyższa niż imigrantów (o 57 osób). W miastach w wyniku migracji zagranicznych ubyły 103 osoby, a na wsi przybyło 46 osób. W kraju liczba imigrantów przewyższała liczbę emigrantów, co oznaczało, że w wyniku migracji zagranicznych liczba ludności zwiększyła się (o 6,8 tys. osób). Saldo migracji zagranicznych w przeliczeniu na 1000 ludności w Polsce, w przeciwieństwie do województwa, było dodatnie i wyniosło 0,18‰.

Wykres 16. Saldo migracji ludności na pobyt stały na 1000 ludności
 Chart 16. Net migration of population for permanent residence per 1000 population

^a Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r.
^a For calculating net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used.

Mapa 21. Saldo migracji ludności na pobyt stały w 2023 r.
 Map 21. Net migration of population for permanent residence in 2023

W 2023 r. dwadzieścia powiatów województwa odnotowało spadek ludności w wyniku ruchów migracyjnych (przed rokiem dziewiętnaście). Największe ujemne saldo migracji ogółem w przeliczeniu na 1000 ludności zaobserwowano w powiatach: braniewskim, kętrzyńskim i gołdapskim. W obrębie województwa dodatnim saldem migracji wyróżnił się powiat olsztyński.

5.1.2. Edukacja

5.1.2. Education

W latach 2015–2022 systematycznie zwiększała się liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym.

W szkołach ponadpodstawowych najwięcej uczniów wybierało naukę w technikach i liceach ogólnokształcących.

Najwięcej absolwentów wyższych uczelni uzyskało dyplom na kierunkach studiów z grupy biznes, administracja i prawo oraz zdrowie i opieka społeczna.

Według BAEL w IV kwartale 2023 r. udział mieszkańców województwa z wyższym i ogólnokształcącym wykształceniem był większy niż w IV kwartale 2021 r. Odsetek osób z wykształceniem zawodowym i branżowym nie zmienił się, natomiast w pozostałych grupach był niższy.

Prezentowane informacje, z wyjątkiem danych o uczelniach, zdawalności egzaminów i o wydatkach jednostek samorządu terytorialnego, opracowano na podstawie systemu informacji oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki. Od roku akademickiego 2017/18 dane o uczelniach, z wyjątkiem danych o części uczelni prowadzonych przez kościoły i inne związki wyznaniowe opracowano na podstawie Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on administrowanego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki.

Dane dotyczące zdawalności egzaminów pochodzą z Centralnej Komisji Egzaminacyjnej.

Informacje dotyczące wydatków jednostek samorządu terytorialnego zaprezentowano na podstawie sprawozdawczości Ministerstwa Finansów.

Wychowanie przedszkolne

Liczba placówek przedszkolnych według stanu z 30 września 2022 r. wyniosła 781 (3,5% wszystkich tego typu placówek w Polsce). W skali roku ich liczba zmniejszyła się o 3 placówki, a w porównaniu z 2015 r. przybyło 16 placówek (wzrost o 2,1%). Wśród placówek wychowania przedszkolnego najliczniejszą grupę stanowiły przedszkola – 410 (łącznie z 18 przedszkolami specjalnymi) i oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych – 325 (w tym 10 placówek specjalnych). Większość przedszkoli (75,4%) zlokalizowanych było w miastach, natomiast na wsi przeważały oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych (76,0%). Ponadto w województwie zarejestrowanych było 36 punktów przedszkolnych i 10 zespołów wychowania przedszkolnego.

W roku szkolnym 2022/23 wychowaniem przedszkolnym w województwie objęto 50,8 tys. dzieci – 3,3% ogółu dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego w Polsce. W okresie 2015–2022 liczba uczęszczających dzieci systematycznie rosła. W porównaniu ze stanem z roku szkolnego 2021/22 był to wzrost o 3,7% (w kraju o 4,2%), natomiast w porównaniu ze stanem sprzed siedmiu lat – wzrost o 34,2% (w kraju o 34,5%). Wśród dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ciągu omawianego okresu najwięcej uczęszczało do przedszkoli i było to 77,8% w roku szkolnym 2022/23 (w kraju 81,4%), wobec 74,9% w 2015/16 (w kraju 79,5%). Do przedszkoli specjalnych uczęszczało 444 dzieci (5,9% dzieci w tych placówkach w kraju). Było to o 9 dzieci więcej niż w roku szkolnym 2021/22 i o 183 więcej niż w 2015/16. Formą zrzeszającą głównie dzieci 6-letnie są oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, do których w warmińsko-mazurskim w roku szkolnym 2022/23 uczęszczało 20,7% wszystkich dzieci uczęszczających do placówek wychowania przedszkolnego (w kraju 17,0%), wobec 20,4% rok wcześniej i 22,8% przed siedmioma laty.

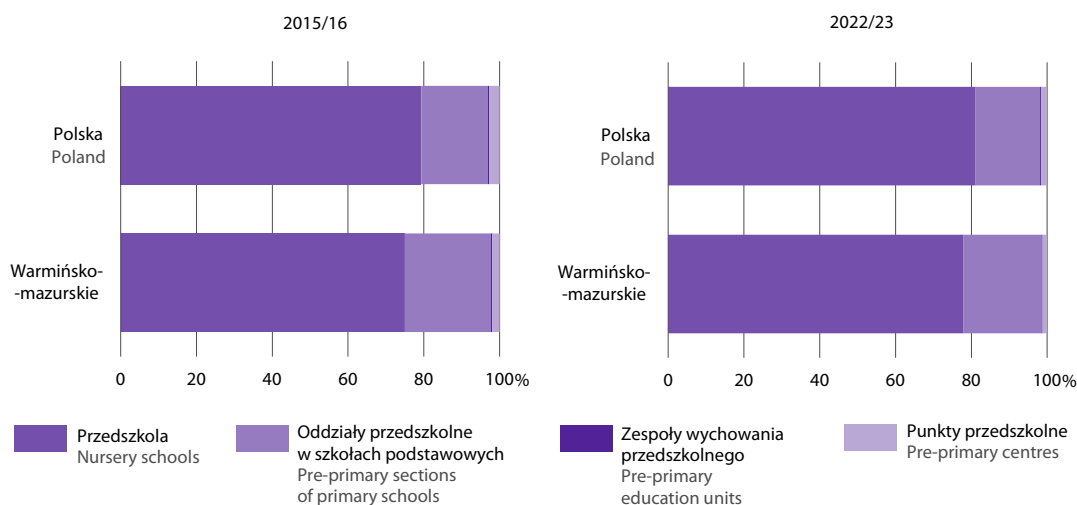
Placówki wychowania przedszkolnego są to placówki przeznaczone dla dzieci w wieku od lat 3 do rozpoczęcia przez nie nauki w szkole podstawowej, zapewniające dzieciom opiekę oraz mające na celu przygotowanie ich do nauki w szkole. Do placówek wychowania przedszkolnego zaliczane są przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne.

Tablica 10. Wychowanie przedszkolne^a
Table 10. Pre-primary education^a

Wyszczególnienie Specification	2015/16	2020/21	2021/22	2022/23
Placówki Establishments	765	784	784	781
miasta urban areas	350	391	396	402
wieś rural areas	415	393	388	379
w tym przedszkola of which nursery schools	349	404	406	410
w tym specjalne of which special	14	18	18	18
Dzieci Children	37 870	47 536	49 022	50 838
miasta urban areas	27 215	34 578	35 419	36 789
wieś rural areas	10 655	12 958	13 603	14 049
w tym w wieku: 6 lat of which at the age of: 6	2 731	13 152	12 843	13 629
5 lat 5	14 429	11 969	12 556	13 843

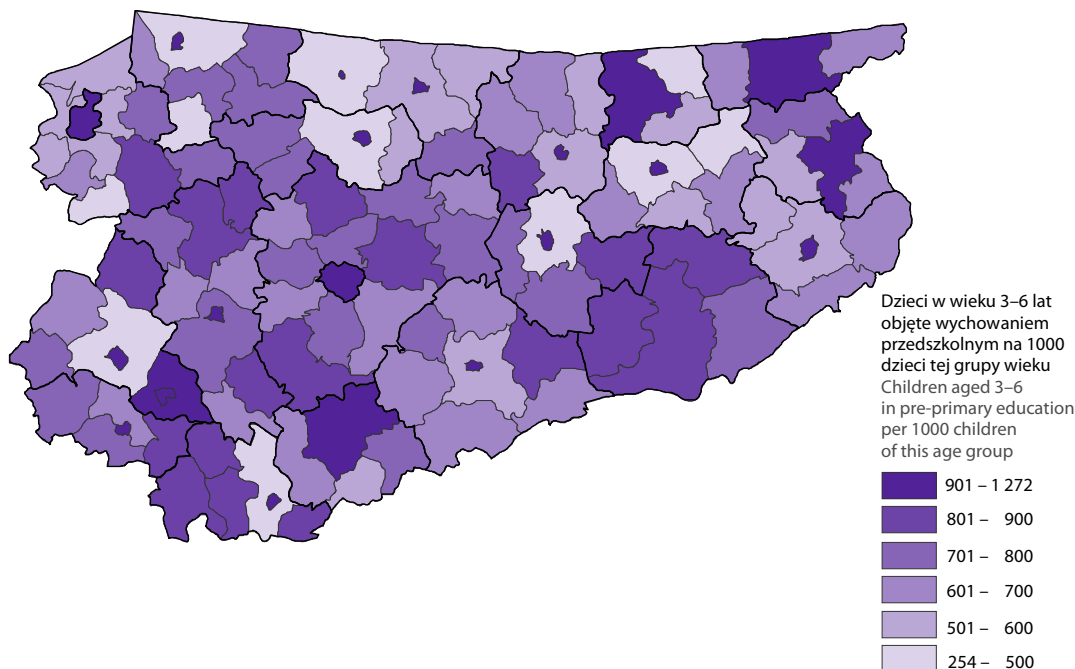
a Łącznie z dziećmi przebywającymi w placówkach wykonujących działalność leczniczą.
a Including children staying in the units performing health care activities.

Wykres 17. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego według typów placówek
Chart 17. Children in pre-primary establishments by type of establishments

Miarą dostępności wychowania przedszkolnego jest m.in. liczba dzieci w wieku 3–6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym na 1000 dzieci w tej grupie wieku. W 2022 r. przeciętna wartość tego wskaźnika w województwie wyniosła 888 (w kraju 949). W piętnastu gminach miejskich wskaźnik ten przekraczał wartość 1 000, najczęściej w gminie Ława (1 272), Szczytno (1 258) i Górowo Iławeckie (1 237). Świadczy to o dowożeniu dzieci do placówek przedszkolnych spoza tych miast. Najmniejszy wskaźnik odnotowano w gminach wiejskich Braniewo (254), Wilczęta (336) i Lidzbark Warmiński (337).

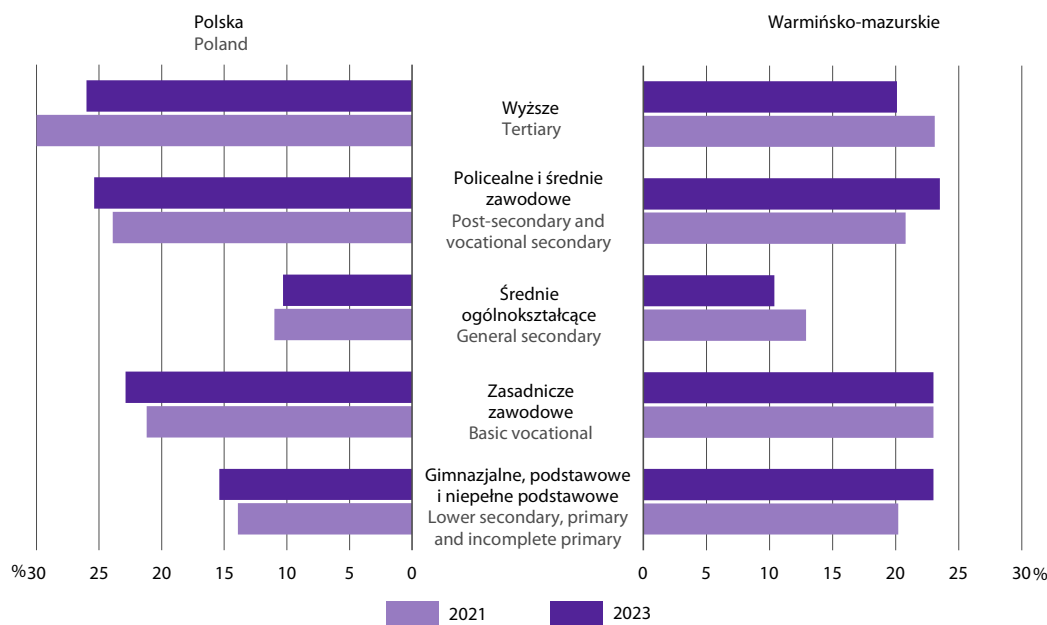
Mapa 22. Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2022/23
Map 22. Pre-primary education in the 2022/23 school year

Poziom wykształcenia ludności

Według wyników reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) w IV kwartale 2023 r. wśród mieszkańców warmińsko-mazurskiego, będących w wieku 15–89 lat, wyższym wykształceniem legitymowało się 23,1% osób (o 3,0 p. proc. więcej niż w tym samym okresie 2021 r.). Zwiększył się także odsetek osób z wykształceniem ogólnokształcącym (o 2,5 p. proc. do 12,9%). Podobne tendencje widoczne były również w skali kraju, gdzie udział osób z wyższym wykształceniem zwiększył się z 26,0% do 29,9%, a z ogólnokształcącym – wzrost z 10,3% do 11,0%. Udział osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym i branżowym w województwie pozostał na tym samym poziomie (23,0%), a w kraju obniżył się z 22,9% do 21,2%. Udział pozostałych grup wykształcenia w analizowanym okresie obniżył się zarówno w województwie, jak i w kraju.

Wykres 18. Ludność^a według poziomu wykształcenia według BAEL w 4 kwartale
 Chart 18. Structure of population^a by level of educational attainment by LFS in 4th quarter

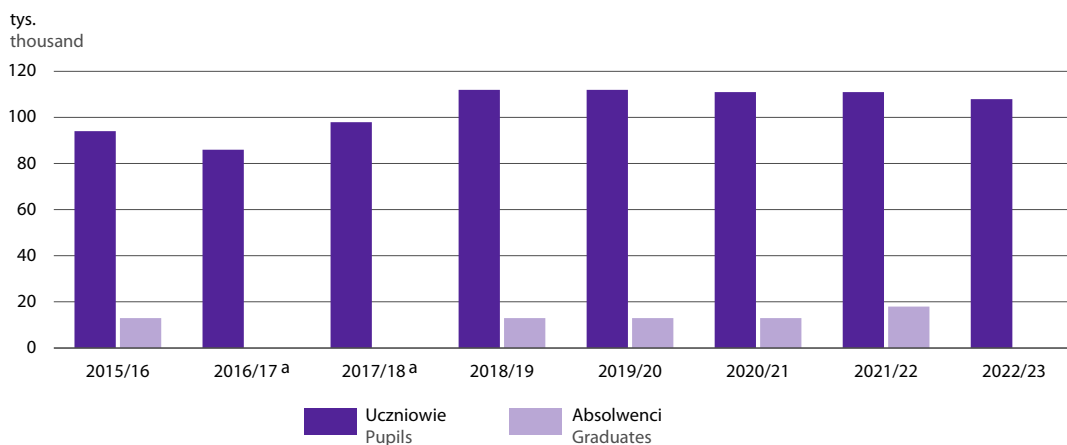

a W wieku 15–89 lat.
 a Aged 15–89.

Edukacja w szkołach podstawowych

Według stanu z 30 września 2022 r. w 540 szkołach dla dzieci i młodzieży (łącznie ze szkołami specjalnymi) kształciło się 108,4 tys. dzieci. Stanowiło to 3,8% szkół w kraju i 3,5% uczących się na tym poziomie dzieci. W porównaniu z rokiem szkolnym 2021/22 zarówno liczba szkół, jak i uczących się dzieci obniżyła się (o 8 placówek i o 2,9 tys. dzieci). W czerwcu 2022 r. naukę w szkołach podstawowych ukończyło 18,1 tys. absolwentów (o 5,2 tys. osób mniej niż rok wcześniej), stanowili oni 3,6% absolwentów tego typu szkół w Polsce.

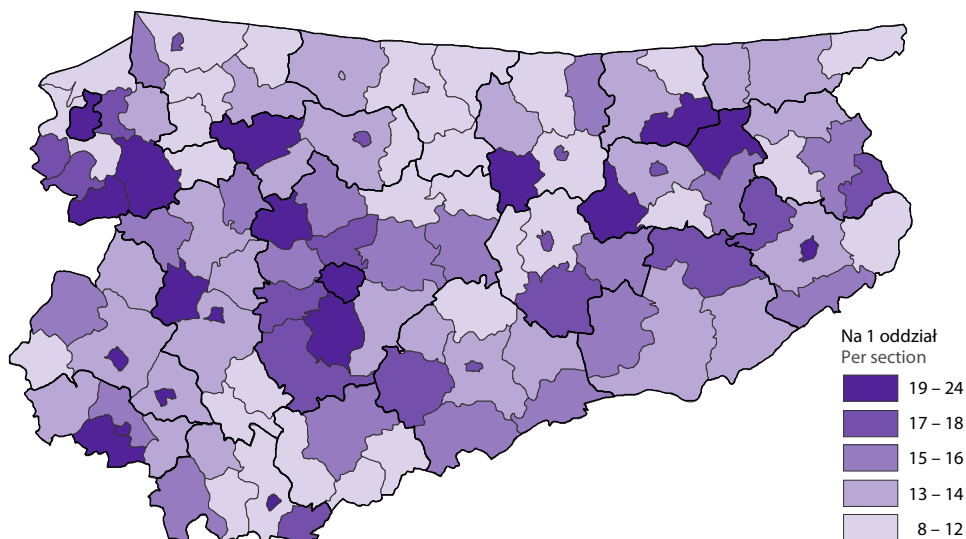
Wykres 19. Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży
 Chart 19. Pupils and graduates of primary schools for children and youth

a Brak absolwentów związany jest z reformą systemu edukacji, tj. z przejściem z 6- na 8-letnią szkołę podstawową.
 a Lack of graduates is connected with the reform of the educational system i.e. transition from a 6-year to 8-year primary school.

Liczba uczniów szkół podstawowych (łącznie ze specjalnymi), przypadających na 1 oddział wyniosła 16 (w kraju 17). W 43 gminach liczba uczniów przypadających na 1 oddział była na poziomie średniej wojewódzkiej i wyższym (najwięcej w gminie miejskiej Działdowo – 24 i w gminie miejsko-wiejskiej Reszel – 22), a w 73 gminach poniżej przeciętnej (najmniej w gminie wiejskiej Kolno – 8 oraz w gminach miejsko-wiejskich Kisielice i Jeziorany oraz gminie wiejskiej Grunwald – po 9).

Mapa 23. Uczniowie w szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2022/23
Map 23. Pupils in primary schools for children and youth in the 2022/23 school year

Edukacja w szkołach ponadpodstawowych

Do szkół ponadpodstawowych zalicza się: specjalne szkoły przysposabiające do pracy, branżowe szkoły I i II stopnia, licea ogólnokształcące, technika, ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe oraz szkoły policealne.

W roku szkolnym 2022/23 na terenie województwa funkcjonowało 279 szkół ponadpodstawowych dla młodzieży, w których kształciło się 59,7 tys. osób (co stanowiło 4,1% szkół na tych poziomach nauczania w kraju i 3,6% uczniów). W porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym liczba szkół powiększyła się o 3 placówki, a liczba uczniów zwiększyła się o 5,3%.

Najbardziej popularne wśród młodzieży, podobnie jak przed rokiem, były technika, dające możliwość nabycia kwalifikacji zawodowych oraz zdobycia zawodu, a po zdaniu matury kontynuowania nauki w szkołach wyższych – szkoły te skupiły 25,7 tys. uczniów (43,1%). Niewiele mniejszym zainteresowaniem – 23,3 tys. uczniów (39,1%) cieszyły się licea ogólnokształcące.

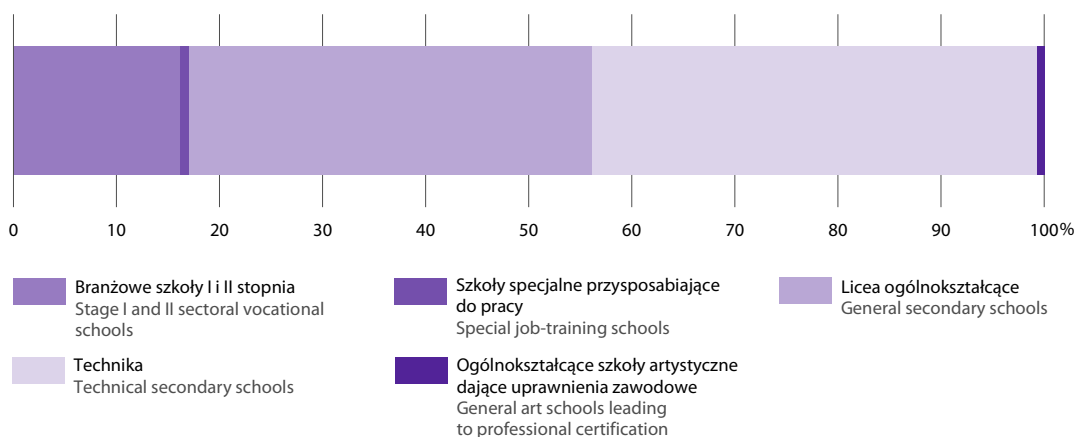
Kolejną grupę stanowiły ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe. Liczba tych szkół od kilku lat nie zmieniała się, a liczba uczniów pozostawała na zbliżonym poziomie – w roku szkolnym 2022/23 w 3 placówkach naukę pobierało 0,4 tys. osób.

W szkołach branżowych I i II stopnia, których głównym celem jest wykształcenie umiejętności przydatnych do pracy w określonym zawodzie, kształciło się 9,7 tys. uczniów (o 4,0% mniej niż rok wcześniej). Uczniowie tych szkół stanowili 16,2% uczniów szkół ponadpodstawowych.

Młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zapewniono możliwość edukacji w placówkach przysposabiających do pracy, przeznaczonych wyłącznie dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi. W województwie funkcjonowało 30 takich szkół i uczęszczało do nich 0,6 tys. uczniów (0,9% ogółu uczniów w szkołach dla dzieci i młodzieży).

Wykres 20. Uczniowie szkół ponadpodstawowych dla młodzieży według typów szkół w roku szkolnym 2022/23

Chart 20. Students of post-primary schools for youth by types of schools in the 2022/23 school year

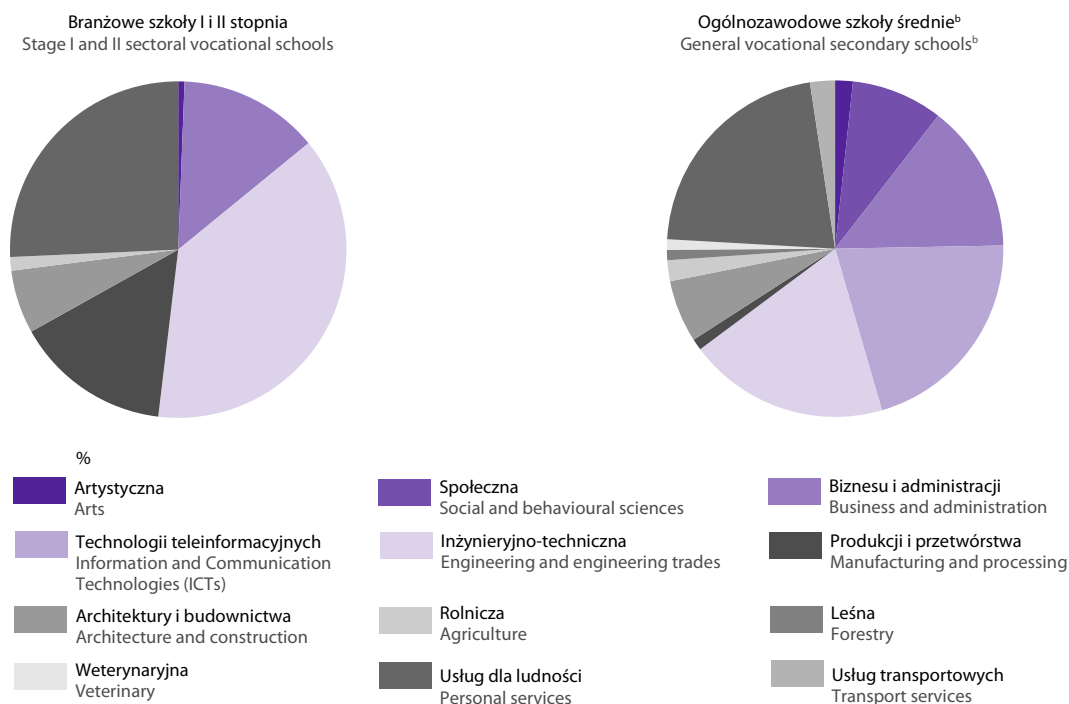
Szkoły policealne zgodnie z ustawą o systemie oświaty należą do szkół ponadpodstawowych, jednak ze względu na fakt, że stanowią wyższy szczebel kształcenia, prezentowane są osobno. Szkoły policealne swoją ofertę edukacyjną kierują do absolwentów szkół ponadpodstawowych, szczególnie liceów ogólnokształcących, umożliwiając osobom mającym wykształcenie średnie ogólne zdobycie kwalifikacji zawodowych. W roku szkolnym 2022/23 w 46 placówkach uczyło się 6,3 tys. uczniów (o 11,5% mniej niż w poprzednim roku).

Szkoły ponadpodstawowe dla młodzieży w czerwcu 2022 r. opuściło 13,4 tys. absolwentów (3,7% absolwentów w kraju) i w porównaniu z czerwcem 2021 r. było to o 21,2% więcej. Liczba absolwentów szkół policealnych w tym okresie zmniejszyła się o 6,6% i w końcu roku szkolnego 2021/22 wyniosła 1,4 tys.

Absolwenci ponadpodstawowych szkół zawodowych w roku szkolnym 2021/22 najczęściej kończyli naukę w zakresie kierunków kształcenia z podgrupy usług dla ludności, technologii teleinformatycznych oraz inżynierjno-technicznej. Najwięcej absolwentów szkół branżowych wykształciło się w zakresie kierunków z podgrupy technologii teleinformatycznych, usług dla ludności i w następnej kolejności produkcji i przetwórstwa.

Wykres 21. Absolwenci szkół zawodowych dla młodzieży według podgrup kierunków kształcenia^a w roku szkolnym 2021/22

Chart 21. Graduates of vocational schools for youth by narrow fields of education^a in the 2021/22 school year

a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-2013). b Technika i artystyczne ogólnokształcące dające uprawnienia zawodowe.

a According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-2013). b Technical secondary schools and general art schools leading to professional certification.

Wyniki egzaminu maturalnego

W 2023 r. do egzaminu maturalnego przystąpiło 8,1 tys. absolwentów i dla 83,7% uczniów zakończył się on otrzymaniem świadectwa dojrzałości, co oznaczało poprawę zdawalności w porównaniu z rokiem poprzednim, jak i ze stanem z 2015 r. (odpowiednio więcej o 8,1 p. proc. i o 12,8 p. proc.). Zdawalność egzaminu maturalnego w warmińsko-mazurskim była niższa niż przeciętnie w kraju (84,4%).

Tablica 11. Osoby, które przystąpiły do egzaminu maturalnego lub go zdały^a
 Table 11. Persons who took or passed matriculation examination^a

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Kobiety Females				
przystąpiło took	5 751	4 888	5 021	4 470
zdało passed	4 022	3 465	3 787	3 740
Mężczyźni Males				
przystąpiło took	4 382	3 907	4 091	3 632
zdało passed	3 164	2 608	3 106	3 039

a Od 2023 r. egzamin maturalny przeprowadzany jest w dwóch formułach - starej (obowiązującej od 2015 r.) i w nowej (obowiązującej od 2023 r.). W 2023 r. podano łącznie liczbę osób zdających egzamin maturalny według nowej i starej formuły.
 a Since 2023, the matriculation examination has been carried out in two formulas - the old one (in force since 2015) and the new one (in force since 2023). In 2023, the total number of persons taking the matriculation examination according to the new and old formula was reported.

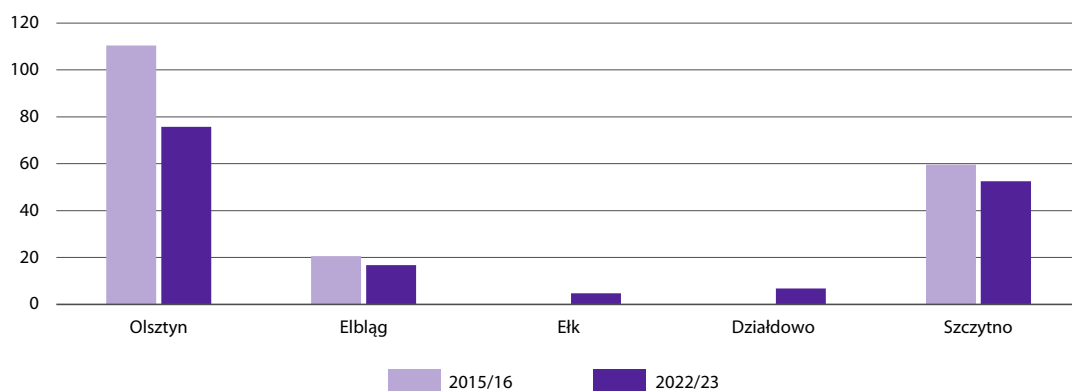
Szkolnictwo wyższe

W roku akademickim 2022/23 w 11 szkołach wyższych (łącznie z filiami i wydziałami zamiejscowymi) działających w województwie studiowało 22,7 tys. osób (1,9% studentów w kraju), w tym 71,7% to studium w systemie stacjonarnym. W porównaniu z końcem grudnia 2021 r. liczba studentów zmniejszyła się o 4,5%. Wskaźnik natężenia studiujących (liczba studentów na 10 tys. ludności) w 2022 r. wyniósł 166 (w kraju 324), w województwie był niższy niż rok wcześniej, natomiast w kraju wyższy. Wśród studiujących przeważali studenci uczelni publicznych (83,2%), którzy kształcili się na trzech uczelniach. Większość słuchaczy tych uczelni (78,8%) uczyła się na studiach stacjonarnych. Studenci uczelni niepublicznych częściej studiowali w systemie niestacjonarnym - z tej formy korzystało 63,6% studiujących.

W największej uczelni województwa - Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie (łącznie z filią w Elku z 0,3 tys. studentów) w roku akademickim 2022/23 studiowało 70,2% ogółu studiujących, drugą co do wielkości uczelnią była Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie, którą wybrało 8,6% studiujących. Trzecią natomiast była Akademia Medycznych i Społecznych Nauk Stosowanych w Elblągu z 6,4% studiujących, która jednocześnie była największą pod względem liczby studentów uczelnią niepubliczną.

Największym ośrodkiem akademickim w warmińsko-mazurskim jest miasto wojewódzkie Olsztyn, które skupiło $\frac{3}{4}$ wszystkich studiujących w roku akademickim 2022/23, kolejne to Elbląg z 10,9% udziałem studentów.

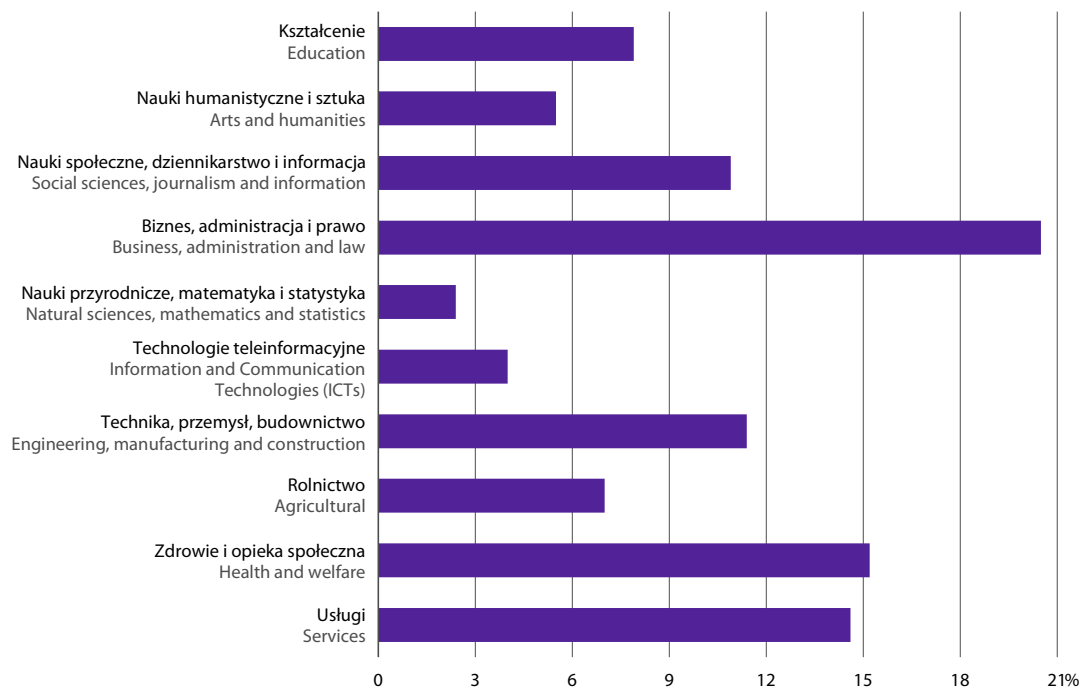
Wykres 22. Studenci stacjonarni uczelni w miejscowościach akademickich na 1000 ludności
 Chart 22. Students in full-time programmes in academic towns per 1000 population

W roku akademickim 2021/22 w województwie szkoły wyższe ukończyło 6,6 tys. absolwentów (2,2% absolwentów w kraju), tj. o 6,8% mniej niż w roku poprzednim. Dyplomy ukończenia uczelni publicznych otrzymało 80,8% absolwentów. Najwięcej absolwentów uzyskało dyplom na kierunkach studiów z grupy biznes, administracja i prawo (20,5% studentów), zdrowie i opieka społeczna (15,2%) oraz usługi (14,6%).

Wykres 23. Struktura absolwentów uczelni według grup kierunków kształcenia^a w roku akademickim 2021/22

Chart 23. Structure of graduates by broad fields of education^a in the 2021/22 academic year

^a Absolwenci, którzy uzyskali dyplomy ukończenia studiów w 2021 r. Łącznie z cudzoziemcami. Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F-2013).

^a Graduates who obtained higher education diplomas in 2021. Including foreigners. According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F-2013).

Kształcenie dorosłych

Edukacja w szkołach dla dorosłych umożliwia kontynuację przerwanej z różnych względów cyklu kształcenia. W roku szkolnym 2022/23 w 42 szkołach dla dorosłych (z tego 2 szkoły podstawowe i 40 liceów ogólnokształcących) kształciło się 3,7 tys. osób. W porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym liczba szkół zmniejszyła się o 6 placówek, a liczba uczniów o 4,4%. W roku szkolnym 2021/22 szkoły dla dorosłych ukończyło 1,3 tys. absolwentów (o 14,0% mniej w porównaniu z rokiem poprzednim).

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na edukację

W 2022 r. wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego w województwie warmińsko-mazurskim w dziale „Oświata i wychowanie” wyniosły łącznie 3 455,3 mln zł i były o 10,3% wyższe niż w 2021 r. Wydatki te wzrosły w budżetach miast na prawach powiatu (o 12,9%), powiatów (o 11,5%) oraz gmin (o 9,2%). Zmniejszyły się w budżecie województwa (o 0,6%). Najwięcej wydatków pochodziło z budżetów gmin (57,6%), następnie miast na prawach powiatu (23,5%) i powiatów (17,9%), a najmniej z budżetu województwa (0,9%). Udział wydatków na oświatę i wychowanie w wydatkach jednostek samorządu terytorialnego zmniejszył się w skali roku o 0,1 p. proc. i wyniósł 27,6%. Łącznie ze wszystkich jednostek warmińsko-mazurskiego na oświatę i wychowanie w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa przeznaczono 2 522 zł. Było to o 253 zł więcej w porównaniu z 2021 r. Wśród gmin i miast na prawach powiatu tylko w Olsztynie oraz dwóch gminach wiejskich – Wilczęta i Kolno – wydatki związane z oświatą i wychowaniem w przeliczeniu na 1 mieszkańca przekroczyły 2 500 zł. W gminie wiejskiej Braniewo wydatki te nie osiągnęły wysokości 1 200 zł.

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego w 2022 r. w dziale „Edukacyjna opieka wychowawcza” wyniosły łącznie 234,6 mln zł i były o 14,3% niższe niż w 2021 r. Wydatki te zmalały w budżetach gmin (o 64,8%) i miast na prawach powiatu (o 18,8%), wzrosły natomiast w budżecie województwa (o 54,5%) i budżetach powiatów (o 6,6%). Udział wydatków na edukacyjną opiekę wychowawczą w wydatkach jednostek samorządu terytorialnego zmniejszył się o 0,5 p. proc. w porównaniu z 2021 r. i wyniósł 1,9%. Łączne wydatki wszystkich jednostek samorządu terytorialnego warmińsko-mazurskiego na ten dział w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa wyniosły 171 zł. Było to o 27 zł mniej w porównaniu z 2021 r.

5.1.3. Zasoby pracy

5.1.3. Labour resources

Na koniec października 2023 r. liczba pracujących była mniejsza niż na koniec grudnia 2022 r.

W 2023 r. w województwie warmińsko-mazurskim spadła liczba zarejestrowanych bezrobotnych. Spadła jednocześnie liczba zgłoszonych ofert zatrudnienia. Zmniejszyła się stopa bezrobocia, jednak, podobnie jak w latach ubiegłych, była jedną z najwyższych w kraju.

Wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) przeprowadzonego w 4 kwartale 2023 r. w województwie warmińsko-mazurskim wskazują, że w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku nastąpił wzrost współczynnika aktywności zawodowej i wskaźnika zatrudnienia, zmniejszyło się obciążenie osób pracujących osobami niepracującymi.

Pracujący

Dane o **pracujących w gospodarce narodowej** (stan na ostatni dzień miesiąca) od grudnia 2022 r. są prezentowane na podstawie administracyjnych źródeł danych. Dane dotyczą pracujących we wszystkich podmiotach gospodarki narodowej.

Dane o pracujących dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód. Do pracujących zalicza się:

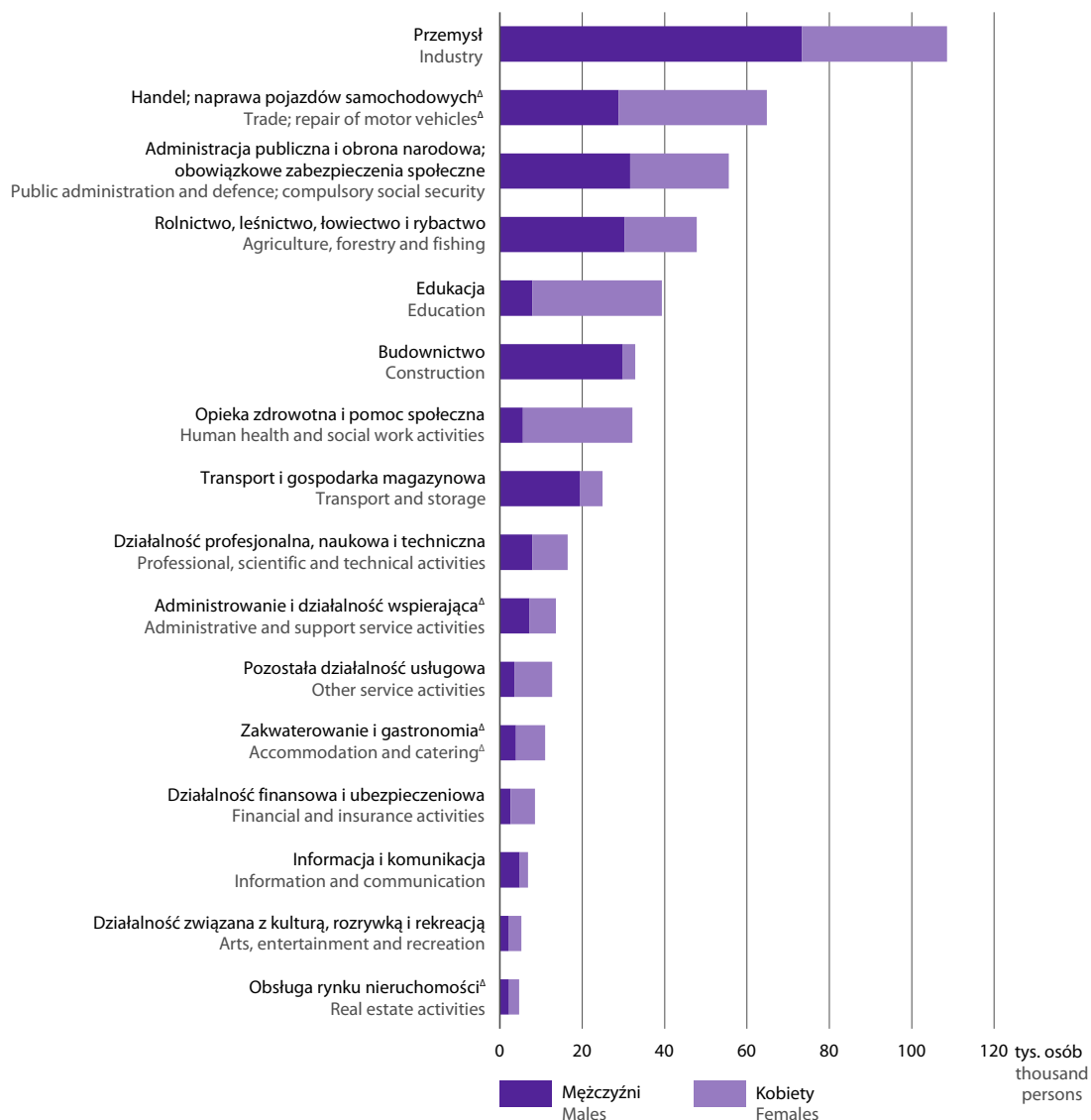
- pracowników najemnych (od 2022 r. zmiana nazwy, wcześniej zatrudnieni), czyli osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie, wybór) lub stosunku służbowego na czas określony i nieokreślony, w pełnym i niepełnym wymiarze czasu pracy;
- pracodawców i pracujących na własny rachunek, łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin;
- osoby wykonujące pracę nakładczą;
- członków spółdzielni produkcji rolnej (rolniczych spółdzielni produkcyjnych i innych spółdzielni zajmujących się produkcją rolną oraz spółdzielni kółek rolniczych);
- duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie.

Na koniec października 2023 r. w województwie liczba pracujących w gospodarce narodowej wyniosła 484,9 tys. osób, było to o 0,8% mniej niż na koniec 2022 r. Pracujący w województwie stanowili 3,2% pracujących w kraju. Ponad 79% pracujących stanowili pracownicy najemni, a 20,3% pracujący na własny rachunek łącznie z pomagającymi członkami rodziny.

Wśród ogółu pracujących w gospodarce narodowej większą część stanowili mężczyźni. W końcu października 2023 r. ich udział wyniósł 53,9%. Struktura płci pracujących była jednak zróżnicowana w zależności od rodzaju działalności podmiotu, w którym wykonywali pracę. Najwięcej, bo 97,4 tys. pracujących w gospodarce narodowej skupionych było w przetwórstwie przemysłowym (20,1% wszystkich pracujących). W tej sekcji kobiety stanowiły 33,6%. Druga pod względem liczby pracujących sekcja handel; naprawa pojazdów samochodowych skupiała 13,4% pracujących, a udział kobiet wyniósł ponad 55%. Według stanu na koniec października 2023 r. najbardziej sfeminizowane były sekcje opieka zdrowotna i pomoc społeczna (udział kobiet – 82,5%) oraz edukacja (udział kobiet – 79,8%). Sekcje, w których dominowali mężczyźni to budownictwo (90,8% mężczyzn) oraz transport i gospodarka magazynowa (77,9% mężczyzn).

Wykres 24. Pracujący w gospodarce narodowej według sekcji PKD i płci w 2023 r.
 Stan w dniu 31 października

Chart 24. Employed persons in the national economy by PKD/NACE sections and sex in 2023
 As of 31 October

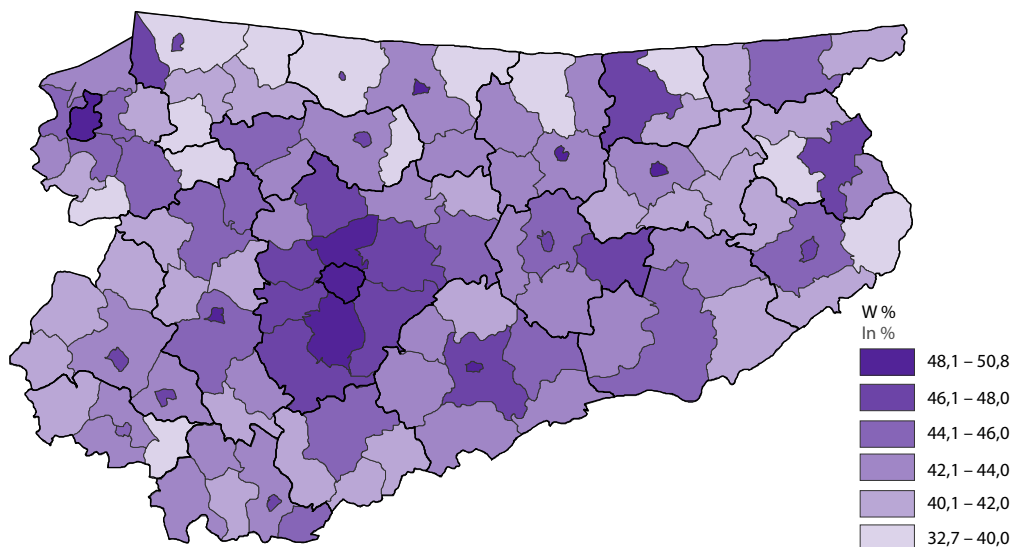

Struktura płci pracujących była również zróżnicowana według ich miejsca zamieszkania. Przewaga kobiet wśród pracujących występowała w dwóch gminach – Olsztynie (50,8%) oraz gminie wiejskiej Stawiguda (50,7%). Kobiety miały najmniejszy udział w gminie wiejskiej Lelkowo (32,7%). Był to jeden z najniższych udziałów w kraju, niższy miała tylko gmina wiejska Puńsk w województwie podlaskim (31,4%).

Mapa 24. Udział kobiet w ogólnej liczbie pracujących w gospodarce narodowej według gminy zamieszkania w 2023 r.

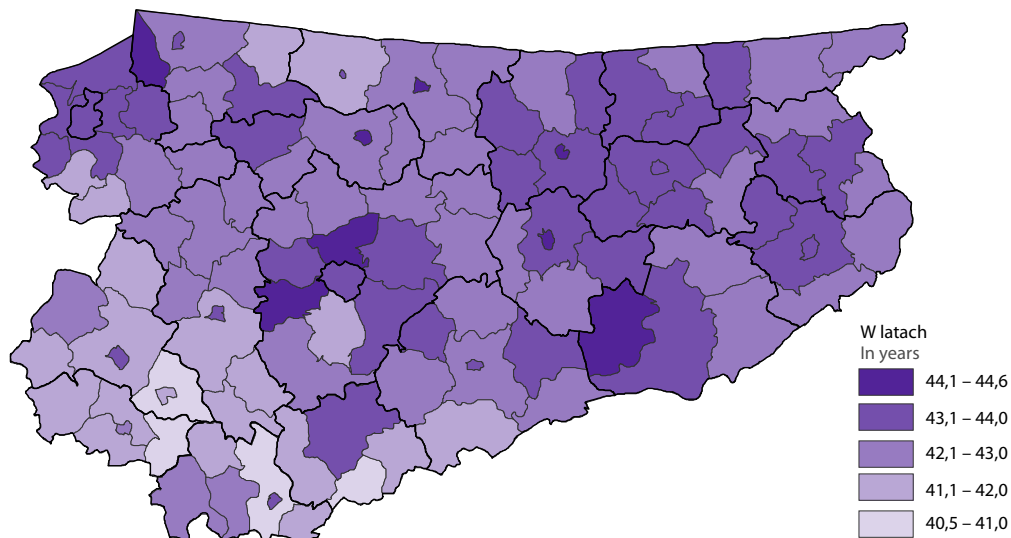
Stan w dniu 31 października

Map 24. Share of women in the total number of employed persons in the national economy by gmina of residence in 2023
As of 31 October

W końcu października 2023 r. średnia wieku pracujących w województwie wyniosła 43,0 lata i była wyższa niż w kraju (42,6 roku). Średnia wieku pracujących mężczyzn wyniosła 43,1 roku, natomiast kobiet – 42,9 roku. Mediana wieku pracujących wyniosła 43,0 i była wyższa niż średnia w kraju – 42,0 lata. Wśród gmin województwa najwyższa średnia wieku pracujących wyniosła 44,6 roku i wystąpiła w gminie miejsko-wiejskiej Frombork, Kętrzynie oraz gminie miejsko-wiejskiej Ruciane-Nida. Zaraz za nimi znalazła się gmina wiejska Gietrzwałd ze średnią wieku 44,5 roku. Najniższą średnią wieku (40,5 roku) zanotowano w gminie wiejskiej Lubawa (24 pozycja w kraju wśród gmin z najniższą średnią wieku).

Mapa 25. Średnia wieku pracujących w gospodarce narodowej według gminy zamieszkania w 2023 r.
 Stan w dniu 31 października
 Map 25. Average age of employed persons in the national economy by gmina of residence in 2023
 As of 31 October

Bezrobocie rejestrowane

Dane o **bezrobociu rejestrowanym** podano na podstawie badania, które opiera się na rejestracji osób w powiatowych urzędach pracy. Osoby te muszą spełniać kryteria przedstawione w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2023 r. poz. 735, z późn. zm.), w której określono je jako bezrobotne oraz w ustawie o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 583 z późn. zm.).

W końcu grudnia 2023 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy województwa warmińsko-mazurskiego wyniosła 39,3 tys. osób i była niższa od zanotowanej przed rokiem (o 1,8 tys. osób, tj. o 4,3%), a także niższa niż w 2015 r. (o 44,2 tys. osób, tj. o 52,9%). Bezrobotni w województwie stanowili 5,0% wszystkich bezrobotnych w kraju.

W województwie warmińsko-mazurskim w końcu 2023 r., w odniesieniu do roku poprzedniego, liczba bezrobotnych zmniejszyła się w większości powiatów. Najwyższy spadek wystąpił w powiecie gołdapskim (o 20,1%) oraz w powiecie braniewskim (o 18,6%), kętrzyńskim (o 11,4%) i mrągowskim (o 10,8%). Liczba bezrobotnych wzrosła natomiast w powiecie oleckim (o 29,5%), szczycieńskim (o 6,8%), nidzickim (o 6,0%) i giżyckim (o 1,3%).

Na koniec 2023 r. 89,0% ogółu bezrobotnych w województwie to osoby wcześniej pracujące (przed rokiem 88,5%). Bezrobotni bez prawa do zasiłku, podobnie jak rok wcześniej, stanowili 80,8%. Mieszkańcy wsi pozostający bez pracy to 52,6% (przed rokiem – 52,5%) ogólnej liczby bezrobotnych.

W końcu grudnia 2023 r. w województwie warmińsko-mazurskim wśród bezrobotnych przeważały kobiety (podobnie jak w kraju). Stanowiły one 53,4% osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy. Ich liczba była o 6,9% niższa niż rok wcześniej i o 57,4% niż w 2015 r. Wyższy udział kobiet niż mężczyzn (w liczbie bezrobotnych zarejestrowanych w danym powiecie) zanotowano w większości powiatów, natomiast w powiatach mrągowskim, węgorzewskim i w Olsztynie było więcej mężczyzn niż kobiet. W powiecie oleckim liczba kobiet i mężczyzn była taka sama. Liczba bezrobotnych mężczyzn zmniejszyła się w porównaniu z 2022 r. (o 1,1%), a kobiet o 6,9%.

W końcu grudnia 2023 r. najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowiły osoby w wieku 35–44 lata (9,7 tys.), a ich odsetek w ogólnej liczbie bezrobotnych w porównaniu z poprzednim rokiem zwiększył się (o 0,5 p. proc. do 24,8%). Zwiększył się także udział bezrobotnych osób w wieku 45–55 lat (o 1,3 p. proc. do 20,9%). Spadek udziałów zanotowano w grupach wieku 25–34 lata (o 1,1 p. proc. do 23,5%) oraz 18–24 (o 0,8 p. proc. do 12,6%). Udział bezrobotnych w wieku 55 lat i więcej nie zmienił się.

Prawie 59% bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy to osoby o niskim poziomie wykształcenia. Dwie najliczniejsze grupy stanowiły osoby posiadające wykształcenie gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe (32,5%) oraz zasadnicze zawodowe/branżowe (26,4%). Zbiorowość osób bezrobotnych z wyższym wykształceniem w ciągu ostatniego roku zmniejszyła się o 5,6%, a ich odsetek zmalał w porównaniu z poprzednim rokiem (o 0,1 p. proc. do 9,6%). Populacja bezrobotnych kobiet charakteryzowała się odmienną strukturą wykształcenia niż populacja mężczyzn. Wykształcenie gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe oraz zasadnicze zawodowe/branżowe posiadało 50,2% bezrobotnych kobiet, podczas gdy odsetek mężczyzn z takim wykształceniem wyniósł 68,7%. Wyższe wykształcenie posiadało 12,0% kobiet i 6,8% mężczyzn.

Spośród wszystkich kategorii bezrobotnych zarejestrowanych, wyodrębnionych ze względu na czas pozostawania bez pracy największą grupę stanowiły osoby pozostające bez pracy od 1 do 3 miesięcy (8,7 tys. osób, tj. 22,0%). Największy wzrost udziału (o 1,8 p. proc. do 15,0%) w ujęciu rocznym w liczbie bezrobotnych zarejestrowanych odnotowano w przypadku osób pozostających bez pracy od 12 do 24 miesięcy. Wzrost wystąpił również wśród bezrobotnych pozostających bez pracy od 6 do 12 miesięcy (o 1,6 p. proc. do 16,6%) oraz od 3 do 6 miesięcy (o 0,3 p. proc. do 16,3%). W pozostałych grupach udział zmniejszył się. Najbardziej zmniejszył się udział osób pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy (o 2,1 p. proc. do 19,3%).

Największe trudności ze znalezieniem zatrudnienia miały osoby ze stażem pracy od 1 roku do 5 lat, które stanowiły 26,9% zarejestrowanych bezrobotnych, a ich odsetek w porównaniu z poprzednim rokiem zmalał (o 0,5 p. proc.). W porównaniu z rokiem poprzednim zmalał także odsetek osób bez stażu pracy (o 0,5 p. proc. do 11,0%).

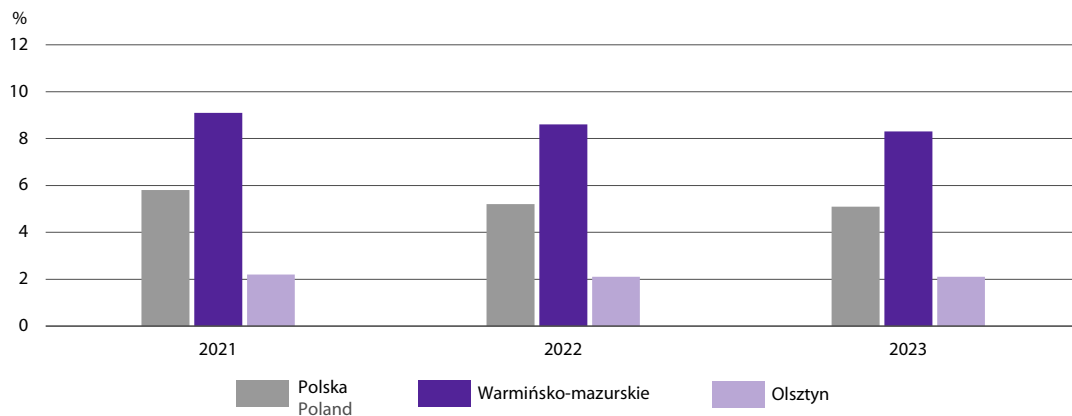
Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy na koniec grudnia 2023 r. stanowili 81,1% bezrobotnych (przed rokiem 81,9%). Do tej grupy zaliczane są m.in. osoby długotrwale bezrobotne, których udział w liczbie zarejestrowanych zmniejszył się w skali roku (o 0,6 p. proc. do 47,2%). Zmniejszył się również udział osób posiadających co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia (o 1,4 p. proc. do 17,6%) oraz osób do 25 roku życia (o 0,8 p. proc. do 12,6%). Zwiększył się natomiast udział osób powyżej 50 roku życia (o 0,9 p. proc. do 28,2%).

W porównaniu z grudniem 2022 r. zmalała liczba osób do 25 roku życia (o 9,9%), osób długotrwale bezrobotnych (o 5,6%) oraz osób po 50 roku życia (o 1,4%). Wzrosła natomiast liczba osób niepełnosprawnych (o 2,4%).

W województwie na koniec 2023 r. stopa bezrobocia rejestrowanego ukształtowała się na poziomie 8,3% i była niższa (o 0,4 p. proc.) niż rok wcześniej. Stopa bezrobocia w województwie, podobnie jak w latach ubiegłych, była jedną z najwyższych w kraju. Wskaźnik ogólnokrajowy na koniec grudnia 2023 r. wyniósł 5,1% i był niższy o 0,1 p. proc. w porównaniu z rokiem ubiegłym.

Wykres 25. Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2021-2023

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 25. Registered unemployment rate in 2021-2023
As of 31 December

Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Od 2020 r. wskaźnik ten podaje się z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (będących składową cywilnej ludności aktywnej zawodowo) wyszacowaną – na podstawie wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2020. Dane te nie są w pełni porównywalne z okresami wcześniejszymi.

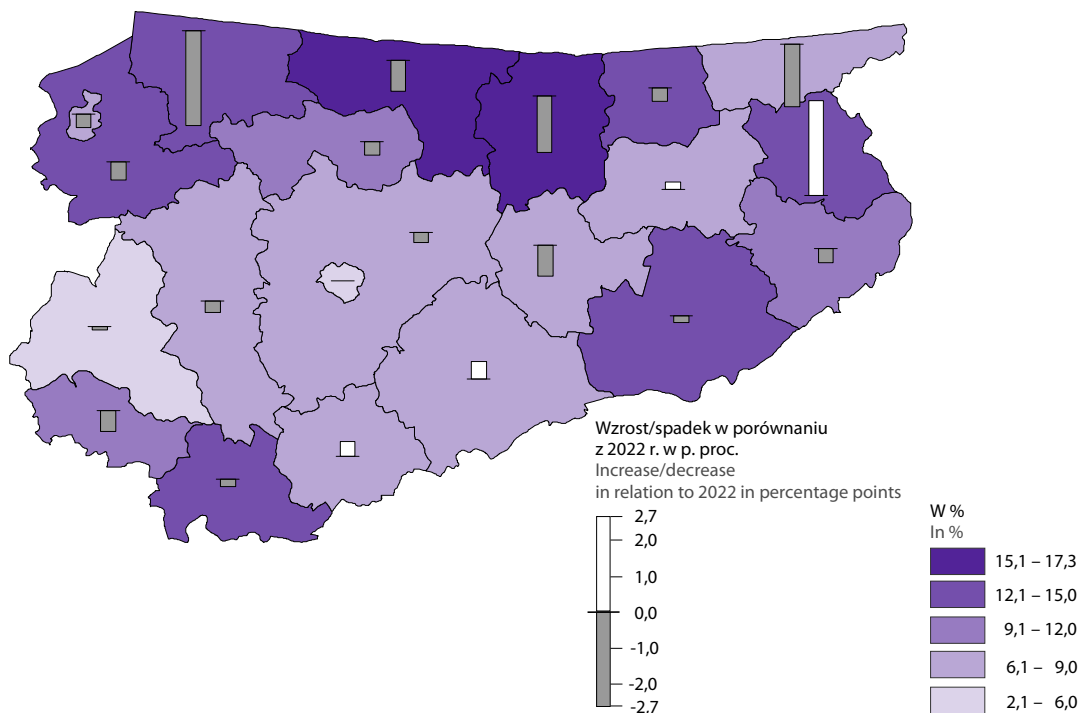
W skali roku spadek stopy bezrobocia odnotowano w większości powiatów i wyniósł on od 0,1 p. proc. w powiecie iławskim do 2,7 p. proc. w powiecie braniewskim. Wzrost omawianego wskaźnika wystąpił w czterech powiatach, z czego największy w powiecie oleckim (o 2,7 p. proc.). Nadal występowało dość duże terytorialne zróżnicowanie stopy bezrobocia w województwie. Rozpiętość pomiędzy najniższą i najwyższą wartością wskaźnika w powiatach na koniec 2023 r. wyniosła 15,2 p. proc. i w skali roku zwiększyła się o 0,9 p. proc. Wysoką stopę bezrobocia odnotowano w powiecie bartoszyckim (17,3%) i kętrzyńskim (16,4%), najniższą zaś w Olsztynie (2,1%).

Mapa 26. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2023 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 26. Registered unemployment rate in 2023

As of 31 December

W 2023 r. w województwie warmińsko-mazurskim liczba nowo zarejestrowanych bezrobotnych wyniosła 65,4 tys. osób i była niższa niż przed rokiem (o 4,6 tys., tj. o 6,6%) oraz niższa w porównaniu z zanotowaną w 2015 r. (o 58,0 tys., tj. o 47,0%). Najliczniejszą grupę nadal stanowiły osoby rejestrujące się po raz kolejny, a ich odsetek w ogólnej liczbie nowo zarejestrowanych zwiększył się w stosunku do 2022 r. i wyniósł 82,4%. Wzrósł odsetek m.in. osób pracujących przed zarejestrowaniem (do 89,6%, tj. o 2,0 p. proc.) oraz osób niepełnosprawnych (do 7,1%, tj. o 0,5 p. proc.). W skali roku zmalał natomiast odsetek m.in. absolwentów (do 7,5%, tj. o 0,4 p. proc.).

Z ewidencji bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim w ciągu 2023 r. wykreślono 67,1 tys. osób (o 6,1% mniej niż przed rokiem i o 51,4% mniej niż w 2015 r.). Główną przyczynę wyrejestrowania stanowiło podjęcie pracy, w wyniku czego z rejestru bezrobotnych skreślono 35,5 tys. osób (wobec 37,2 tys. przed rokiem). Udział tej kategorii bezrobotnych w liczbie wyrejestrowanych zwiększył się w ujęciu rocznym o 0,8 p. proc. do 52,9%. W strukturze osób wykreślonych z ewidencji wzrost odnotowano w przypadku osób, które utraciły status bezrobotnego w wyniku niepotwierdzenia gotowości do podjęcia pracy (wzrost udziału do 18,5%, tj. o 2,0 p. proc.) oraz osób, które dobrowolnie zrezygnowały ze statusu osoby bezrobotnej (wzrost do 6,8%, tj. o 0,1 p. proc.). Spadek wystąpił wśród osób, które rozpoczęły staż lub szkolenia u pracodawców (spadek do 6,5%, tj. o 2,5 p. proc.).

Powiatowe urzędy pracy w województwie warmińsko-mazurskim w ciągu 2023 r. dysponowały 37,9 tys. ofertami pracy (o 13,1% mniej niż rok wcześniej i o 31,2% mniej niż w 2015 r.), w tym 9,6% to oferty odbycia stażu u pracodawców i 2,5% ofert dla osób niepełnosprawnych. Na koniec grudnia na 1 ofertę pracy przypadało 24 bezrobotnych (22 osób przed rokiem i 67 osób w 2015 r.) i wskaźnik ten był wyższy niż w kraju (19). W powiecie iławskim na 1 ofertę pracy przypadała najmniejsza liczba bezrobotnych (6 osób), największa zaś w powiecie bartoszyckim (463). W Olsztynie i w Elblągu na 1 ofertę pracy przypadało po 13 osób bezrobotnych.

Aktywność ekonomiczna ludności

Źródłem danych kwartalnych o **ludności aktywnej zawodowo** (tj. pracujących i bezrobotnych według definicji Międzynarodowej Organizacji Pracy oraz wytycznych Eurostatu) oraz o **osobach biernych zawodowo** (tj. tych, którzy pozostają poza siłą roboczą) jest Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL).

Od 1 kwartału 2021 r. w BAEL wprowadzono zmiany metodologiczne wynikające z wdrożenia rozporządzenia ramowego dla statystyki społecznej, tj. Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1700 z dnia 10 października 2019 r. oraz jego aktów implementacyjnych. Zmiany dotyczyły m.in. zakresu podmiotowego badania (badanie zasadnicze obejmuje osoby w wieku 15–89 lat, do 2020 r. włącznie były to osoby w wieku 15 lat i więcej) oraz definicji i sposobu wyodrębniania poszczególnych populacji osób na rynku pracy, tj. pracujących, bezrobotnych i biernych zawodowo. Na potrzeby analiz porównawczych zaprezentowano przeliczone dane BAEL dla lat wcześniejszych, z uwzględnieniem definicji obowiązujących od 2021 r.

Według Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) w 4 kwartale 2023 r. zbiorowość aktywnych zawodowo w województwie liczyła 595 tys. osób, a biernych zawodowo – 486 tys. Ludność aktywną zawodowo tworzyli pracujący (578 tys. osób) i bezrobotni (17 tys. osób).

Struktura ludności w wieku 15–89 lat według statusu na rynku pracy uległa zmianie w stosunku do notowanej w 4 kwartale poprzedniego roku. Zwiększył się udział pracujących (o 0,9 p. proc.). Zmniejszył się natomiast udział bezrobotnych (o 10,5 p. proc.) oraz osób biernych zawodowo (o 1,2 p. proc.).

Tablica 12. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15–89 lat w 4 kwartale według BAEL

Table 12. Economic activity of the population aged 15–89 in 4th quarter by LFS

Wyszczególnienie Specification	2021	2022	2023	2023 Polska Poland
Aktywni zawodowo w tys. Economically active persons in thousands	606	591	594	17 870
pracujący employed persons	584	573	578	17 323
bezrobotni ^a unemployed persons ^a	22	19	17	547
Bierni zawodowo w tys. Economically inactive persons in thousands	483	492	486	12 492
Współczynnik aktywności zawodowej w % Activity rate in %	55,6	54,6	55,0	58,9
Wskaźnik zatrudnienia w % Employment rate in %	53,6	52,9	53,5	57,1
Stopa bezrobocia w % Unemployment rate in %	3,6	3,2	2,9	3,1

a Populacja osób bezrobotnych dotyczy osób w wieku 15–74 lata.
a The unemployed population includes people aged 15–74.

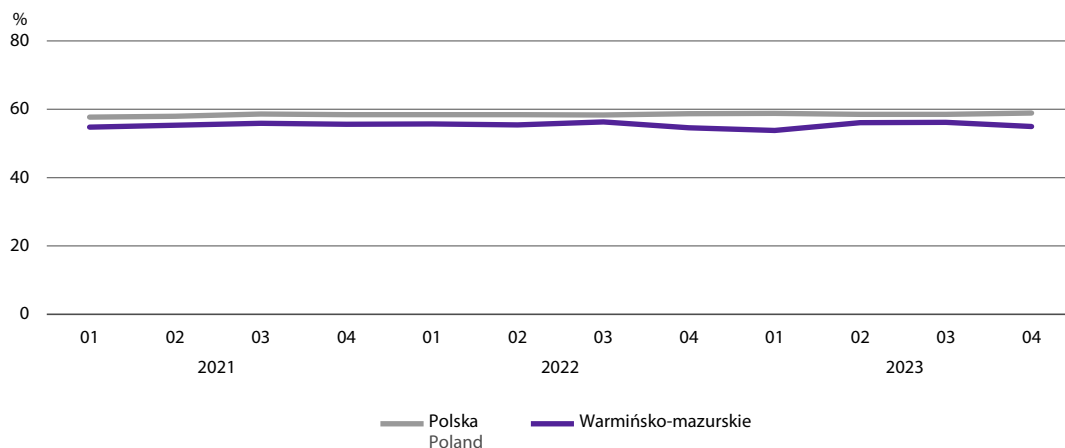
Liczba aktywnych zawodowo w wieku 15–89 lat w 4 kwartale 2023 r. zwiększyła się w stosunku do zanotowanej w analogicznym okresie poprzedniego roku o 0,7%. Wzrost w porównaniu z rokiem ubiegłym zaobserwowano wśród kobiet (o 2,3%), natomiast liczba mężczyzn spadła (o 0,6%).

Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL obliczono jako udział aktywnych zawodowo danej kategorii w ogólnej liczbie ludności danej kategorii.

Współczynnik aktywności zawodowej w ostatnim kwartale 2023 r. w województwie ukształtował się na poziomie 55,0% (jego wartość dla kraju wyniosła 58,9%). W ujęciu rocznym współczynnik aktywności zawodowej wzrósł o 0,4 p. proc. Wyższa wartość współczynnika aktywności zawodowej wystąpiła wśród mężczyzn (62,3%) niż kobiet (48,3%).

Wykres 26. Współczynnik aktywności zawodowej według kwartałów

Chart 26. Activity rate by quarters

Zbiorowość pracujących w 4 kwartale 2023 r. liczyła 578 tys. i była wyższa od zanotowanej rok wcześniej o 5 tys. osób (o 0,9%). Uwzględniając podział według płci dominowali mężczyźni, stanowiąc 55,0% pracujących. Ponad 61% pracujących mieszkało w miastach.

Do pracujących według BAEL zaliczono osoby w wieku 15–89 lat, które w okresie badanego tygodnia: wykonywały przez co najmniej 1 godzinę pracę przynoszącą zarobek lub dochód tzn. były zatrudnione w firmie/instytucji publicznej lub u prywatnego pracodawcy, pracowały we własnym (lub dzierżawionym) gospodarstwie rolnym lub prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem, pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem, miały pracę, ale jej nie wykonywały:

- z powodu choroby lub urlopu wypoczynkowego, urlopu związanego z rodzicielstwem (macierzyńskiego, rodzicielskiego, ojcowskiego lub wychowawczego), organizacji czasu pracy (systemu pracy lub odbioru nadgodzin), szkolenia związanego z wykonywaną pracą,
- z powodu sezonowego charakteru pracy, jeśli w okresie poza sezonem nadal regularnie wypełniały zadania i obowiązki związane z pracą lub prowadzeniem działalności (z wyłączeniem obowiązków prawnych lub administracyjnych),
- z innych powodów, jeśli przewidywany okres nieobecności w pracy nie przekracza 3 miesięcy.

Biorąc pod uwagę wiek pracujących, w 4 kwartale 2023 r. największy udział miały osoby w wieku 35–44 lata (28,4%), zaraz za nimi znalazły się osoby w wieku 45–54 lata (26,1%). Najmniejszy udział w omawianej zbiorowości miały osoby z grupy wiekowej 15–24 lata (5,7%). Pod względem wykształcenia wśród pracujących dominowały osoby z wykształceniem wyższym (34,8%), najmniej było osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (6,9%).

W 4 kwartale 2023 r. na 1000 pracujących przypadało 870 osób bezrobotnych i biernych zawodowo. Rok wcześniej obciążenie to wynosiło 892 osób. W województwie na 1000 pracujących przypadało więcej osób pozostających bez pracy niż w skali kraju (753).

Wskaźnik zatrudnienia według BAEL obliczono jako udział pracujących danej kategorii w ogólnej liczbie ludności danej kategorii.

Wskaźnik zatrudnienia w województwie warmińsko-mazurskim wyniósł 53,5% i był o 3,6 p. proc. niższy od średniej wartości w kraju. W odniesieniu do analogicznego kwartału 2022 r. zmniejszył się on o 0,6 p. proc. Omawiany wskaźnik był wyższy dla mężczyzn (60,8%) niż dla kobiet (46,7%).

W ostatnim kwartale 2023 r. liczba bezrobotnych (w wieku 15–74 lata) w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła 17 tys. osób i w odniesieniu do analogicznego kwartału 2022 r. zmalała (o 10,5%). W 4 kwartale 2023 r. wśród osób bezrobotnych w województwie było więcej kobiet niż mężczyzn. Liczba kobiet w porównaniu z analogicznym okresem 2022 r. zwiększyła się ponad 2-krotnie, natomiast mężczyzn zmalała o ponad 42%.

Analiza bezrobotnych pod względem wieku w województwie warmińsko-mazurskim w 4 kwartale 2023 r. wykazała, że najwięcej bezrobotnych było w wieku 25–34 lata. Najmniejszą zaś zbiorowość stanowiły osoby z najstarszej grupy wiekowej.

Przeciętny czas poszukiwania pracy przez osoby bezrobotne w 4 kwartale 2023 r. w województwie warmińsko-mazurskim wyniósł 8 miesięcy (w kraju 9 miesięcy). W porównaniu z poprzednim rokiem okres ten w województwie skrócił się, a w kraju wydłużył.

Stopę bezrobocia według BAEL obliczono jako udział bezrobotnych danej kategorii w liczbie aktywnych zawodowo danej kategorii.

Stopa bezrobocia w 4 kwartale 2023 r. w województwie warmińsko-mazurskim ukształtowała się na poziomie 2,9% i była o 0,2 p. proc. niższa od wskaźnika ogólnokrajowego. W porównaniu z poprzednim rokiem zmalała o 0,3 p. proc. (w kraju wzrosła o 0,2 p. proc.). W omawianym okresie w województwie analizowany wskaźnik był niższy w przypadku mężczyzn niż w przypadku kobiet.

W 4 kwartale 2023 r. zbiorowość biernych zawodowo (w wieku 15–89 lat) liczyła 486 tys. osób i stanowiła 45,0% mieszkańców województwa (w kraju 41,1%). W porównaniu z 2022 r. liczba osób nieaktywnych zawodowo w województwie spadła o 1,2% (w Polsce spadła o 0,5%). Prawie 60% populacji osób nieaktywnych zawodowo w województwie stanowiły kobiety (w kraju 60,3%), a ponad 34% biernych zawodowo było w wieku produkcyjnym (w kraju 30,4%).

Główną przyczyną braku aktywności na rynku pracy podawaną w 4 kwartale 2023 r. było pozostawanie na emeryturze – 48,0% biernych zawodowo w wieku 15–74 lata. Drugą istotną przyczyną bierności była nauka i uzupełnianie kwalifikacji – 22,9%. Liczną była także grupa osób, które nie szukały pracy z powodu choroby lub niepełnosprawności – 13,1%. Obowiązki rodzinne i związane z prowadzeniem domu były powodem niepodejmowania pracy przez 7,0% biernych zawodowo, z czego większość stanowiły kobiety.

5.2. Jakość życia

5.2. Quality of life

5.2.1. Zamożność mieszkańców

5.2.1. Inhabitants' wealth

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej w 2022 r. było wyższe niż rok wcześniej.

W 2023 r. zwiększyła się liczba emerytów i rencistów w porównaniu z rokiem poprzednim. Nastąpił wzrost przeciętnej miesięcznej emerytury i renty brutto, przy czym wyższą dynamiką charakteryzowały się świadczenia wypłacone przez KRUS.

W budżetach gospodarstw domowych w 2022 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, wystąpił wzrost przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego oraz przeciętnych miesięcznych wydatków na 1 osobę w gospodarstwach domowych.

Najsilniejsze oddziaływanie na jakość życia ludności mają dochody, jakimi dysponują gospodarstwa domowe. Wpływają one na status materialny, stabilizację i bezpieczeństwo ekonomiczne ludności. Miernikami poziomu zamożności są wynagrodzenia z tytułu pracy, wysokość emerytur i rent, dochody i wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych, jak również wyposażenie gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto za październik 2022 r. w województwie wyniosło 5 860,77 zł, tj. o 18,8% więcej niż w analogicznym okresie 2020 r. Pracownicy otrzymujący wynagrodzenie brutto mniejsze lub równe przeciętnemu miesięcznemu wynagrodzeniu w województwie stanowili 61,5% ogólnej liczby zatrudnionych. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto za październik 2022 r. w województwie stanowiło 83,7% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto za październik dla kraju.

Badanie struktury wynagrodzeń według zawodów – realizowane co dwa lata, ma charakter reprezentacyjny i obejmuje podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób. Wyniki dotyczą osób pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych, które w roku badania przepracowały cały miesiąc październik. Dane w opracowaniu dotyczą przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń nominalnych brutto, prezentowanych w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy.

Biorąc pod uwagę płeć zatrudnionych widoczne są różnice w wynagrodzeniu mężczyzn i kobiet. W 2022 r. w województwie przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto kobiet stanowiło 93,2% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto mężczyzn, w kraju odsetek ten wyniósł 85,1%. W 2022 r. zarówno przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto kobiet, jak i mężczyzn było wyższe w odniesieniu do 2020 r. Wynagrodzenia mężczyzn wzrosły o 20,4%, a kobiet o 17,5%.

Wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w porównaniu z 2020 r. odnotowano w przypadku sektora publicznego (o 18,1%) i prywatnego (o 18,7%). Przeciętne wynagrodzenie brutto w sektorze publicznym było wyższe niż w sektorze prywatnym o 1 286 zł.

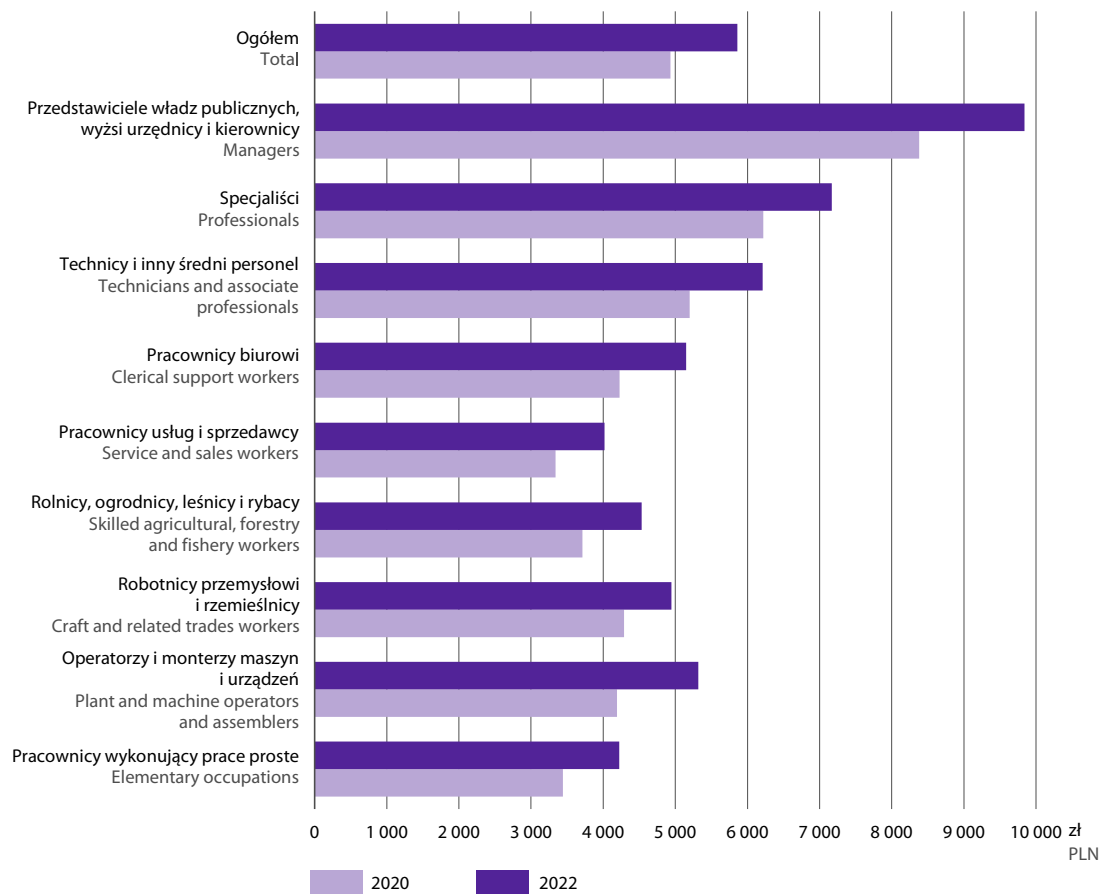
Czynnikiem istotnie wpływającym na wysokość wynagrodzeń jest poziom wykształcenia. Osoby z wykształceniem wyższym ze stopniem naukowym co najmniej doktora oraz z tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym w październiku 2022 r. uzyskały przeciętne wynagrodzenie w wysokości 7 482 zł (o 27,7% wyższe niż przeciętne wynagrodzenie brutto w województwie), osoby z wykształceniem średnim zawodowym zarabiały 5 391 zł, natomiast z podstawowym i niższym 4 672 zł. Kobiety posiadające taki sam poziom wykształcenia jak mężczyźni zarabiały mniej. Największe różnice w poziomie wynagrodzeń miały miejsce wśród osób z wysokim wykształceniem. Kobiety z wykształceniem wyższym (z tytułem inżyniera, licencjata lub równorzędnym) zarabiały o ponad 20% mniej niż mężczyźni legitymujący się takim samym wykształceniem. Najmniejsze różnice w zarobkach wystąpiły w grupie osób z wykształceniem policealnym (prawie 9%).

Powiązanie wynagrodzeń ze stażem pracy pracowników wykazuje, że poziom zarobków rósł wraz z rosnącym stażem i doświadczeniem zawodowym. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto za październik 2022 r. przekraczające średnią wojewódzką odnotowano wśród osób ze stażem pracy powyżej 15 lat. Najwyższe przeciętne wynagrodzenie brutto odnotowano wśród osób ze stażem pracy 20 lat i więcej – 6 561 zł, tj. o 11,9% więcej niż przeciętne wynagrodzenie brutto w województwie.

Porównanie wysokości płac w różnych grupach zawodów wskazuje, iż najwyższe wynagrodzenia wypłacano w grupie reprezentowanej przez osoby pełniące funkcje parlamentarzystów, wyższych urzędników i kierowników (9 842 zł). Ich wynagrodzenia były wyższe od średniej w kraju o 40,6% i o 67,9% od średniej w województwie. Zaraz za nimi znaleźli się pracownicy sklasyfikowani jako specjaliści (7 167 zł) oraz jako technicy i inny średni personel (6 211 zł). W tych grupach wynagrodzenia również były wyższe od średniego dla województwa. Wynagrodzenia pracowników z pozostałych grup nie przekroczyły średniej w województwie. Najniższe zarobki otrzymywali pracownicy usług i sprzedawcy (4 020 zł) oraz pracownicy przy pracach prostych (4 221 zł). W większości grup zarobki mężczyzn przewyższały zarobki kobiet. Jedynie w grupie rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy zarobki kobiet były wyższe o 13,9% niż mężczyzn.

Wykres 27. Wynagrodzenia według zawodów^a

Chart 27. Wages and salaries by occupations^a

^a Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych; obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
^a Data concern full and part-time paid employees, include entities employing more than 9 persons.

Analizując poziom przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto za październik 2022 r. według sekcji w województwie zaobserwowano jego wyższą wartość od średniej dla województwa w siedmiu sekcjach. Najwyższe przeciętne wynagrodzenie brutto wystąpiło w sekcji rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 8 051 zł, o 37,4% wyższe od średniej wojewódzkiej. Natomiast najniższe przeciętne wynagrodzenie brutto otrzymywali pracownicy zatrudnieni w sekcji górnictwo i wydobywanie – 3 200 zł, o 45,4% niższe niż przeciętne wynagrodzenie brutto dla województwa.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto to stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace, wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie; po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą.

W pierwszej części analizy informacje wynikowe o wysokości przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto zaprezentowano na podstawie rocznego badania statystyki publicznej Z-06 o pracujących, wynagrodzeniach i czasie pracy w gospodarce narodowej (na poziomie wojewódzkim) oraz w podmiotach gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób (na poziomie powiatów) na tej podstawie przedstawiono zróżnicowanie terytorialne wynagrodzeń w 2022 r. (jako ostatnim dostępnym).

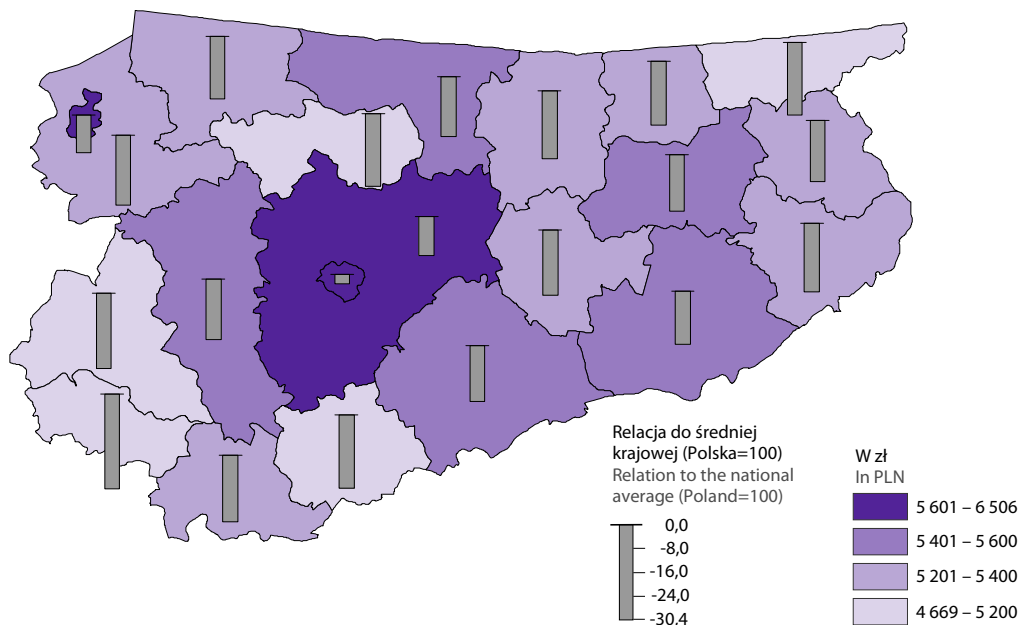
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej (tj. we wszystkich podmiotach gospodarki narodowej, także w jednostkach o liczbie pracujących do 9 osób) w województwie w 2022 r. ukształtowało się na poziomie 5 427,81 zł i było o 11,1% wyższe niż w 2021 r. i o 63,3% wyższe niż w 2015 r. Średnie wynagrodzenie w województwie było niższe o 14,7% od przeciętnego w Polsce, co uplasowało warmińsko-mazurskie na ostatnim miejscu w kraju.

W 2022 r. wynagrodzenia wypłacane w sektorze publicznym były wyższe niż w sektorze prywatnym. Pracodawcy publiczni płacili swoim pracownikom przeciętnie 6 425 zł, było to o 1 499 zł więcej niż w sektorze prywatnym. Rozpiętość wynagrodzeń między sekcjami PKD była jeszcze większa. Najwyższe wynagrodzenie otrzymywali zatrudnieni w sekcji informacja i komunikacja (7 490 zł), a najniższe w sekcji administrowanie i działalność wspierająca (3 909 zł).

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2022 r. w jednostkach o liczbie pracujących przekraczającej 9 osób (tj. w jednostkach średnich i dużych), osiągnęło poziom 5 674,89 zł i od 2021 r. wzrosło o 10,7%, a w porównaniu z 2015 r. o 62,4%.

Biorąc pod uwagę zróżnicowanie przeciętnego poziomu wynagrodzenia brutto w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego w 2022 r. najwyższą średnią płacę otrzymywali zatrudnieni w Olsztynie – wynosiła ona 6 506 zł i była wyższa o 14,6% od średniej w województwie. W Elblągu przeciętne zarobki wynosiły 5 900 zł i również były wyższe (o 4,0%) od średniej w województwie. Powiatem z wyższym od przeciętnego w województwie poziomem wynagrodzeń był również powiat olsztyński (o 3,4%). W pozostałych powiatach płace kształtowały się poniżej średniej wojewódzkiej. Najniższe przeciętne wynagrodzenie (4 669 zł) odnotowano w powiecie nowomiejskim.

Mapa 27. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto^a w 2022 r.
Map 27. Average monthly gross wages and salaries^a in 2022

^a Dane dotyczą pracujących w podmiotach gospodarki narodowej, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
^a Data concern in entities of the national economy employing more than 9 persons.

Przeciętne wynagrodzenie wzrosło we wszystkich powiatach zarówno w porównaniu z 2021 r., jak i 2015 r. W stosunku do 2021 r. najwyższy wzrost wynagrodzeń wystąpił w powiecie działdowskim (o 13,2%), a najniższy w powiecie kętrzyńskim (o 7,4%). W Olsztynie wynagrodzenia wzrosły o 10,2%, a w Elblągu o 8,8%. W porównaniu z 2015 r. najwyższy wzrost nastąpił w powiecie węgorzewskim (o 72,9%), zaraz za nim znalazł się powiat mrągowski (o 72,2%), najniższy zaś wzrost dotyczył powiatu szczycieńskiego (o 58,0%).

W drugiej części analizy informacje wynikowe o wysokości przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto zaprezentowano na podstawie miesięcznego meldunku o działalności gospodarczej DG-1 (dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; w ramach badania podmioty o liczbie pracujących 50 lub więcej osób badane są metodą pełną, a podmioty o liczbie pracujących od 10 do 49 osób - metodą reprezentacyjną) – na tej podstawie przedstawiono przeciętne miesięczne wynagrodzenia w województwie w sektorze przedsiębiorstw w 2023 r. (jako ostatnim dostępnym).

W 2023 r. w województwie przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw osiągnęło poziom 6 089,46 zł i było wyższe niż w roku poprzednim o 14,2%. W kraju przeciętne wynagrodzenie brutto wyniosło 7 444,39 zł, co oznacza wzrost o 11,9% w odniesieniu do zanotowanego rok wcześniej.

Sektor przedsiębiorstw obejmuje podmioty o liczbie pracujących 10 i więcej osób prowadzące działalność gospodarczą w zakresie: leśnictwa i pozyskiwania drewna; rybołówstwa w wodach morskich; górnictwa i wydobywania; przetwórstwa przemysłowego; wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; dostawy wody; gospodarowania ściekami i odpadami oraz działalności związanej z rekultywacją; budownictwa; handlu hurtowego i detalicznego; naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle; transportu i gospodarki magazynowej; działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; informacji i komunikacji; działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości; działalności firm centralnych (head offices); doradztwa związanego z zarządzaniem; działalności w zakresie architektury i inżynierii; badań i analiz technicznych; reklamy, badania rynku i opinii publicznej; pozostałej działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej; działalności w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej; działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją; naprawy i konserwacji komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego; pozostałej indywidualnej działalności usługowej.

Tablica 13. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw

Table 13. Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł Average monthly gross wages and salaries in PLN	3 345,93	4 400,23	5 331,98	6 089,46
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100) Average monthly gross wages and salaries in relation to the national average (Poland=100)	81,2	81,3	80,1	81,8

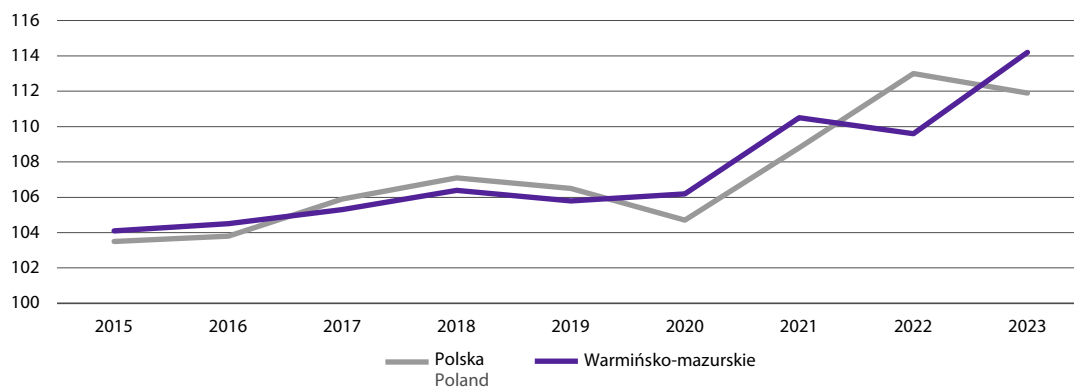
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto to stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie; po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą. Dane dotyczą podmiotów gospodarczych sektora przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Wykres 28. Dynamika przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw

Rok poprzedni=100

Chart 28. Indices of average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector

Previous year=100

W stosunku do poprzedniego roku wzrost wynagrodzeń wystąpił w większości sekcji sektora przedsiębiorstw, m.in. w: obsłudze rynku nieruchomości (o 28,9%), działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 25,0%), transporcie i gospodarce magazynowej (o 23,6%), zakwaterowaniu i gastronomii (o 15,5%), administrowaniu i działalności wspierającej (o 15,3%), budownictwie (o 14,4%).

W 2023 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto wyższe od przeciętnego wynagrodzenia w województwie warmińsko-mazurskim zanotowano m.in. w sekcji informacja i komunikacja (o 17,7%), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (o 17,6%) oraz obsługa rynku nieruchomości (o 11,3%). Niższe wynagrodzenia zanotowano m.in. w administrowaniu i działalności wspierającej (o 29,0%), zakwaterowaniu i gastronomii (o 16,0%) oraz handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 10,1%).

W 2023 r. w województwie liczba emerytów i rencistów wyniosła 312,4 tys. osób i była wyższa od notowanej przed rokiem o 3,4 tys. osób (o 1,1%). W porównaniu z 2015 r. wzrosła o 20,7 tys. osób (o 7,1%). Zmiany w tym zakresie zaszły również w skali kraju. W omawianym roku świadczenia wypłacono 8 905,9 tys. osobom, czyli o 0,6% więcej niż w roku poprzednim i o 5,1% więcej niż w 2015 r.

W 2023 r. odsetek osób pobierających świadczenia emerytalno-rentowe w województwie w ogólnej ich zbiorowości w Polsce, podobnie jak przed rokiem, wyniósł 3,5%. Świadczeniobiorcy ZUS z terenu województwa warmińsko-mazurskiego stanowili 3,5% populacji w kraju, a świadczeniobiorcy KRUS – 3,7%.

Tablica 14. Świadczenia społeczne

Table 14. Social benefits

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów w tys. Average monthly number of retirees and pensioners in thousands	291,7	309,1	309,0	312,4
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł Average monthly gross retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN	1 789,53	2 182,02	2 564,91	3 015,93
w tym emerytura of which retirement pension	1 922,42	2 275,67	2 674,49	3 147,35
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych w zł Average monthly gross retirement and other pension of farmers in PLN	1 189,75	1 404,38	1 520,80	1 878,99
w tym emerytura of which retirement pension	1 223,12	1 403,40	1 525,95	1 889,78

W 2023 r. emerytury i renty z ZUS otrzymywało 276,7 tys. osób. Było to o 1,5% więcej niż rok wcześniej i o 11,9% więcej niż w 2015 r. W stosunku do 2022 r. wzrosła liczba emerytów (o 3,1%), którzy stanowili najliczniejszą grupę świadczeniobiorców ZUS (78,0 % całej zbiorowości).

Inaczej kształtowała się dynamika liczby osób otrzymujących świadczenia emerytalno-rentowe w ramach rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych. Zanotowano zmniejszenie ich zbiorowości w porównaniu z 2022 r. Emerytury i renty rolnicze w 2023 r. pobierało 35,6 tys. osób (o 2,0% mniej niż rok wcześniej i o 19,7% mniej w stosunku do 2015 r.). W ciągu ostatniego roku zaobserwowano spadek liczby wszystkich świadczeniobiorców KRUS, tj. osób otrzymujących renty z tytułu niezdolności do pracy o 5,8%, osób pobierających renty rodzinne o 2,4% oraz emerytów o 1,0%.

Podobnie jak w przypadku ZUS, wśród pobierających świadczenia z KRUS dominowali emeryci, a ich odsetek wyniósł 76,5%. Najniższy zaś udział miały osoby pobierające renty rodzinne, które stanowiły 5,1% ogółu beneficjentów świadczeń KRUS.

W województwie w 2023 r. przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana przez ZUS wyniosła 3 015,93 zł i była wyższa o 17,6% (w kraju o 17,2%) niż rok wcześniej. To samo świadczenie pobierane przez rolników indywidualnych ukształtowało się na poziomie 1 878,99 zł i zwiększyło się w ciągu roku, zarówno w województwie, jak i w kraju o ponad 23%. W porównaniu z 2015 r. wzrosły zarówno emerytury z ZUS (o 68,5%), jak i KRUS (o 57,9%).

Tendencję wzrostową obserwowano w przypadku wszystkich kategorii świadczeń zarówno w województwie, jak i w kraju. Największy wzrost w ciągu ostatniego roku w województwie, podobnie jak w kraju, odnotowano w przypadku renty z tytułu niezdolności do pracy z KRUS o 24,2% (w kraju wzrost o 23,7%).

W 2023 r. wysokość świadczeń z ZUS w województwie ukształtowała się poniżej średniej krajowej (o 7,8%), natomiast świadczenia z KRUS były wyższe (o 1,7%). Pod względem przeciętnej emerytury i renty z ZUS województwo plasowało się na 12 miejscu w kraju, a w przypadku analogicznego świadczenia pobieranego przez rolników indywidualnych na 6 miejscu.

Wypłaty realizowane przez KRUS w poszczególnych kategoriach świadczeń były wyższe od krajowych (renty rodzinne o 3,8%, emerytury o 1,6%, renty z tytułu niezdolności do pracy o 0,3%), natomiast wypłaty z ZUS były niższe od krajowych (renty rodzinne o 10,9%, renty z tytułu niezdolności do pracy o 8,4%, emerytury o 7,1%).

Wyniki badań budżetów gospodarstw domowych dostarczają informacji o warunkach życia gospodarstw domowych, a więc o ich przychodach, rozchodach czy wyposażeniu w dobra trwałego użytkowania. W 2022 r. przeciętne gospodarstwo domowe w warmińsko-mazurskim rozporządzało miesięcznym dochodem wynoszącym średnio 2 102,25 zł na osobę. Był on niższy od średniego w Polsce o 6,6%, co uplasowało województwo na 10 miejscu w kraju.

Dochód rozporządzalny to suma bieżących dochodów gospodarstwa domowego z poszczególnych źródeł, pomniejszona o zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych płacone przez płatnika w imieniu podatnika, o podatki od dochodów z własności, podatki płacone przez osoby pracujące na własny rachunek, w tym przedstawicieli wolnych zawodów i osób użytkujących gospodarstwo indywidualne w rolnictwie oraz o składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne – wyniki **Badania Budżetów Gospodarstw Domowych**.

Dochody, którymi mogły rozporządzać gospodarstwa domowe w województwie, pochodziły głównie z wynagrodzeń z pracy najemnej (46,9%) oraz ze świadczeń i pomocy społecznej (34,2%), w mniejszym stopniu z pracy na własny rachunek w rolnictwie (10,3%) i poza rolnictwem (6,9%). Porównanie struktury dochodów budżetów gospodarstw domowych w warmińsko-mazurskim z budżetami gospodarstw w kraju wykazuje, iż gospodarstwa domowe w województwie, podobnie jak w kraju, w dużej mierze zasilane są dochodami ze źródeł niezarobkowych, pochodzącymi z ubezpieczeń społecznych i z pomocy społecznej. Udział tych źródeł w kraju wynosił przeciętnie 30,8%.

Tablica 15. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny
Table 15. Average monthly available income

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	2022 Polska Poland
	w zł in PLN				
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym Average monthly available income per capita in household	1 280,51	1 884,05	2 034,30	2 102,25	2 249,79
w tym dochód do dyspozycji of which disposable income	1 240,51	1 849,02	1 973,86	2 054,32	2 194,62

Dochody pozostające w dyspozycji gospodarstw domowych umożliwiają zaspokajanie potrzeb, a ich wysokość decyduje o rozmiarach i rodzaju wydatków. W 2022 r. przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwie domowym w województwie wyniosły 1 319,36 zł i były o 156 zł (o 10,6%) niższe niż w kraju. W porównaniu z 2021 r. wydatki gospodarstw domowych w województwie wzrosły o 8,0%, a w kraju o 12,1%.

W strukturze wydatków gospodarstw domowych w województwie w 2022 r. najważniejszą pozycję zajmowały wydatki na żywność i napoje bezalkoholowe – 28,2% oraz wydatki na użytkowanie mieszkania i nośniki energii – 19,9%. Na transport przeznaczano 10,8%, na rekreację i kulturę 4,9%, a na zdrowie 4,7%.

Gospodarstwa domowe w województwie są coraz lepiej wyposażone w dobra trwałego użytku. Przedmioty trwałego użytkowania, które posiadały niemal wszystkie gospodarstwa domowe z terenu województwa to: telefon komórkowy, odbiornik telewizyjny i pralka automatyczna. Ponad 80% gospodarstw dysponowało urządzeniem z dostępem do Internetu (np. laptop, tablet, smartfon itp.). Komputer osobisty, samochód osobowy, kuchenkę mikrofalową, czy rower miało ponad 60% gospodarstw.

Najbardziej negatywnym przejawem zróżnicowania poziomu życia jest pozostawanie części społeczeństwa w ubóstwie. W województwie warmińsko-mazurskim występuje wysokie zagrożenie ubóstwem. W 2022 r. w województwie w oparciu o badanie EU-SILC 2021, wskaźnik zagrożenia ubóstwem po transferach społecznych wyniósł 20,6% i był wyższy od wskaźnika ogólnopolskiego (13,7%), osiągając jeden z wyższych poziomów w kraju. Najniższy odsetek w kraju wystąpił w województwie śląskim (7,8%). W województwie warmińsko-mazurskim, w porównaniu z 2021 r., wskaźnik spadł o 0,9 p. proc.

Wybrane wskaźniki spójności społecznej w oparciu o wyniki Europejskiego Badania Warunków Życia Ludności (EU-SILC):

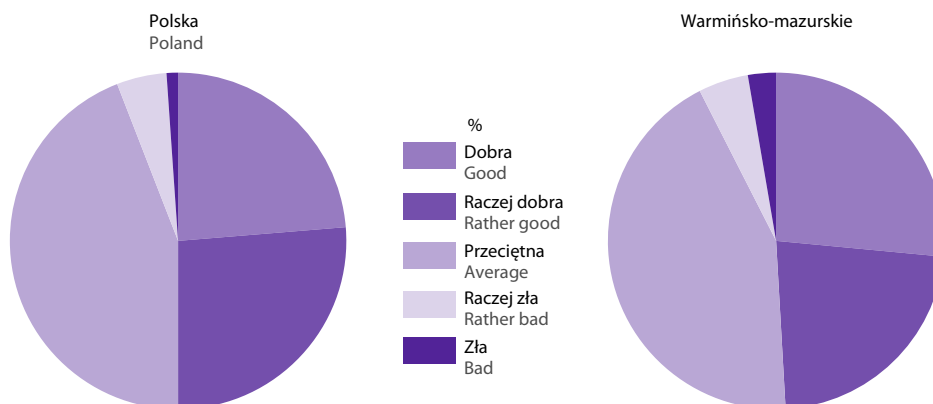
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych to odsetek osób z rocznym ekwiwalentnym dochodem do dyspozycji poniżej progu zagrożenia ubóstwem, który wynosi 60% krajowej mediany rocznych ekwiwalentnych dochodów do dyspozycji uwzględniający transfery społeczne.

Współczynnik Giniego to miara nierówności rozkładu dochodów; przybiera wartość między 0 a 1 (lub jeśli przemnożymy przez 100, między 0 a 100). Wskaźnik ten osiągnąłby wartość 0 (rozkład jednorodny), gdyby wszystkie osoby miały ten sam dochód, natomiast wartość 1, gdyby wszystkie osoby poza jedną miały dochód zerowy. Zatem, im wyższa jest wartość wskaźnika, tym większy jest stopień koncentracji dochodów i większe jest ich zróżnicowanie. W badaniu EU-SILC wskaźnik ten wyliczono dla rocznego ekwiwalentnego dochodu do dyspozycji gospodarstwa domowego.

Do zbadania poziomu nierówności dochodowych najczęściej wykorzystywaną miarą jest współczynnik Giniego. Im niższa wartość wskaźnika, tym bardziej równomierny jest rozkład dochodów. W województwie wartość wskaźnika w 2022 r. wyniosła 24,9%, w porównaniu z 2021 r. zmalała, co oznacza spadek nierówności dochodów.

W 2022 r. ponad 43% gospodarstw domowych województwa uznało swoją sytuację materialną za przeciętną (w kraju ponad 44%), a ich odsetek wzrósł w porównaniu z 2021 r. o 4,8 p. proc. Więcej badanych niż przed rokiem, podobnie jak w kraju, określiło swoją sytuację jako złą lub raczej złą (7,5%), natomiast mniej badanych oceniło jako dobrą (26,5%). Sytuację materialną jako raczej dobrą oceniło, podobnie jak rok temu, 22,6% gospodarstw w województwie, a w Polsce 26,3%.

Wykres 29. Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w 2022 r.
 Chart 29. Subjective evaluation of the material situation of households in 2022

5.2.2. Pomoc społeczna i wspieranie rodziny

5.2.2. Social assistance and family support

Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. ludności w województwie w okresie 2015–2022 systematycznie zmniejszała się, jednak nadal był to najwyższy wskaźnik w kraju. W 2022 r. najczęściej pomocy udzielano z powodu ubóstwa, długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz bezrobocia.

Kwota wydatkowana na świadczenia społeczne w 2022 r. była wyższa niż rok wcześniej, ale niższa niż w 2015 r. Od 2015 r. systematycznie zmniejszała się liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej, jak i liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej przeliczona na 10 tys. mieszkańców.

W 2022 r. świadczeniem wychowawczym w ramach programu Rodzina 500+ objęto większą liczbę dzieci niż rok wcześniej. Wyższa była również kwota przeznaczona na te świadczenia.

Systematycznie poprawia się sytuacja w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3, a wskaźnik liczby dzieci na 100 miejsc w placówkach tego typu zwiększył się trzykrotnie.

Osobom spełniającym określone kryteria oferowana jest pomoc społeczna, która polega na udzielaniu świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. W 2022 r. świadczenia społeczne w ramach zadań własnych i zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego przyznano na podstawie decyzji 57,3 tys. osobom (w 2021 r. 60,8 tys., a w 2015 r. 112,8 tys.). Liczba korzystających w okresie 2015–2022 w przeliczeniu na 10 tys. ludności zmniejszyła się z 782 do 418. Nadal był to najwyższy wskaźnik w kraju przy jego przeciętnej wartości 241.

Osoby potrzebujące mogły otrzymać pomoc zarówno w formie pieniężnej, jak i niepieniężnej. W 2022 r. świadczenia w formie pieniężnej na podstawie decyzji w województwie otrzymało 51,7 tys. osób (o 11,8% mniej niż w 2021 r. i o 47,6% mniej niż w 2015 r.). Najwięcej osób otrzymało zasiłki celowe (25,3 tys.) oraz zasiłki okresowe (17,8 tys.). Świadczenia w formie niepieniężnej przyznano dla 26,2 tys. potrzebujących (o 0,3% mniej niż w 2021 r. i o 54,6% mniej niż w 2015 r.). Były to głównie posiłek (19,3 tys. osób) i usługi opiekuńcze (5,4 tys. osób).

Tablica 16. Świadczenia pomocy społecznej
Table 16. Social assistance benefits

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej (rzeczywista liczba osób) Beneficiaries of social assistance benefits (total real number of persons)	112 840	69 674	60 785	57 267
Udzielone świadczenie w tys. zł Benefits granted in thousand PLN	233 802,5	204 099,9	195 139,4	200 657,2
pomoc pieniężna monetary assistance	174 255,3	139 637,3	128 720,8	128 111,5
pomoc niepieniężna non-monetary assistance	59 547,2	64 462,6	66 418,7	72 545,7
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej na 10 tys. ludności Beneficiaries of social assistance benefits per 10 thousand population	782,4	501,4	440,5	418,0

Wartość udzielonych w 2022 r. świadczeń na pomoc społeczną wyniosła 200,7 mln zł (o 5,5 mln więcej niż w 2021 r. i o 33,1 mln mniej niż w 2015 r.). Na pomoc pieniężną przeznaczono 128,1 mln zł (o 0,6 mln mniej niż w 2021 r. i o 46,1 mln mniej niż w 2015 r.), co stanowiło 63,8% wydatkowanej kwoty ogółem. Największą część pomocy pieniężnej przeznaczono na zasiłki stałe (40,0%) i zasiłki okresowe (35,5%). W ramach pomocy niepieniężnej na świadczenia wydano 72,5 mln zł (o 6,1 mln zł więcej niż w 2021 r. i o 13,0 mln zł więcej niż w 2015 r.), co stanowiło 36,2% kwoty ogółem. Najwięcej środków z tej formy pomocy przeznaczono na usługi opiekuńcze (60,6%) i posiłek (21,7%). Wartość wydatkowanej kwoty na posiłek w ciągu roku wzrosła o 45,2%.

Karta Dużej Rodziny (KDR) oferuje rodzinom wielodzietnym, tj. przynajmniej z trójką dzieci, system zniżek oraz dodatkowych uprawnień przy korzystaniu z oferty handlowej, kulturalnej, rekreacyjnej i transportowej na terenie kraju. W 2022 r. w województwie 60,3 tys. rodzin posiadało tę kartę (o 30,8% więcej niż w roku poprzednim). Największy udział rodzin posiadających KDR wśród wszystkich rodzin z Kartą w województwie odnotowano w powiecie olsztyńskim (8,7%), oraz iławskim i ostródzkim (po 8,0% ogółu wydanych Kart), a najniższy w powiecie węgorzewskim (1,7%), oleckim i lidzbarskim (po 2,7%).

Środowiskowa pomoc społeczna to pomoc udzielana ludności w miejscu zamieszkania za pośrednictwem ośrodka pomocy społecznej. Dane oszacowano na podstawie Zbioru Centralnego Krajowego Systemu Monitoringu Pomocy Społecznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, zawierającego informację o zrealizowanych świadczeniach środowiskowej pomocy społecznej i odbiorcach tej pomocy – gospodarstwach domowych i ich członkach oraz osobach bezdomnych.

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej to wszyscy członkowie gospodarstw domowych oraz osoby bezdomne, które w roku badania otrzymały przynajmniej raz jakąkolwiek pomoc świadczoną przez ośrodki pomocy społecznej w miejscu zamieszkania zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 66).

Środowiskowa pomoc społeczna realizowana w 2022 r. w warmińsko-mazurskim była skierowana do 39,3 tys. gospodarstw domowych i objęła 82,5 tys. beneficjentów. W porównaniu z 2021 r. liczba beneficjentów była niższa o 8,3%, a w stosunku do 2015 r. zmniejszyła się o 51,8%. Zmniejszył się także wskaźnik udziału beneficjentów pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców województwa, który w 2022 r. wyniósł 6,0% (o 0,5 p. proc. mniej niż w 2021 r. i o 5,9 p. proc. mniej niż w 2015 r.). W kraju zasięg korzystania z pomocy społecznej był niższy i wyniósł 3,4% w 2022 r. (w 2021 r. 3,7%, a w 2015 r. 7,1%).

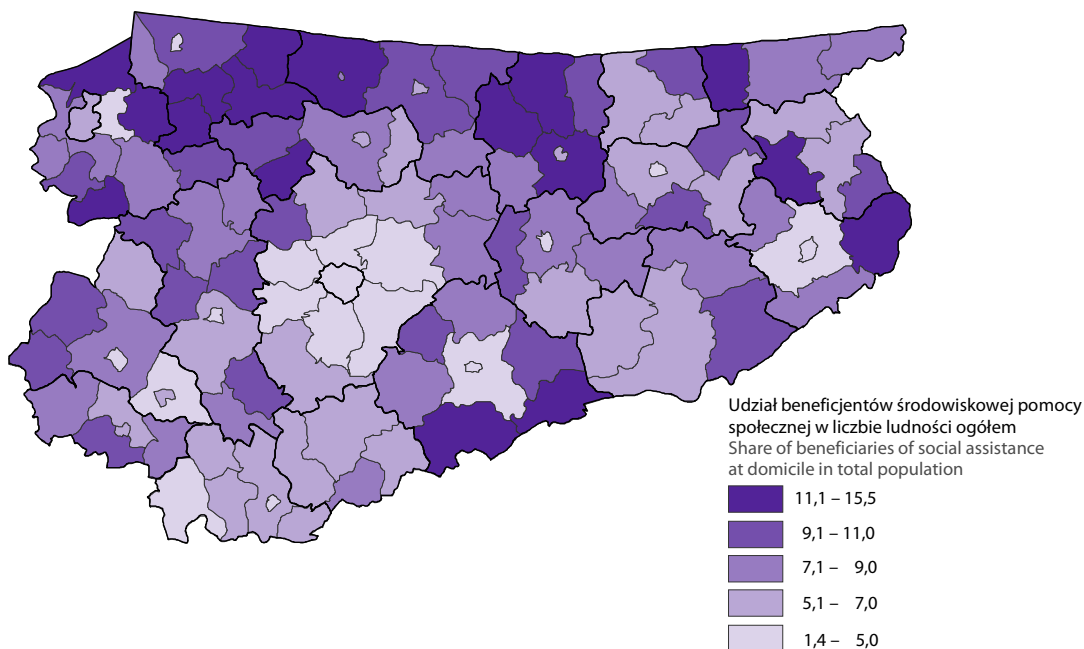
Tablica 17. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej
Table 17. Beneficiaries of social assistance at domicile

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej Households benefiting from social assistance at domicile	68 973	47 369	42 851	39 334
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej Beneficiaries of social assistance at domicile	171 269	102 502	90 009	82 509
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności Beneficiaries of social assistance at domicile per 10 thousand population	1 188	738	652	602

Wewnątrz województwa występowało duże zróżnicowanie udziału beneficjentów pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców. W 2022 r. rozpiętość pomiędzy jego najniższą i najwyższą wartością w gminach wyniosła 14,1 p. proc. Najniższy udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców zanotowano w gminie Stawiguda (1,4%), a najwyższy w gminie wiejskiej Górowo Iławeckie i Wilczęta (po 15,5%). W 81 gminach (69,8% wszystkich gmin w województwie) udział beneficjentów był wyższy niż przeciętnie w województwie.

Liczba beneficjentów na 10 tys. ludności w województwie w 2022 r. wyniosła 602 osoby (o 258 osób więcej niż w kraju) i była o 50 osób niższa niż w 2021 r. i o 586 niższa niż w 2015 r.

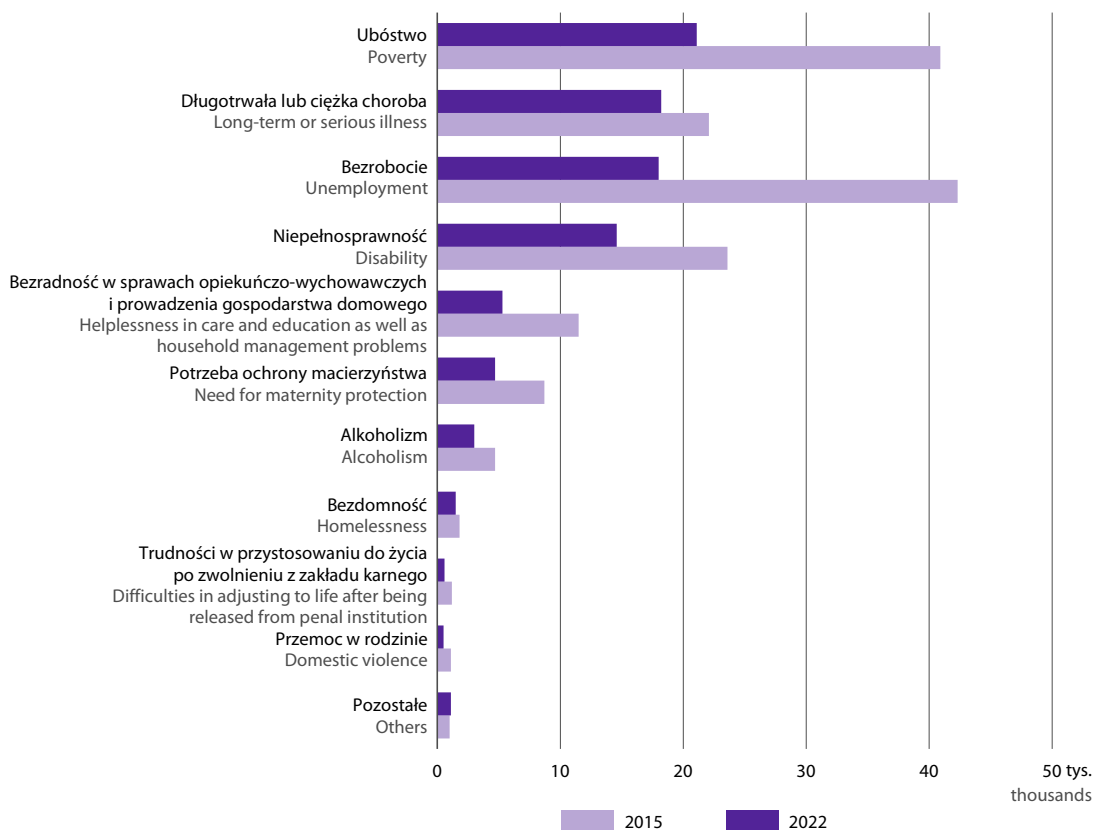
Mapa 28. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w 2022 r.
Map 28. Scope of use of social assistance at domicile in 2022

Jedna rodzina mogła uzyskać pomoc z kilku przyczyn. W 2022 r. w warmińsko-mazurskim najczęściej pomoc społeczną przyznawano ze względu na ubóstwo (21,1 tys. rodzin), długotrwałą lub ciężką chorobę (18,2 tys. rodzin) oraz bezrobocie (18,0 tys. rodzin). W kraju natomiast główną przyczyną przyznania pomocy była długotrwała lub ciężka choroba.

W porównaniu z 2015 r. w większości kategorii odnotowano mniejszą liczbę rodzin korzystających z przyznanej pomocy, a największy spadek dotyczył bezrobocia (o 24,4 tys. rodzin mniej) i ubóstwa (o 19,8 tys. rodzin mniej). Wzrosła natomiast liczba rodzin, którym pomoc przyznano z powodu zaistniałych sytuacji kryzysowych, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy oraz rodzin potrzebujących ochrony z zakresu ofiar handlu ludźmi – łącznie 0,2 tys. rodzin więcej.

Wykres 30. Rodziny, którym na podstawie decyzji przyznano pomoc według przyczyn
Chart 30. Number of families with assigning help (based on the decisions) by reasons

Program „Rodzina 500+” to świadczenia przyznawane od 1 kwietnia 2016 r. na dzieci do 18 lat w rodzinach naturalnych, rodzinnej pieczy zastępczej i placówkach instytucjonalnej pieczy zastępczej. Program ten objął także dzieci umieszczone w domach pomocy społecznej.

Świadczeniem wychowawczym w ramach programu „Rodzina 500+” w 2022 r. w rodzinach naturalnych objęto przeciętnie miesięcznie 238,8 tys. dzieci do 18 lat (o 6,5 tys. dzieci więcej niż średnio miesięcznie w 2021 r.) Wydatki z tytułu wypłaty świadczeń wychowawczych wyniosły 1 464,4 mln zł i były o 2,9% wyższe niż rok wcześniej. W skali kraju kwota ta stanowiła 3,5%.

Tablica 18. Świadczenia wychowawcze „RODZINA 500+”
 Table 18. „FAMILY 500+” child-support benefit

Wyszczególnienie Specification	2016	2020	2021	2022
Wydatki na świadczenie wychowawcze w tys. zł Child-raising benefit payments in thousand PLN	693 777,7	1 434 952,1	1 422 445,5	1 464 355,0
Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenie wychowawcze Monthly average monthly number of children for whom families received a child-raising benefit	154 806	233 609	232 250	238 762

Uwaga: Od 1 kwietnia 2016 do 30 czerwca 2019 r. przysługiwało rodzicom lub opiekunom dzieci do 18 roku życia, niezależnie od dochodu na drugie i kolejne dziecko, a w przypadku dochodu w wysokości nie przekraczającej 800 zł na osobę, także na pierwsze lub jedyne dziecko. Od 1 lipca 2019 r. przysługuje na każde dziecko do ukończenia 18. roku życia, bez względu na dochód osiągniany przez rodzinę.

Note: From 1 April 2016 to 30 June 2019, it was available to parents or guardians for each child up to the age of 18, regardless of the income for the second and next child, and in the case of income not exceeding 800 PLN per person, also for the first or only child. Since 1 July 2019, child-raising benefit has been granted to every child until 18 years old, regardless of family income.

W ramach programu „Dobry start” dla każdego uczącego się dziecka wypłacane jest jednorazowe świadczenie pieniężne w wysokości 300 zł i jest niezależne od dochodu uzyskiwanego przez rodzinę. Świadczenie to ma wspomóc rodziny w ponoszeniu wydatków związanych z rozpoczęciem roku szkolnego i wypłacane jest do ukończenia przez dziecko 20 lat, a na dziecko niepełnosprawne do ukończenia przez nie 24 lata. W 2022 r. w województwie warmińsko-mazurskim przekazano na ten cel 49,8 mln zł dla 166,1 tys. uczniów, zarówno kwota wypłaconych środków, jak i uprawnionych dzieci zwiększyła się w porównaniu z 2021 r. o 3,0%.

W 2022 r. wypłacono 121,2 mln zł zasiłku rodzinnego wraz z dodatkami (o 14,4% mniej niż 2021 r.). Zasiłki rodzinne pobierało miesięcznie średnio 25,9 tys. rodzin, a przeciętna liczba dzieci, na które rodzice otrzymywali ten zasiłek wyniosła 57,9 tys. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba rodzin zmniejszyła się o 5,3 tys., a liczba dzieci była mniejsza o 10,4 tys.

Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymali zasiłki rodzinne w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku wyniósł 21,4%, w porównaniu z 2021 r. był niższy o 3,4 p. proc., natomiast w porównaniu do wartości przeciętnej w kraju był wyższy o 4,9 p. proc.

Tablica 19. Świadczenia na rzecz rodziny
Table 19. Benefits to the family

Wyszczególnienie Specification	2018	2020	2021	2022
Dobry Start^a Good Start^a				
kwota świadczeń wypłaconych (w ciągu roku) w tys. zł amount of benefits paid (during a year) in thousand PLN	.	48 650,7	48 335,6	49 795,7
liczba dzieci (i osób uczących się), na które wypłacono świadczenie (w ciągu roku) number of children (and learners) for whom benefits have been paid (during a year)	.	162 244	161 164	166 050
Zasiłek rodzinny Family allowance				
kwota świadczeń ^b wypłaconych (w ciągu roku) w tys. zł amount of family allowances ^b (during a year) in thousand PLN	200 563	162 364	141 628	121 202
dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny children, for whom the parents shall receive family allowances	100 420	79 188	68 219	57 852
udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku share of children aged under 17 years, for whom the parents shall receive family allowances in the total number of children in this age	35,4	28,5	24,8	21,4
Fundusz alimentacyjny Alimony fund				
kwota świadczeń wypłaconych (w ciągu roku) w tys. zł amount of benefits paid (during a year) in thousand PLN	68 725,6	59 937,2	57 616,2	53 499,1
liczba wypłaconych świadczeń number of paid benefits	181 826	153 894	146 542	134 927
Ulga prorodzinna w zeznaniach podatkowych PIT Family tax relief in PIT tax returns				
kwota odliczeń od podatku z tytułu ulgi prorodzinnej amount of tax deductions for family tax relief	192 169,9	189 085,2	195 815,1	.
liczba dzieci ^c number of children ^c	235 923	232 236	234 616	.

a W ramach programu „Dobry Start” dla każdego uczącego się dziecka, rozpoczynającego rok szkolny wypłacane jest jeden raz w roku świadczenie na wyprawkę szkolną. b Wraz z dodatkami. c Liczba dzieci podana została łącznie, tj. dzieci, na które dokonano odliczenia od podatku jak również dzieci, na które przysługiwał zwrot nieodliczonej kwoty ulgi na dzieci.

a As part of the "Good Start" program, for each learning child, at the beginning of the school year, a benefit for a school layette is paid once a year. b Including appendices. c The number of children was given in total, i.e. children for whom the child relief was deducted from tax as well as children who were entitled to the reimbursement of not deducted child relief.

Od 2015 r. do 2022 r. liczba placówek sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3 wzrosła z 58 do 126 (w tym 21 klubów dziecięcych). Stanowiły one 2,4% wszystkich placówek opieki nad dziećmi do lat 3 w kraju. W strukturze placówek opieki nad małymi dziećmi w 2022 r. dominowały żłobki – 83,3% tych placówek, natomiast pozostałe 16,7% to kluby dziecięce, które w regionie rozpoczęły swoją działalność w 2012 r. Od 2017 r. w województwie nie działała żadna placówka w formie oddziałów żłobkowych. W strukturze miejsc i przebywających w nich dzieci również dominowały żłobki. Łącznie placówki te dysponowały 4 645 miejscami i było to o 297 miejsc więcej niż w końcu 2021 r. i aż o 2 798 (2,5 krotnie) więcej niż w 2015 r.

Żłobek – jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w żłobku jest sprawowana od ukończenia 20 tygodnia życia dziecka, żłobek zapewnia opiekę do 10 godz. dziennie. Żłobki, obok klubów dziecięcych, opiekuna dziennego i niani, zostały wprowadzone ustawą z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi do lat 3 (Dz. U. z 2022 r. poz. 1324, z późn. zm.). Obecnie pieczę nad działalnością regulowaną ustawą sprawuje Minister Rodziny i Polityki Społecznej.

Klub dziecięcy – jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w klubie dziecięcym jest sprawowana od ukończenia 1 roku życia dziecka, klub dziecięcy zapewnia opiekę do 5 godz. dziennie.

Oddział żłobkowy przy przedszkolu – jednostka działająca przy przedszkolu (lub innej instytucji) sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3 nie wpisana do rejestru żłobków i klubów dziecięcych. Podstawą kartoteki do badania za 2022 rok był Rejestr Żłobków, który nie zawierał kategorii „oddziały żłobkowe”.

Tablica 20. Żłobki i kluby dziecięce

Stan w dniu 31 grudnia

Table 20. Nurseries and children's clubs
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Żłobki Nurseries	49	89	93	105
w tym publiczne of which public	18	32	34	37
Kluby dziecięce Children's clubs	9	19	22	21
w tym publiczne of which public	–	–	–	1
Miejsca w tys.: Places in thousands:	1 847	3 926	4 348	4 645
w żłobkach ^a in nurseries ^a	1 684	3 585	3 952	4 247
w klubach dziecięcych in children's clubs	163	341	391	398
Dzieci przebywające (w ciągu roku) w tys.: Children staying (during the year) in thousands:	2 752	5 201	5 852	6 242
w żłobkach ^a in nurseries ^a	2 557	4 733	5 247	5 702
w klubach dziecięcych in children's clubs	195	468	605	540

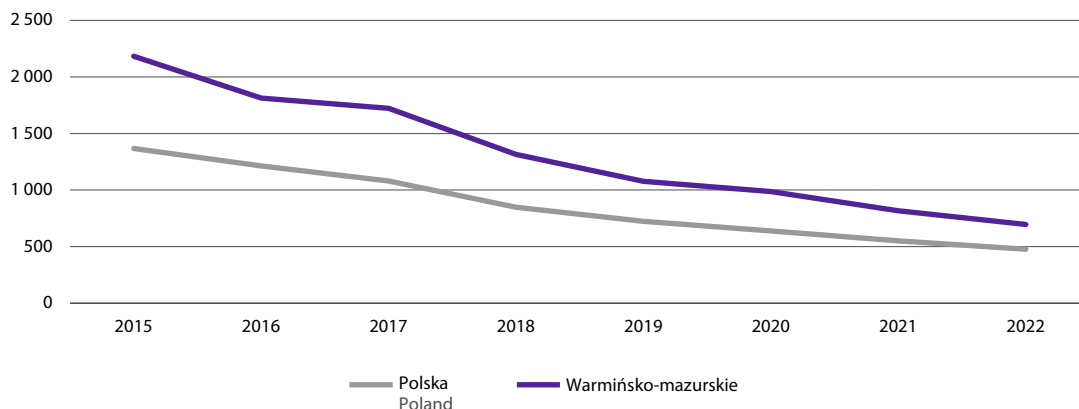
a W 2015 r. łącznie z oddziałami żłobkowymi.

a In 2015 including nursery wards.

W 2022 r. do żłobków i klubów dziecięcych uczęszczało 6,2 tys. dzieci (o 0,4 tys. więcej niż w 2021 r. i o 3,5 tys. więcej niż w 2015 r.), natomiast według stanu w dniu 31 grudnia 2022 r. w placówkach tych przebywało 4,2 tys. dzieci, tj. o 0,4 tys. więcej przed rokiem. W warmińsko-mazurskim odsetek dzieci objętych opieką instytucjonalną w 2022 r. wyniósł 12,7% (w kraju 18,0%), w 2021 r. – 10,6%, a w porównaniu z 2015 r. był trzykrotnie większy.

Wskaźnik liczby dzieci w województwie w wieku 0–2 lata przypadających na 100 miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych w latach 2015–2022 obniżył się z 2 183 do 696 (w kraju z 1 367 do 477).

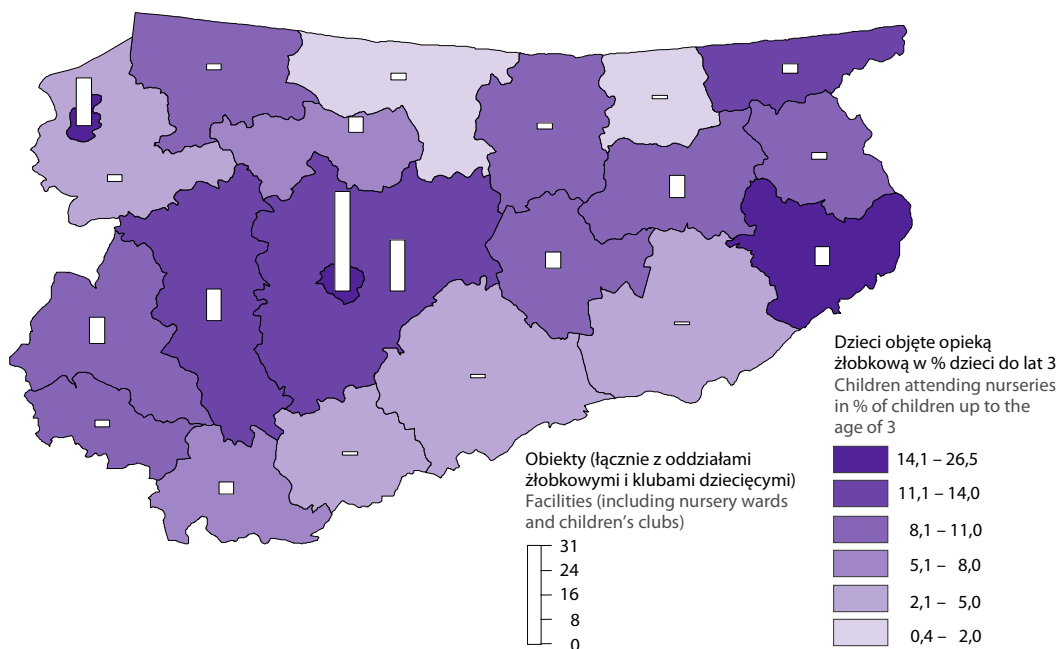
Wykres 31. Dzieci w wieku do lat 3 na 100 miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych^a
 Chart 31. Children up to the age of 3 per 100 places in nurseries and children's clubs^a

^a Łącznie z oddziałami żłobkowymi.
^a Including nursery wards.

Od 2020 r. już we wszystkich powiatach funkcjonowały instytucjonalne placówki opieki nad dziećmi do lat 3 (w 2015 r. za wyjątkiem bartoszyckiego, braniewskiego i gołdapskiego), jednak nadal dostępność opieki nad najmłodszymi mieszkańcami w powiatach była zróżnicowana. Największy udział dzieci korzystających ze żłobków i klubów dziecięcych wśród wszystkich dzieci do lat 3 odnotowano w Elblągu (26,5%) i Olsztynie (25,8%) oraz powiecie ełckim (17,5%), a najmniejszy w powiecie węgorzewskim (0,4%) i bartoszyckim (1,7%).

Mapa 29. Żłobki i kluby dziecięce w 2022 r.
 Map 29. Nurseries and children's clubs in 2022

5.2.3. Warunki mieszkaniowe

5.2.3. Housing conditions

W latach 2015–2022 zasoby mieszkaniowe w województwie powiększyły się o blisko 37 tys. lokali. Przeważały mieszkania zlokalizowane w miastach. W porównaniu z 2015 r. warunki mieszkaniowe uległy nieznacznej poprawie. Wzrosła przeciętna wielkość mieszkania oraz przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 osobę. Mieszkania na wsi były większe niż w miastach i mieszkało w nich więcej osób. Zmalała przeciętna liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie i 1 izbę.

Od 2015 r. długość sieci wodociągowej zwiększyła się o ponad 1,1 tys. km. Na obszarach wiejskich zlokalizowane było 84,6% długości sieci wodociągowej.

Na przestrzeni siedmiu lat w województwie przybyło ponad 830 km sieci kanalizacyjnej. Na obszarach wiejskich usytuowane było 68,4% sieci kanalizacyjnej.

Sieci gazowej przybyło blisko 750 km, z czego ponad 440 km na wsi.

Zasoby mieszkaniowe województwa warmińsko-mazurskiego na koniec grudnia 2022 r. liczyły 541,8 tys. mieszkań, co stanowiło 3,5% mieszkań w Polsce. W porównaniu z rokiem poprzednim, w województwie przybyło 7,3 tys. mieszkań (wzrost o 1,4%), a w stosunku do 2015 r. 36,6 tys. (wzrost o 7,2%). W miastach znajdowało się 64,8% mieszkań (w kraju 67,8%), a ich liczba wzrosła o 1,2% w porównaniu z 2021 r. oraz o 7,4% w stosunku do 2015 r.

Przeciętna powierzchnia jednego mieszkania to 69,6 m² (w kraju 75,3 m²). Liczba mieszkań w przeliczeniu na 1000 ludności w 2022 r. wyniosła w województwie 396,5 (w kraju 412,4) i uplasowała je na 9 miejscu w Polsce. Wielkość mieszkań, wyrażona przeciętną liczbą izb w 1 mieszkaniu, wyniosła, podobnie jak rok wcześniej, 3,78 (w kraju 3,83). Innym wskaźnikiem, określającym warunki mieszkaniowe ludności jest przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 osobę. Wyniósł on w województwie 27,6 m² (w kraju 31,1 m²) i wzrósł w porównaniu z rokiem poprzednim o 0,6 m². W województwie w latach 2015–2022 przeciętna liczba osób przypadających na 1 mieszkanie systematycznie zmniejszała się – w końcu 2022 r. osiągnęła poziom 2,52 przy przeciętnej krajowej 2,42.

Tablica 21. Zasoby mieszkaniowe^a

Stan w dniu 31 grudnia

Table 21. Dwelling stocks^a

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Mieszkania Dwellings	505 217	530 466	534 573	541 836
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności Dwelling stocks per 1000 population	350,9	382,8	388,9	396,5
Przeciętna w zasobach: Dwelling stocks, average:				
liczba izb w mieszkaniu number of rooms in a dwelling	3,78	3,78	3,78	3,78
powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² useful floor area of a dwelling in m ²	68,2	69,2	69,4	69,6
liczba osób na 1 mieszkanie number of persons per dwelling	2,85	2,61	2,57	2,52

^a Na podstawie bilansów.
^a Based on balances.

Badanie z zakresu gospodarki mieszkaniowej w części dotyczącej stanu zasobów mieszkaniowych, jak i wybranych informacji charakteryzujących warunki mieszkaniowe, zostało przygotowane na podstawie opracowania statystycznego **Bilans zasobów mieszkaniowych** za dany rok (według stanu na 31 grudnia).

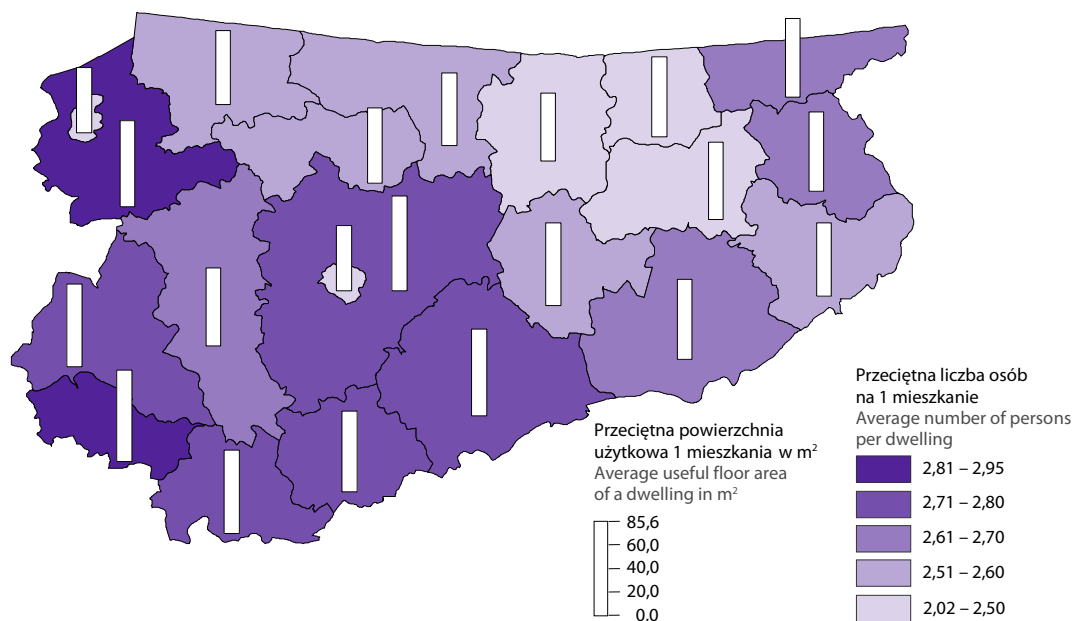
Zasoby mieszkaniowe – ogół mieszkań zamieszkałych i niezamieszkałych znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Do zasobów mieszkaniowych nie zalicza się lokali w obiektach zbiorowego zakwaterowania (tj. hoteli pracowniczych, domów studenckich, burs i internatów, domów pomocy społecznej) z wyjątkiem znajdujących się tam mieszkań; pomieszczeń prowizorycznych oraz obiektów ruchomych (tzn. barakowozów, wagonów kolejowych, barek i statków).

Mapa 30. Warunki mieszkaniowe ludności w 2022 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 30. Housing conditions of population in 2022

As of 31 December

W 2022 r. długość sieci wodociągowej w województwie wyniosła 18 118,3 km, co stanowiło 5,4% długości sieci w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim oznacza to wzrost o 143,4 km, tj. o 0,8% (w kraju wzrost o 0,9%), a z 2015 r. o 1 125,9 km – o 6,6% (w kraju o 7,0%). Na obszarach wiejskich zlokalizowane było 84,6% długości sieci wodociągowej. W porównaniu z rokiem poprzednim w miastach przybyło 5,1 km sieci wodociągowej (wzrost o 0,2%, w kraju o 1,2%). Natomiast na terenach wiejskich przybyło 138,3 km (wzrost w województwie i kraju o 0,9%). Od 2015 r. długość sieci wodociągowej wzrosła w miastach o 7,2%, a na wsi o 6,5%.

Gęstość sieci wodociągowej w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła 75,0 km (w kraju 108,0 km) na 100 km² powierzchni, co uplasowało województwo na 13 miejscu w kraju. W miastach wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 453,0 km na 100 km² (w kraju 365,1 km), zaś na wsi – 65,1 km na 100 km² (w kraju 88,1 km).

W 2022 r. z sieci wodociągowej korzystało 95,3% mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego (w kraju 92,5%). Było to o 0,1 p. proc. więcej niż rok wcześniej i o 0,6 niż w 2015 r. W miastach udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej kształtował się na poziomie 98,9%, natomiast na obszarach wiejskich dostęp do wodociągu miało 90,0% ludności. W 2022 r. w kraju z wodociągu korzystało 96,7% mieszkańców miast oraz 86,2% mieszkańców wsi.

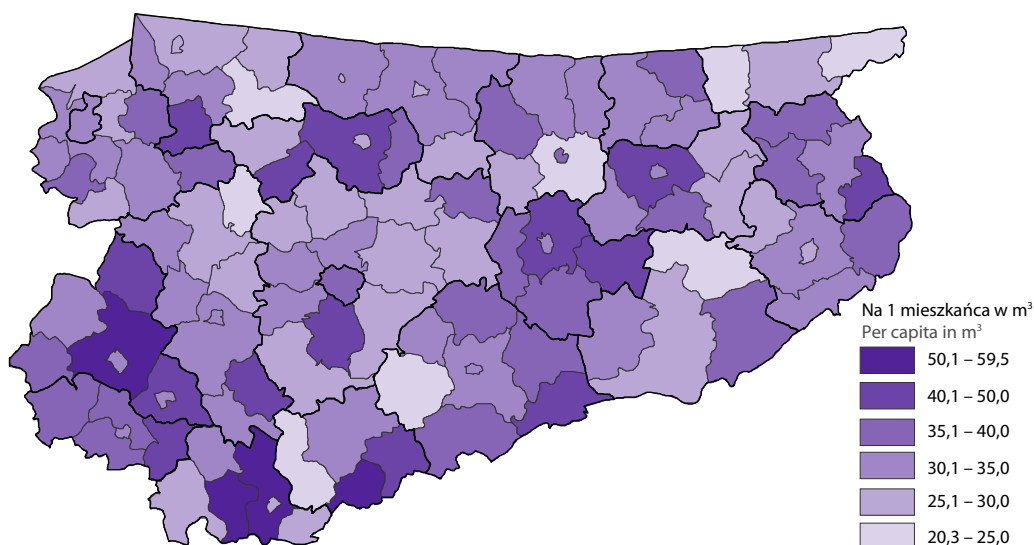
Gospodarstwa domowe na cele komunalno-bytowe zużyły 45,3 hm³ wody z wodociągów, co w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa wyniosło 33,0 m³ (w kraju 34,0 m³) i było mniejsze w porównaniu z rokiem poprzednim (2021 r. 33,2 m³). W miastach wskaźnik ten osiągnął wielkość 32,5 m³ i był niższy niż na wsi (33,8 m³), przy czym zużycie w miastach spadło, a na wsi wzrosło.

Wodociągi to kompleks urządzeń wodociągowych służących do ujęcia wód powierzchniowych i podziemnych, studni publicznych, urządzeń służących do magazynowania i uzdatniania wód, sieci wodociągowe, urządzenia regulujące ciśnienie wody.

Tablica 22. Wodociągi
Stan w dniu 31 grudnia
Table 22. Water supply system
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Sieć wodociągowa (rozdzielcza i przesyłowa w km) Water supply network (distribution and transmission in km)	16 992,4	17 932,0	17 974,9	18 118,3
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in units	174 776	183 729	186 693	190 235
Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) w hm ³ Consumption of water from water supply system in households (during the year) in hm ³	45,4	46,2	45,7	45,3

Mapa 31. Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych w 2022 r.
Map 31. Consumption of water from water supply systems in households in 2022

W 2022 r. długość sieci kanalizacyjnej w województwie wyniosła 7 755,5 km, co stanowiło 4,4% długości sieci w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim oznacza to wzrost o 55,6 km, tj. o 0,7% (w kraju wzrost o 2,4%), a z 2015 r. o 833,2 km – o 12,0% (w kraju o 18,7%). Na obszarach wiejskich zlokalizowane było 68,4% długości sieci kanalizacyjnej. W porównaniu z rokiem poprzednim w miastach przybyło 8,2 km sieci kanalizacyjnej (wzrost o 0,3%, w kraju o 1,6%), natomiast na terenach wiejskich 47,4 km (wzrost o 0,9%, w kraju o 2,9%). Od 2015 r. długość sieci kanalizacyjnej wzrosła w miastach o 7,4%, a na wsi o 14,3%.

Gęstość sieci kanalizacyjnej w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła 32,1 km (w kraju 56,8 km) na 100 km² powierzchni, co uplasowało województwo na 14 miejscu w kraju. W miastach wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 397,4 km na 100 km² (w kraju 315,0 km), zaś na wsi – 22,5 km na 100 km² (w kraju 36,8 km).

W 2022 r. z sieci kanalizacyjnej korzystało 75,6% mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego (w kraju 72,3%). Było to więcej o 0,2 p. proc. niż przed rokiem i o 1,6 p. proc. w porównaniu z 2015 r. W miastach udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej kształtował się na poziomie 95,6%, na wsi – 46,8%. W 2022 r. w kraju z sieci kanalizacyjnej korzystało 90,9% mieszkańców miast oraz 44,8% mieszkańców wsi.

Kanalizacja to kompleks urządzeń kanalizacyjnych służący do odprowadzania ścieków: sieć kanalizacyjna, wyloty urządzeń służących do wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi, urządzenia podczyszczające i oczyszczające ścieki oraz przepompownie ścieków.

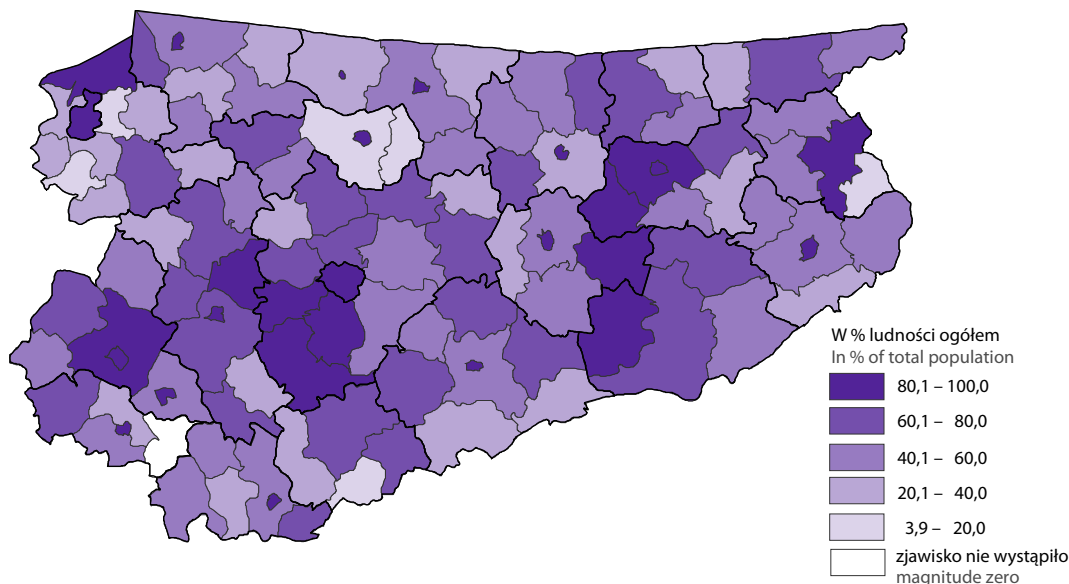
Tablica 23. Kanalizacja
Stan w dniu 31 grudnia

Table 23. Sewage system
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Sieć kanalizacyjna ^a w km Sewage system ^a in km	6 922,3	7 606,1	7 699,9	7 755,5
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in units	99 338	111 244	113 533	116 082
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną (w ciągu roku) w hm ³ Wastewater discharged by sewage system (during the year) in hm ³	44,8	46,6	47,2	47,2
w tym oczyszczane of which treated	44,8	46,6	47,2	47,2

a Łącznie z kolektorami.
a Including collectors.

Mapa 32. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w 2022 r.
Map 32. Population connected to the sewage system in 2022

W 2022 r. długość sieci gazowej w województwie wyniosła 3 753,0 km, co stanowiło 2,2% długości sieci w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim oznacza to wzrost o 151,9 km, tj. o 4,2% (w kraju wzrost o 3,3%), a z 2015 r. o 748,5 km – o 24,9% (w kraju o 17,3%). W miastach zlokalizowane było 49,7% długości sieci gazowej. W porównaniu z rokiem poprzednim w miastach przybyło 44,6 km sieci (wzrost o 2,4%, w kraju o 3,1%), natomiast na terenach wiejskich 107,3 km (wzrost o 6,0%, w kraju o 3,4%). Od 2015 r. długość sieci gazowej wzrosła w miastach o 19,6%, a na wsi o 30,7%.

Gęstość sieci gazowej w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła 15,4 km (w kraju 50,9 km) na 100 km² powierzchni, co uplasowało województwo na 15 miejscu w kraju. W miastach wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 302,9 km na 100 km² (w kraju 307,9 km), zaś na wsi – 7,8 km na 100 km² (w kraju 31,0 km).

W 2022 r. z sieci gazowej korzystało 43,3% mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego (w kraju 55,9%). Było to więcej o 0,3 p. proc. w porównaniu z 2021 r. i o 0,6 p. proc. w stosunku do 2015 r. W miastach udział ludności korzystającej z sieci gazowej kształtował się na poziomie 67,0%, na wsi – 9,1%. W 2022 r. w kraju z sieci gazowej korzystało 72,2% mieszkańców miast oraz 32,0% mieszkańców wsi.

Sieć gazowa to system przewodów doprowadzających do odbiorców paliwa gazowe przez przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie przesyłu i dystrybucji gazu. W systemie przewodów rozróżnia się:

- sieć przesyłową i rozdzielczą (na gaz wysokometanowy i zaazotowany) – przewody uliczne przeznaczone do doprowadzenia gazu do budynków lub innych obiektów za pośrednictwem przyłączy;
- przyłącza – system przewodów łączących sieć rozdzielczą z budynkami i innymi obiektami.

Tablica 24. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych

Stan w dniu 31 grudnia

Table 24. Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households

As of 31 December

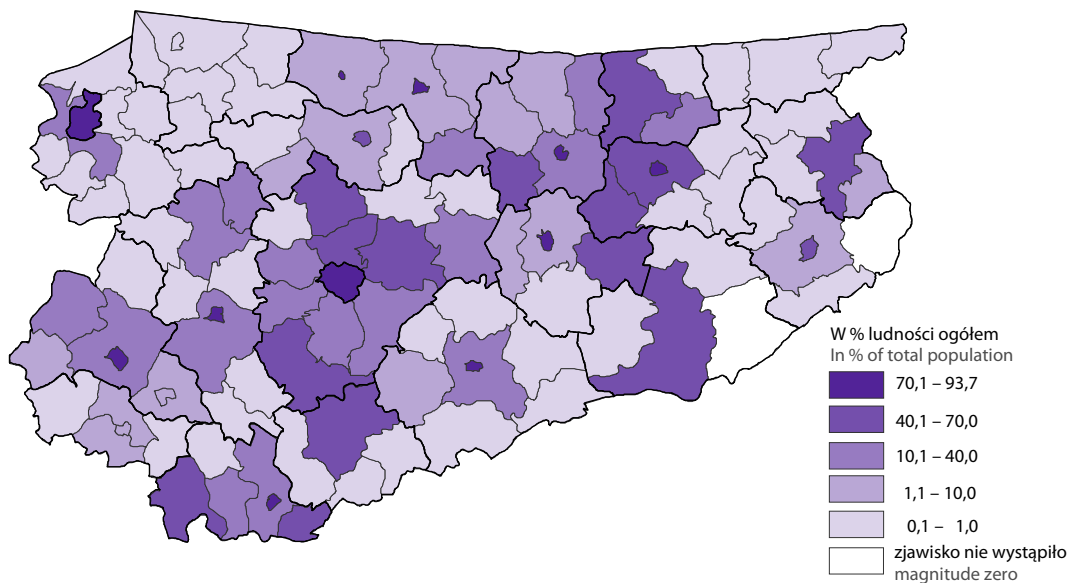
Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Sieć gazowa w km Gas supply system in km	3 004,5	3 494,3	3 601,1	3 753,0
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych w szt. Connections leading to residential and non-residential buildings in units	48 398	56 666	58 647	60 346
Odbiorcy gazu z sieci ^a w tys. Consumers of gas from gas supply system ^a in thousands	195,6	218,4	222,7	222,4
Zużycie gazu z sieci (w ciągu roku): Consumption of gas from gas supply system (during the year):				
w GWh in GWh	930,4	1 066,6	1 248,2	1 184,6
na 1 mieszkańca w kWh per capita in kWh	645,1	769,7*	908,0*	864,7

a Łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.
a Including gas customers using collective gas-meters.

Mapa 33. Ludność korzystająca z gazu z sieci w 2022 r.

Map 33.

Population connected to the gas supply system in 2022

5.2.4. Ochrona zdrowia

5.2.4. Health care

Dostępność ambulatoryjnych placówek służby zdrowia w warmińsko-mazurskim była większa niż przeciętnie w Polsce. W 2022 r. na jedną placówkę w województwie przypadało o 201 osób mniej niż w kraju. W okresie 2015–2022 liczba udzielonych porad na 1 mieszkańca zwiększyła się (z 7,6 do 8,1). W Polsce wskaźnik ten był wyższy i na koniec 2022 r. wynosił 8,4.

W 2022 r. liczba osób leczonych w szpitalach ogólnych, przypadająca na 1 łóżko w województwie i w kraju była taka sama (42 osoby). Przeciętne wykorzystanie łóżek w okresie 2015–2022 obniżyło się, osiągając poziom 61,0% (w Polsce 64,6%).

Liczba personelu medycznego (lekarzy, lekarzy dentyków, pielęgniarek, położnych, fizjoterapeutów i farmaceutów) przypadająca na 10 tys. ludności w województwie we wszystkich wymienionych grupach zawodowych była niższa niż przeciętnie w kraju. Analiza wskaźnika dla województwa za okres 2019–2022 wskazuje na zmniejszenie dostępności pielęgniarek i położnych, a poprawę m.in. lekarzy, dentyków, fizjoterapeutów i ratowników medycznych.

Dostępność świadczeń udzielonych przez system ratownictwa medycznego mierzona liczbą zespołów ratownictwa medycznego (ZRM) przypadająca na 100 tys. ludności wskazuje na lepszy dostęp do tych jednostek w województwie niż przeciętnie w kraju we wszystkich analizowanych latach.

Liczba osób przypadająca na szpitalny oddział ratunkowy w latach 2015–2022 zmniejszyła się. Była także niższa od przeciętnej wartości dla kraju.

Ambulatoryjna opieka zdrowotna obejmuje świadczenia skierowane do osób, które nie wymagają leczenia w warunkach całodobowych lub całodziennych. Placówki te są także najczęstszym miejscem kontaktu pacjenta ze służbą zdrowia. Według stanu w dniu 31 grudnia 2022 r. w warmińsko-mazurskim działało 1 096 takich podmiotów (4,2% wszystkich w kraju), z tego 882 przychodnie oraz 214 praktyk lekarskich i stomatologicznych, realizujących świadczenia ze środków publicznych. Liczba przychodni była mniejsza niż w 2021 r. (o 3 placówki), a w porównaniu z 2015 r. większa (o 51 placówek). Nieco inna sytuacja była w przypadku praktyk lekarskich i stomatologicznych – w ciągu roku zlikwidowano 9 placówek, a od 2015 r. – 141. W latach 2015–2022 taką samą tendencję (czyli wzrost liczby przychodni i mniejsza liczba praktyk lekarzy i lekarzy dentyków) zaobserwowano w skali kraju.

Według stanu z końca 2022 r. w warmińsko-mazurskim na 1 placówkę ambulatoryjną przypadało przeciętnie 1 247 osób (1 241 w 2021 r. i 1 214 w 2015 r.). Dostępność tych placówek w województwie była większa niż w kraju (1 448).

W 2022 r. udzielono 11 041,5 tys. porad (o 3,9% więcej niż w 2021 r. i o 0,9% niż w 2015 r.). Liczba porad lekarskich była większa o 3,5% niż przed rokiem, na zbliżonym poziomie (o 3,7%) był również wzrost w porównaniu z 2015 r. Liczba porad stomatologicznych wzrosła w skali roku (o 8,9%), jednak w porównaniu z 2015 r. zmniejszyła się (o 23,0%). Udział porad stomatologicznych w poradach ogółem w okresie 2015–2022 zmniejszył się z 10,7% do 8,2%.

W latach 2015–2022 liczba udzielonych porad ogółem na 1 mieszkańca zwiększyła się z 7,6 do 8,1, przy czym w 2020 r. była najniższa w ciągu analizowanego okresu i wynosiła 6,7. W Polsce wskaźnik ten był wyższy niż przeciętnie w województwie i w końcu 2022 wynosił 8,4.

Stacjonarna opieka zdrowotna świadczona jest przede wszystkim w szpitalach. Na terenie województwa na koniec 2022 r. łącznie z placówkami MON i MSW funkcjonowały 43 szpitale ogólne (o 1 więcej niż w 2021 r. i tyle samo co w 2015 r.). Placówki te dysponowały 6,3 tys. łóżek (3,9% wszystkich w kraju). Ich liczba była mniejsza zarówno w porównaniu z poprzednim rokiem (o 1,4%), jak i z 2015 r. (o 5,0%) – na 10 tys. ludności przypadało w 2022 r. 46,4 łóżek (w kraju 43,5), podczas gdy przed rokiem wskaźnik ten wyniósł 46,7, a w 2015 r. 46,3. Z ogólnej liczby łóżek szpitalnych najczęściej przypadało na oddziały chorób wewnętrznych (16,9%), następnie na oddziały rehabilitacyjne (12,0%), chirurgii ogólnej (11,8%) i ginekologiczno-położnicze (8,9%). W poprzednich analizowanych latach sytuacja była podobna.

W ciągu roku w szpitalach ogólnych województwa poddano leczeniu 264,7 tys. osób (osoby leczone bez międzyoddziałowego ruchu chorych), było to 3,8% osób leczonych w Polsce. Liczba leczonych w porównaniu z 2021 r. była większa o 9,6%, a w porównaniu z 2015 r. zmniejszyła się o 8,1%. Na 1 łóżko w 2022 r. przypadało 42 leczonych (o 5 osób więcej niż w 2021 r., ale o 1 osobę mniej niż w 2015 r.). W kraju wskaźnik był taki sam. Przeciętne wykorzystanie łóżek w okresie 2015–2022 obniżyło się o 3,2 p. proc. osiągając poziom 61,0% (w Polsce 64,6%), przy czym najniższy wskaźnik odnotowano w 2020 r. – 50,3%. W 2022 r. na oddziale szpitalnym chorzy przeciętnie przebywali przez 4,7 dni (w kraju 5,3 dnia), w 2015 r. i w 2020 r. nieco dłużej – 5 dni. Najdłuższe leczenie trwało na oddziałach terapii uzależnień – 33,5 dnia i oddziałach psychiatrycznych – 25 dni.

Poza oddziałami psychiatrycznymi oraz oddziałami terapii uzależnień w szpitalach ogólnych, stacjonarną, całodobową opiekę psychiatryczną w województwie w 2022 r. sprawowano w 13 zakładach (tyle samo co rok wcześniej i o 2 więcej niż w 2015 r.). Wśród nich funkcjonowały 4 zakłady opiekuńczo-lecznicze typu psychiatrycznego, 3 szpitale psychiatryczne, 3 ośrodki leczenia odwykowego i alkoholowego oraz 3 ośrodki rehabilitacyjne dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych. Łącznie do dyspozycji pacjentów w 2022 r. pozostawało 1 041 łóżek (o 23 więcej niż rok wcześniej i o 35 więcej niż w 2015 r.), co stanowiło 3,7% łóżek w kraju. Najwięcej łóżek (64,6%) przypadało na szpitale psychiatryczne. Liczba pacjentów objętych opieką w 2022 r. wyniosła 8,5 tys. osób (3,8% osób leczonych w kraju) i była o 10,4% większa niż w 2021 r., jednak o 7,3% mniejsza niż w 2015 r. Pacjenci szpitali psychiatrycznych stanowili 80,8% ogółu leczonych w tych placówkach. Średni pobyt w dniach najdłuższy był w zakładach opiekuńczo-leczniczych typu psychiatrycznego – 203 dni (w kraju 271 dni), a najkrótszy w ośrodkach leczenia odwykowego i alkoholowego – 24 dni (w kraju 21 dni).

Długoterminowa, stacjonarna opieka zdrowotna w 2022 r. poza szpitalami ogólnymi prowadzona była także w 14 zakładach opiekuńczo-leczniczych, 5 pielęgniacyjno-opiekuńczych, 4 hospicjach oraz na 2 oddziałach opieki paliatywnej. Placówki te posiadały łącznie 798 łóżek (2,3% wszystkich w kraju), tj. o 103 więcej niż w 2021 r. i o 125 więcej niż w 2015 r. Opieką objęto 2,8 tys. osób (3,2% wszystkich w kraju), tj. więcej w porównaniu z rokiem poprzednim (o 18,3%), ale mniej w odniesieniu do 2015 r. (o 5,6%). W tego typu placówkach pacjent przebywał przeciętnie 86 dni (w kraju 120 dni), średnio o 4 dni krócej niż w 2021 r., a o 10 dni dłużej niż w 2015 r.

Ambulatoryjna opieka zdrowotna realizowana jest przez poradnie, przychodnie i praktyki lekarskie (tj. przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, ambulatoria i izby chorych oraz zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne).

Stacjonarna opieka zdrowotna to całodobowa opieka lekarska i pielęgniarska świadczona w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej (tj. szpitale – ogólne, psychiatryczne i uzdrowiskowe, ośrodki leczenia odwykowego, ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów, regionalne ośrodki psychiatrii sądowej, zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgniacyjno-opiekuńcze, hospicja, oddziały opieki paliatywnej, sanatoria).

Ratownictwo medyczne to system, który tworzy się w ramach realizacji zadań państwa, polegających na zapewnieniu pomocy każdej osobie, znajdującej się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego.

Tablica 25. Placówki opieki zdrowotnej
Stan w dniu 31 grudnia
Table 25. Health care facilities
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Przychodnie Out-patient departments	831	866	885	882
Praktyki lekarzy i lekarzy dentyków ^a Medical and dental practices ^a	355	245	223	214
Porady udzielone ^{bc} w tys.: Consultations provided ^{bc} in thousands:	10 947,0	9 531,8	10 626,5	11 041,5
lekarskie ^d medical ^d	9 774,0	8 787,6	9 797,4	10 138,6
stomatologiczne dental	1 173,0	744,2	829,1	902,9
Szpital ogólny General hospital	43	41	42	43
łóżka w szpitalach ogólnych beds in general hospitals	6 668	6 381	6 425	6 336
na 10 tys. ludności per 10 thousand population	46,3	46,1	46,7	46,4
wykorzystanie łóżek w % usage of beds in %	64,2	50,3	57,9	61,0
przeciętny pobyt chorego w dniach average patient stay in days	5,0	4,6	5,0	4,7

a Dane obejmują praktyki, które podpisały kontrakty z NFZ lub z przychodniami. b Łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów. c W ciągu roku. d Łącznie z poradami z izb przyjęć udzielanymi pacjentom niehospitalizowanym.
a Data concern practices that have signed a contract with the National Health Fund or out-patient departments. b Including consultations paid by patients. c During the year. d Including consultations provided to non-hospitalised patients in admission rooms.

W końcu 2022 r. w warmińsko-mazurskim bezpośrednio z pacjentem pracowało m.in. 3,5 tys. lekarzy (więcej o 2,0% niż rok wcześniej i o 3,9% więcej niż w 2019 r.), 0,9 tys. dentyków (mniej o 3,8% niż w 2021 r., ale o 1,0% więcej niż w 2019 r.). Udział lekarzy i lekarzy dentyków z województwa w ogólnej liczbie tego personelu w kraju był na zbliżonym poziomie – 2,7% stanowili lekarze, a 2,6% dentyści. Wzrost liczby pracujących w porównaniu z 2021 r. dotyczył także diagnostów laboratoryjnych (13,0%) i fizjoterapeutów (7,5%). W odniesieniu do 2019 r. liczba pracujących zwiększyła się w obu tych grupach – fizjoterapeutów było o 35,3% więcej, a diagnostów laboratoryjnych o 28,2%. W 2022 r. w porównaniu z rokiem poprzednim ubyło 1 156 pielęgniarek (16,1%) i 194 położnych (23,7%), natomiast w ciągu trzech lat liczba pielęgniarek zmniejszyła się o 1/5, a położnych o prawie 1/4. Udział pielęgniarek w ogólnej liczbie w kraju był na zbliżonym poziomie, jak udział lekarzy i stomatologów – 2,8%. Położnych było nieco mniej – 2,2%, większy był natomiast udział ratowników medycznych – 4,6%, diagnostów laboratoryjnych – 3,8% i fizjoterapeutów – 3,1%. W 2022 r. w województwie pracowało 0,8 tys. farmaceutów, a ich liczba w analizowanym okresie zwiększyła się zarówno w porównaniu z 2021 r. (o 2,4%), jak i z 2019 r. (o 1,2%).

Od 2019 r. dane dotyczące **lekarzy, lekarzy dentystów, pielęgniarek i położnych** opracowywane są w oparciu o źródła administracyjne, w tym rejestry:

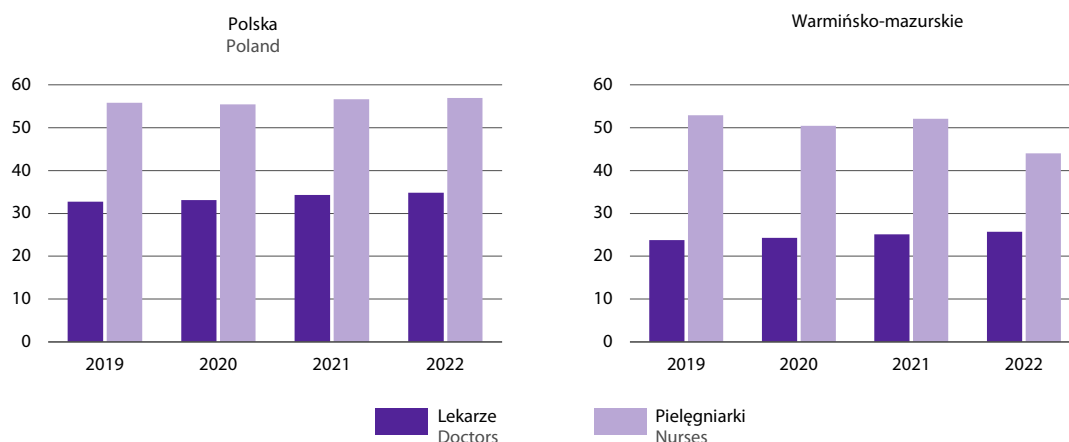
- posiadających prawo wykonywania zawodu (lekarzy i lekarzy dentystów, pielęgniarek i położnych),
- płatników składek ZUS,
- podmiotów wykonujących działalność leczniczą,
- praktyk lekarskich,
- praktyk pielęgniarek i położnych.

Dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem, bez względu na główne miejsce pracy. W związku ze zmianą źródła danych nie są one porównywalne z danymi opublikowanymi w poprzednich edycjach Raportu, opartymi o metodę sprawozdawczości.

Wykres 32. Lekarze i pielęgniarki na 10 tys. ludności

Stan w dniu 31 grudnia

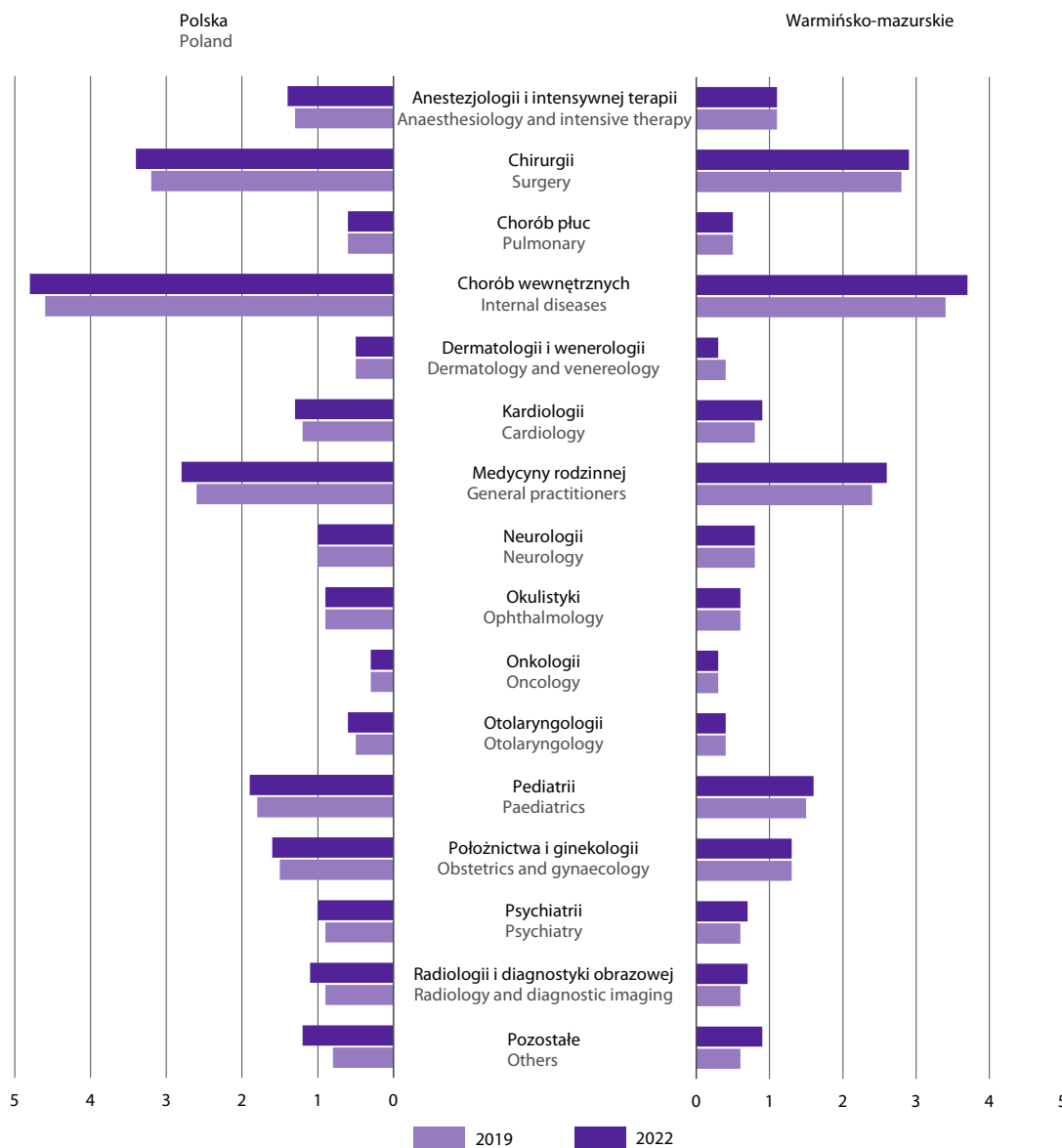
Chart 32. Doctors and nurses per 10 thousand population
As of 31 December

Dostęp do świadczeń medycznych określa m.in. liczba personelu medycznego w przeliczeniu na liczbę mieszkańców. W województwie na 10 tys. ludności we wszystkich omawianych grupach zawodowych wskaźniki były niższe niż przeciętnie w kraju i wynosiły: 26 lekarzy (w kraju 35), 7 lekarzy dentystów (w kraju 9), 8 fizjoterapeutów (w kraju 9), 44 pielęgniarki (w kraju 57), 5 położnych (w kraju 8) i 6 farmaceutów (w kraju 8). Analiza wskaźnika dla województwa za okres 2019–2022 wskazuje na zmniejszenie dostępności pielęgniarek i położnych, a utrzymanie poziomu lub poprawę dostępności m.in. lekarzy, dentystów, fizjoterapeutów i ratowników medycznych.

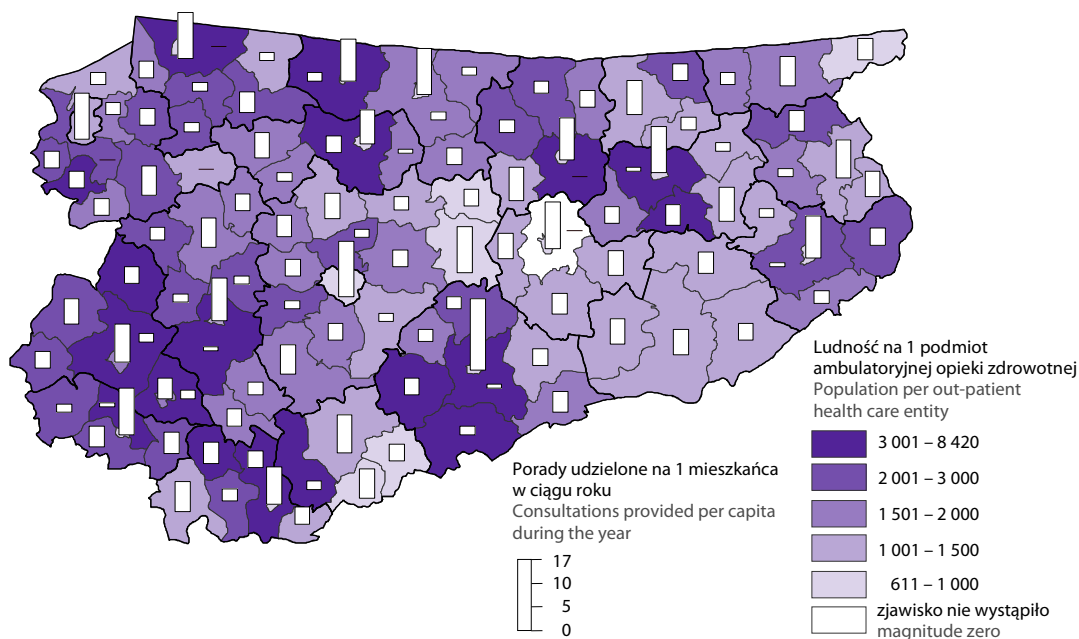
Wykres 33. Lekarze specjaliści na 10 tys. ludności

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 33. Medical specialists per 10 thousand population
As of 31 December

Poza dostępnością pracowników medycznych ważnym czynnikiem wpływającym na jakość opieki zdrowotnej są specjalizacje kadry medycznej. Wśród lekarzy pracujących w województwie w końcu 2022 r. lekarze specjaliści stanowili 70,5% ogółu pracujących lekarzy (w kraju 66,8%) i w porównaniu z 2021 r. ich udział zmniejszył się o 0,9 p. proc. Wśród lekarzy specjalistów zatrudnionych w sektorze opieki zdrowotnej najliczniejszą grupę w 2022 r. stanowili specjaliści: chorób wewnętrznych, chirurgii, medycyny rodzinnej, pediatrii, położnictwa i ginekologii oraz anestezjologii i intensywnej terapii, a najmniej liczną specjalistów: medycyny pracy i diabetologii. W skali całego kraju najliczniejszą grupą byli również lekarze interniści, a najmniej było lekarzy onkologów. Specjalizację wśród lekarzy dentyków miało 17,2% stomatologów (rok wcześniej 17,6%), w kraju natomiast 18,2%.

Mapa 34. Ambulatoryjna opieka zdrowotna w 2022 r.
Map 34. Out-patient health care in 2022

W 2022 r. w ramach systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego (PRM) szybką pomoc medyczną w razie wypadku lub nagłego zachorowania świadczyło 81 zespołów ratownictwa medycznego (ZRM) – 5,1% jednostek tego typu w kraju. W skład tych jednostek wchodziło 69 zespołów podstawowych i 12 specjalistycznych. Liczba i rodzaj wymienionych jednostek nie uległy zmianie w porównaniu z 2021 r., natomiast w porównaniu z 2015 r. zmniejszyła się liczba jednostek podstawowych (ubyło 17) na rzecz jednostek specjalistycznych (przybyło 19).

Wskaźnikiem ilustrującym dostępność świadczeń udzielonych przez system ratownictwa medycznego jest liczba ZRM przypadająca na 100 tys. ludności. Wskaźnik ten w warmińsko-mazurskim we wszystkich analizowanych latach był wyższy niż przeciętnie w kraju, osiągając w 2022 r. poziom 5,9 zespołu na 100 tys. mieszkańców (w Polsce 4,2).

W 2022 r. zespoły ratownictwa medycznego zrealizowały 121,3 tys. wyjazdów na miejsce zdarzenia (4,0% ogółu wyjazdów w kraju) i było to o 7,2% mniej niż rok wcześniej i o 8,2% mniej niż w 2015 r. W przeliczeniu na 1000 ludności przypadało 89 wyjazdów ZRM (w kraju 81), tj. o 6 mniej niż rok wcześniej. Struktura wyjazdów ze względu na miejsce zdarzenia nie zmieniła się w porównaniu z omawianymi latami. Najczęściej miejscem docelowym wyjazdu był dom pacjenta (78,7% wyjazdów). Drugie co do liczebności miejsce zdarzenia (16,0% wyjazdów) to kategoria „inne”, która obejmuje m.in. ulicę (wyłączając ruch uliczno-drogowy), sklep, kościół. Wyjazdy do zdarzeń zaistniałych w ruchu uliczno-drogowym stanowiły 2,7%, a do zdarzeń w pracy i w szkole – 2,6%.

Liczba osób, którym w 2022 r. udzielono świadczenia zdrowotnego wyniosła 121,6 tys. i była, podobnie jak liczba wyjazdów, mniejsza zarówno w odniesieniu do stanu sprzed roku (o 7,2%), jak i siedem lat wcześniej (o 8,4%). Wśród pacjentów większość stanowili mężczyźni (50,2%) i ich udział w porównaniu z 2015 r. zmniejszył się o 9,1 p. proc. Wzrósł (o 9,3 p. proc.) odsetek osób w wieku 65 lat i więcej, którym udzielono świadczeń zdrowotnych i na koniec 2022 r. wyniósł 48,8%.

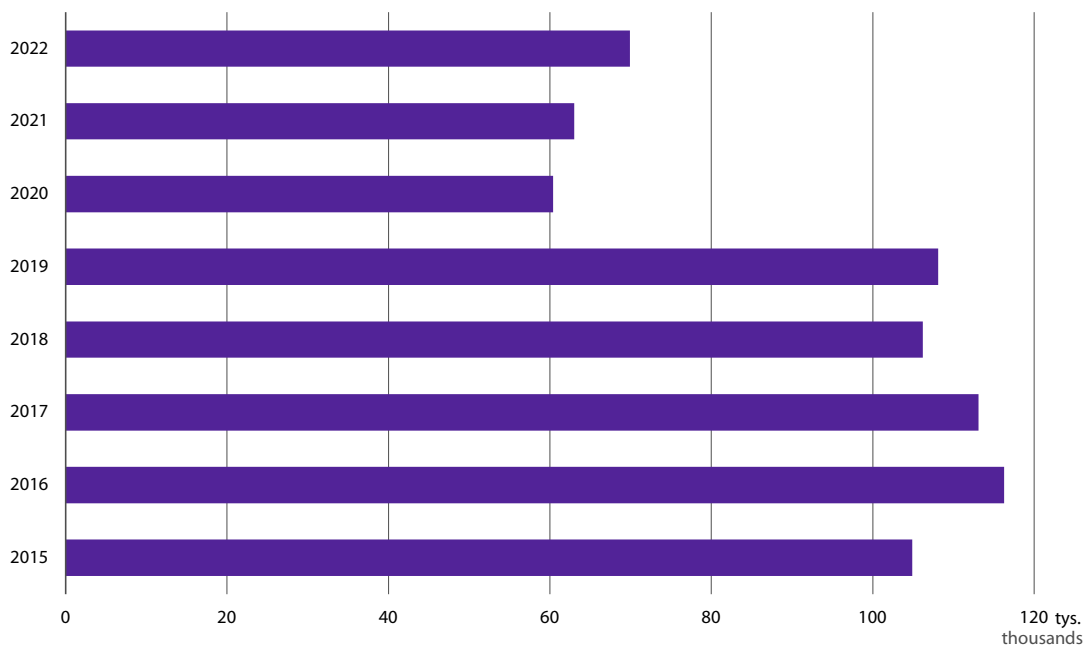
Oprócz naziemnych zespołów ratownictwa medycznego w systemie PRM działają także lotnicze zespoły ratownictwa medycznego (LZRM) oraz szpitalne oddziały ratunkowe (SOR). W województwie działał jeden zespół lotniczy (spośród 21 zespołów w kraju) posiadający śmigłowiec oraz 12 szpitalnych oddziałów ratunkowych (4,9% ogółu w kraju). Ponadto w 2022 r. z systemem PRM współpracowało 11 izb przyjęć w szpitalach (7,0% ogółu w kraju). W okresie 2015–2022 przybył jeden szpitalny oddział ratunkowy i zlikwidowano jedną izbę przyjęć. W województwie na jeden szpitalny oddział ratunkowy przypadało 113,9 tys. osób (w kraju 154,8 tys.) i w porównaniu z 2021 r. liczba ta była mniejsza o 11,1 tys. osób, a z 2015 r. –mniejsza o 17,0 tys.

W izbie przyjęć lub SOR udzielono pomocy w trybie ambulatoryjnym 69,9 tys. osób – o 6,8 tys. więcej niż w 2021 r., ale o 35,0 tys. mniej niż w 2015 r. Większość pacjentów stanowili mężczyźni – 53,1%, udział dzieci i młodzieży do lat 18 wyniósł 23,9%, a osób w wieku 65 lat i więcej – 24,6%.

Szpitalne oddziały ratunkowe w 2022 r. dysponowały 81 łózkami (w kraju 1 959), tj. o 4 łóżka więcej niż rok wcześniej i o 15 więcej niż w 2015 r. Z SOR w trybie stacjonarnym skorzystało 81,0 tys. pacjentów, spośród wszystkich leczonych 32,6% osób zakwalifikowano do leczenia szpitalnego.

Wykres 34. Świadczenia udzielone w trybie ambulatoryjnym w szpitalnych oddziałach ratunkowych i izbach przyjęć

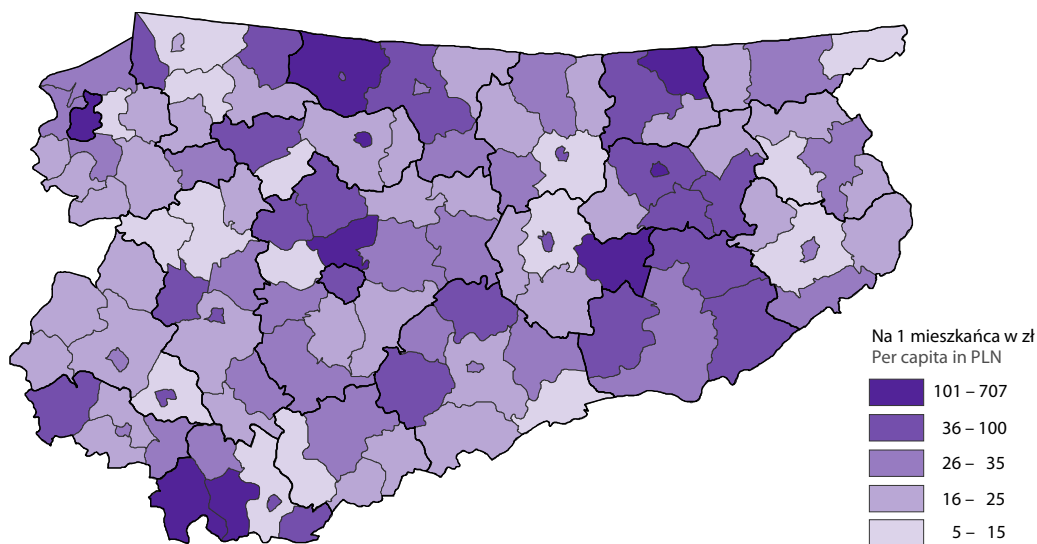
Chart 34. Outpatient health services provided in hospital emergency wards and admission rooms

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na ochronę zdrowia

W 2022 r. wydatki na ochronę zdrowia wszystkich jednostek samorządu terytorialnego województwa warmińsko-mazurskiego wyniosły 174,5 mln zł i były o 10,7% niższe niż w 2021 r. Wydatki te zmniejszyły się w budżecie województwa (o 35,6%) oraz budżetach powiatów (o 20,6%). Wzrosły w budżetach miast na prawach powiatu (o 43,5%) oraz gmin (o 9,6%). Największa część wydatków na ochronę zdrowia pochodziła z budżetów gmin (31,8%) i powiatów (31,0%). Mniej środków pochodziło z budżetu województwa (21,1%), a najmniej z budżetów miast na prawach powiatu (16,1%). Udział wydatków na ochronę zdrowia w wydatkach ogółem zmniejszył się w skali roku o 0,3 p. proc. i wyniósł 1,4%. Łącznie ze wszystkich jednostek samorządu terytorialnego warmińsko-mazurskiego na ochronę zdrowia w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa przeznaczono 127 zł. Było to o 15 zł mniej w porównaniu z 2021 r. Wśród gmin i miast na prawach powiatu w dziewięciu gminach poziom wydatków na ochronę zdrowia w przeliczeniu na 1 mieszkańca przekroczył wartość 100 zł. Najwięcej na ten cel przeznaczono w gminie wiejskiej Górowo Iławeckie i gminie miejskiej Lidzbark Warmiński. W szesnastu gminach na ochronę zdrowia wydano mniej niż 15 zł na 1 mieszkańca, najmniej w gminie Płoskinia i Dubeninki.

Mapa 35. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Ochrona zdrowia” w 2022 r.
Map 35. Expenditure of gminas and cities with powiat status in “Health care” division in 2022

5.2.5. Kultura

5.2.5. Culture

W latach 2015–2022 zwiększył się poziom czytelnictwa mierzony wskaźnikiem wypożyczeń księgozbioru przeliczanych na 1 czytelnika, zarówno w województwie, jak i w kraju.

W 2022 r. liczba osób zwiedzających muzea w porównaniu z 2021 r. zmniejszyła się. W okresie tym wśród zwiedzających odnotowano ponad dwukrotny wzrost udziału młodzieży szkolnej.

Od 2015 r. liczba teatrów i instytucji muzycznych nie zmieniła się. Na 1000 ludności w województwie w 2022 r. przypadało 221 widzów.

Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice to instytucje, które prowadzą wielokierunkową działalność kulturalną, a ich oferty skierowane są do ludzi w każdym wieku. Wśród tych placówek dominowały ośrodki kultury, a wśród uczestników imprez największą popularnością cieszyły się koncerty i wystawy.

W ciągu siedmiu lat przybyło 7 kin. W ogólnej liczbie produkcji wzrósł udział seansów produkcji krajowej, wzrosła również liczba oglądających je widzów.

Większość placówek kultury była przystosowana dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich.

Według stanu w dniu 31 grudnia 2022 r. w warmińsko-mazurskim działały 373 biblioteki publiczne łącznie z filiami i punktami bibliotecznymi (4,4% placówek w kraju), tj. o 7 mniej niż w 2021 r. i o 59 mniej niż w 2015 r. Na 1 placówkę biblioteczną przypadały 3 663 osoby (w kraju 4 473 osoby) i liczba ta była większa zarówno w porównaniu z 2021 r. (o 45 osób), jak i w porównaniu z 2015 r. (o 330 osób). W analizowanym okresie wskaźnik ten w województwie był niższy niż w kraju, co świadczy o lepszej dostępności tych placówek w województwie. W końcu 2022 r. placówki biblioteczne dysponowały 3 880,0 tys. woluminów księgozbioru, tj. o 0,4% mniej niż w 2021 r. i o 12,4% mniej niż w 2015 r. Liczba wypożyczeń księgozbioru w przeliczeniu na 1000 mieszkańców od 2015 r. zmniejszyła się o 436 i wyniosła w 2022 r. 2 403 (w kraju 2 497). W 2022 r. liczba osób korzystających z zasobów bibliecznych wynosiła 160,8 tys. i w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się o 8,2%, natomiast w porównaniu z 2015 r. była o 22,5% niższa. Poziom czytelnictwa mierzony wskaźnikiem wypożyczeń księgozbioru na 1 czytelnika w okresie 2015–2022 zwiększył się z 19,7 woluminów do 20,5 (w kraju wzrost z 18,0 do 18,6).

Działalność muzealną w województwie w 2022 r. prowadziły 34 placówki (3,5% wszystkich w kraju), o 3 więcej niż w 2021 r. Liczba zwiedzających muzea w tym okresie zmniejszyła się o 3,8% i w końcu 2022 r. wyniosła 529,3 tys. W warmińsko-mazurskim w 2022 r. na 1000 ludności przypadało 386 zwiedzających (o 13 osób mniej niż rok wcześniej). Wartość tego wskaźnika w kraju w ciągu roku wzrosła o 306 osób do poziomu 970 zwiedzających w końcu 2022 r. i była to wartość 2,5 krotnie wyższa od przeciętnej w województwie. Wśród zwiedzających 19,2% stanowili zwiedzający w zorganizowanych grupach (o 6,5 p. proc. więcej niż w 2021 r.), a udział młodzieży szkolnej zwiększył się ponad dwukrotnie i stanowił 12,4% (w kraju 10,7%).

Działalność wystawienniczą na terenie warmińsko-mazurskiego prowadziło również 6 galerii (tyle samo co w 2021 r. i o 2 mniej niż w 2015 r.). Placówki te zorganizowały w 2022 r. 72 wystawy (2,0% wszystkich wystaw w kraju), było to o 10 wystaw więcej niż w 2021 r., ale o 29 mniej niż w 2015 r. Zaprezentowano na nich 73 ekspozycje (o 8 więcej niż przed rokiem). Z oferty galerii skorzystało 93,9 tys. zwiedzających (o 40,5% więcej niż w 2021 r. i o 40,3% mniej niż w 2015 r.).

W końcu 2022 r. w warmińsko-mazurskim działalność sceniczną prowadziło 5 teatrów i instytucji muzycznych, liczba tych placówek nie zmieniła się od 2015 r. Zorganizowały one łącznie 1 277 przedstawień i koncertów (2,4% wszystkich spektakli w kraju). W porównaniu z 2021 r. liczba przedstawień i koncertów była ponad dwukrotnie większa, a w porównaniu z 2015 r. mniejsza o 34,8%. Ze wszystkich przedstawień i koncertów 69,1% odbyło się w stałych salach teatrów i instytucji muzycznych (w kraju 62,4%). W imprezach organizowanych przez te placówki uczestniczyło w województwie 188,9 tys. widzów (ponad dwukrotnie więcej niż w 2021 r., ale o 1/3 mniej niż w 2015 r.). Na 1000 ludności w województwie w 2022 r. przypadało 221 widzów (w kraju 246).

W 2022 r. w województwie funkcjonowały 143 domy i ośrodki kultury oraz kluby i świetlice (o 8 mniej niż rok wcześniej i o 5 mniej niż w 2015 r.). Najwięcej było ośrodków kultury (55 placówek), a najmniej klubów (3 placówki). Instytucje te stanowiły 3,6% wszystkich tego typu placówek w kraju. W 2022 r. w województwie na 1 placówkę przypadało średnio 9,6 tys. ludności (w kraju 9,5 tys.). W 2021 r. wskaźnik ten był nieco niższy i wyniósł 9,1 tys., a w 2015 r. wyższy – 9,7 tys.

W 2022 r. ponad połowa (62,9%) działających instytucji posiadała salę widowiskową. Wśród funkcjonujących pracowni specjalistycznych najpopularniejsze były pracownie plastyczne (90), muzyczne (66), sale baletowe i taneczne (64) oraz komputerowe (31). W 2022 r. w placówkach tych zorganizowano 7,5 tys. imprez (3,3% imprez w kraju), tj. o 28,5% więcej niż w roku poprzednim i o 2,7% więcej niż w 2015 r. Z urozmaiconej oferty imprez najwięcej odbyło się warsztatów (23,9% imprez) i koncertów (17,5%). W 2022 r. we wszystkich imprezach wzięło udział 1 420,4 tys. uczestników, co stanowiło 5,2% uczestników w kraju. W porównaniu z 2021 r. liczba uczestników była o 37,8% większa, a w porównaniu z 2015 r. o 10,7% mniejsza. Największą popularnością wśród uczestników cieszyły się koncerty (35,0%) i wystawy (22,5%). W 2022 r. na 1000 ludności w warmińsko-mazurskim przypadało 1 037 uczestników imprez, więcej niż w 2021 r. (747), natomiast mniej niż w 2015 r. (1 103). W kraju na 1000 ludności w 2022 r. przypadało 722 uczestników imprez, w 2021 r. – 481, a w 2015 r. – 892.

Według stanu w końcu grudnia 2022 r. na terenie województwa działało 25 kin (o 2 więcej niż rok wcześniej i o 7 więcej niż w 2015 r.). Kina te dysponowały 57 salami projekcyjnymi z 9,8 tys. miejsc na widowni (3,3% miejsc w kraju). W 2022 r. w kinach stałych odbyło się 66,0 tys. seansów (3,1% seansów w kraju). W porównaniu z latami 2021 i 2015 liczba miejsc na widowniach wzrosła o 12,5% i o 34,9%, natomiast seansów było o 69,8% więcej niż w 2021 r. i o 44,2% więcej niż w 2015 r. Seanse produkcji polskiej stanowiły 23,1% wszystkich seansów w województwie (w kraju 21,1%). Liczba widzów wyniosła 1 226,0 tys., co oznaczało 54,1% wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim i 12,2% wzrost w porównaniu z 2015 r. Zainteresowanie filmami produkcji polskiej w województwie było nieco większe niż przeciętnie w kraju i w 2022 r. produkcje te obejrzało 24,4% widzów wobec 20,9% widzów w kraju. Wskaźnik liczby widzów na 1000 ludności w 2022 r. był wyższy niż rok wcześniej i wyniósł 895 wobec 577 (w kraju: w 2022 r. – 1 095, a w 2021 r. – 723).

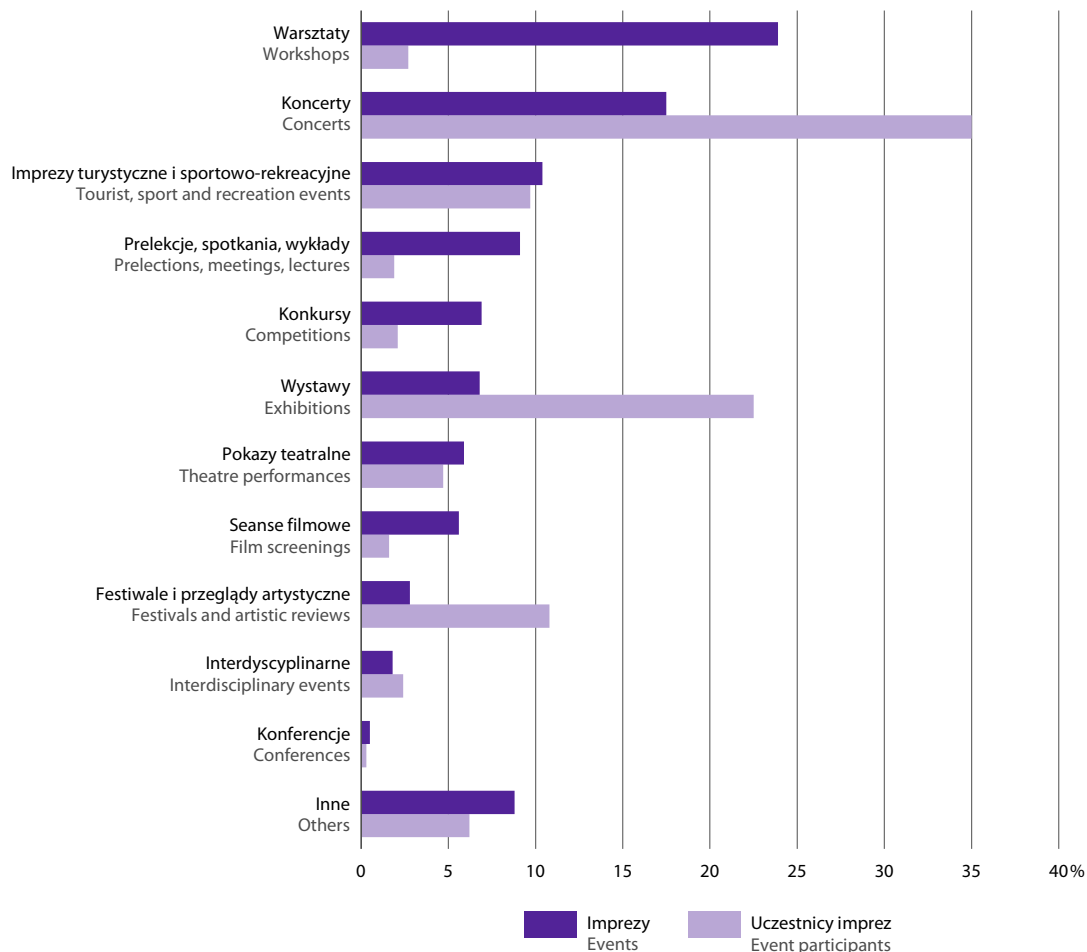
Tablica 26. Instytucje kultury
Stan w dniu 31 grudnia
Table 26. Cultural institutions
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Biblioteki publiczne i punkty biblioteczne Public libraries and library service points	432	370	380	373
Muzea i oddziały muzealne ^a Museum with branches ^a	33	30	31	34
Galerie i salony sztuki Art galleries	8	6	6	6
Teatry i instytucje kultury Theatres and music institutions	5	5	5	5
Centra, domy i ośrodki kultury Centre of culture, cultural centres and establishments	106	106	104	101
Kluby i świetlice Clubs and community centres	42	52	47	42
Kina stałe Indoor cinemas	18	21	23	25
Ludność na 1 placówkę biblioteczną Population per 1 library establishment	3 333	3 828	3 618	3 663
Zwiedzający muzea i oddziały muzealne ^{ab} na 1000 ludności Museums and exhibition visitors ^{ab} per 1000 population	486	266	399	386
Liczba ludności na 1 instytucję kultury ^c Number of population per 1 culture insitution ^c	9 728	8 770	9 104	9 555

a Od 2020 r. do muzeów zaliczane są wyłącznie muzea działające w oparciu o uzgodniony z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego statut bądź regulamin, zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach. b W ciągu roku. c Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice.

a Starting from 2020, museums include only museums operating on the basis of a statute or regulations agreed with the minister responsible for culture and protection of national heritage, pursuant to Art. 6 of the Act of 21 November 1996 on museums. b During the year. c Centre of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres.

Wykres 35. Imprezy i uczestnicy imprez organizowanych przez placówki kultury w 2022 r.
 Chart 35. Events organised by culture institutions and event participants in 2022

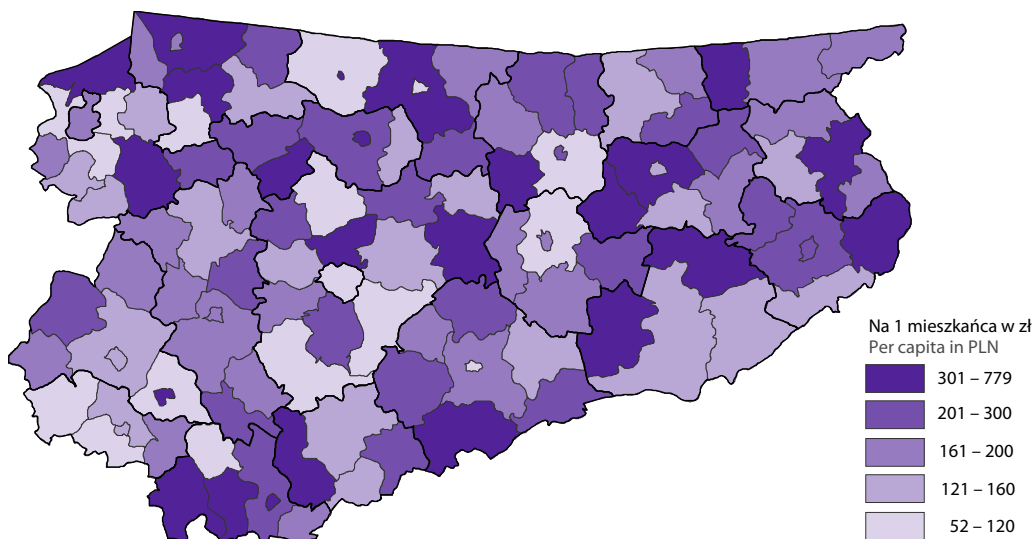

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego

Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wszystkich jednostek samorządu terytorialnego województwa warmińsko-mazurskiego w 2022 r. wyniosły 374,2 mln zł i były o 10,5% wyższe niż w 2021 r. Zwiększyły się one ponad dwukrotnie w budżetach powiatów. Wzrosły również w budżecie województwa (o 15,2%) i budżetach gmin (o 12,6%). Zmniejszyły się natomiast w budżetach miast na prawach powiatu (o 17,1%). Najwięcej wydatków w tym dziale pochodziło z budżetów gmin (63,4%), mniej z budżetu województwa (24,3%) i budżetów miast na prawach powiatu (10,0%), a najmniej z budżetów powiatów (2,4%). W porównaniu z 2021 r. udział wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w wydatkach ogółem nie zmienił się i wyniósł 3,0%. Łącznie ze wszystkich jednostek samorządu terytorialnego warmińsko-mazurskiego na wydatki związane z kulturą i ochroną dziedzictwa narodowego w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa przeznaczono 273 zł. Było to o 28 zł więcej w porównaniu z 2021 r. Wśród gmin i miast na prawach powiatu najwyższy poziom wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w przeliczeniu na 1 mieszkańca odnotowano w gminie Płońnica i miejskiej Górowo Iławeckie. W sześciu gminach wydano mniej niż 100 zł – najmniej w gminie Milejewo i gminie wiejskiej Mrągowo.

Mapa 36. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w 2022 r.

Map 36. Expenditure of gminas and cities with powiat status in “Culture and national heritage” division in 2022

5.2.6. Bezpieczeństwo publiczne

5.2.6. Public safety

Według danych Komendy Głównej Policji w okresie 2015–2023 liczba przestępstw stwierdzonych zmniejszyła się i jednocześnie zwiększyła się wykrywalność przestępstw. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w województwie był wyższy od przeciętnego w kraju.

W 2023 r. w województwie doszło do mniejszej liczby wypadków drogowych, w tym także ze skutkiem śmiertelnym niż w 2022 r. i w 2015 r., mniejsza była też liczba rannych w wypadkach.

Przestępstwo stwierdzone jest to zdarzenie, co do którego w zakończonym postępowaniu przygotowawczym potwierdzono, że jest przestępstwem. Przestępstwo – zgodnie z Kodeksem karnym z 1997 r. – jest to zbrodnia lub występki ścigany z oskarżenia publicznego lub z oskarżenia prywatnego, zgodnie z Kodeksem karnym skarbowym jest to przestępstwo skarbowe.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw jest to stosunek liczby przestępstw wykrytych w danym roku (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) do liczby przestępstw stwierdzonych w danym roku, powiększonej o liczbę przestępstw stwierdzonych w podjętych postępowaniach, a umorzonych w latach poprzednich z powodu niewykrycia sprawców.

Według danych Komendy Głównej Policji dotyczących przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych w 2023 r. odnotowano 25,4 tys. przestępstw, tj. o 6,6% mniej niż w 2022 r. i prawie tyle samo mniej (6,4%) niż w 2015 r. (w kraju mniej niż w 2022 r. o 8,2%, a w porównaniu z 2015 r. mniej o 1,0%). Wśród zarejestrowanych przestępstw w całym analizowanym okresie największą grupę stanowiły przestępstwa kryminalne (54,8%) i gospodarcze (29,6%). Liczba przestępstw kryminalnych w 2023 r. w stosunku do stanu sprzed roku zmniejszyła się o 10,4% (o 1,6 tys. zdarzeń), a przeważające wśród nich przestępstwa przeciwko mieniu były mniejsze o 10,7% (o 1,5 tys. zdarzeń). W porównaniu z 2015 r. przestępstw kryminalnych było o 26,3% mniej, w tym przeciwko mieniu o 16,5% mniej. Jednocześnie w 2023 r. odnotowano o 1,1% więcej przestępstw gospodarczych niż w 2022 r. i o 87,0% więcej niż osiem lat wcześniej. Liczba przestępstw drogowych wyniosła 2,4 tys. i w porównaniu z 2022 r. zmniejszyła się o 14,5% (o 399 zdarzeń), a w porównaniu z 2015 r. była mniejsza o 23,3% (o 712 zdarzeń).

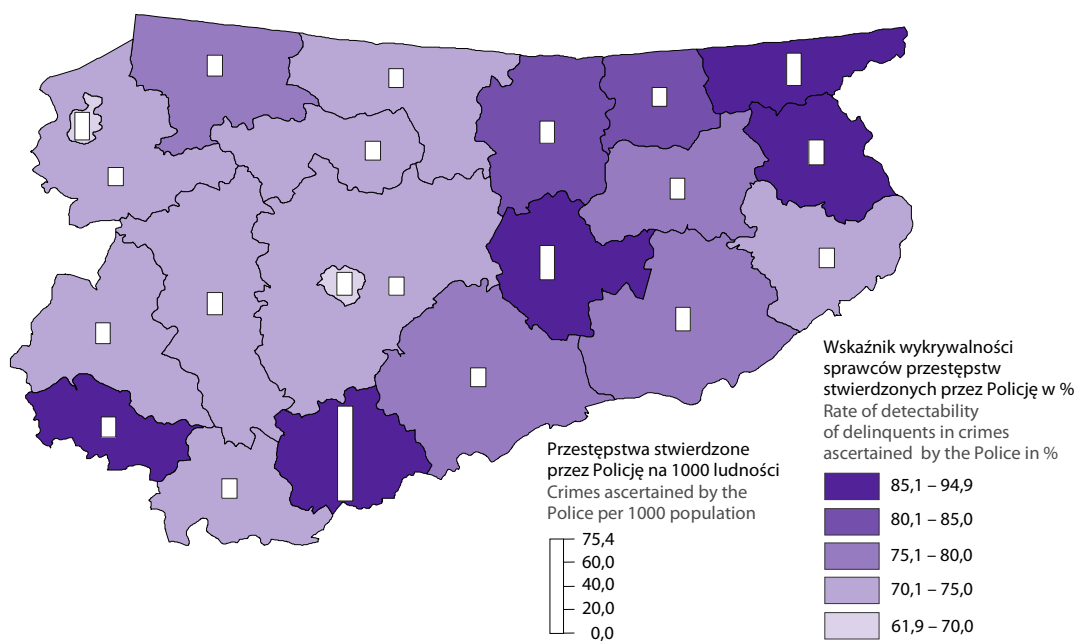
Zagrożenie przestępczością, mierzone liczbą stwierdzonych przestępstw na 1000 ludności, w 2023 r. ukształtowało się na poziomie 18,6 (w kraju 21,0), podczas gdy w 2022 r. wskaźnik ten wyniósł 19,9, a w 2015 r. 18,8.

Skuteczność walki z przestępczością ma wpływ na poczucie bezpieczeństwa ludności. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w latach 2015–2023 wzrósł z poziomu 64,9% do 75,9% i w 2023 r. był wyższy niż w kraju o 4,4 p. proc. Bardzo wysoka była wykrywalność m.in. przestępstw za czynną napaść na funkcjonariusza publicznego, a także za wymuszenie rozbójnicze (po 100,0%), prowadzenie pojazdów w stanie nietrzeźwości oraz przeciwko rodzinie i opiece (po 99,9%), przeciwko wymiarowi sprawiedliwości (99,7%) i znęcaniu się nad rodziną (99,6%).

W województwie w 2023 r. wskaźnik zagrożenia przestępczością, mierzony liczbą przestępstw na 1000 ludności, największy był w powiecie nidzickim (75 przestępstw), mrągowskim (27), gołdapskim (25) oraz w Elblągu (23), natomiast najmniejszy w elbląskim, olsztyńskim i lidzbarskim (po 13). Najwyższa skuteczność walki z przestępczością występowała w powiatach: nidzickim (94,9%), oleckim (89,0%), gołdapskim (88,4%), mrągowskim (87,2%) i nowomiejskim (86,0%).

Mapa 37. Zagrożenie przestępczością w 2023 r.

Map 37. Crime risk in 2023

Stan bezpieczeństwa publicznego obrazuje także sytuacja na drogach. W 2023 r. sytuacja ta poprawiła się w porównaniu z poprzednimi latami w przypadku wypadków drogowych i ich ofiar, zwłaszcza ofiar śmiertelnych. W 2023 r. odnotowano 0,8 tys. wypadków drogowych, tj. o 8,3% mniej niż rok wcześniej i o 50,4% mniej niż w 2015 r. Wypadki z terenu warmińsko-mazurskiego stanowiły 3,6% wszystkich wypadków w kraju (20,9 tys.). W wyniku wypadków w 2023 r. zginęło 77 osób, a 874 osoby zostały ranne. Było to w porównaniu z 2022 r. o 7 ofiar śmiertelnych mniej, a w przypadku rannych o 54 poszkodowanych mniej. Natomiast w porównaniu z 2015 r. śmiertelnych ofiar wypadków było aż o 63 osoby mniej, a rannych w wypadkach było ponad dwukrotnie mniej (o 995 osób). W 2023 r. doszło do 13,4 tys. kolizji, tj. o 91 (0,7%) więcej niż rok wcześniej.

Pomimo poprawy bezpieczeństwa na drogach województwa, mierzonego liczbą wypadków drogowych przypadających na 100 tys. ludności, wskaźnik wypadków (55,9 w 2023 r., 60,6 w 2022 r. i 106,4 w 2015 r.) pozostaje wyższy od przeciętnego w kraju, jednak różnica ta w ciągu ośmiu lat zmniejszyła się z 2,7 p. proc. do 0,3 p. proc.

Kolejnym miernikiem oceniającym poziom bezpieczeństwa jest liczba ofiar śmiertelnych, a także osób rannych w przeliczeniu na 100 wypadków. W 2023 r. poziom wskaźnika zabitych w porównaniu z rokiem poprzednim pozostał na tym samym poziomie – na każde 100 wypadków śmierć poniosło 10 osób, a w 2015 r. 9 osób (w Polsce we wszystkich analizowanych latach wyniósł 9 osób). Nieco inaczej było z rannymi, których liczba w przeliczeniu na 100 wypadków w 2023 r. wyniosła 115 (w kraju tyle samo) i zwiększyła się o 3 osoby w porównaniu z 2022 r, natomiast w porównaniu z 2015 r. była mniejsza o 7 osób.

Dane o **wypadkach drogowych** pochodzą z Systemu Ewidencji Wypadków i Kolizji (SEWiK) prowadzonego przez Komendę Główną Policji i obejmują zdarzenia mające związek z ruchem pojazdów na drogach publicznych, w wyniku których nastąpiła śmierć lub uszkodzenie ciała osób.

Za **śmiertelną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę zmarłą (w wyniku doznanych obrażeń) na miejscu wypadku lub w ciągu 30 dni. Za ranną ofiarę wypadku drogowego uznano osobę, która doznała obrażeń ciała i otrzymała pomoc lekarską.

Tablica 27. Wypadki drogowe^a oraz ich skutki

Table 27. Road accidents^a and their effects

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Wypadki Accidents	1 535	1 040	830	761
Ofiary śmiertelne Fatalities	140	115	84	77
na 100 wypadków per 100 road accidents	9,1	11,1	10,1	10,1
Ranni Injured persons	1 869	1 186	928	874
na 100 wypadków per 100 road accidents	121,8	114,0	111,8	114,8

^a Zarejestrowane przez Policję.

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

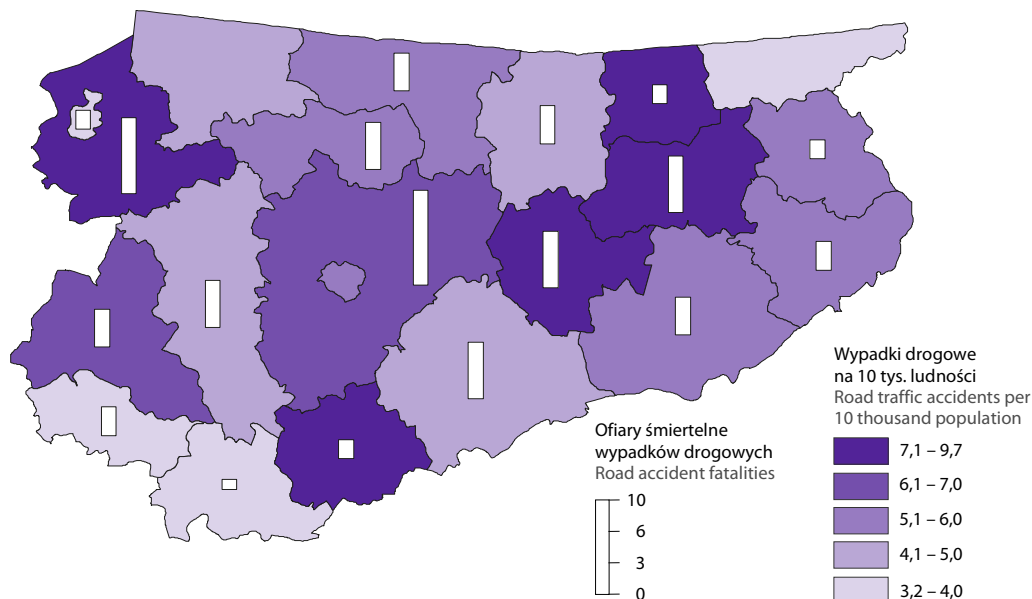
^a Registered by the Police.

Source: data of the National Police Headquarters.

W 2023 r. w przekroju powiatowym województwa warmińsko-mazurskiego najczęściej wypadków w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców zarejestrowano w powiecie elbląskim (9,7), węgorzewskim (9,1), giżyckim (8,7) i mrągowskim (8,6). Najmniej wypadków na 10 tys. ludności spowodowali mieszkańcy powiatu gołdapskiego (3,2) i Elbląga (3,5).

W 2023 r. najwięcej ofiar śmiertelnych wypadków drogowych było w powiecie olsztyńskim (10 osób) i elbląskim (8 osób). W Olsztynie, powiecie braniewskim i gołdapskim nie odnotowano wypadków śmiertelnych. Najwięcej rannych w wypadkach drogowych w 2023 r. było w powiecie olsztyńskim (11,6% ogółu rannych) i Olsztynie (11,0%), najmniej w powiecie gołdapskim (0,9%) i nowomiejskim (1,6%).

Mapa 38. Bezpieczeństwo na drogach w 2023 r.
Map 38. Road safety in 2023

5.2.7. Społeczeństwo informacyjne

5.2.7. Information society

W 2023 r. odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu był niższy niż w 2022 r., zmniejszył się także odsetek osób regularnie (co najmniej raz w tygodniu) korzystających z Internetu. Wzrósł udział osób korzystających z usług administracji publicznej za pomocą Internetu, a obniżył się odsetek zamawiających towary lub usługi do użytku prywatnego.

W 2023 r. w województwie dostęp do Internetu w domu posiadało 90,7% (w kraju 93,3%) gospodarstw domowych, w których mieszkała co najmniej jedna osoba w wieku 16–74 lata, w tym 88,8% przez łącze szerokopasmowe (w kraju 92,8%). W porównaniu z 2022 r. odsetek gospodarstw domowych z dostępem do Internetu obniżył się o 1,5 p. proc., a z dostępem szerokopasmowym obniżył się o 2,8 p. proc., natomiast w porównaniu z 2015 r. liczba gospodarstw z dostępem do Internetu była większa o 13,8 p. proc. Łącze stacjonarne z dostępem szerokopasmowym posiadało 55,8% gospodarstw domowych (spadek w skali roku o 6,6 p. proc.), natomiast dostęp za pomocą szerokopasmowego łącza mobilnego miało 64,3% gospodarstw domowych (wzrost w skali roku o 1,7 p. proc.). W 2023 r. odsetek osób korzystających z Internetu zmniejszył się do poziomu 88,8% (o 0,5 p. proc. mniej niż w 2022 r., ale o 17,1 p. proc. więcej niż w 2015 r.). Regularne korzystanie z Internetu (co najmniej raz w tygodniu) deklarowało 80,6% osób w wieku 16–74 lata (84,2% w 2022 r. i 64,8% w 2015 r.). Oba wskaźniki w kraju były nieco wyższe niż w województwie i wyniosły 90,2% i 85,3%.

Tablica 28. Gospodarstwa domowe posiadające dostęp do Internetu w domu oraz osoby korzystające z Internetu

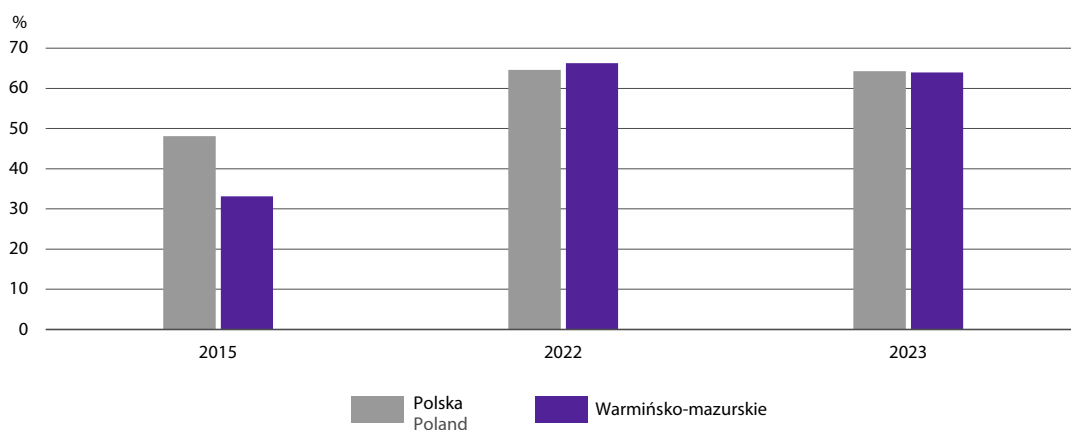
Table 28. Households with access to the Internet at home and Internet users

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Odsetek gospodarstw domowych ^a posiadających dostęp do Internetu w domu Percentage of households ^a with access to the Internet at home	76,9	91,2	92,2	90,7
Odsetek osób ^b korzystających z Internetu Percentage of individuals using ^b the Internet	71,7	86,6	89,3	88,8
Odsetek osób regularnie ^b (co najmniej raz w tygodniu) korzystających z Internetu Percentage of individuals using ^b the Internet regularly (at least once a week)	64,8	80,9	84,2	80,6

a Dane dotyczą gospodarstw domowych z osobami w wieku 16–74 lata. b Osoby w wieku 16–74 lata.
a Data concern households with persons aged 16–74. b Persons aged 16–74.

Korzystanie z Internetu w ciągu ostatnich 3 miesięcy zadeklarowało 82,6% badanych osób i było to o 2,6 p. proc. mniej niż w 2022 r., ale o 15,7 p. proc. więcej niż w 2015 r. Kilka razy dziennie z Internetem łączyło się 59,5% osób, natomiast przynajmniej raz w tygodniu, ale nie każdego dnia – 8,6%. Udział osób najczęściej korzystających z Internetu obniżył się zarówno w porównaniu z 2022 r. (o 5,4 p. proc.), jak i z 2015 r. (o 6,2 p. proc.). Grupa osób korzystających przynajmniej raz w tygodniu, ale nie każdego dnia w tym samym okresie 2022 r. była mniejsza (o 2,4 p. proc.), a w 2015 r. większa (o 2,9 p. proc.).

W 2023 r. w warmińsko-mazurskim osoby zamawiające przez Internet towary lub usługi do użytku prywatnego w ciągu ostatnich 12 miesięcy stanowiły 64,0% liczby osób w wieku 16–74 lata (w Polsce 64,3%). W województwie odnotowano spadek zainteresowania zakupami przez Internet w porównaniu z tym samym okresem 2022 r. (o 2,3 p. proc.), jednak w porównaniu z 2015 r. był to prawie dwukrotny wzrost.

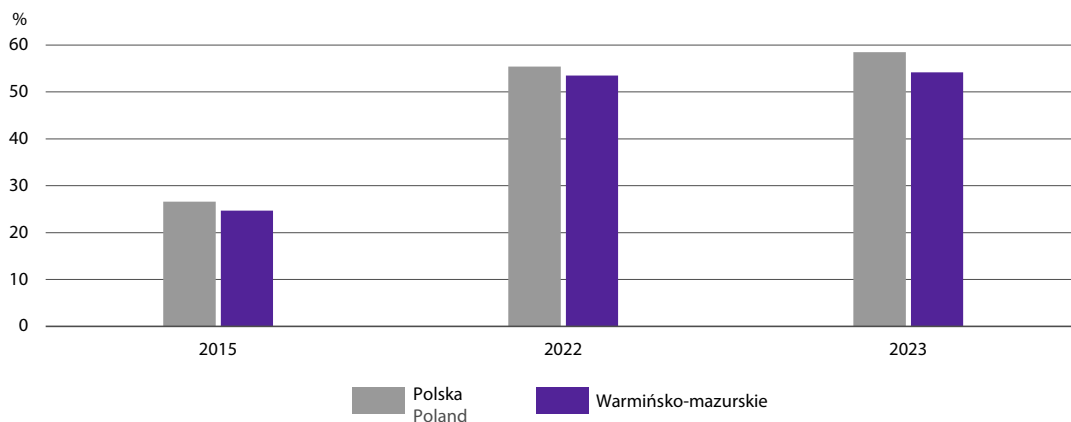
Wykres 36. Osoby^a zamawiające przez Internet towary lub usługi do użytku prywatnego w ciągu ostatnich 12 miesięcyChart 36. Individuals^a ordering goods or services via the Internet for private use during the last 12 months

a Osoby w wieku 16–74 lata.
a Persons aged 16–74.

W badaniu z 2023 r. osoby korzystające w ciągu ostatnich 12 miesięcy od przeprowadzenia badania z usług administracji publicznej przez Internet stanowiły 54,2% populacji osób w wieku 16-74 lata (w kraju 58,5%). W porównaniu z poprzednim rokiem było to o 0,7 p. proc. więcej, a w stosunku do 2015 r. o 29,5 p. proc. więcej. Wśród mieszkańców województwa najczęściej osób jako powody korzystania z Internetu w kontaktach z administracją publiczną podało wysyłanie wypełnionych deklaracji podatkowych (29,5%), wyszukiwanie informacji na stronach administracji publicznej (27,6%) oraz pobieranie lub drukowanie formularzy urzędowych (24,7%).

Wykres 37. Osoby^a korzystające z usług administracji publicznej za pomocą Internetu w ciągu ostatnich 12 miesięcy

Chart 37. Individuals^a using e-government services during the last 12 months

a Osoby w wieku 16–74 lata.
a Persons aged 16–74.

5.2.8. Aktywność społeczna

5.2.8. Social activity

W stosunku do 2022 r. wzrosła liczba fundacji oraz stowarzyszeń i organizacji społecznych.

W 2022 r. aktywną działalność prowadziło więcej rejestrowanych organizacji non-profit niż w 2016 r.

Według stanu w końcu 2023 r. w rejestrze REGON w województwie warmińsko-mazurskim wpisanych było 6,6 tys. fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych. Stanowiły one 3,9% zarejestrowanych w kraju oraz plasowały województwo na 12 miejscu. Ich liczba wzrosła w stosunku do roku poprzedniego o 6,9% (w kraju o 6,7%), a w porównaniu z 2015 r. o 21,4% (w kraju o 27,3%). Na terenie województwa widoczne było zróżnicowanie liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w ujęciu terytorialnym. W końcu 2023 r., podobnie jak rok wcześniej, najczęściej ich funkcjonowało w Olsztynie (1 190), a najmniej w powiecie gołdapskim (115).

Wskaźnik liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego wyniósł 49 (w kraju 46). Było to więcej zarówno w stosunku do 2021 r. (45), jak i do 2015 r. (38). Najwyższy wskaźnik dotyczył Olsztyna (71), a najniższy powiatu działdowskiego (37).

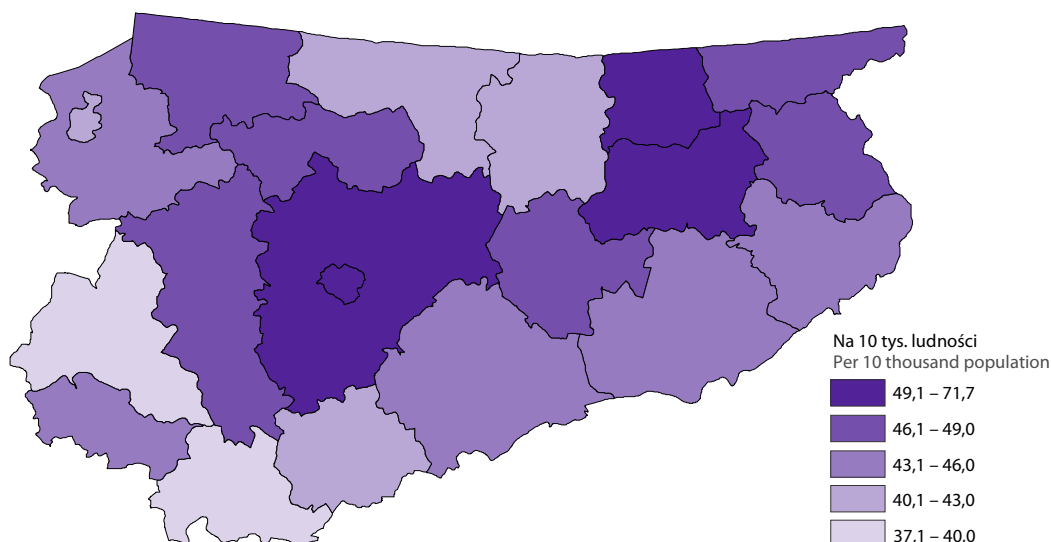
Tablica 29. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON
Stan w dniu 31 grudnia

Table 29. Foundations, associations and social organisations entered in the REGON register
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2021	2022	2023
Ogółem Total	5 459	6 037	6 197	6 626
Na 10 tys. ludności Per 10 thousand population	38	44	45	49

Mapa 39. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON w 2023 r.
Stan w dniu 31 grudnia

Map 39. Foundations, associations and social organisations entered in the REGON register in 2023
As of 31 December

Dane o **organizacjach non-profit** opracowano na podstawie dwóch badań statystyki publicznej:

- SOF-1 – Sprawozdania z działalności fundacji, stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych,
- SOF-4s – Sprawozdania z działalności samorządu gospodarczego i zawodowego.

W 2022 r. na podstawie danych wstępnych, aktywną działalność prowadziło 3,8 tys. rejestrowych organizacji non-profit (w 2020 r. – 3,6 tys., a w 2016 r. – 3,3 tys.), co plasowało województwo na 12 pozycji w kraju. Stanowiły one 3,7% ogółu organizacji w Polsce (3,8% w 2020 r. i 3,6% w 2018 r.). Wśród nich najwięcej było typowych stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych – 1,5 tys. (38,2% ogółu w województwie), następnie stowarzyszeń sportowych – 0,8 tys. (19,7%). Trzecią co do wielkości grupą były straże pożarne – 0,5 tys. z 12,7% udziałem, a czwartą fundacje – 0,5 tys. z 12,4% udziałem. W 2020 r. po raz pierwszy w badanej zbiorowości uwzględnione zostały koła gospodyń wiejskich, których w 2022 r. było 0,4 tys. (11,3%) wobec 0,3 tys. (8,0%) dwa lata wcześniej.

Liczba aktywnych organizacji non-profit w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w 2022 r. wyniosła 28 i była wyższa zarówno w porównaniu z 2020 r. (26), jak i 2016 r. (23). Przeciętna wartość tego wskaźnika w kraju wyniosła: 27 w 2022 r., 25 w 2020 r. i 24 w 2016 r.

Organizacje non-profit prowadzą różnorodną i wielodziedzinową działalność. W 2022 r. w warmińsko-mazurskim w ramach swojej działalności statutowej organizacje najczęściej zajmowały się sportem, turystyką, rekreacją i hobby – 29,7% (w Polsce 27,4%), ratownictwem oraz kulturą i sztuką – po 12,8% (w Polsce 14,3% oraz 13,4%). Liczną grupę stanowiły organizacje wskazujące jako główną działalność rozwój lokalny w wymiarze społecznym i ekonomicznym – 11,2% (w Polsce 8,4%) oraz pomoc społeczną i humanitarną – 9,9% (w Polsce 9,0%).

W 2022 r. 81,3% rejestrowych organizacji non-profit w województwie (w kraju 79,0%) prowadziło wyłącznie nieodpłatną działalność statutową, a udział tych organizacji w skali kraju wyniósł 3,8% (4,3% w 2020 r. i 4,0% w 2018 r.). Pozostałe 18,7% jednostek deklarowało prowadzenie odpłatnej działalności statutowej lub gospodarczej, w tym 3,4% stanowiły organizacje pozyskujące środki z obu tych źródeł (w Polsce 21,0% i 3,5%).

Aktywne organizacje rejestrowe wykazały, że na koniec 2022 r. (podobnie jak w 2020 r. i 2016 r.) posiadały łącznie 0,2 mln osób, spośród których 97,0% stanowiły osoby fizyczne (w kraju 98,1%). Liczba organizacji zrzeszających osoby fizyczne wyniosła 3,2 tys. (w 2020 r. 3,0 tys., a w 2016 r. 2,9 tys.), natomiast w kraju 80,1 tys. Połowa organizacji osób fizycznych w 2022 r. zrzeszała nie więcej niż 23 członków (w Polsce 29), do organizacji tych częściej należeli mężczyźni – 57,8% (w kraju – 53,7%). Organizacji zrzeszających osoby prawne było 0,2 tys. (tyle samo co w 2020 r. i w 2016 r.). W kraju liczba tych organizacji w 2022 r. wyniosła 4,5 tys. i była większa niż w 2020 r. o 0,9 tys., ale w porównaniu z 2016 r. zmniejszyła się o 1,3 tys.

W 2022 r. 1,0 tys. organizacji non-profit podjęło dodatkowe działania na rzecz potrzebujących w związku z wojną prowadzoną na terytorium Ukrainy (w kraju 30,3 tys.). Głównymi odbiorcami pomocy udzielanej przez podmioty gospodarki społecznej w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium Ukrainy były osoby fizyczne – wsparcia udzieliło im 64,7% organizacji non-profit deklarujących zaangażowanie w pomoc (w kraju 73,9%). Podmioty te objęły wsparciem około 3,6 mln odbiorców będących osobami fizycznymi (ta sama osoba mogła być odbiorcą wielokrotnie), co stanowiło 20,5% odbiorców w Polsce. Łączna wartość przekazanego wsparcia rzeczowego i finansowego wyniosła 22,1 mln zł (1,4% środków przekazanych w kraju).

Rozdział 6

Chapter 6

Gospodarka

Economy

6.1. Produkt krajowy brutto

6.1. Gross domestic product

Produkt krajowy brutto w latach 2015–2022 stopniowo wzrastał i według wstępnych szacunków osiągnął poziom 77 218 mln zł. W województwie dynamika wzrostu w porównaniu z poprzednim rokiem była niższa niż w kraju, natomiast w 2016 r. i 2020 r. tendencja była odwrotna. PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2022 r. wyniósł 56 368 zł i był najwyższy w latach 2015–2022.

Produkt krajowy brutto (PKB) przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

Na podstawie wstępnego szacunku wartość wytworzonego w warmińsko-mazurskim w 2022 r. produktu krajowego brutto w cenach bieżących osiągnęła poziom 77 218 mln zł i wzrosła w porównaniu z 2021 r. o 14,0%, a w porównaniu z 2015 r. o 60,5%. W kraju wartość PKB również wzrosła w porównaniu z 2021 r. (o 16,6%), jak i 2015 r. (o 70,5%). Udział województwa w tworzeniu krajowej wartości PKB w 2022 r. ukształtował się na poziomie 2,5%, mniejszym niż w 2021 r., jak i w 2015 r.

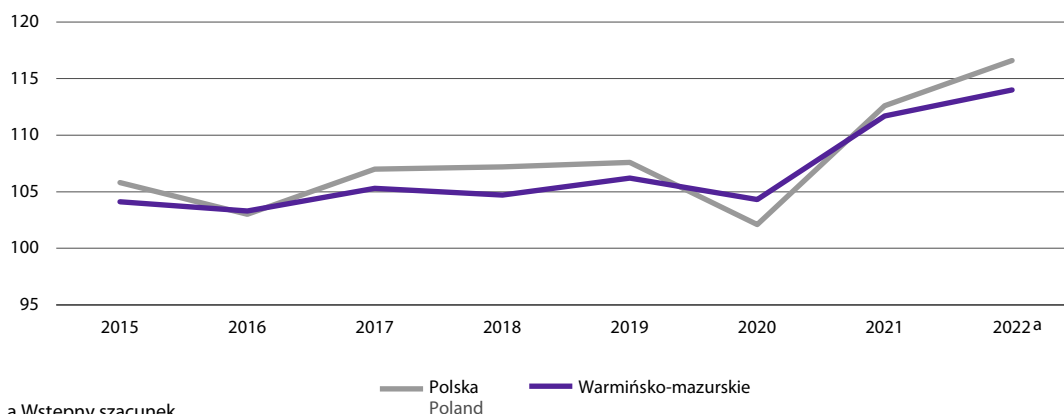
Produkt krajowy brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa warmińsko-mazurskiego osiągnął w 2022 r. wartość 56 368 zł. W porównaniu z 2021 r. wskaźnik ten wzrósł o 14,8%, a w porównaniu z 2015 r. o 69,0%. Tempo wzrostu było wolniejsze niż w kraju. W 2015 r. i w 2020 r. PKB na 1 mieszkańca w województwie był niższy o 28,7% od średniej krajowej, w 2021 r. o 29,1%, a w 2022 r. już o 30,5%. Pod względem wartości produktu krajowy brutto na 1 mieszkańca w województwie w 2022 r. był niższy o 24,7 tys. zł od średniej krajowej, co uplasowało warmińsko-mazurskie na 14 miejscu wśród województw. Najwyższą lokatę, podobnie jak w roku ubiegłym, zajęło województwo mazowieckie i dolnośląskie, a najniższą podkarpackie i lubelskie.

W latach 2015–2018 wartość PKB na 1 mieszkańca według parytetu siły nabywczej (PPS)¹, kształtowała się na poziomie 49% średniej wypracowanej w 27 krajach Unii Europejskiej. W następnych latach wskaźnik ten stopniowo wzrastał i w 2019 r. wyniósł 50%, w 2020 r. 53%, w 2021 r. 54%, a w 2022 r. według wstępnych danych 55%. W Polsce w 2022 r. wskaźnik ten wyniósł 79%.

¹ Dane będą przedmiotem dalszej rewizji, zgodnie z rekomendacjami Zharmonizowanej Europejskiej Polityki Rewizji (HERP).

Wykres 38. Dynamika produktu krajowego brutto (ceny bieżące)
Rok poprzedni=100

Chart 38. Indices of gross domestic product (current prices)
 Previous year=100

a Wstępny szacunek.
 a Preliminary estimate.

Największa część wytworzonego w województwie warmińsko-mazurskim w 2021 r. produktu krajowego brutto powstała w podregionie olsztyńskim (48,3%). Podregion elbląski wygenerował 34,9%, a najmniej ełcki – 16,9%. W porównaniu z 2020 r. zmniejszył się udział podregionu elbląskiego o 0,7 p. proc. na rzecz wzrostu udziału podregionu ełckiego o 0,6 p. proc. i olsztyńskiego o 0,2 p. proc. W porównaniu z 2015 r. zmniejszył się udział podregionu elbląskiego (o 0,3 p. proc.) oraz olsztyńskiego (o 0,1 p. proc.) na rzecz wzrostu udziału podregionu ełckiego o 0,6 p. proc. Udział podregionu olsztyńskiego w tworzeniu krajowej wartości PKB w 2021 r. wyniósł 1,2%, podobnie jak rok wcześniej i o 0,1 p. proc. mniej niż w 2015 r.

W podregionie olsztyńskim w 2021 r. PKB na 1 mieszkańca było najwyższe i osiągnęło wartość 54 668 zł, w elbląskim 46 721 zł, a w ełckim 41 395 zł. W porównaniu ze średnią wojewódzką podregion olsztyński uzyskał wartość wyższą o 11,3%, natomiast niższą ełcki o 15,7% i elbląski o 4,8%. W porównaniu z 2015 r. we wszystkich podregionach odnotowano wzrost wartości PKB na 1 mieszkańca o około ½, a największy w ełckim. W latach 2015–2021 podregiony województwa uzyskały niższą wartość PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca w porównaniu ze średnią krajową. Najbardziej zbliżony do średniej krajowej był podregion olsztyński, choć na przestrzeni lat stanowił nie więcej niż 80,5% tej wartości (w 2016 r.).

**Wykres 39. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca według podregionów (ceny bieżące)
Odchylenia względne od przeciętnej wartości w kraju**

Chart 39. Gross domestic product per capita by subregions (current prices)
Relative deviations from the national average value

Wskaźnik dyspersji (miara zróżnicowania) regionalnego PKB na 1 mieszkańca na poziomie podregionów (NUTS 3) został obliczony jako suma wartości bezwzględnych różnic między wartościami dla podregionów danego województwa a wartością PKB na 1 mieszkańca dla tego województwa, ważonych udziałem liczby ludności poszczególnych podregionów w województwie, wyrażona w procentach PKB na 1 mieszkańca dla danego województwa.

W warmińsko-mazurskim w 2021 r. wskaźnik dyspersji (miara zróżnicowania) regionalnego produktu krajowego brutto na 1 mieszkańca na poziomie podregionów wyniósł 9,8%. Był to jeden z trzech najniższych (nieprzekraczających 10,0%) wskaźników w kraju (podobnie jak rok wcześniej). Był on mniejszy niż w 2015 r. o 1,2 p. proc., natomiast w porównaniu z 2020 r. pozostał na zbliżonym poziomie (nieco większy o 0,1 p. proc.). Świadczy to o zmniejszaniu się zróżnicowania PKB na 1 mieszkańca województwa pomiędzy podregionami. W 2021 r. najwyższą wartość wskaźnika osiągnięto w regionie warszawskim stołecznym, a najniższą w lubuskim (podobnie jak rok wcześniej).

Wartość dodana brutto (WDB) mierzy wartość nowo wytworzoną w wyniku działalności produkcyjnej krajowych jednostek instytucjonalnych. Wartość dodana brutto stanowi różnicę między produkcją globalną a zużyciem pośrednim, jest wyrażona w cenach bazowych.

Wytworzona w 2021 r. w województwie warmińsko-mazurskim wartość dodana brutto w cenach bieżących osiągnęła poziom 58 958 mln zł, tj. o 10,3% więcej niż w 2020 r. i o 38,2% więcej niż w 2015 r. Największy udział w tworzeniu wartości dodanej brutto, podobnie jak rok wcześniej, miały przemysł i pozostałe usługi, natomiast najmniejszy rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo. W latach 2020–2021 zmiany w strukturze tworzenia wartości dodanej brutto kształtowane były przez wzrost udziału przemysłu i handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji oraz pozostałych usług, natomiast spadek udziału budownictwa, rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa oraz działalności finansowej i ubezpieczeniowej; obsługi rynku nieruchomości.

W porównaniu z 2015 r. zwiększył się udział pozostałych usług, handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji, przemysłu oraz działalności finansowej i ubezpieczeniowej; obsługi rynku nieruchomości, natomiast zmniejszył się udział budownictwa oraz rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa. W 2021 r., podobnie jak rok wcześniej, udział warmińsko-mazurskiego w generowaniu krajowej wartości dodanej brutto wyniósł 2,6%.

Wykres 40. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)
Chart 40. Gross value added by kind of activity (current prices)

Wydajność pracy mierzona wartością dodaną brutto na 1 pracującego wyniosła w 2021 r. w warmińsko-mazurskim 136 600 zł i była wyższa o 35,9% od uzyskanej w 2015 r. i o 9,4% od uzyskanej w 2020 r. W porównaniu ze średnią krajową w 2021 r. była ona niższa o 11,9%. Podobnie wskaźnik ten był niższy we wszystkich analizowanych latach.

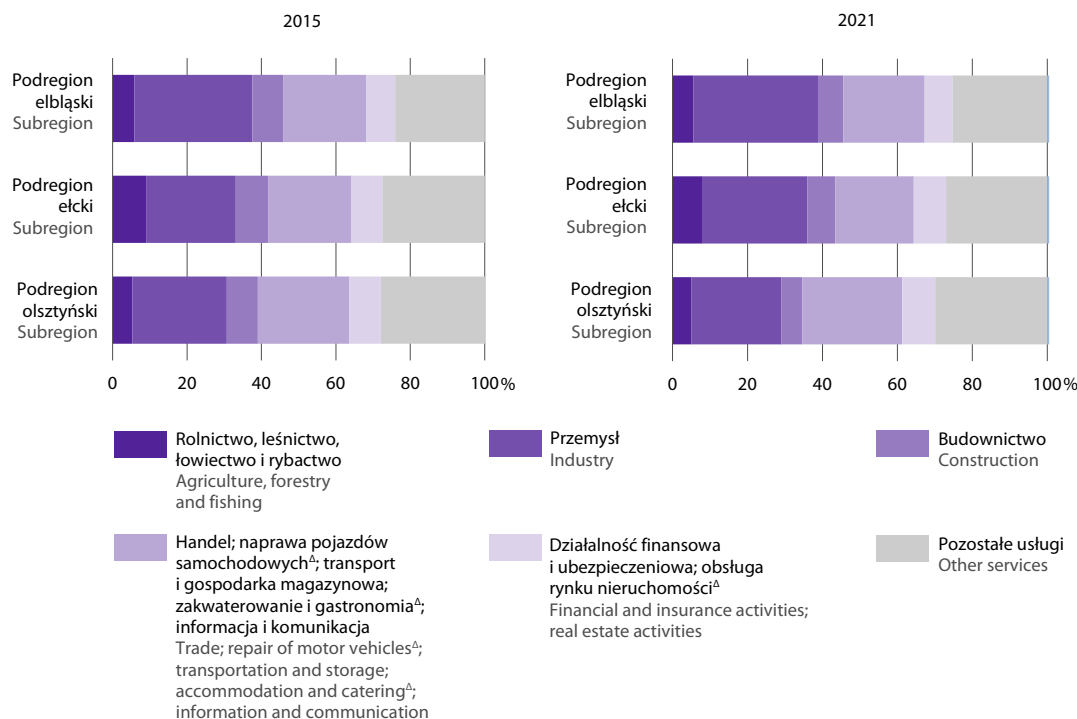
W podregionie elbląskim w 2021 r. najbardziej znaczący udział w tworzeniu wartości dodanej brutto miał przemysł, pozostałe usługi i handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja. Natomiast najmniej znaczący udział miało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, budownictwo i działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości. W zestawieniu z 2015 r. zwiększył się udział przemysłu oraz pozostałych usług, natomiast zmniejszył się udział budownictwa, handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji, działalności finansowej i ubezpieczeniowej; obsługi rynku nieruchomości oraz rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa.

W podregionie elckim największy udział w wytworzonej wartości dodanej brutto miał przemysł, pozostałe usługi oraz handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja. Natomiast najmniejszy udział miało budownictwo, rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo oraz działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości. W porównaniu z 2015 r. zwiększył się udział przemysłu oraz działalności finansowej i ubezpieczeniowej; obsługi rynku nieruchomości, natomiast zmniejszył się udział budownictwa, handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji, rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa oraz pozostałych usług.

Największy udział w tworzeniu wartości dodanej brutto podregionu olsztyńskiego miały pozostałe usługi, handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja oraz przemysł, natomiast najmniejszy rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, budownictwo oraz działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości. W porównaniu z 2015 r. zwiększył się udział handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji, pozostałych usług oraz działalności finansowej i ubezpieczeniowej; obsługi rynku nieruchomości, natomiast zmniejszył się udział budownictwa, przemysłu oraz rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa.

Wykres 41. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności i podregionów (ceny bieżące)

Chart 41. Gross value added by kind of activity and subregions (current prices)

Najwyższą wydajność pracy mierzoną wartością dodaną brutto na 1 pracującego w 2021 r. uzyskano w podregionie olsztyńskim (142 111 zł). Była ona wyższa o 9,4% od uzyskanej w 2020 r. i o 34,8% od uzyskanej w 2015 r. W porównaniu ze średnią uzyskaną w Polsce była niższa o 8,4%.

Niższą niż w podregionie olsztyńskim wydajność pracy mierzoną wartością dodaną brutto na 1 pracującego uzyskano w podregionie elbląskim. Wyniosła ona 132 443 zł i była wyższa o 7,3% od uzyskanej w poprzednim roku i o 34,3% niż sześć lat wcześniej. W porównaniu ze średnią uzyskaną w kraju była ona niższa o 14,6%.

Najniższą wydajność pracy mierzoną wartością dodaną brutto na 1 pracującego uzyskano w podregionie ełckim (130 589 zł). W porównaniu z 2020 r. wzrosła ona o 14,0%, a z 2015 r. o 42,4%. W porównaniu ze średnią krajową była ona niższa o 15,8%.

6.2. Przedsiębiorczość

6.2. Entrepreneurship

6.2.1. Podmioty gospodarki narodowej

6.2.1. Entities of the national economy

W województwie w końcu grudnia 2023 r. w rejestrze REGON wpisanych było więcej podmiotów gospodarki narodowej niż w 2022 r. i 2015 r.

W latach 2015–2023 wśród zarejestrowanych podmiotów dominowały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Liczba podmiotów sektora prywatnego stanowiła w 2023 r. 96,2% zbiorowości ogółem.

Podmiot gospodarki narodowej to osoba prawna, jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej oraz osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą.

W systemie REGON pojęcie podmiotu gospodarki narodowej jest tożsame z pojęciem jednostki prawnej. Posiadanie osobowości prawnej nie jest kryterium określenia podmiotu jako jednostki prawnej. Dane nie obejmują osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

W województwie warmińsko-mazurskim w końcu grudnia 2023 r. w rejestrze REGON wpisanych było 147,3 tys. podmiotów gospodarki narodowej. Liczba podmiotów zarejestrowanych w województwie stanowiła 2,9% podmiotów zarejestrowanych w kraju. W odniesieniu do grudnia 2022 r. liczba podmiotów wzrosła o 2,3%, a do 2015 r. o 18,9%.

Do sektora prywatnego należało 96,2% podmiotów gospodarczych (141,7 tys.). W porównaniu z rokiem poprzednim ich liczba wzrosła o 2,4%. Liczba podmiotów w sektorze publicznym pozostała na poziomie z roku poprzedniego (4,9 tys.).

Tablica 30. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON^a

Stan w dniu 31 grudnia

Table 30. Entities of the national economy in the REGON register^a

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023	2023 (Polska=100) (Poland=100)
Ogółem Total	123 876	136 403	143 949	147 272	2,9
Sektor publiczny Public sector	5 440	4 927	4 908	4 907	4,4
Sektor prywatny Private sector	117 942	130 999	138 452	141 726	2,9
W tym: Of which:					
spółki companies	14 724	15 780	17 027	17 543	1,8
fundacje foundations	505	763	874	966	2,6
stowarzyszenia i organizacje społeczne associations and social organisations	4 954	5 180	5 323	5 660	4,2
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity	87 422	98 104	103 715	105 812	2,9

a W podziale według sektorów własności bez podmiotów, dla których informacja o formie własności nie występuje w REGON.

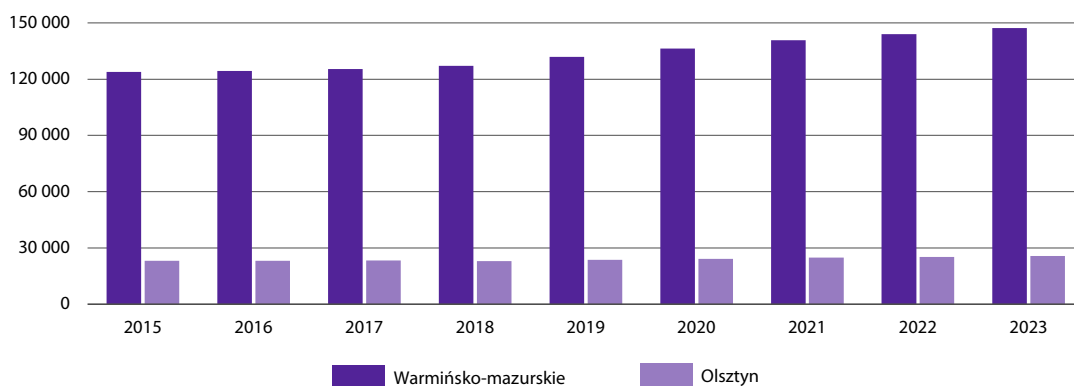
a The division by ownership sectors does not include entities for which the information about ownership form does not exist in the REGON register.

Wykres 42. Podmioty gospodarki narodowej

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 42. Entities of the national economy

As of 31 December

W końcu 2023 r. w województwie najwięcej podmiotów funkcjonowało w Olsztynie (17,4%), powiecie olsztyńskim (10,1%) i Elblągu (9,6%). Największy wzrost liczby podmiotów w skali roku odnotowano w gminach: Świątki (o 9,6%), Jeziorany (o 8,4%), Milejewo (o 8,1%), Działdowo (8,0%). W czterech gminach województwa liczba podmiotów pozostała na poziomie z roku poprzedniego. Spadek wystąpił w siedmiu gminach, największy w gminie Miłki i Barciany (po 1,6%).

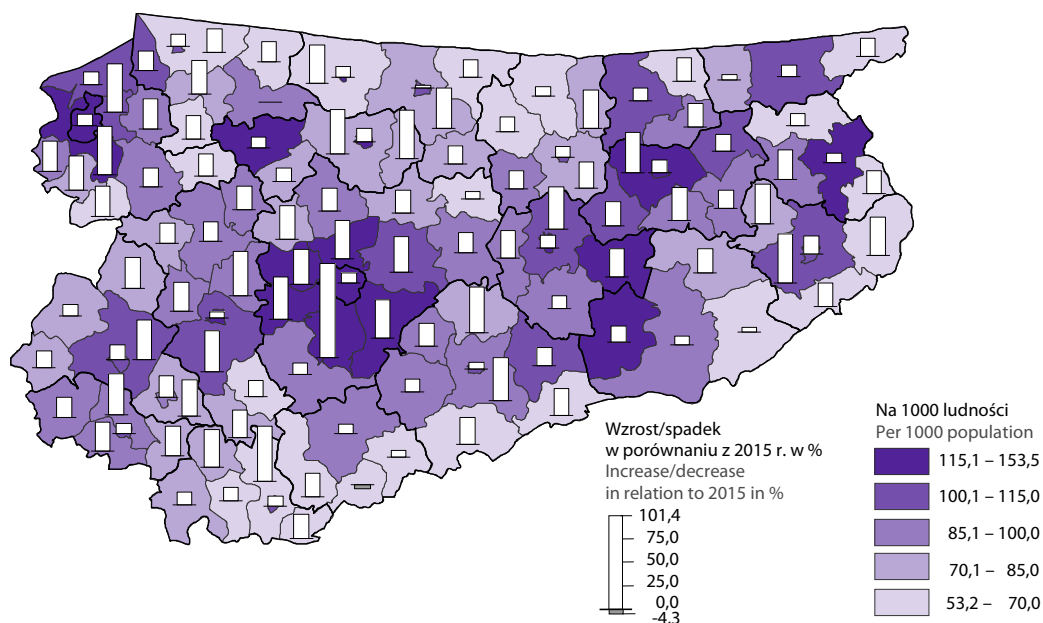
O poziomie przedsiębiorczości na danym obszarze świadczy wskaźnik przedsiębiorczości, który może być wyrażony liczbą podmiotów gospodarczych na 1000 ludności zamieszkującej dany obszar. W 2023 r. na 1000 mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego przypadało 108 podmiotów gospodarki narodowej (13 miejsce w kraju). W Polsce wskaźnik ten był wyższy i wyniósł 137. Biorąc pod uwagę wskaźnik przedsiębiorczości, największą aktywnością gospodarczą w województwie wykazali się mieszkańcy Olsztyna (153) oraz gmin Stawiguda (150) i Dywity (147). Najniższy wskaźnik przedsiębiorczości charakteryzował gminę Górowo Iławeckie (53).

Mapa 40. Podmioty gospodarki narodowej w 2023 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 40. Entities of the national economy in 2023

As of 31 December

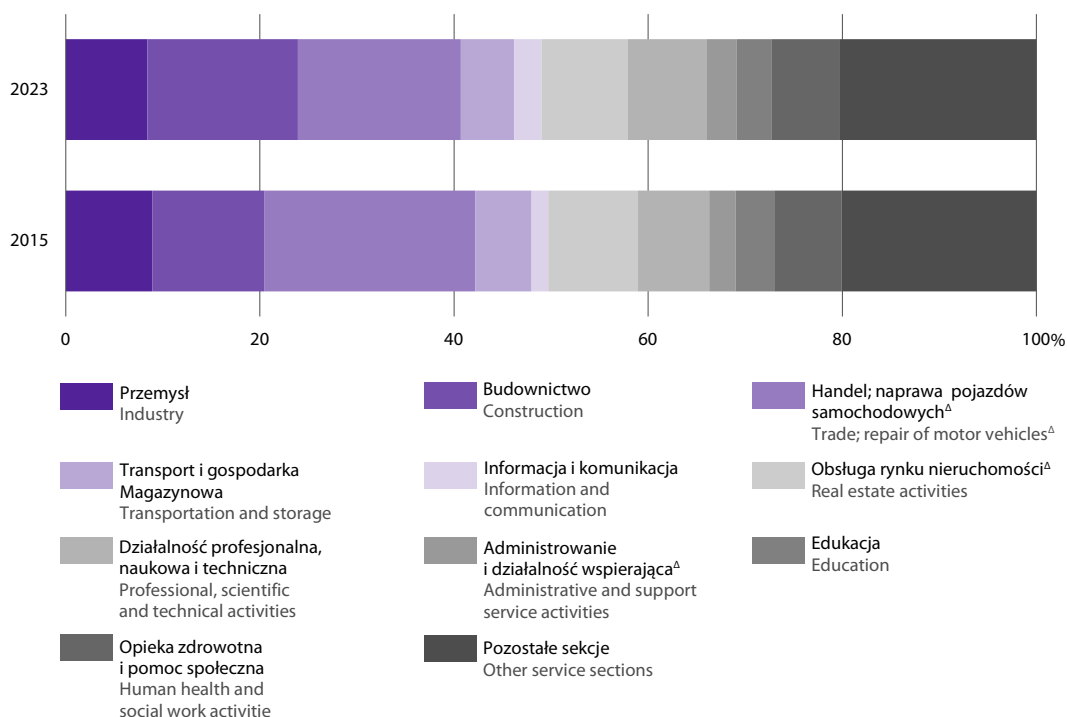
W 2023 r. w województwie zarejestrowano ponad 11 tys. nowych podmiotów gospodarczych i było to o 3,0% więcej niż przed rokiem. Większość nowo zarejestrowanych podmiotów stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (82,3%) oraz spółki handlowe (8,2%). Wpisane podmioty rozpoczynały działalność związaną głównie z budownictwem (23,4%), handlem; naprawami pojazdów samochodowych (14,7%).

Z rejestru REGON województwa warmińsko-mazurskiego wyrejestrowano 7,4 tys. podmiotów i było to o 3,4% więcej niż w 2022 r. Wzrosła liczba wyrejestrowanych spółdzielni (o 33,3%), fundacji (o 15,8%), osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (o 3,2%) oraz spółek (o 2,9%). Największą liczbę wyrejestrowanych podmiotów odnotowano w sekcjach: budownictwo (22,6%), handel; naprawa pojazdów samochodowych (21,5%), przetwórstwo przemysłowe (8,4%).

W 2023 r. w strukturze podmiotów gospodarczych według rodzajów prowadzonej działalności dominowały podmioty w sekcjach: handel; naprawa pojazdów samochodowych – 16,8% (spadek o 0,3% do 2022 r.), budownictwo – 15,5% (wzrost o 4,3%), obsługa rynku nieruchomości – 8,9% (wzrost o 1,4%), przetwórstwo przemysłowe – 7,7% (wzrost o 1,4%).

Wykres 43. Podmioty gospodarki narodowej według wybranych sekcji PKD
Stan w dniu 31 grudnia

Chart 43. Entities of the national economy by selected PKD sections
As of 31 December

Według stanu na koniec 2023 r. w rejestrze REGON dominowały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (105,8 tys.). Stanowiły one 71,8% podmiotów zarejestrowanych w województwie (do 2015 r. wzrost o 1,2 p. proc.). Spółki handlowe stanowiły 7,4% zarejestrowanych podmiotów (wzrost o 0,8 p. proc.), spółki cywilne – 4,4% (spadek o 0,9 p. proc.), stowarzyszenia i organizacje społeczne – 3,8% (spadek o 0,2 p. proc.), fundacje – 0,7% (wzrost o 0,3 p. proc.), spółdzielnie – 0,3% (spadek o 0,3 p. proc.).

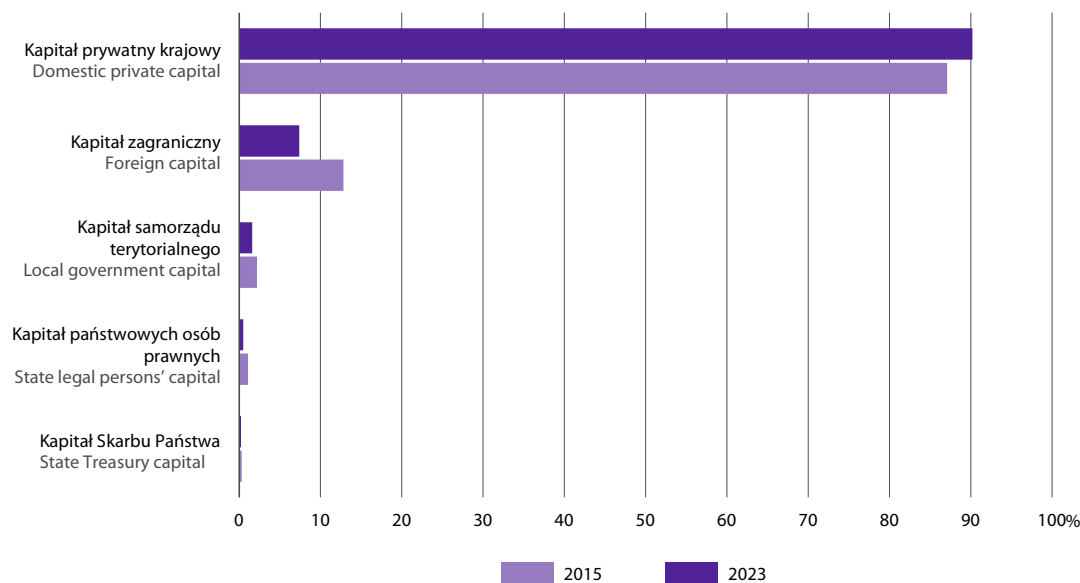
W zarejestrowanych spółkach handlowych w podziale według rodzaju kapitału największy udział miał kapitał prywatny krajowy – 90,2% (do 2015 r. wzrost o 3,1 p. proc.). W podziale według rodzaju działalności najczęściej spółek handlowych prowadziło działalność w handlu; naprawie pojazdów samochodowych – 18,5% (do 2015 r. spadek o 7,6 p. proc.), przetwórstwie przemysłowym – 14,5% (spadek o 4,3 p. proc.), budownictwie – 12,9% (wzrost o 2,8 p. proc.).

Wykres 44. Spółki handlowe według rodzaju kapitału^a

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 44. Commercial companies by type of capital^a

As of 31 December

^a Dane dotyczące liczby spółek według rodzaju kapitału nie należy sumować na „ogółem”, ponieważ ujmują one spółki według występowania w nich rodzaju kapitału, a nie kapitału przeważającego.

^a Data of the number of companies by type of capital should not be sum up, because they list companies by the presence of each type of capital in them, and not by their predominating capital.

6.2.2. Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna

6.2.2. Research and development as well as innovation activity

W latach 2015–2022 w województwie warmińsko-mazurskim ponad pięciokrotnie wzrosła wartość nakładów wewnętrznych na działalność badawczą i rozwojową (B+R) w przeliczeniu na 1 mieszkańca, a liczba podmiotów w tej działalności zwiększyła się prawie dwukrotnie. Nakłady na działalność B+R w analizowanym okresie finansowane były głównie środkami wewnętrznymi. Wzrost liczby personelu wewnętrznego działalności B+R przeliczonych na 1000 osób aktywnych zawodowo (wyrażonych w ekwiwalentach pełnego czasu pracy – EPC) notowany jest od 2016 r. Odsetek innowacyjnych przedsiębiorstw przemysłowych, które w latach 2020–2022 wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych był wyższy niż w okresie 2019–2021, natomiast usługowych niższy.

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) jest to ogół działań polegających na prowadzeniu i wspieraniu badań naukowych i prac rozwojowych. Jest to praca twórcza, prowadzona w sposób metodyczny, podejmowana w celu zwiększenia zasobów wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie oraz w celu tworzenia nowych zastosowań dla wiedzy już istniejącej.

Nakłady wewnętrzne na działalność B+R to wartość prac badawczych i rozwojowych danej jednostki wykonanych przez jej własne zaplecze badawcze, niezależnie od źródeł ich finansowania.

W 2022 r. w warmińsko-mazurskim wartość nakładów wewnętrznych poniesionych na działalność B+R wyniosła 791,3 mln zł i zmniejszyła się w skali roku o 2,8%, a w porównaniu z 2015 r. odnotowano ponad pięciokrotny wzrost. Udział województwa stanowił 1,8% nakładów wewnętrznych poniesionych w kraju (2,2% w 2021 r., a 0,9% w 2015 r.).

Tablica 31. Nakłady wewnętrzne^a na działalność B+R według źródeł finansowania (ceny bieżące)

Table 31. Intramural expenditures^a on R&D by source of funds (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	154,3	460,2	814,7	791,3
sektor finansujący: funding sector:				
Rządowy Government	81,1	240,9	253,7	283,3
Przedsiębiorstw Business enterprise	27,9	137,6	478,4	443,2
Szkolnictwa wyższego Higher education	12,3	16,5	26,6	.
Prywatnych instytucji niekomercyjnych Private non-profit	0,3	0,7	0,3	.
Reszta świata Rest of the world	32,7	64,4	55,8	43,4

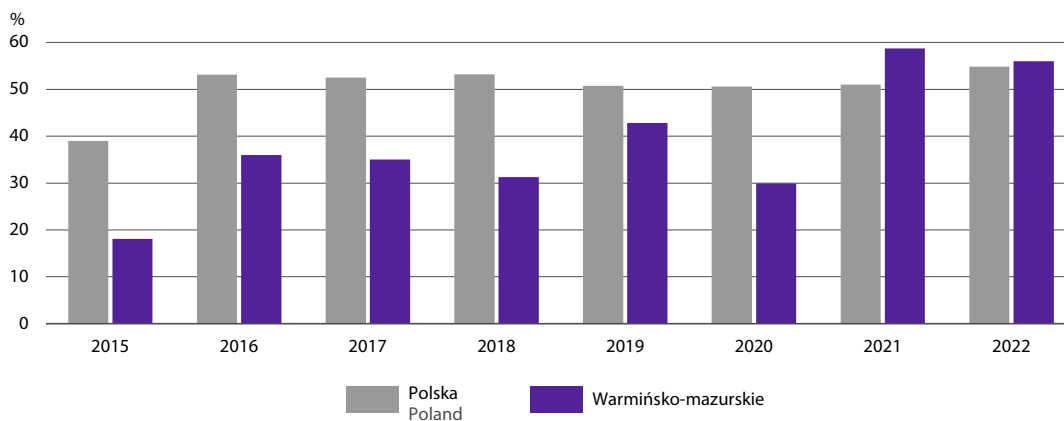
a Bez amortyzacji środków trwałych.

a Excluding depreciation of fixed assets.

Udział nakładów wewnętrznych na działalność B+R w województwie finansowanych z sektora przedsiębiorstw wyniósł 56,0% i był o 2,7 p. proc. niższy niż w 2021 r., ale prawie dwukrotnie większy niż w 2015 r. W kraju w 2022 r. środki sektora przedsiębiorstw stanowiły 54,8%.

Wykres 45. Udział nakładów wewnętrznych na działalność B+R finansowanych przez sektor przedsiębiorstw w nakładach wewnętrznych na działalność B+R

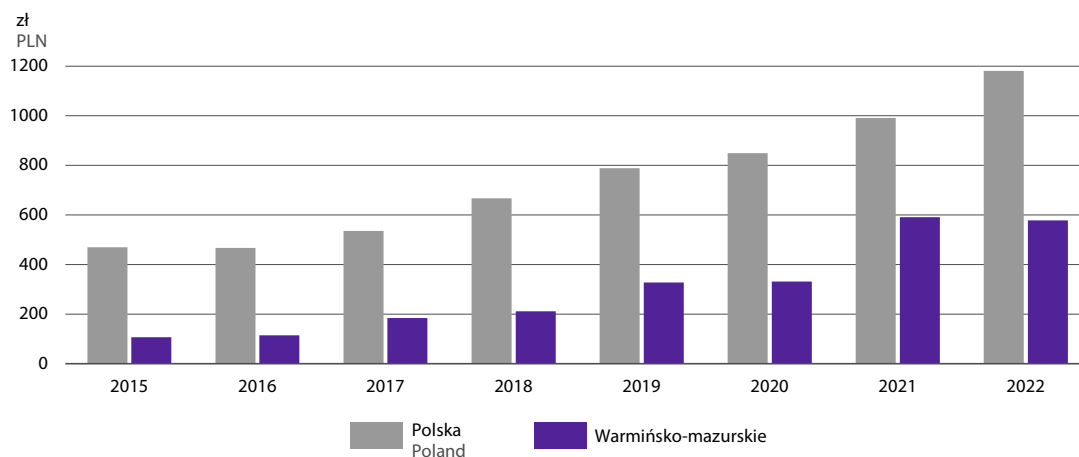
Chart 45. Share of intramural expenditures on R&D financed from business enterprise sector in intramural expenditure on R&D

W 2022 r. wartość nakładów wewnętrznych na działalność B+R w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 577,6 zł i była o niespełna 13 zł niższa niż rok wcześniej, natomiast w porównaniu z 2015 r. o 471 zł wyższa. W kraju przeciętna wartość tego wskaźnika wyniosła 1 181,7 zł na osobę i była wyższa od zanotowanej w 2021 r. o 190 zł.

Wykres 46. Nakłady wewnętrzne^a na działalność B+R na 1 mieszkańca

Chart 46. Intramural expenditures^a on R&D per capita

a Bez amortyzacji środków trwałych.
a Excluding depreciation of fixed assets.

W 2022 r. nakłady na działalność B+R finansowane były głównie środkami wewnętrznymi (57,5%), przed rokiem sytuacja była podobna (61,3%). Wartość środków wewnętrznych w 2022 r. była o 8,9% niższa niż w 2021 r., a środków zewnętrznych wyższa o 6,8%.

Tablica 32. Nakłady wewnętrzne^a na działalność B+R według pochodzenia środków (ceny bieżące)

Table 32. Intramural expenditures on R&D by origin of funds (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2018	2020	2021	2022	2022 Polska=100 Poland=100
	w mln zł in million PLN				
Ogółem Total	303,2	460,2	814,7	791,3	1,8
nakłady finansowe ze środków: expenditures financed by:					
Wewnętrznych Internal funds	97,9	151,4	499,7	455,0	1,8
Zewnętrznych External funds	205,3	308,7	315,0	336,3	1,7
w tym od instytucji rządowych i samorządowych of which funds from general government	180,1	.	.	281,7	1,9

a Bez amortyzacji środków trwałych.
a Excluding depreciation of fixed assets.

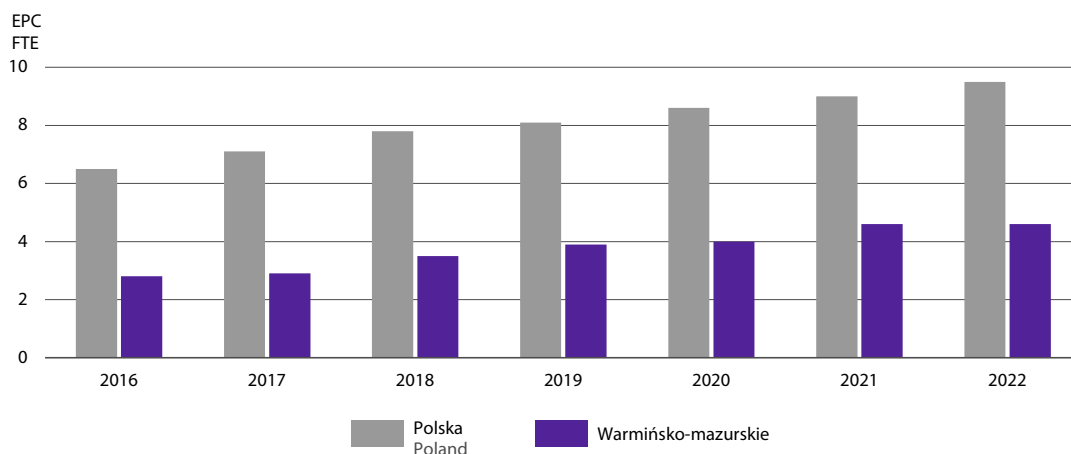
Liczba personelu wewnętrznego (mierzonego w ekwiwalentach pełnego czasu pracy), zaangażowanego w działalność B+R w 2022 r. wyniosła 2 743,8 osób i wzrosła w porównaniu z 2021 r. o 0,5% (w kraju wzrost o 5,8%). W 2022 r. udział personelu wewnętrznego B+R w ekwiwalentach pełnego czasu pracy na 1000 osób aktywnych zawodowo w województwie był taki sam jak w 2021 r. i wyniósł 4,6, w Polsce natomiast 9,5 w 2022 r. i 9,0 w 2021 r.

Personel wewnętrzny B+R są to osoby pracujące (zatrudnieni, pracujący właściciele oraz nieodpłatnie pomagający członkowie ich rodzin) w jednostce statystycznej, które wnoszą wkład w wewnętrzną działalność badawczą i rozwojową tej jednostki.

Ekwiwalenty pełnego czasu pracy (EPC) są to jednostki przeliczeniowe służące do ustalenia liczby osób faktycznie zaangażowanych w działalność B+R. Jeden EPC oznacza jeden osoborok poświęcony wyłącznie na działalność badawczą i rozwojową.

Wykres 47. Personel wewnętrzny B+R^a na 1000 osób aktywnych zawodowo^b

Chart 47. Internal R&D personnel^a per 1000 economically active persons^b

a W ekwiwalentach pełnego czasu pracy (EPC). b Do obliczenia relacji przyjęto za podstawę (mianownik) liczbę aktywnych zawodowo i pracujących na podstawie Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) – przeciętne w roku.

a In full time equivalent (FTE). b For calculating the ratios, as the base (denominator) numbers of economically active and employed persons were adopted on the basis of the Labour Force Survey (LFS) – annual averages.

Wśród personelu wewnętrznego działalności B+R (mierzonej w EPC) największy odsetek stanowili badacze – ponad 71% (w Polsce o 1,2 p. proc. więcej), ich liczba w ciągu roku zmniejszyła się o 0,3%. Liczba badaczy na 1000 osób aktywnych zawodowo w ciągu roku w województwie pozostała na tym samym poziomie (3,3 EPC), w kraju natomiast wzrosła z 6,5 EPC do 6,9 EPC.

Badacze (pracownicy naukowo-badawczy) są to osoby prowadzące badania naukowe oraz ulepszające lub rozwijające koncepcje, teorie, modele, techniki, oprzyrządowanie, oprogramowanie lub metody operacyjne.

W województwie warmińsko-mazurskim udział innowacyjnych przedsiębiorstw przemysłowych, które w latach 2020–2022 zrealizowały innowacje produktowe lub procesów biznesowych wyniósł 29,6% a przedsiębiorstw usługowych – 12,1% (w Polsce było to 32,2% i 32,1%). Udziały te w przypadku przedsiębiorstw przemysłowych były wyższe (o 8,3 p. proc.), a wśród przedsiębiorstw z sektora usług niższe (o 8,5 p. proc.) od odsetka przedsiębiorstw, które wprowadziły takie innowacje w latach 2019–2021.

Wśród przedsiębiorstw przemysłowych innowacje produktowe wprowadziło 14,4% przedsiębiorstw, a innowacje procesów biznesowych – 23,4%, natomiast w przypadku przedsiębiorstw usługowych – 4,8% przedsiębiorstw wprowadziło innowacje produktowe, a 11,0% innowacje procesów biznesowych.

Ponad połowa przedsiębiorstw przemysłowych, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych wystąpiła w działach: „produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych”, „produkcja napojów”, „produkcja pozostałego sprzętu transportowego” oraz „produkcja urządzeń elektrycznych”. Udział podmiotów innowacyjnych w usługach (50% i więcej) odnotowano w działach: „działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana” i „transport lądowy i rurociągowy”.

Nakłady na działalność innowacyjną poniesione w 2022 r. w zakresie innowacji produktowych i procesów biznesowych badanych przedsiębiorstw przemysłowych wyniosły 775,3 mln zł i były wyższe o 78,0% od poniesionych w 2021 r. Nakłady te stanowiły 3,0% ogólnej wartości nakładów poniesionych przez przedsiębiorstwa przemysłowe w kraju, a ich udział w porównaniu z 2021 r. zwiększył się o 0,7 p. proc. Głównym źródłem finansowania tych nakładów były środki własne (81,5%). W grupie przedsiębiorstw usługowych w omawianym okresie nakłady te obniżyły się o ponad ¼ i wyniosły 15,7 mln zł, a ich udział w ogólnej wartości nakładów poniesionych w kraju wyniósł 0,1% i był niższy o 0,3 p. proc. niż rok wcześniej. W grupie tej również głównym źródłem finansowania były środki własne (77,8%).

Działalność innowacyjna obejmuje wszystkie działania o charakterze rozwojowym, finansowym i komercyjnym podejmowane przez przedsiębiorstwo, których zamierzonym celem jest innowacja. Działalność innowacyjna obejmuje także działalność badawczą i rozwojową (B+R), która nie jest bezpośrednio związana z tworzeniem konkretnej innowacji.

Badania dotyczące innowacji prowadzone są w dwóch grupach: wśród przedsiębiorstw przemysłowych oraz wśród przedsiębiorstw wybranych działów PKD w sektorze usług. Badaniami tymi objęte są przedsiębiorstwa, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Tablica 33. Przedsiębiorstwa innowacyjne według rodzajów wprowadzonych innowacji

Table 33. Innovative enterprises by types of introduced innovations

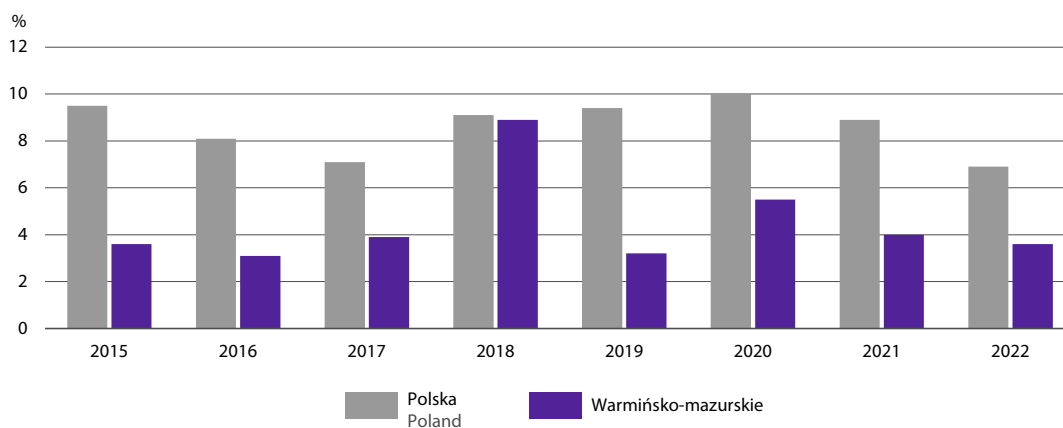
Wyszczególnienie Specification	2013–2015	2019–2021	2020–2022	2019–2021 Polska Poland
	w % ogółu przedsiębiorstw in % of total enterprises			
Przedsiębiorstwa przemysłowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Industrial enterprises, which introduced product or business process ^a innovations	16,3	21,3	29,6	32,2
nowe lub ulepszone produkty new or improved products	13,2	15,2	14,4	15,2
nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a new or improved business processes ^a	12,7	15,9	23,4	28,1
Przedsiębiorstwa usługowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Service enterprises, which introduced product or business process ^a innovations	6,3	20,6	12,1	32,1
nowe lub ulepszone produkty new or improved products	3,2	13,1	4,8	8,2
nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a new or improved business processes ^a	4,7	20,0	11,0	30,1

a W latach 2013–2015 dane dotyczą innowacji procesowych.
a In years 2013–2015 the data relate to process innovations.

W 2022 r. udział przychodów netto ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych, których produkcję uruchomiono w latach 2020–2022 w przychodach ze sprzedaży ogółem wyniósł dla przedsiębiorstw przemysłowych 3,6%, a dla przedsiębiorstw usługowych 0,5% (w Polsce 6,9% i 2,9%). W 2021 r. (dla produktów wprowadzonych w latach 2019–2021) udział ten był wyższy zarówno w przypadku przedsiębiorstw przemysłowych – o 0,4 p. proc., jak i usługowych – o 0,3 p. proc., a w 2015 r. (dla produktów wprowadzonych w latach 2013–2015) był na tym samym poziomie w przedsiębiorstwach przemysłowych i o 0,3 p. proc. wyższy w usługowych.

Wykres 48. Udział przychodów przedsiębiorstw przemysłowych ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem

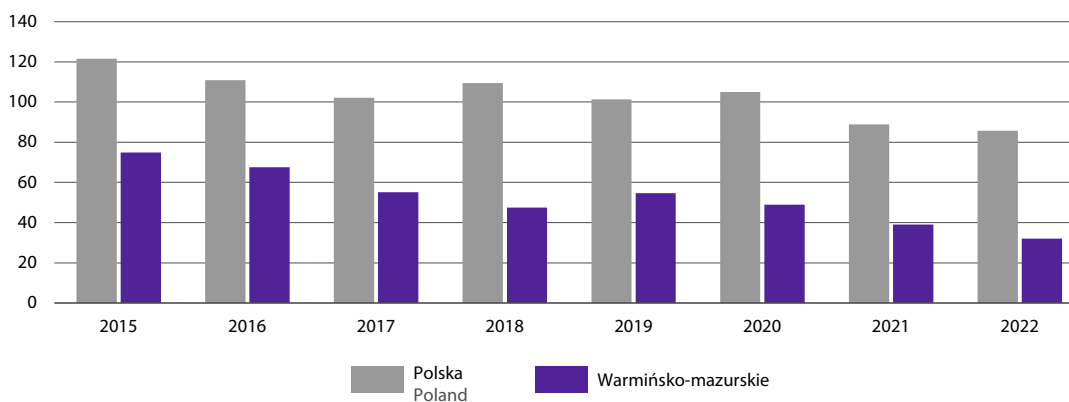
Chart 48. Share of revenues of industrial enterprises from sale of new or improved products in total revenues from sales

Na podstawie danych Urzędu Patentowego RP w 2022 r. w województwie dokonano 44 zgłoszenia wynalazków oraz 14 zgłoszeń wzorów użytkowych, co stanowiło w pierwszym przypadku 1,4%, a w drugim 2,3% zgłoszeń w Polsce. W porównaniu z 2015 r. w obu kategoriach było ich mniej (wynalazków o prawie 60%, a wzorów użytkowych o prawie 80%). W analizowanym roku podmiotom z województwa warmińsko-mazurskiego udzielono 37 patentów (1,7% ogólnej liczby udzielonych patentów w kraju) – o 6 więcej niż w 2015 r.

Wykres 49. Zgłoszenia wynalazków dokonane przez podmioty krajowe^a na 1 mln mieszkańców

Chart 49. Patent applications filed by domestic entities^a per million inhabitants

a Zgłoszone w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej.
 Źródło: dane urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.
 a Filed at the Patent Office of the Republic of Poland.
 Source: data of the Patent Office of the Republic of Poland.

Liczba zgłoszonych do ochrony wynalazków krajowych w Urzędzie Patentowym RP w przeliczeniu na 1 mln mieszkańców województwa w 2022 r. wyniosła 32,1 (w 2015 r. – 74,9), wobec 85,7 przeciętnie w kraju (w 2015 r. – 121,6).

6.2.3. Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach

6.2.3. Use of information and communication technologies in enterprises

W 2023 r. udział przedsiębiorstw w województwie posiadających szerokopasmowy dostęp do Internetu był wyższy niż rok wcześniej. Odsetek przedsiębiorstw otrzymujących zamówienia w 2022 r. przez sieci komputerowe w województwie w skali roku zwiększył się, natomiast przedsiębiorstw korzystających z otwartych danych publicznych zmniejszył.

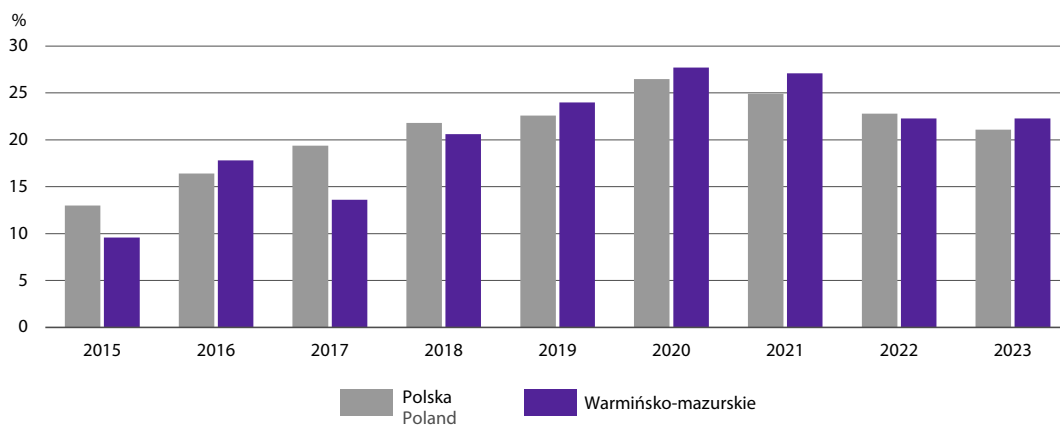
Pod pojęciem **technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT)** zwanych zamiennie technologiami informacyjno-telekomunikacyjnymi, teleinformatycznymi lub technikami informacyjnymi kryje się rodzina technologii przetwarzających, gromadzących i przesyłających informacje w formie elektronicznej.

Badanie dotyczące wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach (SSI-01) obejmuje podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

W styczniu 2023 r. udział przedsiębiorstw w województwie wykorzystujących w pracy komputery mające szerokopasmowy dostęp do Internetu wyniósł 97,8%, a stałe łącze szerokopasmowe – 80,9%. W kraju wskaźnik dostępu do Internetu był wyższy zarówno w przypadku przedsiębiorstw posiadających szerokopasmowy dostęp do Internetu (o 0,9 p. proc.), jak i posiadających stałe łącze szerokopasmowe (o 2,8 p. proc.). W porównaniu z 2022 r. odsetek przedsiębiorstw z szerokopasmowym dostępem do Internetu zwiększył się o 0,2 p. proc., a w porównaniu z 2015 r. był wyższy o 8,3 p. proc. W przypadku stałego łącza szerokopasmowego udział przedsiębiorstw zmniejszył się zarówno w porównaniu z 2022 r. (o 4,1 p. proc.), jak i z 2015 r. (o 3,7 p. proc.). W 2023 r. najwięcej przedsiębiorstw (29,2%) korzystało ze stałego łącza szerokopasmowego o prędkości „przynajmniej 100, ale nie mniej niż 500 Mbit/s” i w porównaniu z poprzednim rokiem odsetek tych przedsiębiorstw zmniejszył się o 2,1 p. proc. (w kraju 29,7% w 2023 r. i 28,0% w 2022 r.). Znaczący (22,3%) był również udział przedsiębiorstw, którym operatorzy dostarczali przepustowość „przynajmniej 30, ale nie mniej niż 100 Mbit/s” (w kraju 21,1%), a w porównaniu z 2022 r. udział tych przedsiębiorstw w warmińsko-mazurskim był wyższy (o 1,2 p. proc.), natomiast w kraju niższy (o 1,7 p. proc.).

Wykorzystanie urządzeń przenośnych pozwalających na mobilny dostęp do Internetu umożliwia pracę poza siedzibą przedsiębiorstwa. W 2022 r. 89,1% przedsiębiorstw wyposażyło swoich pracowników w urządzenia przenośne (np. komputery przenośne, smartfony), pozwalające na mobilny dostęp do Internetu (przy średniej krajowej 91,9%). Odnotowano wzrost odsetka tych przedsiębiorstw zarówno w porównaniu ze stanem sprzed roku (o 12,4 p. proc.), jak i sprzed siedmiu lat (o 33,5 p. proc.).

Wykres 50. Przedsiębiorstwa posiadające dostęp do Internetu^a
Chart 50. Enterprises with Internet^a access

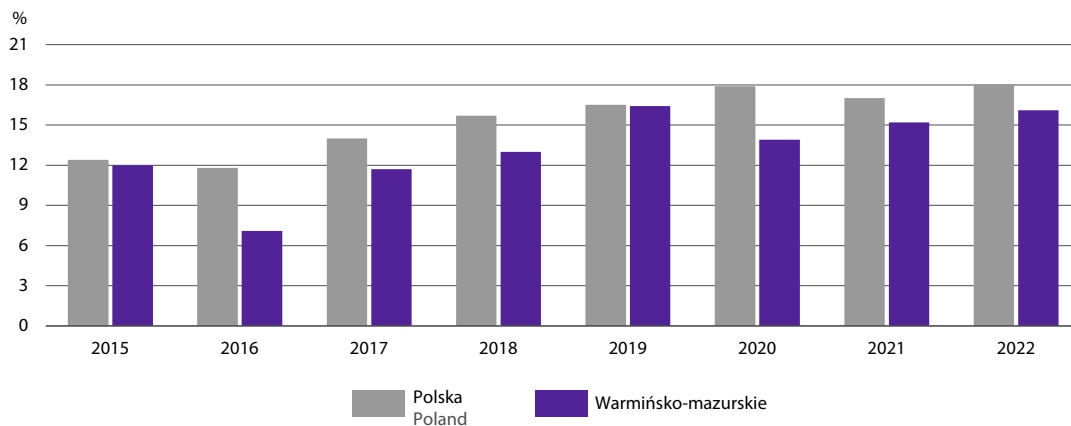

a Dostęp do Internetu o prędkości 30–100 Mbit/s.
a Internet access 30–100 Mbit/s.

W 2022 r. w warmińsko-mazurskim odsetek przedsiębiorstw otrzymujących zamówienia przez sieci komputerowe wyniósł 16,2%, a w kraju 18,0%. W porównaniu z 2021 r. i 2015 r. wskaźnik ten zwiększył się o 0,9 p. proc. i o 4,1 p. proc.

Do sprzedaży elektronicznej zaliczyć należy zamówienia i rezerwacje składane na stronie internetowej przedsiębiorstwa (w sklepie internetowym, aplikacji, poprzez extranet), na internetowych platformach handlowych, w serwisach aukcyjnych oraz za pośrednictwem systemu EDI (elektroniczna wymiana informacji, która zapewnia automatyczne przetwarzanie). Z transakcji elektronicznych wykluczone są zamówienia składane pocztą elektroniczną (e-mail), faksem lub przez telefon. Do podstawowych cech odróżniających sprzedaż elektroniczną od sprzedaży tradycyjnej zaliczyć można dostępność ofert handlowych z wielu źródeł w krótkim czasie i o każdej porze.

Wykres 51. Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe
Chart 51. Enterprises receiving orders via computer networks

Możliwość wykorzystania danych udostępnianych przez administrację publiczną jest jedną z wielu korzyści, które wynikają z dostępu do Internetu. W 2022 r. w województwie z otwartych danych publicznych w celach biznesowych (dane instytucji i urzędów udostępniane zainteresowanym do wykorzystania i przetwarzania w dowolnym celu) korzystało 13,8% przedsiębiorstw (w kraju 14,6%), natomiast w 2021 r. – 18,1%. Największe zainteresowanie wykazano danymi publicznymi z kategorii gospodarka i finanse (11,0%), a najmniejsze – informacjami z zakresu kultury, sportu i turystyki oraz z edukacji (po 3,3%). Odsetek przedsiębiorstw identyfikujących dane publiczne, które mogłyby być wykorzystane w celach biznesowych, lecz nie zostały udostępnione w ramach otwartych danych publicznych wyniósł 1,9% (w kraju 2,6%).

Otwarte dane publiczne – dane wytworzone przez urząd administracji publicznej (lub na jego zlecenie), które są dostępne dla każdego zainteresowanego do wykorzystania, przetwarzania i udostępniania w dowolnych celach.

6.2.4. Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych

6.2.4. Financial results of non-financial enterprises

W 2023 r. pogorszył się wynik finansowy brutto i netto uzyskany przez badane przedsiębiorstwa niefinansowe w porównaniu z poprzednim rokiem, natomiast w porównaniu z 2015 r. poprawił się.

Część podstawowych wskaźników ekonomiczno-finansowych, jak wskaźnik rentowności sprzedaży produktów, towarów i materiałów oraz wskaźnik płynności finansowej II stopnia pogorszyły się w porównaniu z 2015 r., natomiast poprawił się wskaźnik poziomu kosztów z całokształtu działalności, wskaźniki rentowności obrotu brutto i netto oraz wskaźnik płynności finansowej I stopnia. W porównaniu z 2022 r. pogorszyły się wskaźniki rentowności i poziomu kosztów z całokształtu działalności, natomiast poprawiły się wskaźniki płynności finansowej.

Dane dotyczą **przedsiębiorstw niefinansowych** (jednostek prawnych) prowadzących księgi rachunkowe, w których liczba pracujących wynosi 50 i więcej osób. Dane nie obejmują rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (sekcja A według PKD 2007), działalności finansowej i ubezpieczeniowej (sekcja K według PKD 2007), szkół wyższych, samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej; instytucji kultury posiadających osobowość prawną oraz związków zawodowych, organizacji religijnych i politycznych.

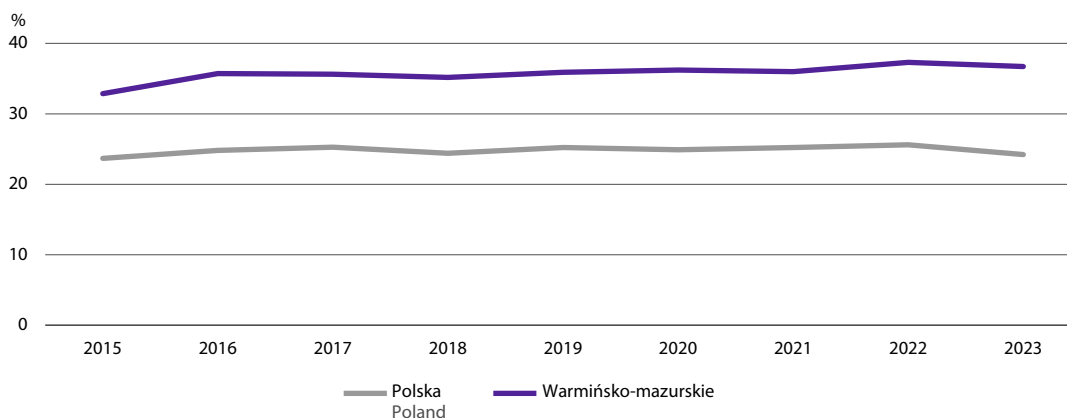
Przychody z całokształtu działalności badanych przedsiębiorstw w 2023 r., w których liczba pracujących przekraczała 49 osób, prowadzących księgi rachunkowe, ukształtowały się na poziomie 58 681,0 mln zł i w odniesieniu do poprzedniego roku były o 3,2% niższe, a w porównaniu z 2015 r. o 67,7% wyższe. Koszty ich uzyskania wyniosły 56 070,6 mln zł i w porównaniu z 2022 r. zmalały (o 2,7%), natomiast w porównaniu z 2015 r. wzrosły (o 66,7%). Spadek przychodów z całokształtu działalności był większy niż kosztów ich uzyskania, co wpłynęło na pogorszenie wskaźnika poziomu kosztów w skali roku z 95,1% do 95,6%. Podobnie w kraju zanotowano jego pogorszenie z 94,0% do 94,6%.

Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wyniosły 57 163,3 mln zł i były o 4,0% niższe niż przed rokiem. Koszt własny sprzedanych produktów oraz wartość sprzedanych towarów i materiałów był niższy niż przed rokiem o 2,8% i wyniósł 54 736,1 mln zł. W ujęciu liczbowym największy spadek przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów notowano w przetwórstwie przemysłowym oraz w transporcie i gospodarce magazynowej.

Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport obejmują wewnątrzspółnotową dostawę do krajów członkowskich UE oraz eksport do krajów pozaunijnych.

Wartość przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów przeznaczonych na eksport w przedsiębiorstwach powyżej 49 pracowników była w 2023 r. niższa o 5,6% niż w 2022 r. (w Polsce niższa o 1,2%). Udział w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wyniósł 36,7%, podczas gdy w 2022 r. był wyższy o 0,6 p. proc. W latach 2015–2023 udział ten był wyższy w województwie niż średnio w kraju. W 2023 r. w Polsce wskaźnik ten wyniósł 24,2%, a w 2022 r. 25,6%. W analizowanych latach najwyższy udział eksportu w przychodach ze sprzedaż produktów, towarów i materiałów osiągnięto zarówno w województwie, jak i w Polsce, w 2022 r. W strukturze eksportu dominowały przychody z produktów.

Wykres 52. Udział eksportu w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem
Chart 52. Share of export in total revenue from sale of products, goods and materials

Wyniki finansowe:

- wynik finansowy brutto oblicza się jako różnicę przychodów ogółem i kosztów ogółem;
- wynik finansowy netto (zysk lub strata) to wynik finansowy brutto pomniejszony o obowiązkowe obciążenia.

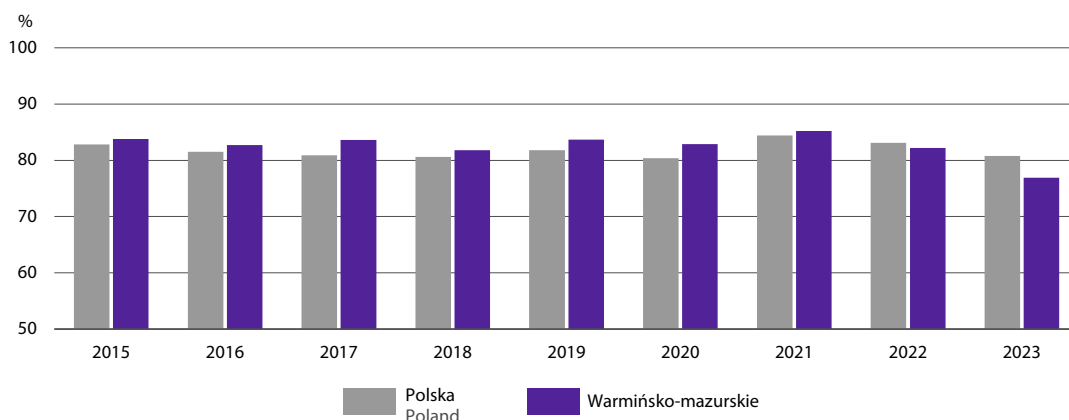
Wynik finansowy ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów przedsiębiorstw był w 2023 r. o 24,1% niższy niż przed rokiem i wyniósł 2 427,2 mln zł. Wynik na pozostałej działalności operacyjnej poprawił się o 56,0% i osiągnął wartość 234,9 mln zł. Bardziej korzystny niż przed rokiem był także wynik na operacjach finansowych (minus 51,8 mln zł, wobec minus 348,8 mln zł w 2022 r.), co było następstwem większego wzrostu przychodów finansowych (o 72,3%) niż kosztów finansowych (o 4,8%).

Wynik finansowy brutto osiągnął wartość 2 610,4 mln zł i był niższy o 13,0% od uzyskanego w 2022 r., natomiast wyższy prawie dwukrotnie od uzyskanego w 2015 r. Obciążenia wyniku finansowego brutto podatkiem dochodowym zmniejszyły się w skali roku o 24,1% do 303,7 mln zł. Zmalała relacja podatku dochodowego od osób prawnych i fizycznych do zysku brutto – z 11,1% do 9,3%. Wynik finansowy netto ukształtował się na poziomie 2 306,7 mln zł i był niższy o 11,2% w porównaniu z uzyskanym rok wcześniej, natomiast wyższy prawie dwukrotnie w porównaniu z 2015 r. Zysk netto zmniejszył się o 5,6% w ujęciu rocznym, a strata netto zwiększyła się o 23,5%.

W 2023 r. zysk netto wykazało 76,9% badanych przedsiębiorstw (w 2022 r. 82,2%). Udział przychodów przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej kwocie przychodów z całokształtu działalności zmniejszył się z 90,4% do 84,2%. W latach 2015–2021 udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych był wyższy w warmińsko-mazurskim niż średnio w kraju. Natomiast od 2022 r. sytuacja była odwrotna. W 2023 r. różnica wyniosła 3,9 p. proc. W przetwórstwie przemysłowym zysk netto odnotowało 76,9% przedsiębiorstw (w 2022 r. 86,6%), a udział uzyskanych przez nie przychodów w przychodach wszystkich podmiotów tej sekcji stanowił 83,8% (rok wcześniej 91,1%).

Wykres 53. Udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych

Chart 53. Share of the number of enterprises showing net profit in the total number of non-financial enterprises

Wskaźniki:

- wskaźnik poziomu kosztów jest to relacja kosztów ogółem do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności sprzedaży brutto to relacja wyniku finansowego ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów do przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów;
- wskaźnik rentowności obrotu brutto to relacja wyniku finansowego brutto do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności obrotu netto to relacja wyniku finansowego netto do przychodów ogółem;
- wskaźnik płynności finansowej I stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych);
- wskaźnik płynności finansowej II stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych).

W badanych przedsiębiorstwach odnotowano pogorszenie części wskaźników ekonomiczno-finansowych. W porównaniu z 2022 r. pogorszyły się wskaźniki rentowności obrotu brutto (o 0,5 p. proc.) i netto (o 0,4 p. proc.). Wskaźnik rentowności sprzedaży produktów, towarów i materiałów obniżył się o 1,2 p. proc. Wzrósł wskaźnik płynności finansowej zarówno I stopnia o 9,9 p. proc., jak i II stopnia o 18,4 p. proc. Jedną z najbardziej opłacalnych działalności w 2023 r. było budownictwo (wskaźnik rentowności obrotu netto 8,7%).

W skali roku wskaźnik poziomu kosztów z całokształtu działalności wzrósł o 0,5 p. proc. Obniżenie wartości wskaźnika poziomu kosztów z całokształtu działalności w porównaniu z rokiem poprzednim obserwowano w latach: 2016, 2017, 2020, 2021. Natomiast wzrost wartości wskaźnika odnotowano w latach: 2015, 2018, 2019, 2022 oraz 2023.

W kraju, w 2023 r. w odniesieniu do poprzedniego roku, pogorszyła się większość podstawowych wskaźników ekonomiczno-finansowych: wzrósł wskaźnik poziomu kosztów o 0,6 p. proc. i zmniejszył się wskaźnik rentowności obrotu brutto o 0,6 p. proc. oraz netto o 0,7 p. proc. Pogorszył się również wskaźnik rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów o 0,5 p. proc. Natomiast poprawił się wskaźnik płynności I stopnia o 0,7 p. proc. i wskaźnik płynności II stopnia o 1,8 p. proc.

Tablica 34. Wybrane wskaźniki ekonomiczno-finansowe w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych
 Table 34. Selected economic and financial indicators in the surveyed non-financial enterprises

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023	2023 Polska Poland
	w % in %				
Wskaźnik poziomu kosztów Cost level indicator	96,1	95,8	95,1	95,6	94,6
Wskaźnik rentowności sprzedaży brutto Gross sales profitability indicator	4,6	4,2	5,4	4,2	5,5
Wskaźnik rentowności obrotu brutto Gross turnover profitability indicator	3,9	4,2	4,9	4,4	5,4
Wskaźnik rentowności obrotu netto Net turnover profitability indicator	3,3	3,5	4,3	3,9	4,3
Wskaźnik płynności finansowej I stopnia First degree financial liquidity indicator	25,0	31,2	22,0	31,9	39,7
Wskaźnik płynności finansowej II stopnia Second degree financial liquidity indicator	105,7	96,9	79,3	97,7	107,2

Aktywa obrotowe są częścią kontrolowanych przez jednostkę zasobów majątkowych wykorzystywanych w działalności operacyjnej o wiarygodnie określonej wartości, powstałych w wyniku przeszłych zdarzeń, które spowodują w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych. Obejmują zapasy (rzeczowe aktywa obrotowe) oraz krótkoterminowe: należności, inwestycje oraz rozliczenia międzyokresowe.

Wartość aktywów obrotowych badanych przedsiębiorstw wyniosła na koniec grudnia 2023 r. 19 793,0 mln zł i była o 4,3% niższa niż w końcu grudnia 2022 r., w tym zmalały przede wszystkim należności krótkoterminowe (o 8,8%) i zapasy (o 7,3%). Wzrosły natomiast inwestycje krótkoterminowe (o 14,7%) oraz krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe (o 1,4%). W rzeczowej strukturze aktywów obrotowych zwiększył się udział inwestycji krótkoterminowych (z 15,1% do 18,2%) i krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych (z 2,7% do 2,8%). Obniżył się natomiast udział należności krótkoterminowych (z 39,3% do 37,5%) oraz zapasów (z 42,8% do 41,5%). W strukturze zapasów zmalał udział materiałów (z 38,8% do 33,5%), a zwiększył się udział półproduktów i produktów w toku (z 11,7% do 14,4%), produktów gotowych (z 22,8% do 24,2%) i towarów (z 25,4% do 26,4%).

Aktywa obrotowe finansowane były głównie zobowiązaniami krótkoterminowymi – relacja zobowiązań krótkoterminowych do aktywów obrotowych wyniosła 56,9% (rok wcześniej 68,7%).

Zobowiązania długo- i krótkoterminowe (bez funduszy specjalnych) w końcu grudnia 2023 r. wyniosły 17 641,3 mln zł i były o 1,8% niższe niż przed rokiem. Wartość zobowiązań długoterminowych wyniosła 6 371,8 mln zł i była o 69,7% większa niż rok wcześniej. Zobowiązania długoterminowe stanowiły 36,1% ogółu zobowiązań (wobec 20,9% w grudniu 2022 r.). Zobowiązania krótkoterminowe badanych przedsiębiorstw wyniosły 11 269,5 mln zł i w skali roku były niższe o 20,7%, w tym zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek były niższe o 37,2% oraz z tytułu dostaw i usług o 11,0%, natomiast z tytułu podatków, ceł, ubezpieczeń i innych świadczeń wyższe o 1,2%.

Z analizy wskaźników sprawności działania przedsiębiorstw wynika, że w 2023 r. w porównaniu z rokiem poprzednim skróceniu uległ cykl spłaty zobowiązań z tytułu dostaw i usług o 3 dni (do 35 dni) i cykl rotacji zapasów o 2 dni (do 52 dni). Cykl rotacji należności krótkoterminowych z tytułu dostaw i usług pozostał na tym samym poziomie (40 dni).

6.2.5. Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw

6.2.5. Investment outlays of enterprises

W 2023 r. nakłady inwestycyjne poniesione przez przedsiębiorstwa niefinansowe zatrudniające powyżej 49 pracujących, mające siedzibę na terenie województwa, były niższe w porównaniu z 2022 r., natomiast wyższe w porównaniu z 2015 r.

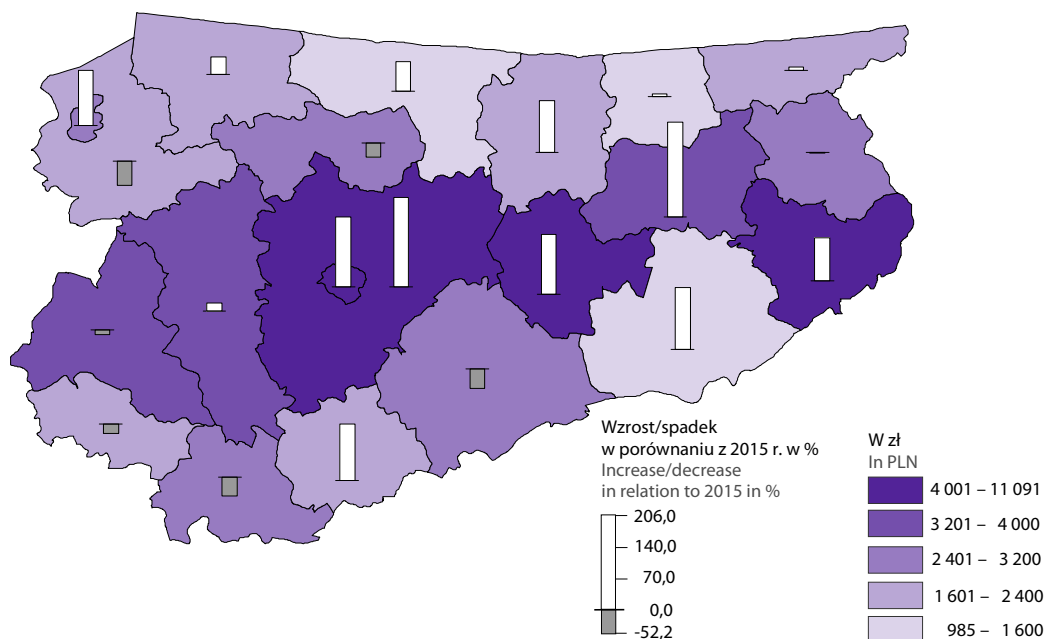
Nakłady inwestycyjne to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji. Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

W pierwszej części analizy dane o **nakładach inwestycyjnych** dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób (na podstawie rocznych sprawozdań: SP, F-03, F-02/dk, SP-3); dane prezentowane są zgodnie z lokalizacją inwestycji.

Nakłady inwestycyjne w cenach bieżących na nowe obiekty majątkowe oraz ulepszenie istniejących, poniesione w 2022 r. przez badane przedsiębiorstwa mające siedzibę na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, w których liczba pracujących przekracza 9 osób według lokalizacji inwestycji, wyniosły 5 919,0 mln zł. Były one wyższe od zrealizowanych rok wcześniej o 21,0% i o 48,1% wyższe niż w 2015 r. Udział poniesionych nakładów w nakładach krajowych wyniósł, podobnie jak w roku ubiegłym, 2,4%.

W przeliczeniu na 1 mieszkańca nakłady w 2022 r. wyniosły 4 321 zł i były o 21,9% wyższe niż w 2021 r. i o 55,9% wyższe niż w 2015 r. W porównaniu ze średnią krajową, podobnie jak w roku ubiegłym, były o 1/3 niższe. Najwięcej w przeliczeniu na 1 mieszkańca zainwestowano w Olsztynie i w powiecie ełckim, natomiast najmniej w powiecie węgorzewskim i bartoszyckim. Największy wzrost nakładów na przestrzeni siedmiu lat nastąpił w powiecie giżyckim (dwukrotny wzrost) i olsztyńskim (prawie dwukrotny przyrost). Spadek nakładów nastąpił w siedmiu powiatach, największy w elbląskim i działdowskim.

Mapa 41. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach^a na 1 mieszkańca w 2022 r. (ceny bieżące)
 Map 41. Investment outlays in enterprises^a per capita in 2022 (current prices)

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.
^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; by investment location.

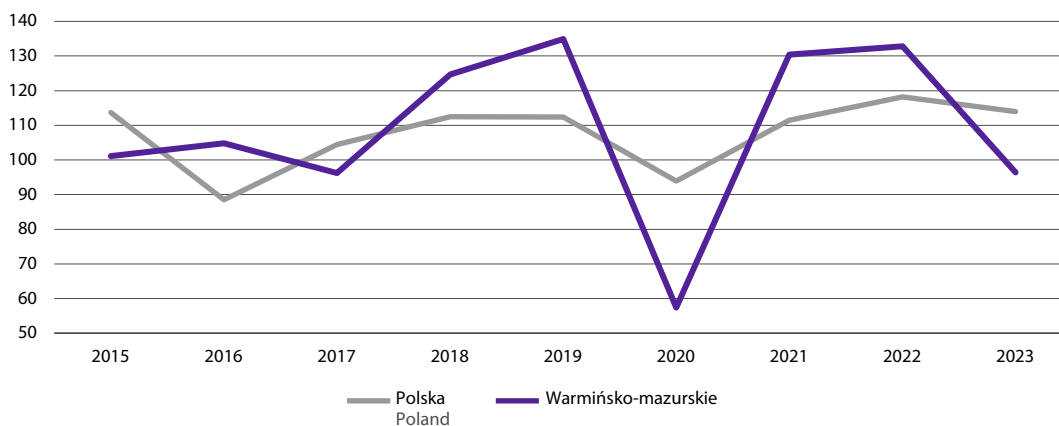
W drugiej części analizy dane o **nakładach inwestycyjnych** dotyczą przedsiębiorstw niefinansowych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób (na podstawie kwartalnego sprawozdania F-01/I-01²); dane prezentowane są zgodnie z siedzibą inwestora.

Wartość nakładów inwestycyjnych poniesionych w 2023 r. przez przedsiębiorstwa niefinansowe zatrudniające powyżej 49 pracujących, mające siedzibę na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, wyniosła w cenach bieżących 2 317,6 mln zł i była o 3,6% niższa niż w 2022 r. W Polsce nakłady wzrosły w porównaniu z poprzednim rokiem (o 14,0%). Udział województwa w nakładach krajowych wyniósł 1,0%.

² Dane dotyczą przedsiębiorstw niefinansowych (jednostek prawnych) prowadzących księgi rachunkowe, w których liczba pracujących wynosi 50 i więcej osób. Dane nie obejmują rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (sekcja A według PKD 2007); działalności finansowej i ubezpieczeniowej (sekcja K według PKD 2007); szkół wyższych; samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej; instytucji kultury posiadających osobowość prawną oraz związków zawodowych, organizacji religijnych i politycznych.

Wykres 54. Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw niefinansowych (ceny bieżące)
Rok poprzedni=100

Chart 54. Indices of investment outlays of non-financial enterprises (current prices)
Previous year=100

Nakłady na środki trwałe to nakłady na: budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentację projektowo-kosztorysowe; maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem); środki transportu; inne, tj. melioracje wodne, poprawę walorów (ulepszenie) gruntów, inwentarz żywy (stado podstawowe) i zasadzenia wieloletnie oraz odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji.

Pozostałe nakłady to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

W analizowanym okresie zwiększyły się nakłady na budynki i budowle. Nakłady na zakupy zmniejszyły się o 7,5%, przy czym nakłady na maszyny, urządzenia techniczne, narzędzia i wyposażenie były niższe o 8,5%, a na środki transportu niższe o 0,7%. Udział zakupów w nakładach ogółem wyniósł 60,8% (przed rokiem 63,4%). Największą część (52,6%) nakładów przeznaczono na zakup maszyn, urządzeń technicznych, narzędzi i wyposażenia. Udział tego rodzaju zakupów zmalał o 2,8 p. proc. w porównaniu z poprzednim rokiem.

Tablica 35. Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych (ceny bieżące)

Table 35. Investment outlays of non-financial enterprises (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Ogółem: w milionach złotych Total: in million PLN	1 427,4	1 388,8	2 404,4	2 317,6
Polska=100 Poland=100	1,0	0,9	1,2	1,0
W tym – w % – nakłady na: Of which – in % – outlays on:				
budynki i budowle buildings and structures	35,4	36,0	36,5	39,0
zakupy purchases	64,5	63,9	63,4	60,8
maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi machinery, technical equipment and tools	57,0	55,4	55,4	52,6
środków transportu transport equipment	7,5	8,5	8,0	8,2

Największy spadek nakładów odnotowano m.in. w zakwaterowaniu i gastronomii. Wzrost nakładów miał miejsce m.in. w opiece zdrowotnej i pomocy społecznej oraz w administrowaniu i działalności wspierającej.

W 2023 r. inwestowały głównie przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie przetwórstwa przemysłowego, na które przypadało ponad ¾ ogółu poniesionych nakładów. W strukturze nakładów według sekcji w porównaniu z 2022 r. zwiększył się udział nakładów poniesionych przez przedsiębiorstwa zajmujące się m.in. przetwórstwem przemysłowym, natomiast zmniejszył się udział nakładów przedsiębiorstw prowadzących działalność w zakresie m.in. dostaw wody; gospodarowania ściekami i odpadami; rekultywacji oraz w handlu; naprawie pojazdów samochodowych.

Wartość kosztorysowa inwestycji dotyczy nakładów na budowę środków trwałych zarówno rozpoczętą i zakończoną, jak również rozpoczętą i niezakończoną w roku sprawozdawczym, przyjmując wartość w cenach bieżących wynikającą z dokumentacji projektowo-kosztorysowej, z uwzględnieniem ewentualnych zmian w wartości kosztorysowej dokonanych do końca roku sprawozdawczego.

Przez **inwestycje nowo rozpoczęte** rozumie się te budowy środków trwałych, których realizację faktycznie rozpoczęto w roku sprawozdawczym.

W 2023 r. rozpoczęto 543 inwestycje, tj. o 12,3% mniej niż rok wcześniej. Łączna wartość kosztorysowa inwestycji nowo rozpoczętych wyniosła 763,0 mln zł i była o 18,1% niższa niż w 2022 r. Na ulepszenie (tj. przebudowę, rozbudowę, rekonstrukcję lub modernizację) istniejących środków trwałych przypadało 29,8% wartości kosztorysowej wszystkich inwestycji rozpoczętych (rok wcześniej 22,5%).

6.3. Produkcja i usługi

6.3. Production and services

6.3.1. Rolnictwo

6.3.1. Agriculture

W 2023 r. w województwie warmińsko-mazurskim, w porównaniu z 2022 r., obniżyły się plony wszystkich analizowanych ziemioplodów rolnych. Zebrano więcej buraków cukrowych, natomiast mniej zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi, rzepaku i rzepiku oraz ziemniaków.

W odniesieniu do roku poprzedniego zwiększyło się pogłowie trzody chlewnej, natomiast zmniejszyły się pogłowie bydła i owiec.

W 2023 r. w porównaniu z rokiem poprzednim skupiono więcej zbóż oraz żywca rzeźnego, natomiast zmalała podaż mleka i ziemniaków. Zmalały także ceny skupu zbóż, żywca wołowego i drobiowego oraz mleka, natomiast wzrosły ceny żywca wieprzowego i ziemniaków. Na targowiskach w porównaniu z 2022 r. wzrosły ceny ziemniaków, natomiast spadły ceny zbóż.

W warmińsko-mazurskim w 2022 r. w odniesieniu do poprzedniego roku nastąpił wzrost globalnej produkcji rolniczej (w cenach stałych), o czym zadecydowała wyższa wartość zarówno produkcji roślinnej, jak i produkcji zwierzęcej. W skali roku zanotowano także wzrost produkcji końcowej i towarowej.

Powierzchnia zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w 2023 r. wyniosła 359,6 tys. ha i była o 3,0% większa niż w roku poprzednim. Plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi osiągnęły poziom 45,7 dt z ha i były niższe o 14,4% w stosunku do uzyskanych w roku poprzednim. Plony w województwie były o 0,2% wyższe w odniesieniu do średnich plonów w kraju. Zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w województwie oszacowano na 1 642,8 tys. ton, czyli o 11,9% mniej niż przed rokiem.

Rzepak i rzepik uprawiano na powierzchni 98,6 tys. ha, tj. o 4,5% mniejszej niż w poprzednim roku. Plony wyniosły 32,8 dt z ha i były niższe od średniego poziomu w kraju o 3,2%. W porównaniu z plonami uzyskanymi rok wcześniej były niższe o 4,9%. Zbiory rzepaku i rzepiku oszacowano na 323,9 tys. ton i były one mniejsze o 9,0% od uzyskanych w 2022 r.

Ziemniaki zasadzono na powierzchni 4,9 tys. ha (bez powierzchni w ogrodach przydomowych), czyli mniejszej o 6,7% niż w roku poprzednim. Z 1 ha zebrano 266 dt ziemniaków, czyli o 14,7% mniej niż w poprzednim roku. W odniesieniu do średniej w kraju uzyskane plony były niższe o 10,1%. Produkcja ziemniaków w województwie wyniosła 130,3 tys. ton i była o 20,3% mniejsza od zbiorów z 2022 r.

Powierzchnia uprawy buraków cukrowych była większa w porównaniu z rokiem wcześniejszym o 42,4% i wyniosła 9,2 tys. ha. Plony buraków cukrowych zebranych z 1 ha wyniosły 467 dt i były niższe o 7,5% niż rok wcześniej i o 28,2% niższe niż średnio w kraju. Zebrano 428,9 tys. t buraków cukrowych, tj. o 31,5% więcej niż w 2022 r.

Tablica 36. Plony wybranych ziemiopłodów rolnych
 Table 36. Yields of selected agricultural crops

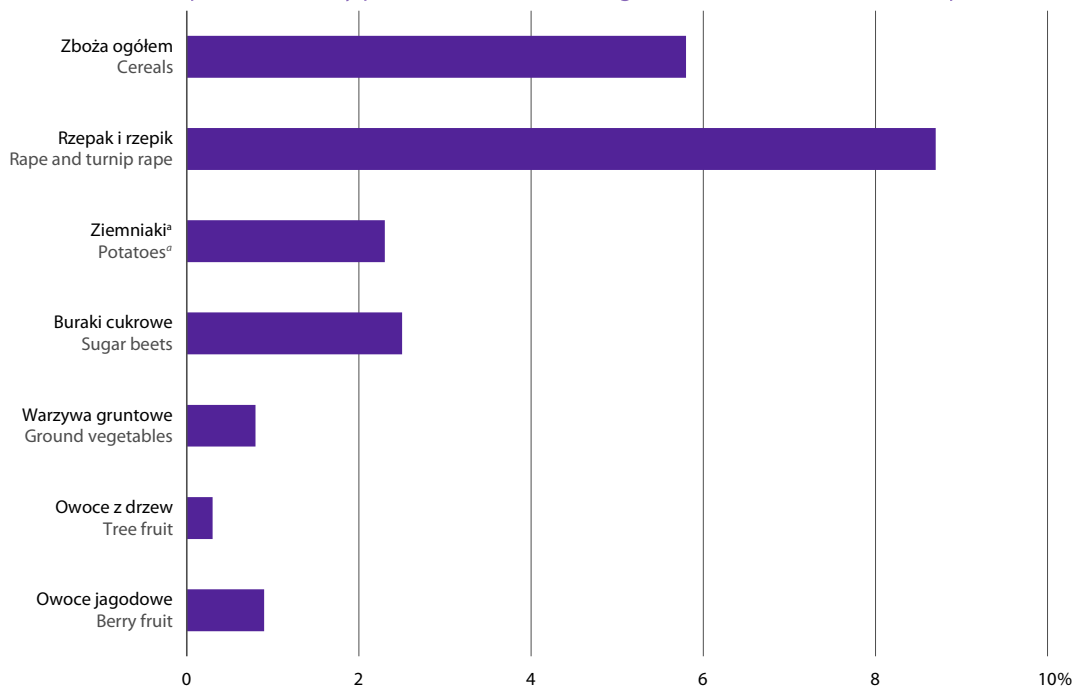
Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023	2023 Polska Poland
	z 1 ha w dt per 1 ha in dt				
Zboża ogółem Total cereals	39,5	48,2	55,7	47,7	49,9
w tym zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi of which basic cereals with cereal mixtures	39,7	47,5	53,4	45,7	45,6
w tym: of which:					
pszenica wheat	49,1	55,8	60,1	52,7	53,8
żyto rye	29,3	36,8	40,2	37,7	35,5
jęczmień barley	31,4	41,8	46,6	37,5	44,9
owies oats	27,5	34,6	38,5	29,0	30,8
Rzepak i rzepik Rape and turnip rape	25,6	32,5	34,5	32,8	33,9
Ziemniaki ^a Potatoes ^a	192	316	312	266	296
Buraki cukrowe Sugar beets	568	531	505	467	650

a Bez uprawy w ogrodach przydomowych.
 a Excluding kitchen gardens.

W porównaniu z 2022 r. zmniejszył się udział województwa w krajowej produkcji większości wybranych ziemiopłodów rolnych i ogrodniczych, poza produkcją buraków cukrowych (wzrost o 0,2 p. proc.) i owoców z drzew (utrzymany ten sam poziom co w 2022 r.). Wśród podstawowych ziemiopłodów rolnych największy udział w produkcji krajowej w 2023 r. miał rzepak i rzepik oraz zboża ogółem. Najmniejszy udział warmińsko-mazurskiego odnotowano w uprawach ogrodniczych.

Wykres 55. Udział województwa w krajowej produkcji wybranych ziemiopłodów rolnych i ogrodniczych w 2023 r.

Chart 55. Share of voivodship in the country production of selected agricultural and horticultural crops in 2023

^a Bez uprawy w ogrodach przydomowych.
^a Excluding kitchen gardens.

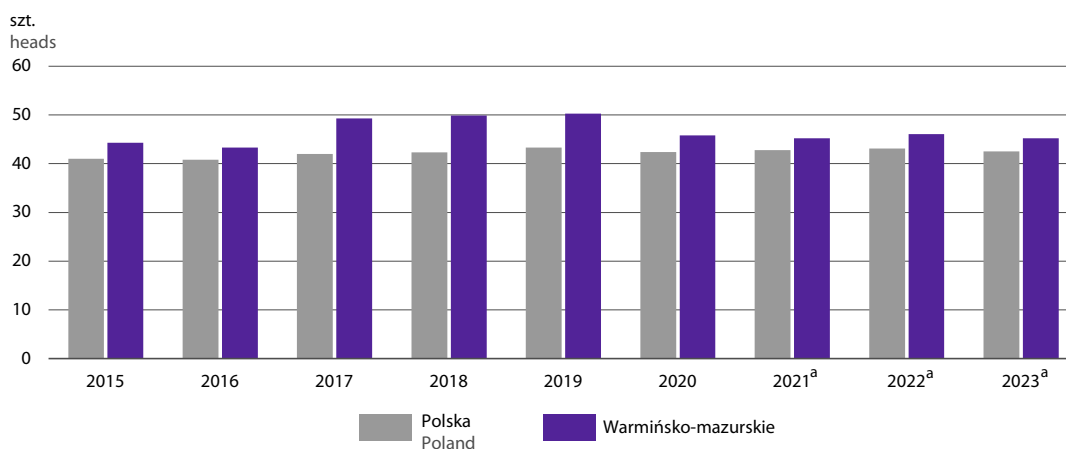
Pogłowie bydła, trzody chlewnej i owiec przedstawiono na podstawie wyników badania według stanu w dniu 1 czerwca 2023 r., a przy przeliczeniach na 100 ha przyjęto dane na temat użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2020 r.

W czerwcu 2023 r. pogłowie bydła w województwie liczyło 484,9 tys. szt., co stanowiło 7,6% ogólnego pogłowia bydła w kraju. Zarówno w województwie, jak i w kraju odnotowano zmniejszenie pogłowia bydła w ujęciu rocznym. W odniesieniu do 2022 r. liczebność stada bydła w województwie zmniejszyła się o 2,0%, a w Polsce o 1,3%.

W pogłowie bydła 39,7% stanowiły krowy, w tym 89,0% – krowy mleczne (dla Polski odsetki te wyniosły 34,1% i 93,6%). Niższy w województwie niż w kraju udział krów mlecznych w stadzie bydła świadczył o ukierunkowaniu hodowli na produkcję nie tylko mleka, ale i mięsa. W 2023 r. obsada bydła na 100 ha użytków rolnych wyniosła 45,2 szt. w województwie, a w kraju 42,5 szt. W latach 2015–2023 warmińsko-mazurskie charakteryzowało się wyższą obsadą bydła niż średnio w Polsce.

Wykres 56. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych

Stan w dniu 1 czerwca

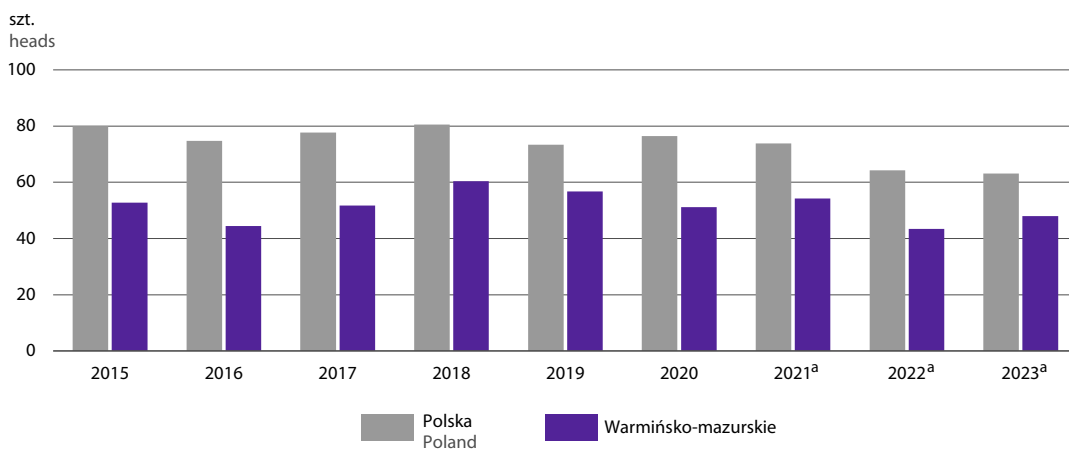
Chart 56. Cattle density per 100 ha of agricultural land
As of 1 June

a Jako podstawę przeliczeń przyjęto powierzchnię użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2020 r.
a The data on agricultural land as of 1 June 2020 was used as the basis for the calculations.

Pogłowie trzody chlewnej w czerwcu 2023 r. w województwie ukształtowało się na poziomie 515,5 tys. szt., w tym 6,7% stanowiły lochy. Udział województwa w ogólnokrajowym pogłowie świń wyniósł 5,5%. W odniesieniu do stanu z 2022 r. wielkość stada trzody chlewnej w województwie zwiększyła się o 10,6%, a w Polsce zmniejszyła o 1,8%. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych wyniosła 48,0 szt., a w kraju 63,1 szt. W latach 2015–2023 warmińsko-mazurskie charakteryzowało się niższą obsadą trzody chlewnej niż średnio w Polsce.

Wykres 57. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych

Stan w dniu 1 czerwca

Chart 57. Pigs density per 100 ha of agricultural land
As of 1 June

a Jako podstawę przeliczeń przyjęto powierzchnię użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2020 r.
a The data on agricultural land as of 1 June 2020 was used as the basis for the calculations.

Według danych z badania reprezentacyjnego, w czerwcu 2023 r. stado owiec liczyło 16,3 tys. szt. (5,9% pogłowia krajowego). W porównaniu z poprzednim rokiem w województwie pogłowie owiec zmalało o 3,3%, a w Polsce o 4,1%. Obsada owiec na 100 ha użytków rolnych wyniosła 1,5 szt., a w kraju 1,9 szt.

W 2023 r. skupiono 627,9 tys. ton ziarna zbóż podstawowych konsumpcyjnych i paszowych (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego). W latach 2020–2022 stanowił on 7,1% skupu ogólnokrajowego, natomiast w 2023 r. spadł o 1,1 p. proc. do 6,0%. W analizowanych latach udział producentów z warmińsko-mazurskiego w skupie w kraju był najwyższy w 2018 r. i wyniósł 8,8%, natomiast najniższy w 2023 r. W odniesieniu do roku poprzedniego skup był wyższy o 4,3%, natomiast w porównaniu z 2015 r. niższy o 2,7% (w kraju wzrost o 24,1% w porównaniu z 2022 r. i o 7,7% w porównaniu z 2015 r.). W 2023 r. w województwie skupiono 458,5 tys. ton pszenicy, tj. o 15,0% więcej niż w poprzednim roku i o 4,1% więcej niż osiem lat wcześniej. Skup żyta wyniósł 33,1 tys. ton i zmniejszył się o 0,2% w porównaniu z 2022 r. i o 31,4% w porównaniu z 2015 r. Skup jęczmienia wyniósł 30,8 tys. ton i w porównaniu z 2022 r. zmniejszył się o 21,6% i w porównaniu z 2015 r. zmniejszył się o 13,8%.

Skup ziemniaków w 2023 r. ukształtował się na poziomie 24,5 tys. ton, co stanowiło 1,4% skupu w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano spadek ilości skupionych ziemniaków o 1,4%, natomiast w porównaniu z 2015 r. znaczny wzrost o 68,8%. W kraju także odnotowano wzrost w odniesieniu do poprzedniego roku, jak i w stosunku do 2015 r. Zmalał udział ziemniaków jadalnych w ziemniakach skupionych ogółem (spadek z 32,0% do 20,4%).

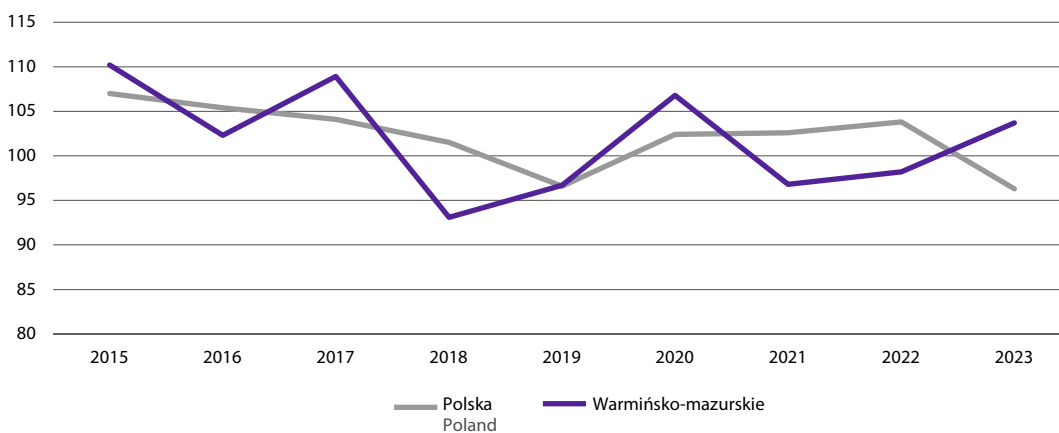
W 2023 r. skupiono 420,3 tys. ton żywca rzeźnego w wadze żywej, tj. o 3,7% więcej niż przed rokiem i o 5,7% więcej niż w 2015 r. Stanowiło to 6,4% skupu ogólnokrajowego. W skali kraju odnotowano spadek skupu żywca rzeźnego o 3,7% w odniesieniu do 2022 r., natomiast w stosunku do stanu sprzed ośmiu lat wzrost o 12,9%.

Wykres 58. Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem (w wadze żywej)

Rok poprzedni=100

Chart 58. Indices of procurement of total animals for slaughter (in live weight)

Previous year=100

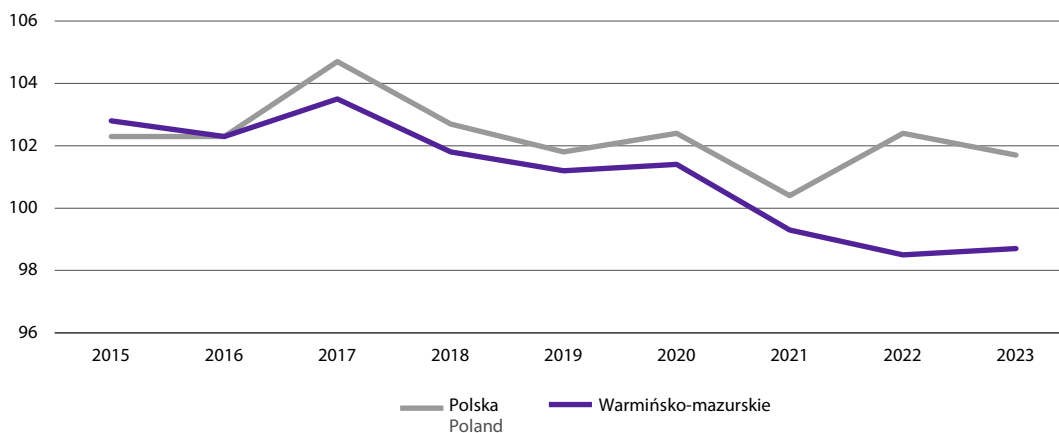
Skup żywca wołowego (bez cieląt) ukształtował się na poziomie 30,2 tys. ton i stanowił 4,2% skupu ogólnokrajowego. Podaż bydła była większa o 2,9% niż przed rokiem, natomiast o 26,8% mniejsza niż w 2015 r. W 2023 r. skupiono 146,1 tys. ton żywca wieprzowego, tj. o 3,8% więcej niż w roku poprzednim i o 22,8% więcej niż osiem lat wcześniej. Udział województwa w ogólnopolskim skupie trzody chlewnej wyniósł 6,4%. Żywca drobiowego skupiono 243,7 tys. ton, co stanowiło 6,9% ogółu żywca drobiowego skupionego w kraju. Podaż drobiu była o 3,8% większa niż w roku poprzednim i o 3,1% większa w porównaniu z 2015 r. Podobnie jak rok wcześniej $\frac{2}{3}$ skupionego żywca drobiowego stanowiły indyki.

W 2023 r. skup mleka krowiego wyniósł 906,9 mln litrów, tj. mniej o 1,3% niż przed rokiem, natomiast więcej o 6,7% niż osiem lat wcześniej. W skali kraju zanotowano wzrost w odniesieniu do poprzedniego roku o 1,7% i w porównaniu z 2015 r. o 19,8%. Skup wojewódzki stanowił 7,2% skupu w kraju.

Wykres 59. Dynamika skupu mleka

Rok poprzedni=100

Chart 59. Indices of procurement of cows' milk
Previous year=100

Średnia cena skupu pszenicy konsumpcyjnej i paszowej (bez ziarna siewnego) w województwie w 2023 r. wyniosła 98,56 zł za 1 dt (w kraju 98,79 zł). Była ponad 1/3 niższa niż przed rokiem, natomiast w porównaniu z 2015 r. wyższa o 44,3%. Analogiczną tendencję miała cena żyta, która w skupie ukształtowała się na poziomie 72,27 zł za 1 dt (w kraju 72,47 zł). Za jęczmień w skupie płacono 97,25 zł za 1 dt (w kraju 87,92 zł), tj. o 1/4 mniej niż rok wcześniej, natomiast prawie 2/3 więcej niż w 2015 r. Za ziemniaki jadalne (bez wczesnych) w skupie płacono 102,14 zł za 1 dt (w kraju 114,50 zł), tj. o ponad połowę więcej niż przed rokiem i analogicznie jak w 2015 r.

Na targowiskach za 1 dt pszenicy w 2023 r. płacono 142,61 zł (w kraju 134,91 zł), tj. mniej o 19,9% niż w 2022 r. Cena za 1 dt jęczmienia wyniosła 147,05 zł (w kraju 126,70 zł) i była niższa o 12,3% niż w 2022 r. Cena ziemniaków jadalnych (bez wczesnych) ukształtowała się na poziomie 218,95 zł za 1 dt (w Polsce 203,34 zł), tj. o 20,3% wyższym niż w 2022 r.

Przeciętne roczne ceny skupu obliczono jako iloraz wartości (w cenach bieżących bez VAT) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

Przeciętne roczne ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach.

W omawianym roku cena skupu żywca wołowego wyniosła 9,72 zł za kg (w kraju 10,39 zł). Zmalała ona o 3,5% w stosunku do uzyskanej w poprzednim roku, natomiast w odniesieniu do 2015 r. wzrosła o 61,4%. Cena żywca wieprzowego w skupie osiągnęła wartość 8,25 zł za kg (w kraju 8,35 zł), tj. o 24,7% wyższą niż w 2022 r. i prawie dwukrotnie wyższą w porównaniu z zanotowaną osiem lat wcześniej. Cena skupu drobiu rzeźnego osiągnęła poziom 6,63 zł za kg (w kraju 5,79 zł). Była ona o 12,4% niższa od zanotowanej w roku poprzednim, natomiast o 24,7% wyższa niż w 2015 r.

Za 1 l mleka w omawianym roku płacono 2,07 zł (w kraju 2,08 zł). Było to mniej o 13,0% niż przed rokiem, natomiast 80,5% więcej niż osiem lat wcześniej.

W 2022 r. w porównaniu z rokiem poprzednim zanotowano wzrost produkcji globalnej o 18,7% (w cenach stałych), o czym zdecydowała wyższa o 43,3% niż rok wcześniej produkcja roślinna, przy jednoczesnym nieznacznym wzroście produkcji zwierzęcej o 0,9%. W analizowanym roku udział warmińsko-mazurskiego w ogólnokrajowej globalnej produkcji rolniczej wyniósł 5,4%. W strukturze produkcji globalnej przeważała produkcja roślinna. Jej udział w produkcji globalnej województwa wyniósł 50,8%.

Wartość produkcji końcowej w porównaniu z poprzednim rokiem była o 13,7% wyższa, wskutek wzrostu produkcji roślinnej o 40,6% i produkcji zwierzęcej o 1,1%. W towarowej produkcji rolniczej także nastąpił wzrost (o 4,1% produkcji ogółem). Wpłynął na to wzrost produkcji zarówno roślinnej o 8,2%, jak i zwierzęcej o 2,6%. Udział województwa w ogólnokrajowej produkcji końcowej wyniósł 5,0%, a towarowej 4,7%.

6.3.2. Przemysł

6.3.2. Industry

W 2023 r. w województwie warmińsko-mazurskim wystąpił spadek produkcji sprzedanej przemysłu w porównaniu z rokiem poprzednim. Spadek dynamiki produkcji sprzedanej odnotowano we wszystkich kolejnych kwartalnych okresach narastających. W porównaniu z rokiem poprzednim spadła wydajność pracy, przy jednoczesnym spadku przeciętnego zatrudnienia.

Dane o **produkcji sprzedanej przemysłu** dotyczą działalności przemysłowej i nieprzemysłowej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji: B – „Górnictwo i wydobywanie”, C – „Przetwórstwo przemysłowe”, D – „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz E – „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

Dane o **wartości produkcji sprzedanej przemysłu** prezentuje się bez VAT i podatku akcyzowego, natomiast łącznie z wartością dotacji przedmiotowych do wyrobów i usług – w tzw. cenach bazowych.

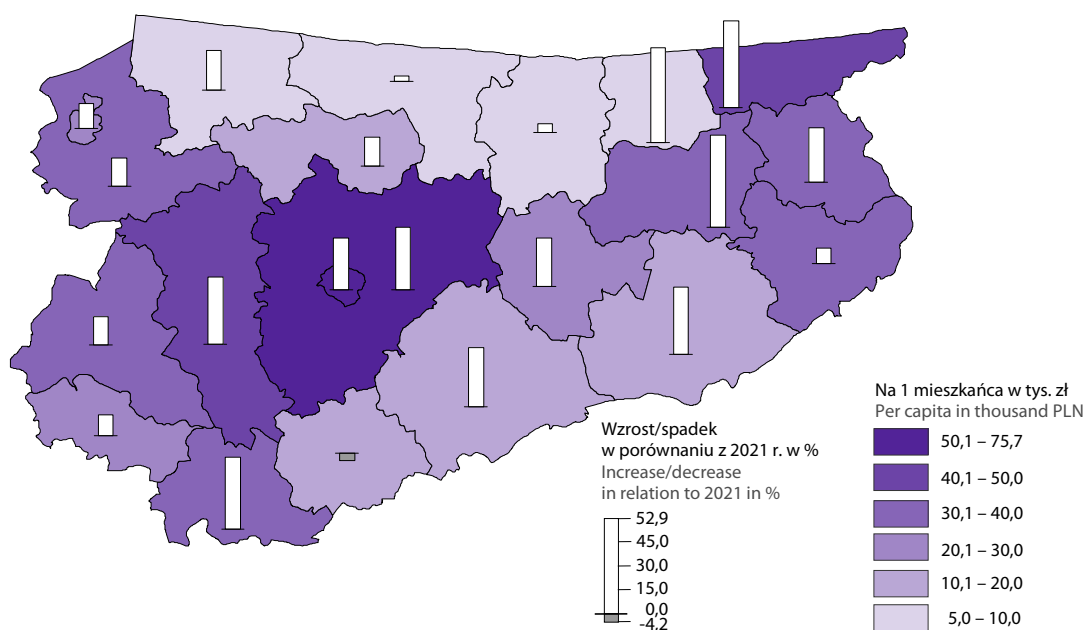
W pierwszej części analizy dane o **produkcji sprzedanej przemysłu** oraz **przeciętnym zatrudnieniu w przemyśle** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

W przedsiębiorstwach o liczbie pracujących 10 osób i więcej produkcja sprzedana przemysłu w województwie w 2022 r. osiągnęła wartość 47 429,6 mln zł i była, podobnie jak w roku poprzednim, jedną z najniższych w kraju (13 lokata). Badaniem było objętych 1 100 podmiotów sekcji tworzących „Przemysł”. Produkcja sprzedana województwa stanowiła 2,0% produkcji krajowej (2,1% w 2021 r., 2,3% w 2015 r.). Była ona wyższa (w cenach stałych) o 6,8% w stosunku do 2021 r. W województwie największy udział w produkcji sprzedanej przemysłu miał Olsztyn (20,8%) oraz powiat olsztyński (20,6%), najmniejszy (poniżej 1,0%) wystąpił w pięciu powiatach: węgorzewskim, braniewskim, bartoszyckim, lidzbarskim i kętrzyńskim. W stosunku do 2021 r. wzrost udziału w produkcji sprzedanej przemysłu odnotowano w dziewięciu powiatach województwa, największy w olsztyńskim (o 1,2 p. proc.). Również w dziewięciu powiatach wystąpił jego spadek, największy w powiecie etkim (o 1,0 p. proc.), a w pozostałych trzech powiatach udział produkcji nie zmienił się w stosunku do poprzedniego roku.

Produkcja sprzedana przemysłu w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa osiągnęła w 2022 r. wartość 34,6 tys. zł (ceny bieżące) i była większa niż rok wcześniej o 28,1% (w kraju o 31,8%), a w porównaniu z 2015 r. o 82,8% (w kraju o 105,2%). Była ona niższa o 44,4% od wartości dla Polski (w 2021 r. – o 42,8%, w 2015 r. – o 37,6%) i uplasowała województwo, podobnie jak w roku poprzednim, na przedostatniej (15) lokacie w kraju (w 2015 r. – 12). W ośmiu powiatach wartość produkcji sprzedanej na 1 mieszkańca była większa od wartości wojewódzkiej. Największą jej wartość uzyskano w powiecie olsztyńskim (75,7 tys. zł) oraz Olsztynie (58,5 tys. zł), najmniejszą w powiecie braniewskim (5,0 tys. zł) i węgorzewskim (5,1 tys. zł). W porównaniu z 2021 r. wzrost produkcji sprzedanej przemysłu na 1 mieszkańca odnotowano w dwudziestu powiatach województwa. Największy dotyczył powiatu węgorzewskiego (o 55,1%) oraz giżyckiego (o 52,9%), a najmniejszy bartoszyckiego (o 4,3%). Spadek wystąpił jedynie w powiecie nidzickim (o 3,4%).

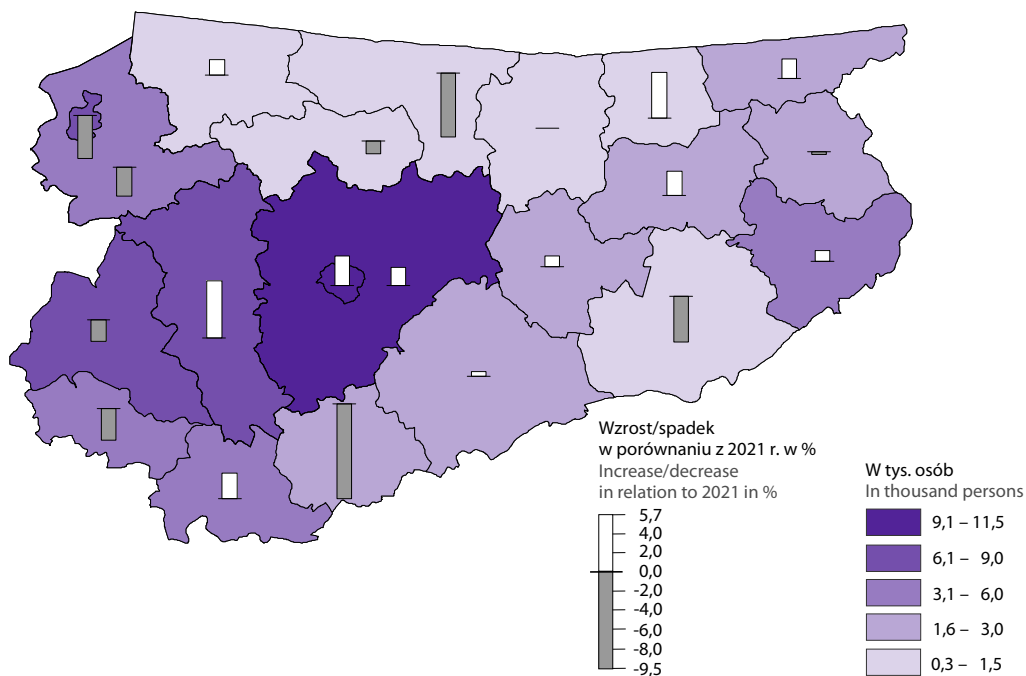
Mapa 42. Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) w 2022 r.

Map 42. Sold production of industry (current prices) in 2022

Przeciętne zatrudnienie w przemyśle (w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących 10 osób i więcej) w 2022 r. wyniosło 80,3 tys. osób i było o 0,2% wyższe niż przed rokiem, a w porównaniu z 2015 r. o 0,6%. W stosunku do poprzedniego roku wzrost przeciętnego zatrudnienia wystąpił w jedenastu powiatach województwa, największy w ostródzkim (o 5,7%). Spadek zatrudnienia dotyczył dziewięciu powiatów, największy odnotowano w nidzickim (o 9,5%). W powiecie kętrzyńskim przeciętne zatrudnienie pozostało na poziomie z 2021 r. Największy udział w zatrudnieniu w województwie wystąpił w Olsztynie (14,3%) i powiecie olsztyńskim (13,7%), a najmniejszy (poniżej 1,0%) w węgorzewskim i braniewskim.

Mapa 43. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w 2022 r.
Map 43. Average paid employment in industry in 2022

Wydajność pracy w przemyśle na 1 zatrudnionego w 2022 r. wyniosła 591 tys. zł i była wyższa w porównaniu, zarówno z rokiem poprzednim (o 27,0%), jak i z 2015 r. (o 72,6%). Największą produkcją sprzedaną na 1 zatrudnionego osiągnięto w powiecie giżyckim (943 tys. zł), olsztyńskim (888 tys. zł) i Olsztynie (858 tys. zł). Najniższa wydajność pracy (poniżej 300 tys. zł na 1 zatrudnionego) dotyczyła powiatów: braniewskiego, nidzickiego, kętrzyńskiego, bartoszyckiego. We wszystkich powiatach województwa wydajność pracy była wyższa niż w roku poprzednim. W czterech powiatach (giżyckim, węgorzewskim, gołdapskim, piskim) odnotowano wzrost o ponad 40%.

W drugiej części analizy dane o **produkcji sprzedanej przemysłu** oraz **przeciętnym zatrudnieniu w przemyśle** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; opracowane zostały na podstawie danych krótkookresowych pozyskiwanych z miesięcznych meldunków o działalności gospodarczej DG-1.

W latach 2015–2019 produkcja sprzedana przemysłu w województwie (w cenach stałych) wzrosła w odniesieniu do roku poprzedniego. Największy wzrost (o 7,6%) osiągnięto w 2017 r. (w kraju wzrost o 6,6%). W następnych latach tempo wzrostu produkcji stopniowo słabło. W 2018 r. wyniosło 4,7% (w kraju wzrost o 5,8%), a w 2019 r. 3,9% (w kraju wzrost o 4,0%). W 2020 r. odnotowano spadek produkcji sprzedanej w stosunku do roku poprzedniego o 15,5% (w kraju o 1,0%). W kolejnych latach odnotowano wzrost produkcji sprzedanej do roku wcześniejszego. W 2021 r. wzrost ten wyniósł 13,0% (w kraju wzrost o 14,9%), a w 2022 r. – 6,5% (w kraju wzrost o 10,2%). Produkcja sprzedana przemysłu w 2023 r. była niższa o 6,7% w porównaniu z 2022 r. (w kraju spadek o 1,5%).

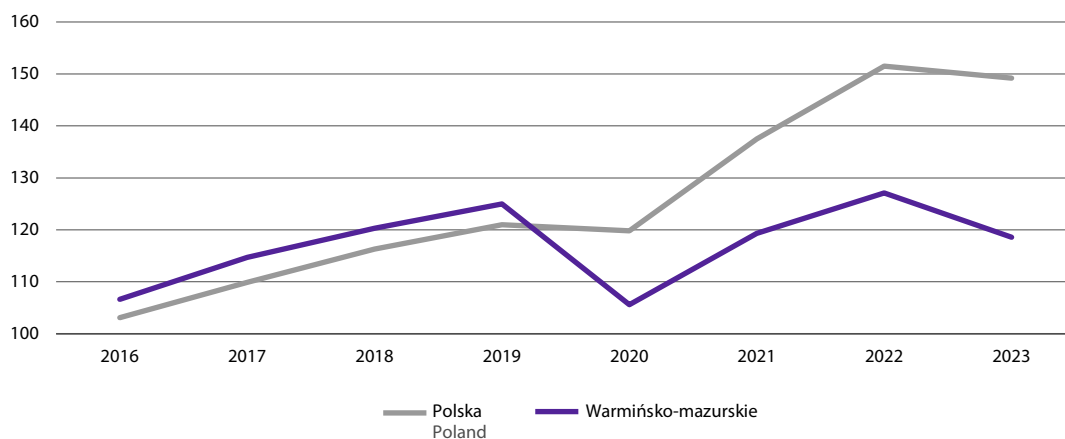
Produkcja sprzedana przemysłu w 2023 r. w województwie osiągnęła wartość 48 357,7 mln zł (w cenach bieżących) i stanowiła, podobnie jak w roku poprzednim, 2,0% produkcji krajowej. W województwie w kolejnych kwartalnych okresach narastających 2023 r. zanotowano spadek produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach stałych) we wszystkich kwartałach w stosunku do analogicznych okresów wcześniejszego roku. Po notowanym w 1 kwartale spadku produkcji sprzedanej o 1,9% w skali roku, w 1 półroczu produkcja spadła o 4,4%, a w okresie trzech kwartałów – o 5,9%.

Tablica 37. Przemysł
Table 37. Industry

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące): Sold production of industry (current prices):				
w mln zł in million PLN	28 616,9	32 431,6	50 730,9	48 357,7
Polska=100 Poland=100	2,4	2,1	2,0	2,0
Udział produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego w produkcji sprzedanej przemysłu (ceny bieżące) w % Share of sold production of manufacturing in sold production of industry (current prices) in%	94,8	93,3	94,1	92,7
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w tys. Average paid employment in industry in thousands	79,5	79,1	81,6	79,4

Wykres 60. Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu (ceny stałe)
2015=100

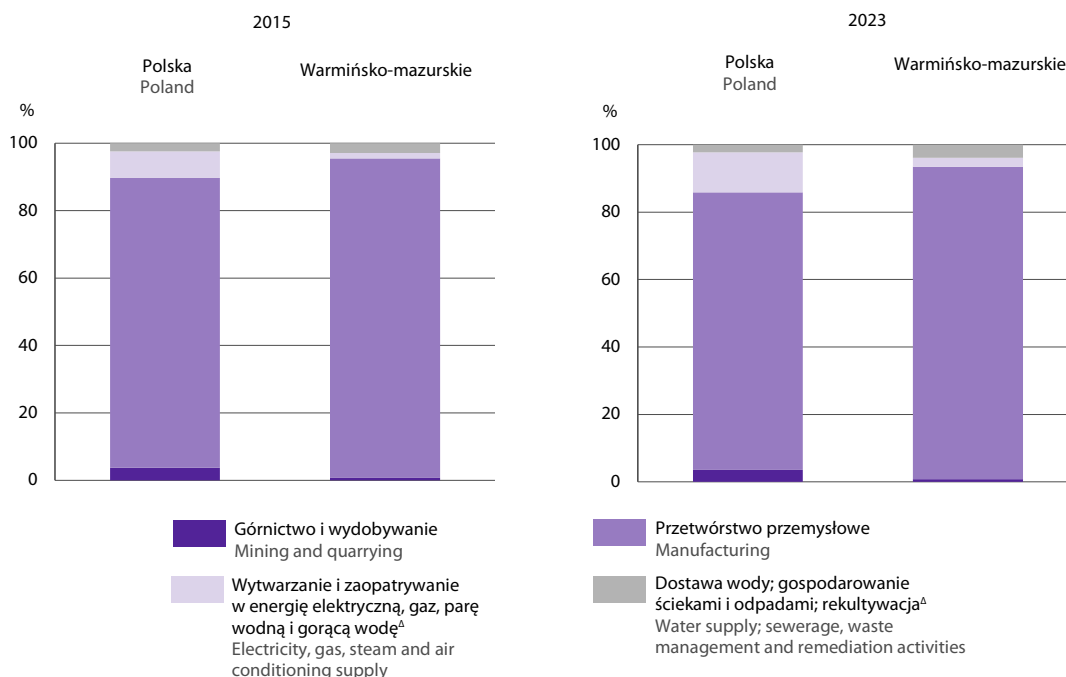
Chart 60. Indices of sold production of industry (constant prices)
2015=100

Spadek produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach stałych) w 2023 r. był wynikiem zmniejszenia produkcji sprzedanej przede wszystkim w przetwórstwie przemysłowym – o 7,5% (w kraju spadek o 1,2%). Wartość produkcji sprzedanej w tej sekcji wyniosła 44 840,9 mln zł i stanowiła 92,7% ogólnej wartości produkcji sprzedanej przemysłu w województwie (w kraju 82,3%). W pozostałych sekcjach przemysłu notowano większą sprzedaż niż przed rokiem. W wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę odnotowano wzrost sprzedaży o 9,7% (w kraju spadek o 5,0%), górnictwie i wydobywaniu – o 4,7% (w kraju spadek o 5,0%), a dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji – o 3,5% (w kraju spadek o 0,1%).

W analizowanym okresie niższy niż w roku poprzednim poziom produkcji sprzedanej wystąpił w dwunastu (spośród 22 występujących w województwie) działach przetwórstwa przemysłowego. Niższa niż przed rokiem była (w cenach stałych) m.in. produkcja: wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny oraz mebli (w obu działach spadek o 12,2%), wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (o 10,9%), artykułów spożywczych (o 7,1%). Wzrost dotyczył m.in. produkcji pozostałego sprzętu transportowego (o 8,0%) i urządzeń elektrycznych (o 5,8%).

Wykres 61. Produkcja sprzedana przemysłu według sekcji PKD (ceny bieżące)
Chart 61. Sold production of industry by PKD sections (current prices)

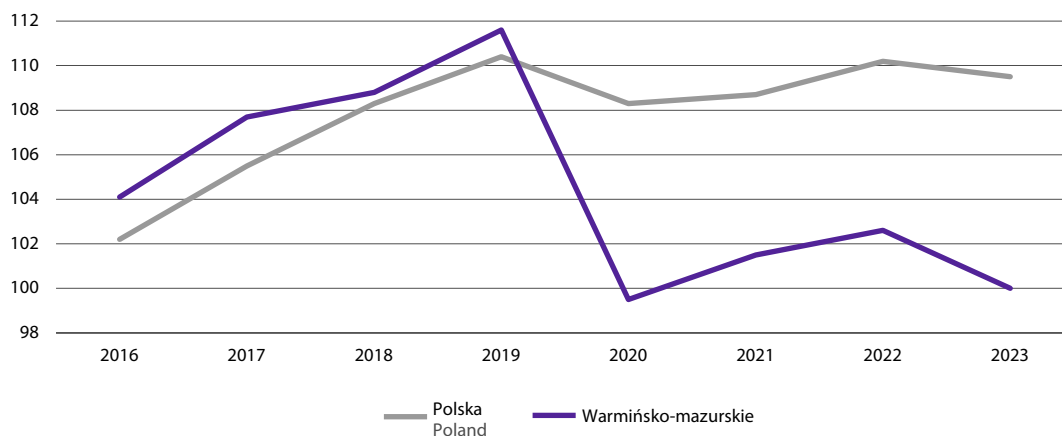

Spadkowi produkcji sprzedanej przemysłu towarzyszył spadek przeciętnego zatrudnienia – o 2,6% (w kraju o 0,7%). W 2023 r. przeciętne zatrudnienie w przemyśle w województwie ukształtowało się na poziomie 79,4 tys. osób i stanowiło, podobnie jak rok wcześniej, 2,9% zatrudnienia przemysłu krajowego. W przetwórstwie przemysłowym zatrudnionych było 71,5 tys. osób, tj. 90,0% zatrudnionych w przemyśle, w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji – 7,2%, w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – 2,2%, a w górnictwie i wydobywaniu – 0,6%.

Przeciętne zatrudnienie w województwie, podobnie jak w kraju, spadło w porównaniu z rokiem poprzednim w przetwórstwie przemysłowym – o 3,0% (w kraju o 0,7%). Z kolei w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę przeciętne zatrudnienie wzrosło tak w województwie (o 0,3%), jak i w kraju (o 1,1%). W dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji w województwie zanotowano wzrost zatrudnienia (o 1,3%), podczas gdy w kraju spadek (o 0,2%). Natomiast w sekcji górnictwo i wydobywanie przeciętne zatrudnienie spadło w województwie (o 7,6%), a wzrosło w kraju (o 1,5%).

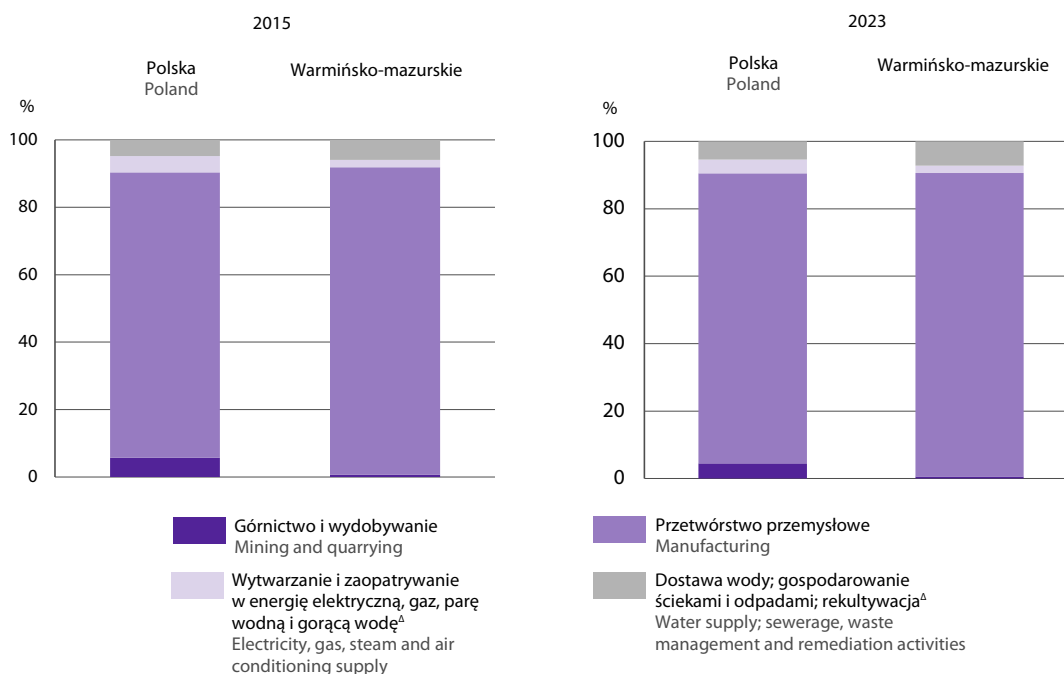
Wykres 62. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w przemyśle
2015=100

Chart 62. Indices of average paid employment in industry
2015=100

Wykres 63. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle według sekcji PKD

Chart 63. Average paid employment in industry by PKD sections

Wydajność pracy w przemyśle województwa wyniosła w 2023 r. 608,7 tys. zł (w cenach bieżących) i była o 4,2% niższa (w cenach stałych) niż przed rokiem (w kraju spadek o 0,8%). Największą wydajność uzyskano w górnictwie i wydobywaniu – 820,4 tys. zł na 1 zatrudnionego (wzrost o 13,3%), następnie w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – 736,9 tys. zł (wzrost o 9,3%), w przetwórstwie przemysłowym – 627,0 tys. zł (spadek o 4,6%), a w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji – 324,9 tys. zł (wzrost o 2,2%).

6.3.3. Budownictwo

6.3.3. Construction

Produkcja sprzedana budownictwa zwiększyła się w stosunku do roku poprzedniego. Większa niż przed rokiem była wartość sprzedaży produkcji budowlano-montażowej. W omawianym okresie wystąpił wzrost wydajności pracy w budownictwie, przy jednoczesnym zmniejszeniu przeciętnego zatrudnienia.

W porównaniu z rokiem poprzednim spadła liczba mieszkań oddanych do użytkowania, mieszkań, na realizację których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym oraz mieszkań, których budowę rozpoczęto. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania była mniejsza niż w 2015 r. i większa niż w 2022 r..

Dane zarówno o **produkcji sprzedanej budownictwa, jak i sprzedaży produkcji budowlano-montażowej** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; opracowane zostały na podstawie danych pozyskiwanych z miesięcznych meldunków o działalności gospodarczej DG-1.

W 2023 r. w województwie produkcja sprzedana budownictwa (w cenach bieżących) wyniosła 7 338,6 mln zł i była o 26,0% większa w porównaniu z rokiem poprzednim (w 2022 r. wzrost o 16,4%) oraz o 113,9% większa niż w 2015 r. Wartość produkcji sprzedanej była jedną z najniższych w kraju i plasowała warmińsko-mazurskie na 15 miejscu wśród województw. W skali kraju zanotowano wzrost sprzedaży w 2023 r. o 6,4%, a w 2021 r. o 29,8%. Produkcja sprzedana budownictwa w województwie stanowiła 1,8% sprzedaży krajowej.

Dane o **produkcji sprzedanej budownictwa** dotyczą działalności budowlanej i niebudowlanej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji „Budownictwo”.

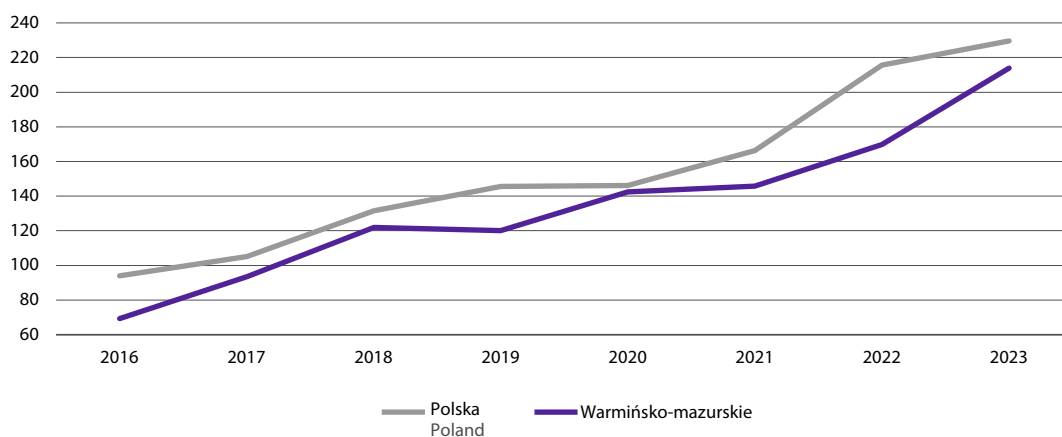
Tablica 38. Budownictwo

Table 38. Construction

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące): Sold production of construction (current prices):				
w mln zł in million PLN	3 430,8	4 884,4	5 824,2	7 338,6
Polska=100 Poland=100	1,9	1,8	1,5	1,8
Udział produkcji budowlano-montażowej w produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) w % Share of construction and assembly production in sold production of construction (current prices) in%	66,6	56,2	46,9	63,0
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w tys. Average paid employment in construction in thousands	11,0	10,9	10,7	10,2

Wykres 64. Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące)
2015=100

Chart 64. Indices of sold production of construction (current prices)
2015=100

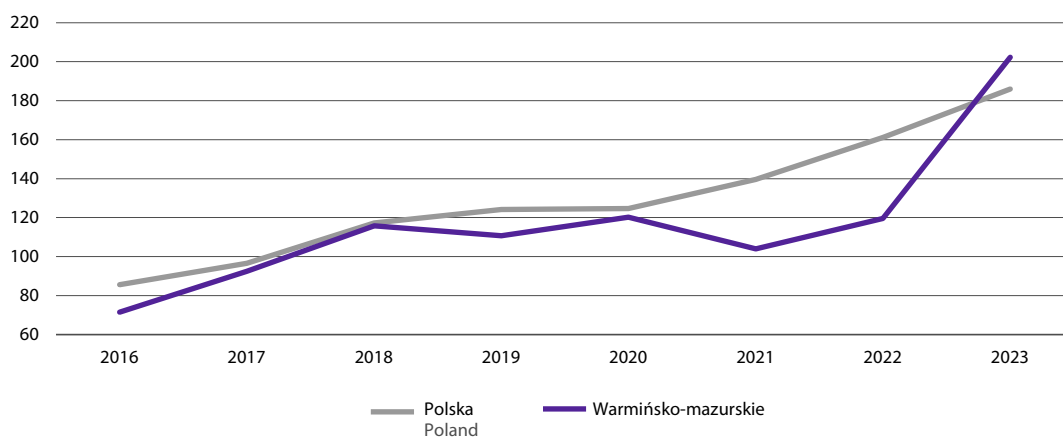

Dane o **sprzedaży produkcji budowlano-montażowej** dotyczą robót zrealizowanych na terenie kraju, wykonanych siłami własnymi (tj. bez podwykonawców) na rzecz zlecniodawców przez podmioty budowlane zaliczane zgodnie z PKD 2007 do sekcji „Budownictwo”. Obejmują roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów.

W województwie produkcja budowlano-montażowa w 2023 r. wyniosła 4 620,2 mln zł i zwiększyła się w odniesieniu do roku wcześniejszego o 69,2% (w kraju wzrost o 15,4%). Stanowiła ona 63,0% produkcji sprzedanej budownictwa (w kraju 38,8%). Natomiast w 2022 r. była o 15,0% wyższa niż w roku poprzednim (w kraju wzrost o 6,2%) i stanowiła 46,9% produkcji sprzedanej budownictwa (w kraju 35,8%). W 2023 r. wzrost produkcji budowlano-montażowej dotyczył, podobnie jak w roku poprzednim, wszystkich działów budownictwa. W przedsiębiorstwach, których podstawowym rodzajem działalności są roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków odnotowano jej wzrost o 174,7% (w 2022 r. o 4,2%), w dziale „budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej” – o 6,3% (w 2022 r. o 29,7%), a w przedsiębiorstwach zajmujących się głównie robotami budowlanymi specjalistycznymi – o 2,8% (w 2022 r. o 17,0%).

Wykres 65. Dynamika produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące)
2015=100

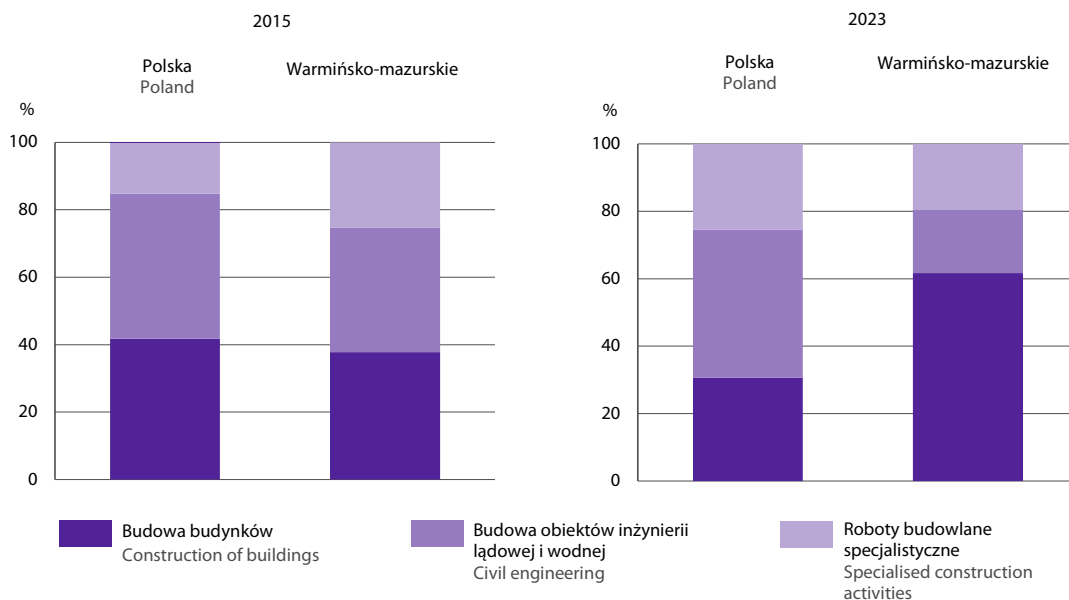
Chart 65. Indices of construction and assembly production (current prices)
2015=100

W analizowanym okresie, podobnie jak rok wcześniej, jednostki zajmujące się wznoszeniem budynków posiadały największy udział w sprzedaży produkcji budowlano-montażowej województwa i stanowiły 61,7% jej wartości (w 2022 r. – 38,0%, w 2015 r. – 37,8%). Udział przedsiębiorstw wykonujących głównie roboty budowlane specjalistyczne wyniósł 19,5% (w 2022 r. – 32,0%, w 2015 r. – 25,3%), a podmiotów, których podstawowym rodzajem działalności jest budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej – 18,9% (w 2022 r. – 30,0%, w 2015 r. – 36,9%).

Wykres 66. Produkcja budowlano-montażowa według działów PKD (ceny bieżące)

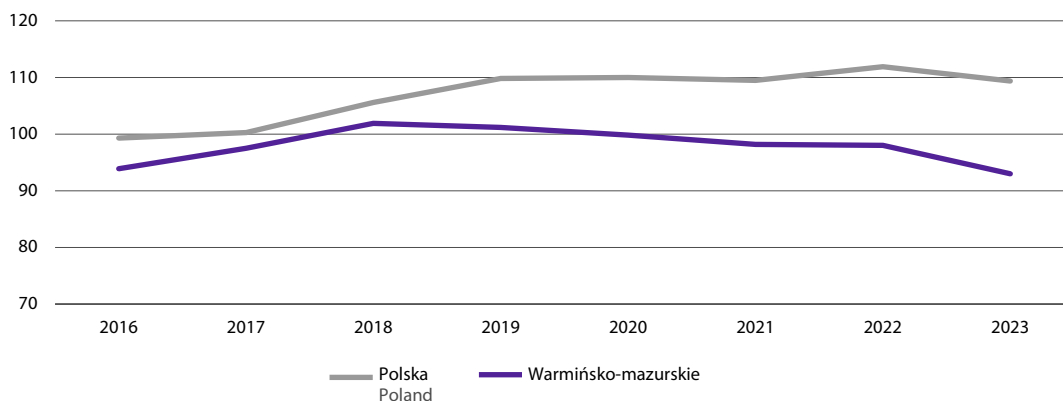
Chart 66. Construction and assembly production by PKD divisions (current prices)

Przeciętne zatrudnienie w budownictwie wyniosło 10,2 tys. osób i stanowiło 2,4% (przeciętnego zatrudnienia w budownictwie krajowym (w 2022 r. – 2,5%, w 2015 r. – 2,8%). Przeważające zatrudnienie w województwie zmniejszyło się w skali roku o 5,0% (w kraju spadek o 2,2%), a w porównaniu z 2015 r. o 7,0% (w kraju wzrost o 9,4%).

Wykres 67. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w budownictwie
2015=100

Chart 67. Indices of average paid employment in construction
2015=100

Wydajność pracy w budownictwie na 1 zatrudnionego w 2023 r. wyniosła (w cenach bieżących) 719,9 tys. zł i była (w cenach bieżących) o 32,7% wyższa niż przed rokiem (w 2022 r. – 542,6 tys. zł, wzrost do 2021 r. o 16,7%).

Według wstępnych danych w 2023 r. w województwie warmińsko-mazurskim oddano do użytkowania 5 984 mieszkania, co stanowiło 2,7% efektów budownictwa mieszkaniowego w kraju. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania spadła o 22,5% w porównaniu z rokiem poprzednim (w kraju spadek o 7,2%) i wzrosła o 38,8% w odniesieniu do 2015 r. (w kraju wzrost o 49,8%).

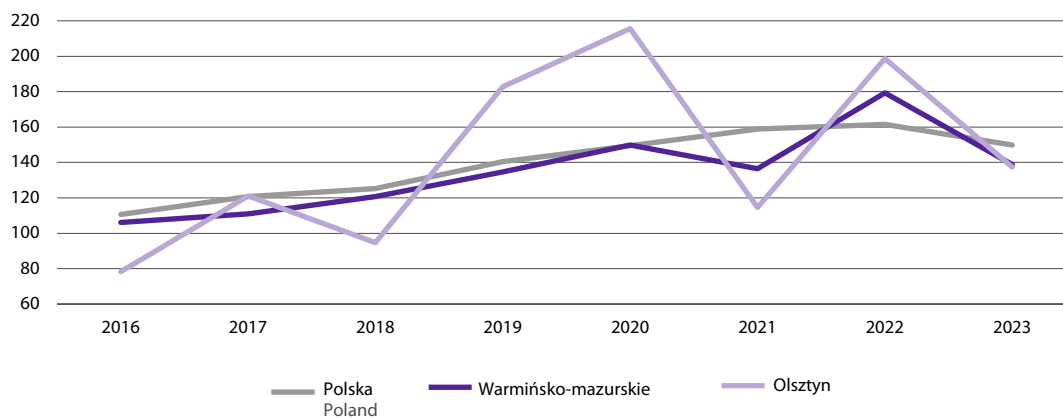
Najwięcej mieszkań oddano do użytkowania w ramach budownictwa przeznaczonego na sprzedaż lub wynajem (60,4%) oraz budownictwa indywidualnego (38,4%). W miastach przybyło więcej nowych mieszkań niż na wsi. Stanowiły one 56,7% mieszkań oddanych w województwie (w kraju 63,9%).

W przekroju terytorialnym najwięcej mieszkań przekazano do użytkowania w powiecie olsztyńskim (1 083) i Olsztynie (962), a najmniej w powiecie bartoszyckim (38) oraz braniewskim (41). Więcej mieszkań niż rok wcześniej oddano w ośmiu powiatach województwa. Największy wzrost zaobserwowano w powiecie kętrzyńskim (o 43,4%) oraz lidzbarskim (o 40,4%). Spadek liczby mieszkań wystąpił w trzynastu powiatach, największy w giżyckim (o 60,9%).

Jednym z mierników intensywności budownictwa mieszkaniowego jest liczba mieszkań oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1000 ludności. W 2023 r. wskaźnik ten wyniósł w województwie 4,4 (w kraju 5,9) i był niższy od ubiegłorocznego (w 2022 r. – 5,6), przy czym jego wartość w miastach (2,5) była niższa niż na wsi (4,6). W kraju osiągnął on wartość dla miast 6,3, dla wsi 5,2. Najwięcej mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców oddano w powiecie olsztyńskim (8,4) oraz ławskim (6,6). Najniższy wskaźnik charakteryzował powiat bartoszycki (0,7).

Wykres 68. Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania
2015=100

Chart 68. Indices of the number of dwellings completed
2015=100

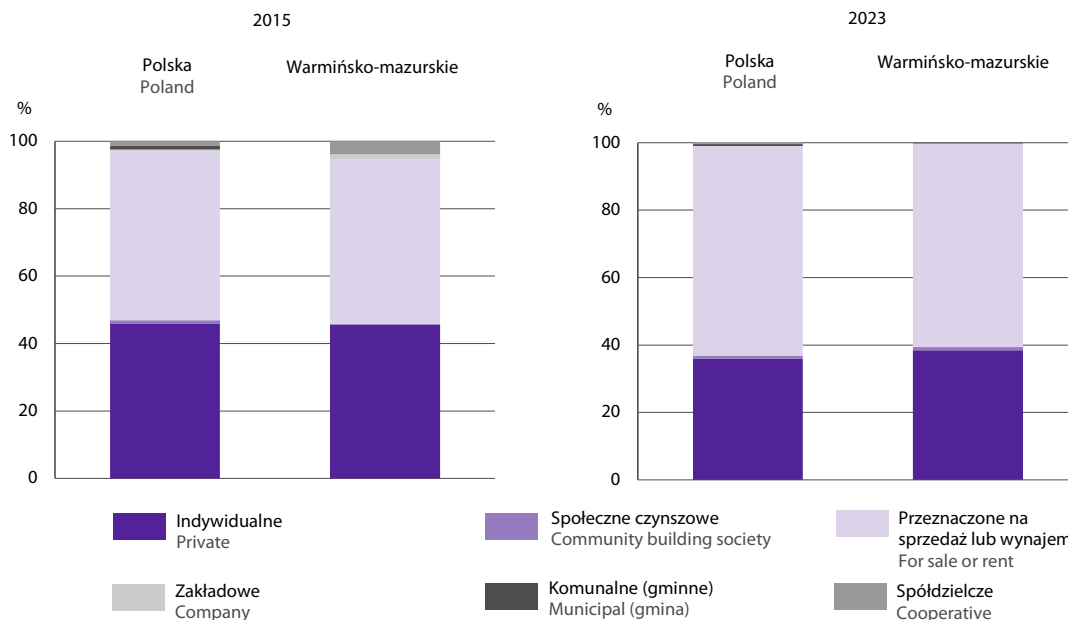

Tablica 39. Budownictwo mieszkaniowe

Table 39. Residential construction

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023	2023 Polska Poland
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności Dwellings completed per 1000 population	3,0	4,6	5,6	4,4	5,9
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m ² Average useful floor area of a dwelling completed in m ²	95,9	84,5	84,5	88,1	89,9
Mieszkania, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym na 1000 ludności Dwellings for which permits have been granted or which have been registered with a construction project per 1000 population	4,6	5,6	7,7	4,3	6,4
Mieszkania, których budowę rozpoczęto na 1000 ludności Dwellings started per 1000 population	3,0	5,1	5,4	3,9	5,0

Wykres 69. Mieszkania oddane do użytkowania według form budownictwa
 Chart 69. Dwellings completed by forms of construction

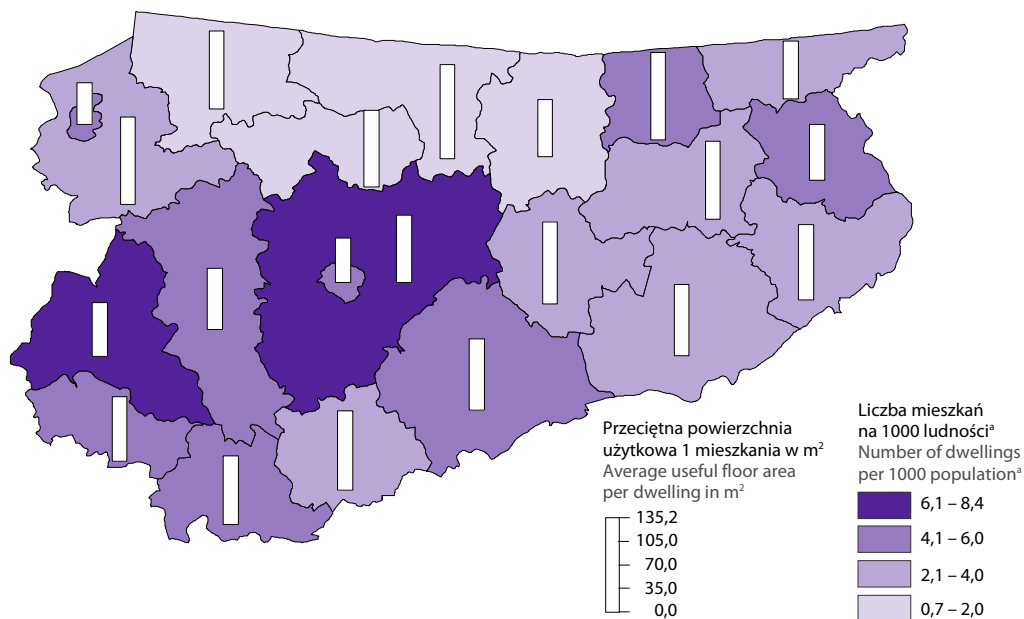
Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

W 2023 r. w województwie warmińsko-mazurskim przeciętna powierzchnia mieszkania oddanego do użytkowania wyniosła 88,1 m² (w kraju 89,9 m²). Zwiększyła się o 3,6 m² (w kraju spadek o 2,4 m²) w odniesieniu do roku poprzedniego i była mniejsza w porównaniu z 2015 r. o 7,8 m² (w kraju spadek o 9,9 m²). Mieszkania wybudowane na wsi były większe od wybudowanych w mieście (na wsi – 117,2 m², w mieście – 65,9 m²). Mieszkania o największej przeciętnej powierzchni użytkowej przekazano do użytkowania w powiatach: bartoszyckim (135,2 m²), węgorzewskim (125,6 m²) oraz elbląskim (125,2 m²), natomiast o najmniejszej powierzchni – w Elblągu (59,5 m²) i Olsztynie (63,9 m²).

Wskaźnik wielkości mieszkań, wyrażony liczbą izb w mieszkaniu, wyniósł w województwie, podobnie jak rok wcześniej, 3,8. W miastach, gdzie mieszkania były mniejsze od średniej w województwie, wskaźnik osiągnął wielkość 3,1 (w 2022 r. 3,2), natomiast na wsi 4,7 (w 2022 r. 4,6). Mieszkania o największej liczbie izb powstały w powiatach: bartoszyckim, elbląskim oraz braniewskim (po 5,5), a o najmniejszej w Elblągu (2,8) i Olsztynie (3,0). Mieszkanie oddane w 2023 r. w kraju miało przeciętnie 3,8 izb (w miastach 3,1, na wsi 5,0).

W 2023 r., podobnie jak w roku poprzednim, wszystkie nowo oddane mieszkania były wyposażone w podstawowe instalacje techniczno-sanitarne, tj. wodociąg, kanalizację oraz centralne ogrzewanie. Mieszkania nieposiadające gazu sieciowego stanowiły 85,8% (w 2022 r. 88,3%) nowo wybudowanych mieszkań, natomiast instalacji do centralnego dostarczania ciepłej wody nie miało 51,2% lokali (w 2022 r. 50,5%).

Mapa 44. Mieszkania oddane do użytkowania w 2023 r.
Map 44. Dwellings completed in 2023

a Ludność według stanu w dniu 30 czerwca.
a Population as of 30 June.

Liczba mieszkań, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym w 2023 r. wyniosła 5,8 tys., co stanowiło 2,4% pozwoleń wydanych w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba wydanych w województwie pozwoleń zmniejszyła się o 44,9%, a w odniesieniu do 2015 r. o 13,3%. Pozwolenia wydane inwestorom budującym mieszkania na sprzedaż lub wynajem stanowiły 54,8% pozwoleń wydanych w województwie, natomiast inwestorzy indywidualni uzyskali 43,2% pozwoleń. W 2023 r. najwięcej pozwoleń na budowę mieszkań wydano w powiecie olsztyńskim (928), Elblągu (781) i Olsztynie (668), a najmniej w braniewskim (48) oraz lidzbarskim (59). Spadek liczby wydanych pozwoleń w odniesieniu do 2022 r. odnotowano w piętnastu powiatach województwa. Największy spadek dotyczył powiatu nidzickiego (o 89,7%), lidzbarskiego (o 76,4%) i mrągowskiego (o 75,2%). Wzrost wydanych pozwoleń wystąpił w sześciu powiatach, największy w oleckim (ponad dwukrotny) oraz gołdapskim (o 28,3%).

W ciągu minionego roku inwestorzy budownictwa mieszkaniowego zgłosili rozpoczęcie budowy 5,3 tys. mieszkań, tj. o 29,1% mniej niż w 2022 r. i o 22,7% więcej w odniesieniu do 2015 r. Mieszkania, których budowę rozpoczęto na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w 2023 r. stanowiły 2,8% mieszkań rozpoczętych w kraju. W 2023 r. deweloperzy rozpoczęli budowę 56,7% mieszkań w województwie, a inwestorzy indywidualni – 42,4%. W porównaniu z rokiem poprzednim spadek liczby mieszkań rozpoczętych odnotowano w dwunastu powiatach województwa, w tym największy w powiecie nidzickim (o 86,5%) i działdowskim (o 69,9%). W dziewięciu powiatach wzrosła liczba mieszkań, których budowę rozpoczęto, przy czym największy wzrost był w powiecie oleckim (ponad dwukrotny), Olsztynie (o 99,5%) oraz w powiecie kętrzyńskim (o 82,1%).

6.3.4. Rynek wewnętrzny

6.3.4. Internal market

W 2023 r. w województwie warmińsko-mazurskim wzrosła sprzedaż detaliczna i spadła hurtowa.

Dane zarówno o **sprzedaży detalicznej**, jak i **hurtowej** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób, opracowane zostały na podstawie danych pozyskiwanych z miesięcznych meldunków o działalności gospodarczej DG-1.

Wartość sprzedaży detalicznej (w cenach bieżących) zrealizowanej przez jednostki handlowe i niehandlowe w województwie w 2023 r. zwiększyła się w odniesieniu do roku poprzedniego o 2,1% (w kraju o 5,0%), natomiast w 2022 r. o 8,7% (w kraju o 19,9%).

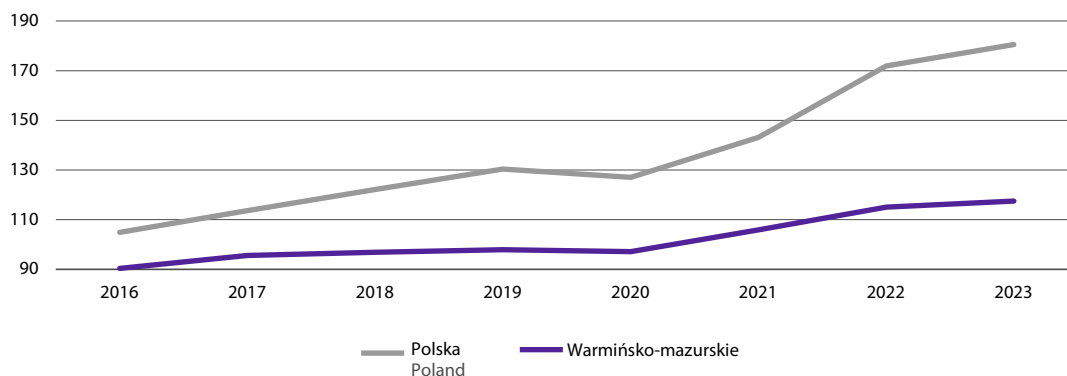
Dane o **sprzedaży detalicznej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż towarów własnych i komisowych (nowych i używanych), dokonywaną w punktach sprzedaży detalicznej, placówkach gastronomicznych oraz innych punktach sprzedaży (np. składy, magazyny) w ilościach wskazujących na zakup dla potrzeb indywidualnych nabywców.

Wykres 70. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów (ceny bieżące)

2015=100

Chart 70. Indices of retail sales of goods (current prices)

2015=100

W 2023 r. w kolejnych kwartalnych okresach narastających notowano wzrost sprzedaży detalicznej towarów (w cenach bieżących) w skali roku. W 1 kwartale odnotowano wzrost o 12,5%, w 1 półroczu o 0,8%, a w okresie trzech kwartałów o 3,9%. W 2022 r. wzrost sprzedaży detalicznej towarów zanotowano również we wszystkich kwartałach (w 1 kwartale o 4,4%, w 1 półroczu o 10,3% i w okresie trzech kwartałów o 8,3%).

Tablica 40. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów^a (ceny bieżące)
 Table 40. Indices of retail sales of goods^a (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023	2023 Polska Poland
	rok poprzedni=100 previous year=100				
Ogółem Total	90,8	99,3	108,7	102,1	105,0
w tym: of which:					
Pojazdy samochodowe, motocykle, części Motor vehicles, motorcycles, parts	98,3	87,6	73,4	152,4	111,3
Paliwa stałe, ciekłe i gazowe Solid, liquid and gaseous fuels	99,9	113,6	139,8	70,5	89,1
Żywność, napoje i wyroby tytoniowe Food, beverages and tobacco products	93,8	104,4	131,3	105,8	110,8
Farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny Pharmaceuticals, cosmetics, orthopedic equipment	83,5	98,4	107,2	99,3	110,3
Tekstyli, odzież, obuwie Textiles, clothing, footwear	103,7	68,7	73,2	100,6	102,6
Meble, RTV, AGD Furniture, radio, TV and household appliances	97,8	106,6	88,1	61,4	95,1
Prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach Newspapers, books, other sale in specialised stores	83,9	94,4	125,0	107,0	92,2
Pozostałe Others	71,5	104,2	116,0	86,4	100,5

a Grupowania przedsiębiorstw dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007), zaliczając przedsiębiorstwo do określonej kategorii według przeważającego rodzaju działalności, zgodnie z aktualnym stanem organizacyjnym. Kształtowanie się dynamiki sprzedaży detalicznej wynika m.in. ze zmiany zarówno przeważającego rodzaju działalności przedsiębiorstwa, jak i zmian organizacyjnych.

a Enterprises were grouped on the basis of the Polish Classification of Activities (PKD 2007), and a given enterprise is included in a specific category by predominating kind of activity and according to its present organisational status. The retail sales index results, inter alia, from a change in both the predominating kind of activity of the enterprise and in its organisation.

W odniesieniu do 2022 r. wzrost sprzedaży uzyskano m.in. w grupach: – pojazdy samochodowe, motocykle, części o 52,4%, prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach – o 7,0%, żywność, napoje i wyroby tytoniowe – o 5,8%. Spadek dotyczył m.in. grup: meble, RTV, AGD – o 38,6%, paliwa – o 29,5%.

W strukturze sprzedaży detalicznej w 2023 r. największy udział w województwie miały przedsiębiorstwa prowadzące sprzedaż żywności, napojów i wyrobów tytoniowych – 34,8% (w 2022 r. – 33,6%), zajmujące się głównie handlem pojazdami samochodowymi, motocyklami, częściami – 21,8% (w 2022 r. – 14,6%).

Dane o **sprzedaży hurtowej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż z magazynów handlowych własnych lub użytkowanych, w których składowane towary stanowią własność przedsiębiorstw handlowych zaliczanych do sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”.

W województwie warmińsko-mazurskim wartość sprzedaży hurtowej towarów w jednostkach handlowych była o 12% mniejsza od poziomu zanotowanego przed rokiem, a w 2022 r. (w odniesieniu do 2021 r.) – większa o 33,8%. W kraju zanotowano spadek w 2023 r. o 18,1% i wzrost w 2022 r. o 35,9%.

W przedsiębiorstwach hurtowych sprzedaż w województwie spadła o 8,1% (w 2022 r. wzrost o 1,2%). W skali roku spadek wartości sprzedaży hurtowej wystąpił m.in. w sprzedaży narzędzi technologii informacyjnej i komunikacyjnej, maszyn, urządzeń i dodatkowego wyposażenia – o 20,9% (w 2022 r. wzrost o 47,5%) oraz półproduktów i odpadów pochodzenia nierolniczego oraz złomu – o 20,3% (wzrost o 35,9%). Wzrost sprzedaży odnotowano m.in. w sprzedaży hurtowej: wyrobów włókienniczych, odzieży i obuwia – o 54,0% (w 2022 r. spadek o 7,4%), niewyspecjalizowanej – o 34,6% (wzrost o 45,9%), żywności – o 6,7% (spadek o 24,5%). W kraju sprzedaż hurtowa zrealizowana przez przedsiębiorstwa hurtowe była w 2023 r. niższa o 24,7% w stosunku do roku poprzedniego, a w 2022 r. wyższa o 39,3% w porównaniu z 2021 r.

W strukturze sprzedaży hurtowej realizowanej przez przedsiębiorstwa hurtowe, podobnie jak w roku poprzednim, największy udział w województwie miały przedsiębiorstwa prowadzące sprzedaż hurtową półproduktów i odpadów pochodzenia nierolniczego oraz złomu – 50,1% (w 2022 r. – 57,8%).

6.3.5. Transport

6.3.5. Transport

W 2022 r. w województwie przybyło dróg publicznych o twardej nawierzchni, w tym dróg o nawierzchni ulepszonej.

Wśród krajowych linii regularnej komunikacji autobusowej dominowały linie podmiejskie. Na koniec 2022 r. w komunikacji autobusowej funkcjonowała jedna linia międzynarodowa.

W 2022 r. więcej pasażerów korzystało z komunikacji miejskiej. Wzrosła również długość linii komunikacji miejskiej.

Długość sieci kolejowej pozostała na poziomie z 2021 r.

W 2022 r. przewóz ładunków żeglugą śródlądową był mniejszy niż w roku poprzednim, wzrosła natomiast liczba przewiezionych pasażerów.

Rozwój sieci transportowej wpływa na rozwój przemysłu i miast, jak również warunkuje przemieszczanie towarów oraz ludności na każdym poziomie podziału terytorialnego.

Na koniec 2022 r. długość dróg publicznych w województwie wyniosła 22 306,6 km i stanowiła 5,2% dróg publicznych w kraju. Dróg o nawierzchni twardej było 14 608,1 km (65,5% dróg publicznych w województwie). Drogi krajowe o długości 1 354,0 km stanowiły 9,3% dróg o nawierzchni twardej w województwie, a samorządowe o długości 13 254,1 km – 90,7%. Wśród dróg samorządowych było 1 946,3 km dróg wojewódzkich, 6 972,7 km powiatowych oraz 4 335,1 km gminnych. Długość dróg ekspresowych wyniosła 287,7 km i stanowiła 2,0% długości dróg o twardej nawierzchni.

Od 2015 r. długość dróg publicznych o twardej nawierzchni w województwie zwiększyła się o 9,5% (w stosunku do 2021 r. wzrost o 1,7%). Drogi o nawierzchni ulepszonej (13 376,1 km) stanowiły 91,6% długości dróg o nawierzchni twardej i były dłuższe niż w 2015 r. (o 8,1%), jak i w 2021 r. (o 1,9%). W latach 2015–2022 r. przybyło w województwie 147,2 km dróg ekspresowych (wzrost o 104,8%). Drogi ekspresowe w województwie warmińsko-mazurskim stanowiły 9,4% dróg ekspresowych w kraju (w 2021 r. – 9,2%, w 2015 r. – 9,4%).

W 2022 r. dróg o nawierzchni gruntowej było 7 698,4 km i stanowiły one 34,5% dróg publicznych województwa warmińsko-mazurskiego (w kraju 25,7%). Większość z nich to drogi gminne, których długość wyniosła 6 328,0 km, tj. 82,2% długości dróg gruntowych. Pozostałe 17,8% to drogi powiatowe (1 370,4 km). Od 2015 r. długość dróg o nawierzchni gruntowej zmniejszyła się o 1,7 tys. km, tj. o 18,1% (w skali roku ubyło 28,7 km, tj. 0,4%).

Drogi publiczne to drogi zaliczone na podstawie przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r. poz. 1693) do jednej z kategorii dróg, z których może korzystać każdy, zgodnie z ich przeznaczeniem. Ze względu na funkcje w sieci drogowej, dzielą się na następujące kategorie: drogi krajowe; drogi wojewódzkie; drogi powiatowe oraz drogi gminne.

W 2022 r. ogólna gęstość dróg o nawierzchni twardej wyniosła 60,4 km na 100 km² powierzchni województwa i była, podobnie jak w roku poprzednim, najniższą wśród województw (w kraju 101,5 km). Rok wcześniej wskaźnik ten był niższy i wyniósł 59,4 km (w kraju 100,9 km), natomiast w 2015 r. było to 55,2 km (w kraju 93,0 km). Na 100 km² województwa przypadało: 5,6 km dróg krajowych, 8,1 km wojewódzkich, 46,8 km powiatowych i gminnych. Wskaźnik gęstości dróg ekspresowych osiągnął wielkość 11,9 km na 1000 km².

Wskaźnik gęstości dróg gminnych i powiatowych o nawierzchni twardej, jak i gruntowej, wykazywał duże zróżnicowanie terytorialne. Największe zagęszczenie dróg o nawierzchni twardej wystąpiło w powiatach grodzkich Olsztynie (271,1 km) i Elblągu (225,6 km), a najmniejsze w powiecie gołdapskim (30,2 km) i piskim (32,4 km). Największe zagęszczenie dróg o nawierzchni gruntowej dotyczyło Olsztyna (91,5 km) oraz powiatu oleckiego (68,6 km). Najmniejsze odnotowano w powiecie piskim (11,3 km²).

Tablica 41. Drogi publiczne według rodzajów nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

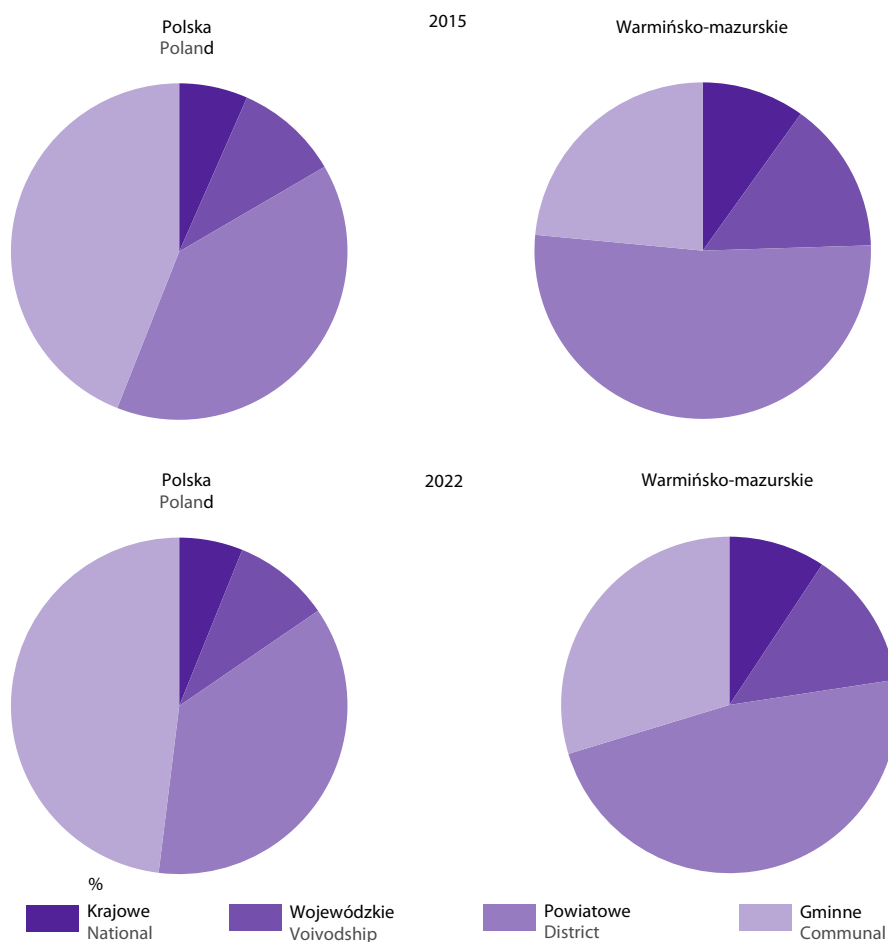
Table 41. Public roads by types of surface
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Ogółem w km Total in km	22 740,1	22 244,7	22 097,6	22 306,6
O nawierzchni twardej Hard surface	13 340,1	14 334,1	14 370,5	14 608,1
ulepszonej improved	12 379,2	13 101,0	13 127,9	13 376,1
O nawierzchni gruntowej Unsurfaced	9 400,0	7 910,5	7 727,1	7 698,4

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.
Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

Wykres 71. Struktura dróg publicznych o twardej nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 71. Structure of hard surface public roads
As of 31 December**Tablica 42. Drogi publiczne o twardej nawierzchni**

Stan w dniu 31 grudnia

Table 42. Hard surface public roads
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Ogółem w km Total in km	13 340,1	14 334,1	14 370,5	14 608,1
na 100 km ² per 100 km ²	55,2	59,3	59,4	60,4
W tym o nawierzchni ulepszonej Of which with improved surface	12 379,3	13 101,0	13 127,9	13 376,1
ekspresowe expressways	140,5	241,2	257,6	287,7

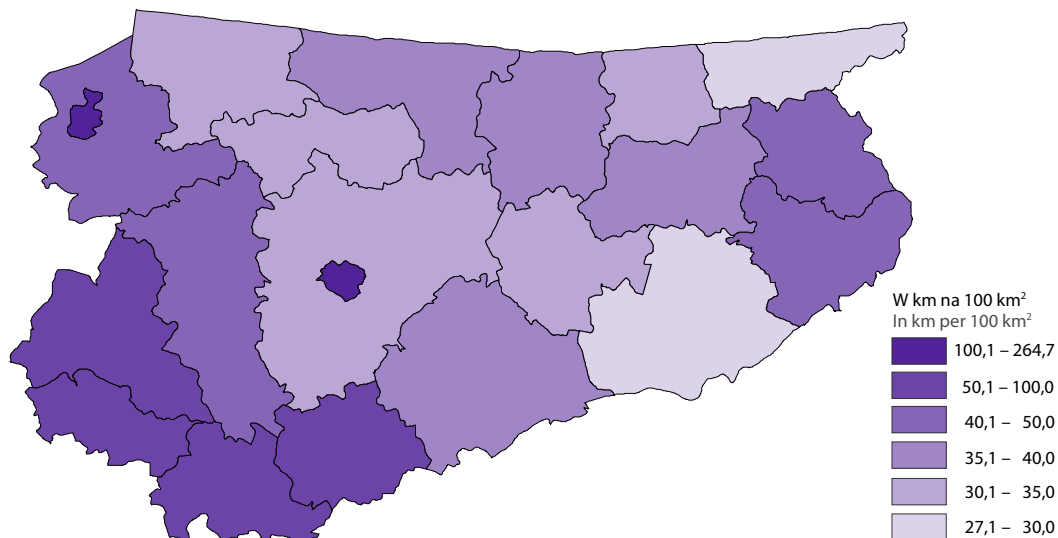
Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.
Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

Mapa 45. Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej ulepszonej w 2022 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 45. Improved hard surface communal and district roads in 2022

As of 31 December

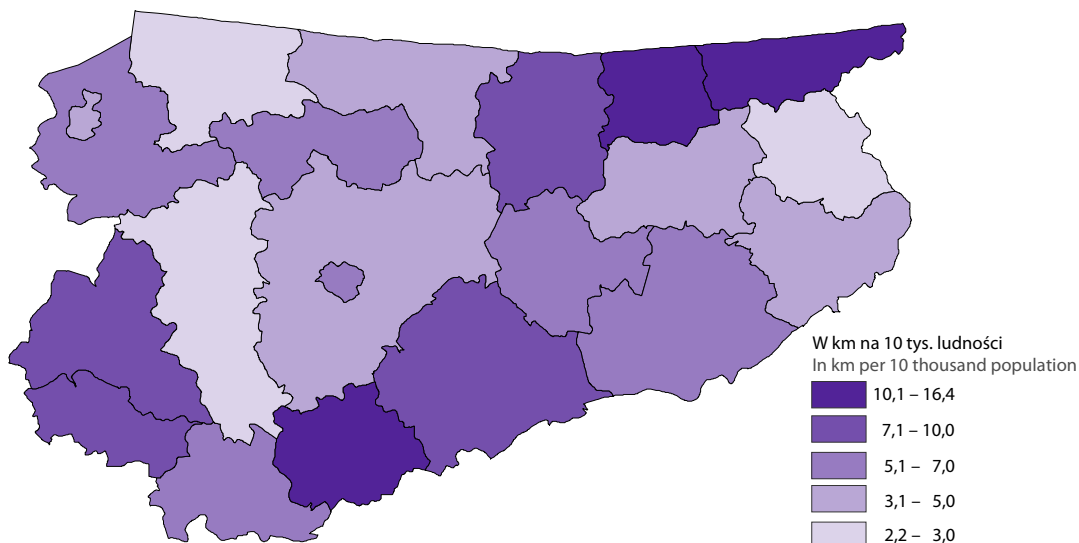

Na koniec 2022 r. długość dróg dla rowerów w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła 802 km. Najdłuższe ścieżki powstały w Olsztynie (106 km) i powiecie iławskim (73 km), a najkrótsze w oleckim (7 km) oraz braniewskim (9 km). Od 2015 r. przybyło w województwie blisko 321 km ścieżek dla rowerów (wzrost o 66,5%). Największy ich przyrost odnotowano w powiecie olsztyńskim (o 53 km), szczycieńskim (o 43 km) oraz w Olsztynie (o 34 km).

Wskaźnik gęstości dróg dla rowerów wyniósł 3,32 km na 100 km² powierzchni województwa (w kraju 6,32 km) i był to najniższy wskaźnik w kraju. Największe zagęszczenie ścieżek rowerowych wystąpiło w Olsztynie (120,02 km na 100 km²) i Elblągu (63,14 km). Powiatami ziemskimi o największej gęstości ścieżek (powyżej 5 km na 100 km²) były nowomiejski i iławski. Najmniejsze zagęszczenie (poniżej 1,0 km na 100 km²) wystąpiło w powiecie braniewskim oraz oleckim.

Pod względem wskaźnika długości dróg dla rowerów na 10 tys. ludności województwo warmińsko-mazurskie uplasowało się na 8 miejscu w kraju ze wskaźnikiem 5,87 km (w Polsce – 5,23 km na 10 tys. ludności). Najwyższe jego wartości dotyczyły powiatów: węgorzewskiego (16,43 km), gołdapskiego (10,34 km) i nidzickiego (10,27 km), a najniższe (poniżej 3 km) oleckiego, braniewskiego i ostródzkiego.

Mapa 46. Ścieżki rowerowe w 2022 r.
Map 46. Cycle paths in 2022

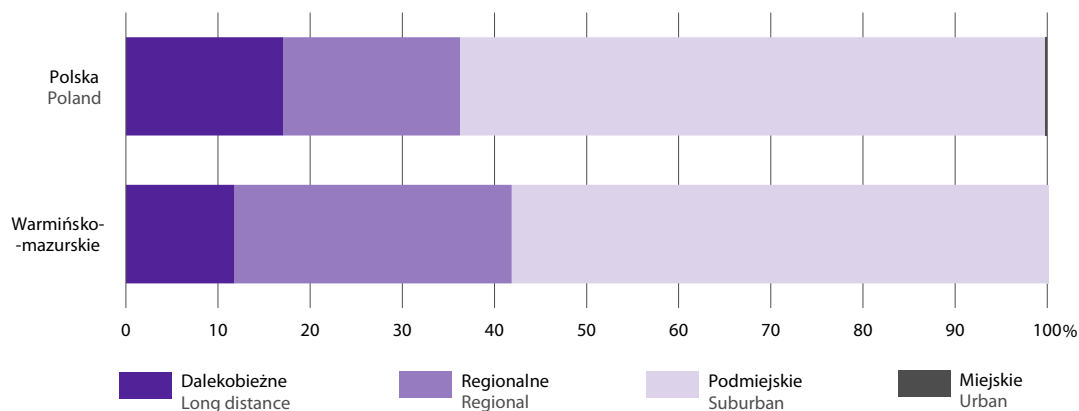

W 2022 r. regularna komunikacja autobusowa w województwie prowadzona była na 324 liniach krajowych o długości 13,4 tys. km. W porównaniu z 2021 r. spadła liczba linii krajowych (z 335), jak i ich długość (z 13,9 tys. km). Spadła również liczba linii krajowych oraz ich długość w porównaniu z 2015 r. (funkcjonowało wtedy 749 linii o długości 42,1 tys. km). Na koniec 2022 r. w województwie funkcjonowała jedna linia międzynarodowa o długości 570 km. (w 2021 r. – żadna, w 2015 r. – 10).

Wykres 72. Krajowe linie regularnej komunikacji autobusowej w 2022 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 72. National lines of scheduled bus transport in 2022
As of 31 December

W 2022 r. długość linii komunikacji miejskiej była większa niż w 2021 r. (o 1,6%) i wyniosła 1 315 km, z czego 1 256 km stanowiły linie autobusowe, a 59 km – tramwajowe. Tabor komunikacji miejskiej obejmował 268 autobusów i 54 tramwaje. W porównaniu z 2021 r. mniej było autobusów (o 6 szt.) oraz tramwajów (o 1 szt.). Autobusów przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych było o 1,6% mniej niż w 2021 r., a ich udział w ogólnej liczbie autobusów wyniósł 93,7% (w 2021 r. – 93,1%). Wzrosła natomiast liczba tramwajów przystosowanych do przewozu tych osób (o 2,5%). Ich udział w ogólnej liczbie tramwajów wyniósł 75,9% (w 2021 r. – 72,7%). W 2022 r. tabor komunikacji miejskiej przewieziono 51,5 mln pasażerów (o 92,2% więcej niż w 2021 r.).

Tablica 43. Komunikacja miejska^a

Stan w dniu 31 grudnia

Table 43. Urban transport^a

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Długość linii komunikacji miejskiej ogółem w km Total length of urban transport lines in km	1 243,5	1 356,5	1 294,8	1 315,1
w tym: of which:				
linii autobusowych bus lines	1 182,7	1 297,3	1 235,6	1 255,9
linii tramwajowych tram lines	61,0	59,2	59,2	59,2
Tabor komunikacji miejskiej: Urban transport stock:				
autobusy buses	304	296	274	268
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	268	277	255	251
tramwaje trams	41	43	55	54
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	24	24	40	41
Liczba miejsc w autobusach Number of seats in buses	29 758	29 487	26 659	25 976
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	26 756	27 909	25 081	24 592
Liczba miejsc w tramwajach Number of seats in trams	5 724	6 656	8 891	8 887
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	4 486	4 461	7 226	7 436
Przewozy pasażerów w mln (w ciągu roku) Transport of passengers in millions (during the year)	53,8	44,4	26,8	51,5
Przewozy pasażerskie na 1 mieszkańca (w ciągu roku) Passenger transport per capita (during the year)	37,3	32,0	19,4	37,6

a Dane dotyczą przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

a Data concern entities and urban transport enterprises in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

Długość sieci kolejowej w 2022 r. wyniosła w województwie, podobnie jak rok wcześniej, 1 091 km i stanowiła 5,6% sieci krajowej (w kraju wzrost o 68 km – o 0,4%). W ogólnej długości linii kolejowych eksploatowanych linie zelektryfikowane stanowiły 45,1% (w kraju 62,8%), linie jednotorowe – 72,4% (w kraju 54,0%), a linie dwu- i więcej torowe – 27,6% (w kraju 46,0%). Na każde 100 km² powierzchni województwa przypadało 4,5 km linii kolejowych (w kraju 6,2 km).

W 2022 r. żeglugą śródlądową przewieziono 55,0 tys. ton ładunków, przy wykonanej pracy przewozowej 6,4 mln tonokilometrów. Eksport stanowił 70,0% przewiezionych towarów, a import – 29,3%. Pozostałe 0,7% to przewozy krajowe. W porównaniu z rokiem poprzednim przewozy były mniejsze o 17,8% (w kraju spadek o 40,1%), a praca przewozowa – o 22,0% (w kraju spadek o 9,7%).

Dane o **przewozach ładunków żeglugą śródlądową** dotyczą transportu ładunków na drogach wodnych śródlądowych i na wodach morskich dokonanego taborem żeglugi śródlądowej.

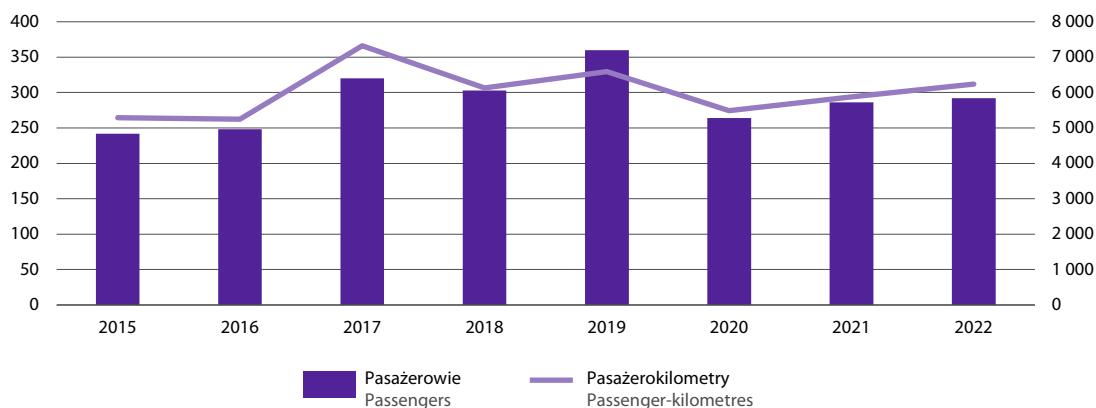
Tablica 44. Przewozy ładunków żeglugą śródlądową według relacji przewozów

Table 44. Inland waterways transport of goods by origin/destination

Lata Years	Województwo lub kraj Voivodship or country		Tony Tonnes	Tonokilometry Tonne-kilometres
	skąd from	dokąd to	w tys. in thousands	
Przewozy międzynarodowe – export International transport – export				
2015	Warmińsko-mazurskie	Rosja	55,9	5 612,1
2020	Warmińsko-mazurskie	Rosja	25,9	2 791,0
2021	Warmińsko-mazurskie	Rosja	49,4	5 725,2
2022	Warmińsko-mazurskie	Rosja	38,5	4 115,2
Przewozy międzynarodowe – import International transport – import				
2015	Rosja	Warmińsko-mazurskie	32,9	3 909,2
2020	Rosja	Warmińsko-mazurskie	58,1	6 202,0
2021	Rosja	Warmińsko-mazurskie	17,5	2 468,9
2022	Rosja	Warmińsko-mazurskie	16,1	2 235,2

Wykres 73. Przewozy pasażerów żeglugą śródlądową

Chart 73. Inland waterways transport of passengers

Liczba pasażerów przewiezionych żeglugą śródlądową wyniosła 292,5 tys. i była większa o 2,4% w porównaniu z 2021 r. (w kraju wzrost o 11,6%). Wykonana przy przewozach pasażerów praca przewozowa w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się o 6,1% (w kraju wzrost o 4,8%). Podobnie jak przed rokiem, wszystkie przewozy realizowane były w komunikacji krajowej, a średnia odległość na jaką przewieziono 1 pasażera wyniosła w województwie 21,3 km (w kraju 12,3 km).

Informacje o **obrotach ładunkowych** pochodzą od przedstawicieli statków zawijających do portów morskich i są pozyskiwane za pośrednictwem urzędów morskich – kapitanatów, bosmanatów w zakresie wymaganym Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/42/WE z dnia 6 maja 2009 r. (DZ. U. WE L 141 z 6 czerwca 2009 r.) w sprawie sprawozdań statystycznych w odniesieniu do przewozu rzeczy i osób drogą morską. Dane te nie uwzględniają: statków o pojemności brutto (GT) mniejszej niż 100; załadunku bunkru (tj. paliwa dla statków); obrotu wewnątrz krajowego, z wyjątkiem kabotażu, tj. ładunków przewożonych drogą morską pomiędzy polskimi portami morskimi; wagi własnej załadowanych i wyładowanych kontenerów i jednostek ro-ro służących do transportu towarów.

W 2022 r. w porcie morskim Elbląg obroty ładunkowe wyniosły 52,1 tys. ton, tj. o 50,7% mniej niż rok wcześniej oraz o 74,5% w stosunku do 2015 r.

Kategorie ładunkowe realizowane w porcie Elbląg to ładunki masowe suche (5,2%) oraz pozostałe ładunki drobnicowe (94,8%). W kategorii ładunków masowych suchych 20,5% stanowiły węgiel i koks, a 79,5% produkty rolne (np. zboża, soja). W skali roku zanotowano spadek obrotów ładunków masowych suchych – o 91,0% (do 2015 r. – o 99,9%) i pozostałych ładunków drobnicowych – o 34,6% (do 2015 r. – o 44,1%).

6.3.6. Energia

6.3.6. Energy

W województwie na koniec 2022 r. moc zainstalowana i osiągalna w elektrowniach były wyższe niż w latach 2021 i 2015.

Odnotowano wzrost produkcji energii elektrycznej w stosunku do 2021 r. i 2015 r.

W 2022 r. gospodarstwa domowe zużyły mniej prądu niż w roku poprzednim i więcej niż w 2015 r.

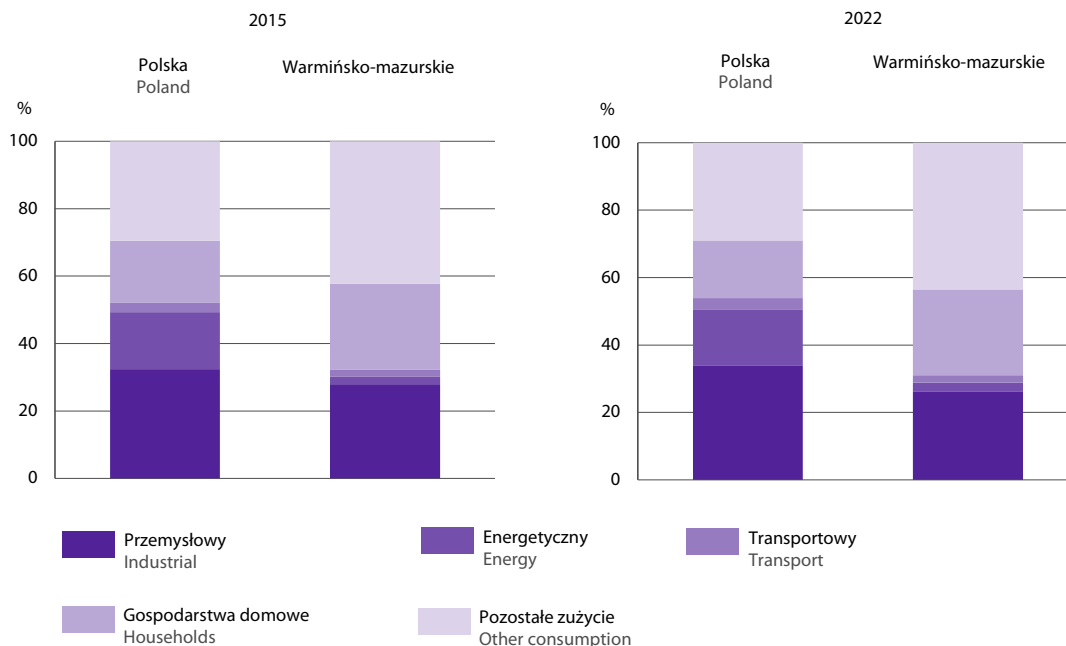
Na koniec 2022 r. było zarejestrowanych więcej odbiorców energii elektrycznej niż rok wcześniej i więcej niż w 2015 r.

Średnie zużycie prądu przez 1 mieszkańca województwa było mniejsze niż 2021 r. i większe niż 2015 r.

W 2022 r. jeden odbiorca zużył średnio mniej energii elektrycznej niż w latach 2021 i 2015.

Na koniec 2022 r. moc zainstalowana w elektrowniach w województwie wyniosła 1 206,7 MW, co stanowiło 2,0% mocy zainstalowanej w elektrowniach krajowych. W stosunku do roku poprzedniego wzrosła ona o 46,6% (w kraju o 7,9%), a w porównaniu z 2015 r. o 170,3% (w kraju o 49,8%). Moc osiągalna wyniosła 1 146,4 MW, tj. 2,0% mocy osiągalnej w kraju. Było to o 50,0% (w kraju o 10,6%) więcej niż rok wcześniej oraz o 163,6% więcej w porównaniu z 2015 r. (w kraju o 47,1%).

Wykres 74. Struktura zużycia energii elektrycznej według sektorów gospodarki
 Chart 74. Structure of electricity consumption by economy sectors

W 2022 r. w województwie wyprodukowano 2 069,7 GWh energii elektrycznej, co stanowiło 1,2% produkcji krajowej. Był to wzrost w stosunku do poprzedniego roku o 24,3% (w kraju wzrost o 0,1%) i o 81,7% w porównaniu z 2015 r. (w kraju wzrost o 9,0%). Zużycie energii elektrycznej w województwie stanowiło 2,2% zużycia krajowego.

W województwie 95,6% wytworzonej energii elektrycznej pochodziło z odnawialnych nośników energii (w kraju 21,0%). W porównaniu z 2021 r. udział ten był większy o 4,9 p. proc. (w kraju wzrost o 4,0 p. proc.), a z 2015 r. o 12,2 p. proc. (w kraju o 7,2 p. proc.).

Informacje o **liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej** dotyczą gospodarstw domowych oraz gospodarstw zbiorowego zamieszkania, które opłacają rachunki za zużycie energii elektrycznej według stawek grupy taryfowej „gospodarstwa domowe”. Dane o zużyciu energii elektrycznej ustala się na podstawie wpłat zaliczkowych dokonanych przez odbiorców.

Tablica 45. Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych
 Table 45. Consumers and consumption of electricity in households

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Odbiorcy (stan w dniu 31 grudnia) w tys. Consumers (as of 31 December) in thousands	484,5	525,2	545,5	552,2
miasta urban areas	312,3	340,3	349,7	351,9
wieś rural areas	172,2	184,8	195,8	200,4
Zużycie (w ciągu roku): Consumption (during the year):				
w GWh in GWh	942,5	1 055,8	1 064,7	1 001,0
miasta urban areas	510,5	566,4	560,7	528,9
wieś rural areas	432,0	489,4	504,0	472,1
w kWh na odbiorcę ^a in kWh per consumer ^a	1 945,2	2 010,4	1 951,7	1 812,8
miasta urban areas	1 634,7	1 664,4	1 603,4	1 503,3
wieś rural areas	2 508,2	2 647,6	2 573,7	2 356,3

a Do przeliczeń przyjęto liczbę odbiorców według stanu w dniu 31 grudnia.

Źródło: dane Ministerstwa Klimatu i Środowiska

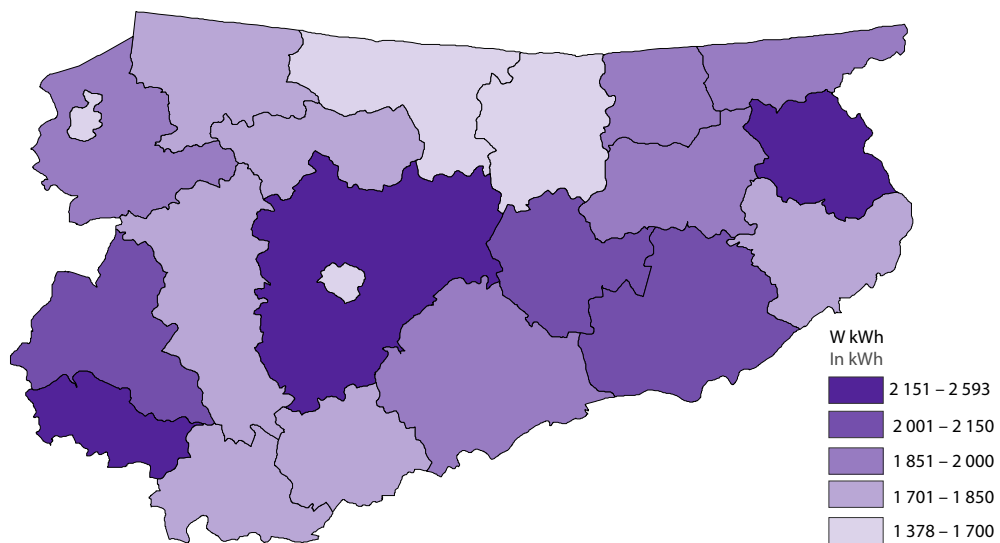
a The number of consumers as of 31 December was used in calculations.

Source: data of Climate and Environment.

W 2022 r. gospodarstwa domowe zużyły 1 001,0 GWh energii elektrycznej, tj. 3,3% zużycia krajowego. Było to o 6,0% mniej niż rok wcześniej (w kraju spadek o 5,0%) i, podobnie jak w kraju, o 6,2% więcej niż w 2015 r. Mieszkaniec województwa zużył w ciągu roku 730,7 kWh (w kraju 794,7 kWh) energii elektrycznej, przy czym mieszkaniec wsi zużył o 29,1% więcej prądu niż mieszkaniec miasta (wieś – 843,0 kWh, miasta – 653,1 kWh). W stosunku do 2021 r. zużycie prądu przez mieszkańca województwa spadło o 5,3% (w kraju spadek o 4,6%).

Na terenie województwa zarejestrowanych było 552,2 tys. odbiorców energii elektrycznej. Średnie zużycie prądu na 1 odbiorcę wyniosło 1 812,8 kWh (w kraju 1 847,7 kWh). W porównaniu z 2021 r. był to spadek o 7,1% (w kraju spadek o 6,7%). Odbiorca mieszkający na wsi zużył 2 356,3 kWh prądu, tj. o 56,7% więcej niż odbiorca mieszkający w mieście. Największe zużycie prądu na 1 odbiorcę odnotowano w powiatach nowomiejskim, olsztyńskim, oleckim, a najmniejsze w Olsztynie oraz Elblągu.

Mapa 47. Zużycie energii elektrycznej na 1 odbiorcę w gospodarstwach domowych w 2022 r.
Map 47. Consumption of electricity in households per consumer in 2022

Rozdział 7

Chapter 7

Zarządzanie rozwojem

Development management

7.1. Dochody jednostek samorządu terytorialnego

7.1. Revenue of local government units

W 2022 r. łączne dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego były wyższe niż w roku wcześniejszym. W skali roku odnotowano wzrost dochodów własnych i dotacji oraz spadek subwencji ogólnej. W porównaniu z 2021 r. w strukturze dochodów wzrósł udział dochodów własnych, zmalał udział subwencji ogólnej i dotacji.

W warmińsko-mazurskim w 2022 r. budżety jednostek samorządu terytorialnego dysponowały łącznymi dochodami w wysokości 12 441,2 mln zł. Były one większe o 3,3% w porównaniu z 2021 r. i o 58,0% w porównaniu z 2015 r. Prawie wszystkie rodzaje samorządu terytorialnego, z wyjątkiem miast na prawach powiatu, dysponowały większymi dochodami niż w roku wcześniejszym. Dochody jednostek samorządu terytorialnego województwa stanowiły 3,6% łącznych dochodów jednostek w kraju.

Łączne dochody jednostek samorządu terytorialnego w województwie warmińsko-mazurskim w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 9 082 zł (w Polsce 9 138 zł). Były one wyższe o 356 zł w porównaniu z 2021 r. i o 3 623 zł w porównaniu z 2015 r. Najwyższe dochody na 1 mieszkańca odnotowano w mazowieckim, a najniższe w śląskim. W budżetach miast na prawach powiatu i gminach dochody uzyskiwane na 1 mieszkańca były znacznie wyższe niż w budżetach powiatów i województwa.

Tablica 46. Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Table 46. Revenue of budgets of local government units

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział dochodów własnych w % ogółem dochodów share of own revenue in % of total revenue
Ogółem Total	5 459	8 108	8 726	9 082	42,6
Gminy ^a Gminas ^a	3 432	5 871	6 343	6 691	42,7
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	5 917	7 257	8 241	8 198	51,4
Powiaty Powiats	1 101	1 667	1 686	1 786	34,7
Województwo Voivodship	642	629	653	662	36,4

^a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
^a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

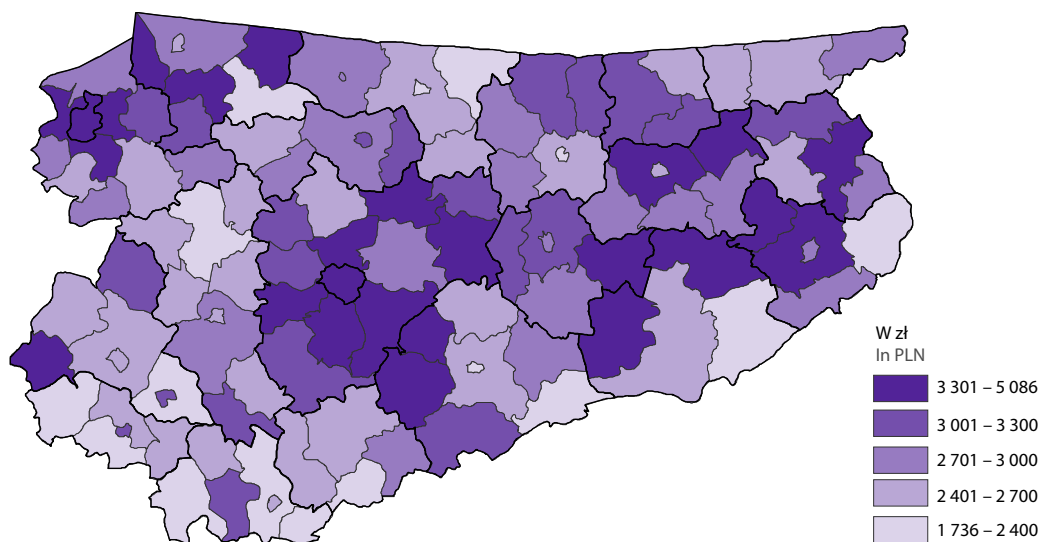
Źródłami dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego (JST) są m.in.: wpływy z podatków, opłat, dochody z majątku JST, spadki, zapisy i darowizny na rzecz JST, dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach, odsetki od pożyczek udzielanych przez JST (o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej), odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody JST, odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych (o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej) i inne. Dochodami własnymi jednostek samorządu terytorialnego są również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz podatku dochodowego od osób prawnych (CIT).

W 2022 r. głównym źródłem dochodów jednostek samorządu terytorialnego były dochody własne. Wyniosły one 5 302,1 mln zł i były o 11,3% wyższe w porównaniu z 2021 r. oraz o 68,1% w porównaniu z 2015 r. Ich udział w strukturze dochodów wyniósł 42,6% i był o 3,0 p. proc. większy w porównaniu z wcześniejszym rokiem. Największym udziałem dochodów własnych w dochodach ogółem charakteryzowały się miasta na prawach powiatu (51,4%). Mniejszy udział wykazały gminy (42,7%) i budżet województwa (36,4%), a najmniejszy powiaty (34,7%).

Łączne dochody własne wszystkich jednostek samorządu terytorialnego w województwie w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 3 870 zł. W porównaniu z 2021 r. były wyższe o 418 zł, a w porównaniu z 2015 r. o 1 684 zł. Spośród gmin i miast na prawach powiatu najwyższe dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca uzyskano w gminach: Mikołajki, Gietrzwałd i Stawiguda (powyżej 5 000 zł), natomiast najniższe w gminie Rozogi oraz Iłowo-Osada (poniżej 2 000 zł). W porównaniu z 2021 r. w większości jednostek zanotowano wzrost dochodów własnych na 1 mieszkańca – najwyższy, ponad dwukrotny, w gminie Lelkowo. Spadek nastąpił w dwunastu gminach.

Mapa 48. Dochody własne budżetów gmin^a na 1 mieszkańca w 2022 r.

Map 48. Own revenue of budgets of gminas^a per capita in 2022

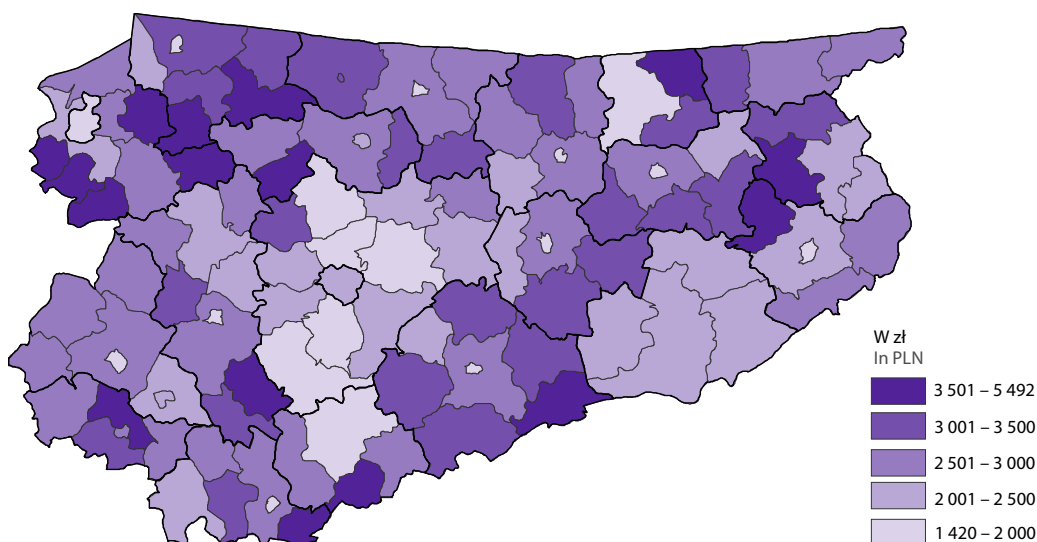

^a Dochody miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej.
 a Revenues of cities with powiat status include funds received under the gmina and powiat parts.

Jednostki samorządu terytorialnego oprócz dochodów własnych dysponowały również środkami z dotacji, których łączna kwota w 2022 r. wyniosła 3 836,5 mln zł i była o 1,7% większa w porównaniu z rokiem wcześniejszym. Dotacje wzrosły w budżetach gmin i powiatów, zmniejszyły w budżecie województwa i miast na prawach powiatu. Łącznie dotacje stanowiły 30,8% dochodów wszystkich jednostek samorządu terytorialnego (o 0,5 p. proc. mniej w porównaniu z 2021 r.). Największy udział dotacji w dochodach zarejestrowano w budżetach gmin (35,8%). Mniejszą część stanowiły w budżecie województwa (27,6%) i budżetach miast na prawach powiatu (25,8%), a najmniejszą w budżetach powiatów (19,8%). Łączna kwota dotacji przypadająca na 1 mieszkańca warmińsko-mazurskiego w 2022 r. wyniosła 2 801 zł i była o 67 zł wyższa w porównaniu z 2021 r. Spośród gmin i miast na prawach powiatu tylko w ośmiu gminach uzyskano dotacje powyżej 4 000 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Najwyższą kwotę dotacji odnotowano w gminie Budry. Najniższe dotacje na 1 mieszkańca uzyskano w mieście Ełk i Giżycko (poniżej 1 500 zł).

Mapa 49. Dotacje^a dla gmin na 1 mieszkańca w 2022 r.

Map 49. Grants^a for gminas per capita in 2022

a Dane dotyczą dotacji celowych oraz dotacji z §§ 200, 620, 205 i 625 klasyfikacji budżetowej; w 2022 r. wraz z dotacjami z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 (w tym z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych) i dotacjami z Funduszu Pomocy lub z innych środków na finansowanie lub dofinansowanie realizacji zadań w zakresie pomocy obywatelom Ukrainy.

a Data concerning targeted grants and grants from §§ 200, 620, 205 and 625 of the budget classification; in 2022 with grants from the COVID-19 Prevention Fund (including Local Government Investment Fund) and grants from the Assistance Fund or other funds for financing or subsidising the implementation of tasks in the field of helping Ukrainian citizens.

Większość dotacji otrzymanych przez jednostki samorządu terytorialnego województwa stanowiły dotacje celowe (82,9%). Wyniosły one 3 178,7 mln zł i były o 0,4% niższe niż w 2021 r., ale ponad dwukrotnie wyższe niż w 2015 r. W otrzymanej kwocie dotacji celowych największą część stanowiły dotacje z budżetu państwa (69,0%). Ich udział był jednak o 20,7 p. proc. mniejszy w porównaniu z wcześniejszym rokiem. Na zadania z zakresu administracji rządowej przeznaczono 1 869,2 mln zł, na zadania własne – 311,7 mln zł, a na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej – 13,0 mln zł. Oprócz dotacji celowych jednostki samorządu terytorialnego otrzymały również dotacje wynikające z §§ 200 i 620 oraz 205 i 625 klasyfikacji budżetowej, które w 2022 r. osiągnęły wartość 657,8 mln zł i były o 13,1% większe w porównaniu z 2021 r.

W dotacjach otrzymanych przez jednostki samorządu terytorialnego wyodrębnione były dotacje inwestycyjne, które w 2022 r. wyniosły 701,3 mln zł i były o 6,2% większe w porównaniu z 2021 r. Największy udział dotacji inwestycyjnych w dotacjach ogółem zarejestrowano w budżecie województwa (41,6%). Mniejszą część stanowiły w budżetach miast na prawach powiatu (28,8%) i powiatów (26,0%), a najmniejszą w budżetach gmin (12,5%). W 2022 r. kwota dotacji inwestycyjnych przypadająca na 1 mieszkańca województwa wyniosła 512 zł i była o 33 zł większa niż rok wcześniej.

Oprócz dochodów własnych i otrzymanych dotacji jednostki samorządu terytorialnego dysponowały również środkami z subwencji ogólnej przekazanej z budżetu państwa. W 2022 r. osiągnęła ona poziom 3 302,5 mln zł i w porównaniu z 2021 r. była mniejsza o 5,8%. Subwencja ogólna stanowiła 26,5% wszystkich dochodów. Największy udział subwencji w dochodach zarejestrowano w budżetach powiatów (45,5%). Mniejszą część stanowiła w budżecie województwa (36,0%) i budżetach miast na prawach powiatu (22,9%), a najmniejszą w budżetach gmin (21,5%).

7.2. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego

7.2. Expenditure of local government units

Wydatki, zarówno majątkowe, jak i bieżące, zrealizowane przez jednostki samorządu terytorialnego w 2022 r. były wyższe niż rok wcześniej. W strukturze wydatków zmniejszył się udział wydatków bieżących na rzecz wydatków majątkowych. Udział wydatków inwestycyjnych zwiększył się w porównaniu z 2021 r., natomiast zmniejszył w porównaniu z 2015 r.

W 2022 r. łączne wydatki poniesione przez jednostki samorządu terytorialnego w warmińsko-mazurskim osiągnęły wartość 12 537,7 mln zł i były o 11,0% wyższe niż rok wcześniej oraz 58,7% większe w porównaniu z 2015 r. Wydatki bieżące osiągnęły wartość 10 371,6 mln zł i w porównaniu z 2021 r. wzrosły o 9,9%. Wydatki majątkowe wyniosły 2 166,2 mln zł i były o 16,6%, większe niż rok wcześniej. Udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem wyniósł 82,7%, a majątkowych 17,3%.

Wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 9 152 zł (w kraju 9 354 zł) i były o 11,8% większe w porównaniu z 2021 r. Najwyższe wydatki na 1 mieszkańca odnotowano w mazowieckim, a najniższe w śląskim.

Tablica 47. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego

Table 47. Expenditure of budgets of local government units

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział wydatków inwestycyjnych w % ogółem wydatków share of investment expenditure in % of total expenditure
Ogółem Total	5 477	7 793	8 185	9 152	15,9
Gminy ^a Gminas ^a	3 335	5 652	5 963	6 762	15,2
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	6 403	7 015	7 604	8 169	12,5
Powiaty Powiats	1 075	1 581	1 592	1 793	16,1
Województwo Voivodship	658	605	620	677	30,2

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

W 2022 r. wydatki gmin wyniosły 7 352,0 mln zł i stanowiły 58,6% łącznych wydatków samorządów. W porównaniu z 2021 r. wzrosły o 12,6%. Przeciętne wydatki gmin na 1 mieszkańca osiągnęły poziom 6 762 zł i były o 13,4% wyższe niż w 2021 r. Największe wydatki na 1 mieszkańca odnotowano w gminie Budry (powyżej 10 000 zł) oraz gminach: Jeziorany, Mikołajki, Wydminy (powyżej 9 000 zł). Najmniej wydatkowano w gminach miejskich Działdowo i Bartoszyce (poniżej 5 300 zł).

Wydatki realizowane przez miasta na prawach powiatu osiągnęły kwotę 2 309,4 mln zł, która była o 6,6% większa niż rok wcześniej i stanowiła 18,4% wszystkich wydatków poniesionych przez samorzady w województwie. Wydatki na 1 mieszkańca w Olsztynie wyniosły 8 818 zł, a w Elblągu 7 206 zł.

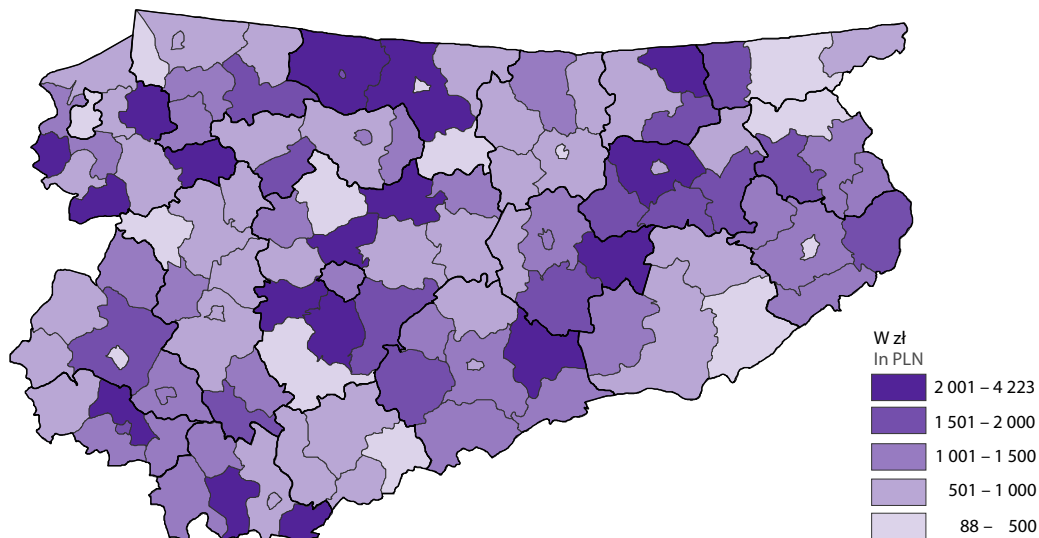
Wydatki powiatów w 2022 r. stanowiły kwotę 1 949,3 mln zł, a w przeliczeniu na 1 mieszkańca 1 793 zł. Samorząd województwa wydatkował 927,1 mln zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca było to 677 zł.

Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem wszystkich jednostek samorządu terytorialnego województwa wyniósł 15,9%. Największy odnotowano w budżecie województwa, mniejszy w budżetach powiatów i gmin, a najmniejszy miast na prawach powiatu. Wydatki inwestycyjne stanowiły większość wydatków majątkowych (92,3%). Środki przeznaczone na inwestycje w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2022 r. osiągnęły wartość 1 459 zł (w Polsce 1 594 zł) i były o 17,3% większe niż w roku wcześniejszym.

Wśród gmin i miast na prawach powiatu największą kwotę wydatków inwestycyjnych przypadającą na 1 mieszkańca odnotowano w gminie Budry i Jeziorany (powyżej 3 000 zł). Najniższe wydatki zarejestrowano w gminie Janowo i Biała Piska (poniżej 200 zł).

Mapa 50. Wydatki inwestycyjne gmin^a na 1 mieszkańca w 2022 r.

Map 50. Investment expenditure of gminas^a per capita in 2022

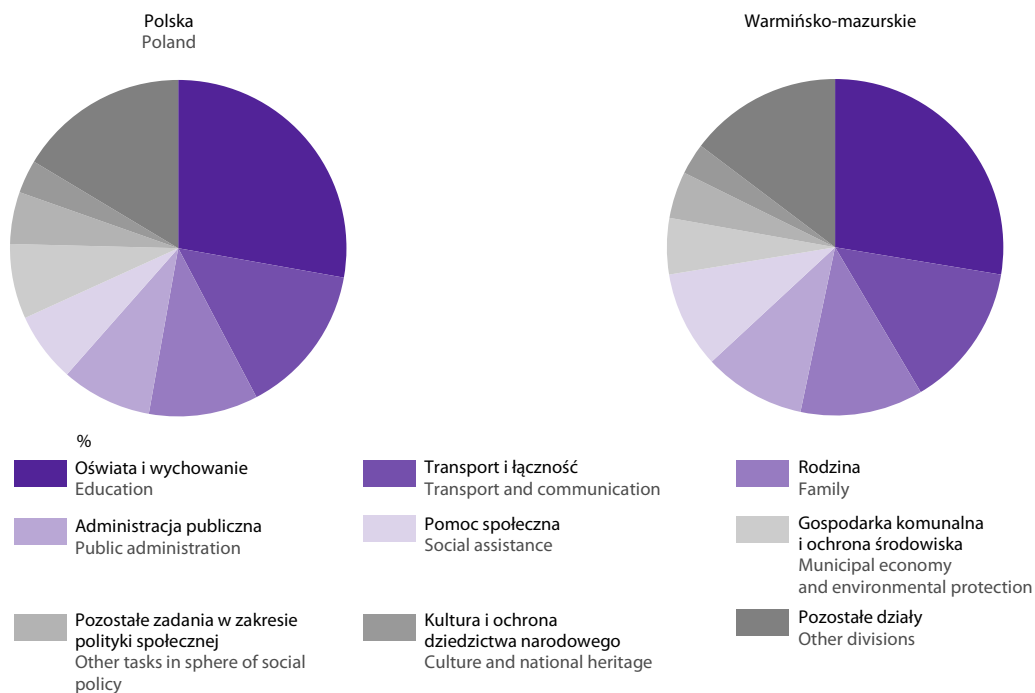
a Wydatki miast na prawach powiatu dotyczą zadań statutowych gmin i powiatów.

a Expenditure of cities with powiat status concerns the statutory tasks of gminas and powiats.

Spośród wszystkich działów ujętych w klasyfikacji budżetowej ponad 80,0% wydatków, zarówno w województwie, jak i całym kraju, dotyczyło ośmiu z nich. Wydatki na oświatę i wychowanie wyniosły 3 455,3 mln zł i w strukturze wydatków stanowiły 27,6% (w Polsce 27,8%). Drugie pod względem wielkości były wydatki związane z transportem i łącznością, które osiągnęły wartość 1 740,7 mln zł, stanowiąc 13,9% wszystkich wydatków (w Polsce 14,5%). Na kolejnym miejscu znalazły się wydatki związane z rodziną, których wartość na poziomie 1 475,1 mln zł stanowiła 11,8% łącznych wydatków (w Polsce 10,5%).

Wydatki na oświatę i wychowanie miały największy udział w budżetach miast na prawach powiatu (35,2%), powiatów (31,8%) i gmin (27,1%). W budżecie województwa ponad połowa wydatków (54,9%) związana była z transportem i łącznością.

Wykres 75. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2022 r.
Chart 75. Expenditure of local government unit budgets by divisions in 2022

7.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

7.3. Result of budgets of local government units

W 2022 r., podobnie jak w latach 2015 oraz 2017–2019, budżety łącznie wszystkich jednostek samorządu terytorialnego zamknęły się deficytem. W pozostałych latach analizowanego okresu, czyli 2016 oraz 2020–2021, uzyskały nadwyżkę. Ujemny wynik finansowy odnotowano na prawie wszystkich szczeblach samorządu terytorialnego, z wyłączeniem miast na prawach powiatu.

Zadłużenie wszystkich rodzajów jednostek samorządu terytorialnego zmniejszyło się.

Wynik budżetu jest różnicą między dochodami a wydatkami. Po osiągniętej w latach 2020 i 2021 nadwyżce finansowej, w 2022 r. jednostki samorządu terytorialnego uzyskały ujemny wynik finansowy w wysokości 96,5 mln zł. Największy deficyt odnotowano w budżetach gmin, mniejszy w budżecie województwa, a najmniejszy w budżetach powiatów. Nadwyżkę finansową osiągnęły jedynie miasta na prawach powiatu.

W analizowanym okresie łączny wynik budżetów zamykał się deficytem w pięciu latach, a nadwyżką w trzech. Największy deficyt wystąpił w 2018 r. i wyniósł 395,1 mln zł. Największą nadwyżkę, w wysokości 747,5 mln zł uzyskano w 2021 r.

Tablica 48. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

Table 48. Result of budgets of local government units

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	
	w mln zł in million PLN				relacja do dochodów ogółem w % relation to total revenue in %
Ogółem Total	-25,3	438,4	747,5	-96,5	-0,8
Gminy ^a Gminas ^a	111,9	241,2	416,2	-77,2	-1,1
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	-143,8	69,5	181,8	8,3	0,4
Powiaty Powiats	29,7	94,3	103,8	-7,1	-0,4
Województwo Voivodship	-23,1	33,4	45,7	-20,5	-2,3

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

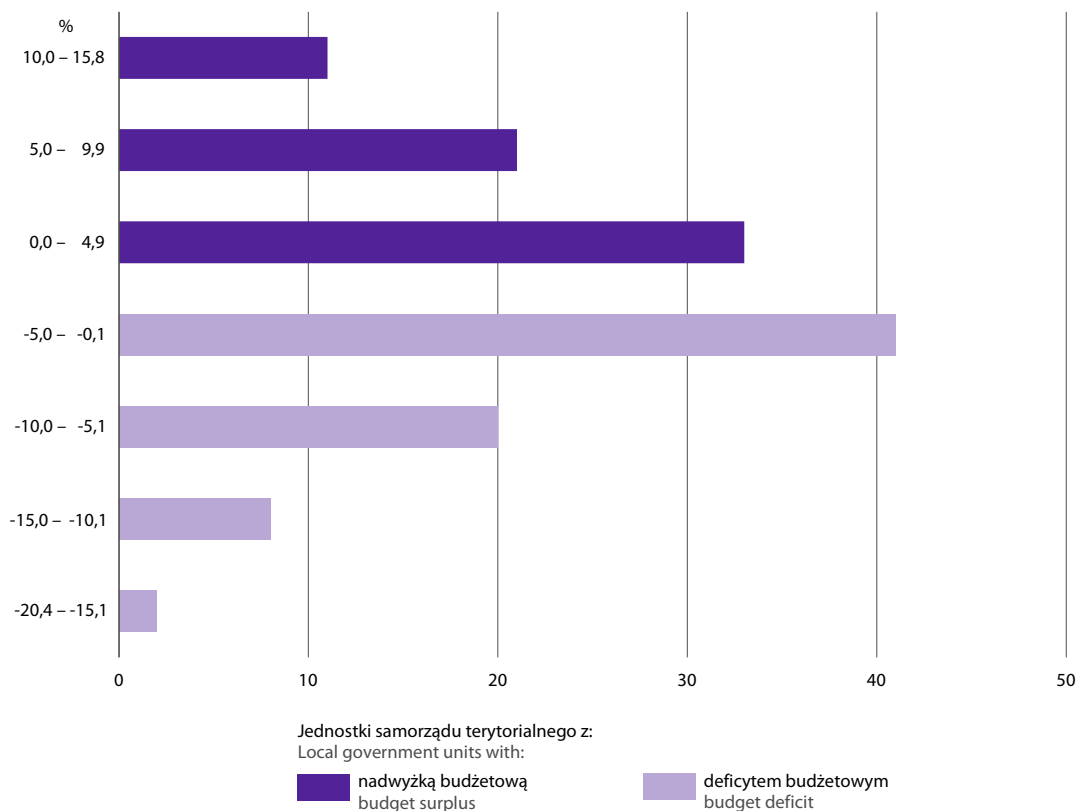
W 2022 r. relacja deficytu finansowego do dochodów ogółem w jednostkach samorządu terytorialnego osiągnęła wartość minus 0,8%. Ujemną relację odnotowano w budżecie województwa, budżetach gmin oraz powiatów. Dodatnią uzyskały jedynie miasta na prawach powiatu.

Deficyt finansowy w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2022 r. wyniósł 70 zł. Największy odnotowano w gminach (71 zł), mniejszy w województwie (15 zł), a najmniejszy w powiatach (7 zł). Nadwyżkę finansową zarejestrowano jedynie w miastach na prawach powiatu, w których na 1 mieszkańca przypadło 29 zł.

Na 136 jednostek samorządu terytorialnego w województwie warmińsko-mazurskim w 71 wystąpił deficyt budżetowy. Było to o 52 jednostki więcej w porównaniu z wcześniejszym rokiem. W dziesięciu z nich deficyt był większy niż 10,0% dochodów. Nadwyżkę budżetową odnotowano w 65 jednostkach. W jedenastu z nich wyniosła ona powyżej 10,0% dochodów.

Wykres 76. Liczba jednostek samorządu terytorialnego według relacji wyniku budżetowego do dochodów ogółem w 2022 r.

Chart 76. Number of local government units by relation of the budget result to total revenue in 2022

Zadłużenie samorządów, którego źródłem finansowania są kredyty i pożyczki, papiery wartościowe oraz zobowiązania wymagalne, według stanu w dniu 31 grudnia 2022 r. wyniosło 2 771,0 mln zł. W porównaniu z wcześniejszym rokiem było mniejsze o 5,2%. Największe wartościowo zadłużenie wystąpiło w gminach, mniejsze w miastach na prawach powiatu i powiatach, a najmniejsze w województwie. We wszystkich grupach jednostek nastąpiło zmniejszenie zadłużenia w porównaniu z 2021 r. – największe w miastach na prawach powiatu (o 12,4%), najmniejsze w gminach (o 1,6%).

W przeliczeniu na 1 mieszkańca zadłużenie budżetów wszystkich jednostek samorządu terytorialnego osiągnęło wartość 2 028 zł i było niższe o 98 zł w porównaniu z wcześniejszym rokiem. Największe zadłużenie w przeliczeniu na 1 mieszkańca dotyczyło budżetów miast na prawach powiatu, a najmniejsze budżetu województwa.

Tablica 49. Zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego w 2022 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Table 49. Debt of local government units in 2022

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem w mln zł Total in million PLN	Na 1 mieszkańca w zł Per capita in PLN	W % dochodów ogółem In % of total revenue	2021=100
Ogółem Total	2 771,0	2 028	22,3	94,8
Gminy ^a Gminas ^a	1 608,0	1 482	22,1	98,4
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	518,1	1 839	22,4	87,6
Powiaty Powiats	334,5	308	17,2	91,4
Województwo Voivodship	310,4	227	34,2	93,8

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

Source: own contribution based on Ministry of Finance data.

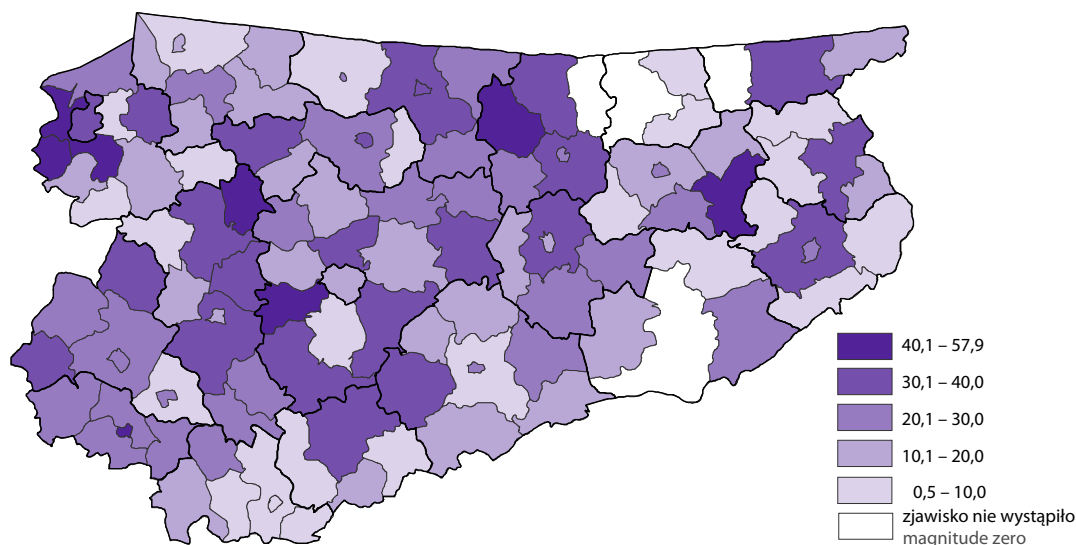
W 2022 r. relacja zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego do dochodów ogółem wyniosła 22,3% i była o 2,0 p. proc. niższa niż rok wcześniej. Zmniejszyła się ona we wszystkich rodzajach jednostek. W budżecie województwa relacja była najwyższa (spadek o 2,5 p. proc.), mniejsza w budżetach miast na prawach powiatu (spadek o 2,8 p. proc.) i gmin (spadek o 1,4 p. proc.), a najmniejsza w budżetach powiatów (spadek o 2,6 p. proc.). Wśród gmin i miast na prawach powiatu najwyższym wskaźnikiem charakteryzowały się gminy wiejskie Elbląg i Wydminy (powyżej 50,0%). Najniższy wskaźnik uzyskały gminy Prostki i Budry (poniżej 1,0%). Cztery gminy – Banie Mazurskie, Pisz, Srokowo, Węgorzewo – nie posiadały zadłużenia.

Mapa 51. Zadłużenie gmin w % dochodów ogółem w 2022 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 51. Debt of gminas in % of total revenue in 2022

As of 31 December

7.4. Projekty dofinansowane ze środków europejskich

7.4. Projects co-financed by the European funds

Do końca 2023 r. wartość całkowita projektów realizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie warmińsko-mazurskiego stanowiła 4,8% wartości całkowitej projektów realizowanych w kraju. Najwięcej środków było przeznaczonych na projekty realizowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego oraz Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Ponad 60,0% wartości projektów było finansowane ze środków Unii Europejskiej.

Wartość dotacji przekazanych jednostkom samorządu terytorialnego w 2022 r. w ramach programów finansowanych z udziałem środków unijnych była wyższa niż rok wcześniej. Ponad ⅓ dotacji unijnych to dotacje na cele inwestycyjne.

Umowa Partnerstwa 2014–2020 jest dokumentem określającym strategię interwencji funduszy europejskich w ramach trzech polityk unijnych: polityki spójności, wspólnej polityki rolnej (WPR) i wspólnej polityki rybołówstwa (WPRyb) w Polsce w latach 2014–2020. Instrumentami realizacji Umowy Partnerstwa są krajowe programy operacyjne (KPO) i regionalne programy operacyjne (RPO).

Projekty europejskie realizowane przez jednostki podsektora instytucji samorządowych obejmują część wykorzystywanych w Polsce środków publicznych pochodzących z bezzwrotnej pomocy zagranicznej. Innymi beneficjentami funduszy europejskich są jednostki podsektora instytucji rządowych, a także sektora małych i średnich przedsiębiorstw, fundacji, stowarzyszeń, uczelni, szkół itp.

Zgodnie z ustawą o finansach publicznych, do środków europejskich zaliczamy zarówno fundusze pochodzące z budżetu Unii Europejskiej, jak i środki pozaunijne, których źródłem są: Norweski Mechanizm Finansowy, Szwajcarsko-Polski Program Współpracy, Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Sposób wykorzystania głównej części funduszy napływających do Polski z budżetu UE został określony w Umowie Partnerstwa na lata 2014–2020. Wcześniej podstawą były Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007–2013, a środki przewidziane na ten okres programowania były wykorzystywane w niewielkiej skali także po 2015 r. Większa część rozdzielonych w Umowie Partnerstwa funduszy strukturalnych (Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego) oraz Funduszu Spójności przypada na krajowe programy operacyjne, niemające przypisania do konkretnych regionów, natomiast mniejsza ich część została programowo rozdzielona na określone obszary kraju. Dotyczy to 16 regionalnych programów operacyjnych (RPO) oraz Programu Operacyjnego Polska Wschodnia. W okresach programowania 2007–2013 oraz 2014–2020 dodatkowe niewielkie środki były kierowane do obszarów przygranicznych w ramach celu Europejska Współpraca Terytorialna. Poza polityką spójności i Umową Partnerstwa 2014–2020 znajdują się środki przyznane Polsce przez UE w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego. Dysponentami tych funduszy są ministrowie właściwi dla rolnictwa i gospodarki morskiej.

Całkowita wartość realizowanych przez samorządy projektów europejskich obejmuje publiczne środki europejskie uzyskiwane w formie dotacji oraz wkład własny pochodzący z dochodów własnych samorządów, lub z kredytów i pożyczek. Dotacje celowe, pozyskane z UE w ramach perspektywy finansowej 2014–2020 są wykazywane przez samorządy w § 205 klasyfikacji budżetowej (zadania bieżące) oraz § 625 (zadania inwestycyjne). Pozostałe otrzymane dotacje europejskie zalicza się analogicznie do § 200 i § 620.

Poniższe dane prezentują wartości całkowite umów/decyzji o dofinansowanie, w tym projektów realizowanych ze środków UE w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa, bez uwzględnienia środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna.

Do końca 2023 r. wartość całkowita projektów realizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa warmińsko-mazurskiego wyniosła 28 070,9 mln zł. Stanowiła ona 4,8% wszystkich tego typu projektów w Polsce. Ze środków UE pochodziło 17 144,4 mln zł, czyli 61,1% wartości projektów. Wartość całkowita projektów w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 20 672 zł (w Polsce 15 798 zł).

Najwięcej środków na projekty realizowane w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 pochodziło z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego (41,7%). Finansowanie to wyniosło 11 704,7 mln zł, z którego 67,5% stanowiły środki UE. Udział województwa w wartości wszystkich Regionalnych Programów Operacyjnych realizowanych w kraju wyniósł 5,4%. Kwota dofinansowania z tego programu, przypadająca na 1 mieszkańca wyniosła 8 620 zł.

Wysoką wartość projektów zrealizowano również w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, z którego pochodziło 10 444,0 mln zł. Środki te stanowiły 37,2% wartości wszystkich projektów w województwie. Ponad połowa (52,8%) była dofinansowana ze środków unijnych. W przeliczeniu na 1 mieszkańca z tego programu wydatkowano 7 691 zł.

Tablica 50. Wartość całkowita projektów oraz wartość dofinansowania ze środków UE projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa do końca 2023 r.^a

Table 50. The total value of projects and value of European Union co-financing of projects implemented under the Partnership Agreement 2014–2020 in the Voivodship by the end of 2023^a

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	W tym dofinansowane ze środków UE Of which co-financing from the EU resources	W odsetkach (Polska=100) In percent (Poland=100)	Na 1 mieszkańca ^b w zł Per capita ^b in PLN
	w mln zł in million PLN			
Ogółem^a Total^a	28 070,9	17 144,4	4,8	20 672
programy operacyjne: operational programmes:				
Infrastruktura i Środowisko Infrastructure and Environment	10 444,0	5 518,9	4,3	7 691
Inteligentny Rozwój Smart Growth	2 416,4	1 331,1	3,1	1 780
Polska Cyfrowa Digital Poland	253,3	148,3	1,6	187
Polska Wschodnia Eastern Poland	2 770,4	1 820,2	19,9	2 040
Wiedza Edukacja Rozwój Knowledge Education Development	482,2	420,2	1,8	355
Regionalny Program Operacyjny Regional Operational Programme	11 704,7	7 905,6	5,4	8 620

a Dane szacunkowe; miejsce realizacji projektu zgodnie z umową o dofinansowanie; dane dotyczą podpisanych umów o dofinansowanie; bez środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna. b Do przeliczeń przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 grudnia 2023 r.

Źródło: dane Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej.

a Estimated data; place of project implementation in accordance with the financing agreement; data relate to signed co-financing agreements; without the funds of the Technical Assistance Operational Programme. b For the purpose of calculating data, the number of population as of 31 December 2023 was adopted.

Source: data of the Ministry of Funds and Regional Policy.

Województwo warmińsko-mazurskie korzystało ze środków pochodzących z Programu Polska Wschodnia, w którym uczestniczyły także województwa: lubelskie, podkarpackie, podlaskie i świętokrzyskie. Wartość całkowita projektów finansowanych z tego programu wyniosła 2 770,4 mln zł, a w przeliczeniu na 1 mieszkańca 2 040 zł. Dofinansowanie ze środków wspólnotowych wyniosło 65,7%. Największy udział w środkach pochodzących z tego programu posiadało województwo podkarpackie (24,3%), a najmniejszy świętokrzyskie (13,6%). Warmińsko-mazurskie skorzystało z 19,9% wartości programu.

Do realizacji inwestycji wykorzystywano również środki pochodzące z Programu Inteligentny Rozwój, których udział w wartości projektów w województwie wyniósł 8,6%. Ponad połowa dofinansowania (55,1%) pochodziła ze środków UE. W warmińsko-mazurskim w najmniejszym stopniu korzystano ze środków pochodzących z Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa oraz Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój. Udział województwa w krajowym dofinansowaniu pochodzącym z tych programów wyniósł poniżej 2,0% dla każdego z nich.

Dotacje z funduszy europejskich (nie tylko z budżetu Unii Europejskiej, ale także ze środków pochodzących z Norweskiego Mechanizmu Finansowego, Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy) oznaczone są w klasyfikacji dochodów budżetowych czterema paragrafami:

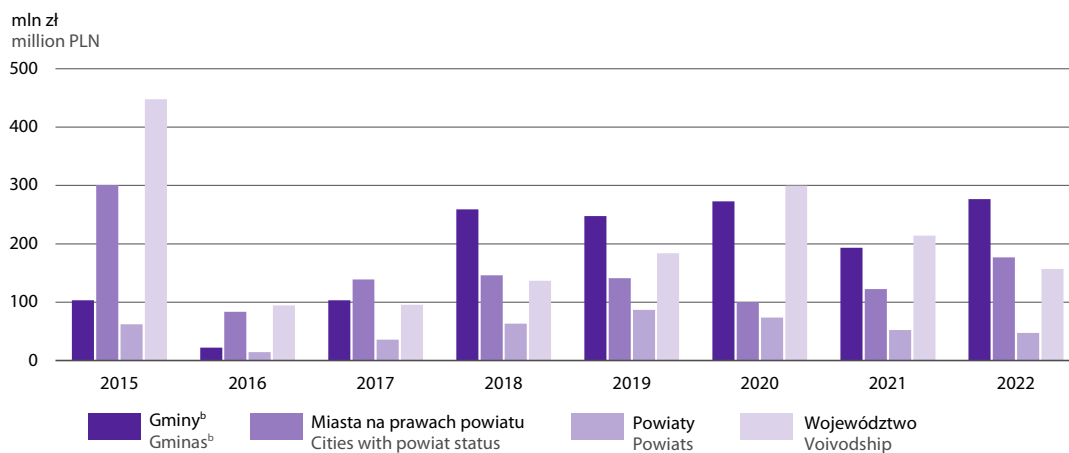
- §§ 200 i 620 dotyczą ram finansowych okresu 2007–2013 oraz źródeł pozaunijnych,
- §§ 205 i 625 dotyczą ram finansowych okresu 2014–2020.

Dotacje z tytułu §§ 200 i 205 odnoszą się do projektów i zadań o charakterze nieinwestycyjnym, a dotacje z §§ 620 i 625 – do zadań inwestycyjnych. Dotacje te wchodzą do budżetów jednostek samorządu terytorialnego, gdy jednostki te skutecznie aplikują o ich przyznanie.

Wartość całkowita dotacji otrzymanych przez samorządy w 2022 r. na realizację projektów europejskich (§§ 200, 620, 205, 625) wyniosła 657,8 mln zł, co stanowiło 17,1% dotacji ogółem. Dotacje te wzrosły o 13,1% w porównaniu z rokiem wcześniejszym, ale zmalały o 28,1% w porównaniu z 2015 r. Najwięcej otrzymały budżety gmin (42,0%), mniej miast na prawach powiatu (26,9%) i budżet województwa (23,9%), a najmniej budżety powiatów (7,2%). Spośród otrzymanych dotacji 69,9% stanowiły dotacje inwestycyjne, które w porównaniu z 2021 r. zwiększyły się o 2,9%.

Wykres 77. Dotacje otrzymane przez jednostki samorządu terytorialnego na realizację projektów europejskich^a

Chart 77. Grants received by local government units for the implementation of European projects^a

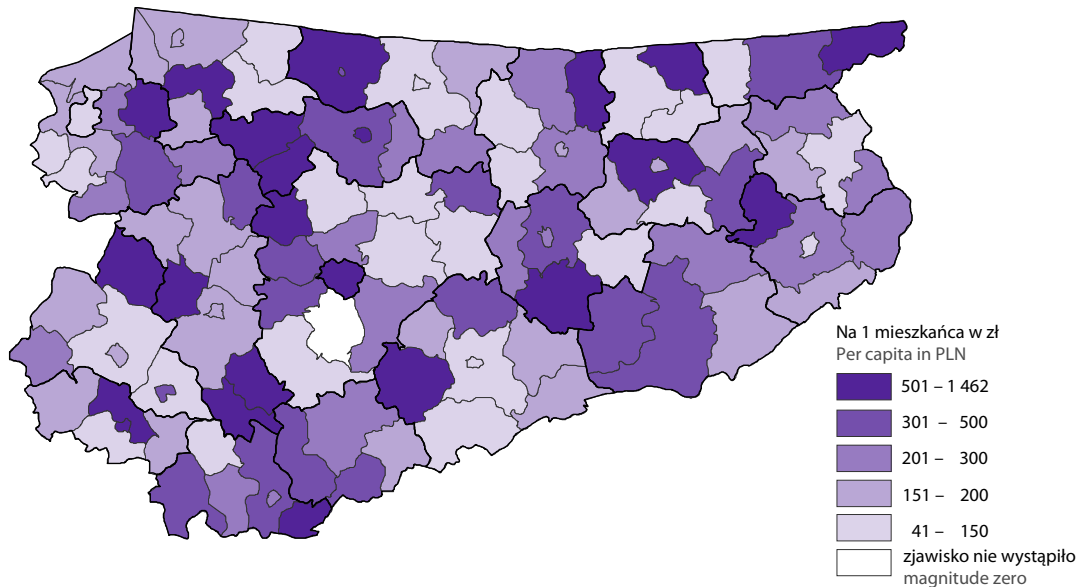

a Dane dotyczą dotacji z §§ 200, 620, 205 i 625 klasyfikacji budżetowej. b Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Data relate to grants from §§ 200, 620, 205 and 625 of the budget classification. b Excluding gminas which are also cities with powiat status.

W 2022 r. wartość dotacji dla jednostek samorządu terytorialnego w warmińsko-mazurskim w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich (z §§ 200, 620, 205, 625) w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 480 zł, w tym inwestycyjnych 336 zł. Spośród gmin i miast na prawach powiatu tylko w czterech gminach (Młynary, Lubomino, Budry, Stare Juchy) dotacje te przekroczyły próg 1 000 zł na 1 mieszkańca. W dwunastu gminach nie osiągnęły wartości 100 zł. W budżecie gminy Stawiguda nie zarejestrowano tego rodzaju dotacji.

Mapa 52. Dotacje otrzymane przez gminy^a na realizację projektów europejskich^b w 2022 r.
Map 52. Grants received by gminas^a for the implementation of European project^b in 2022

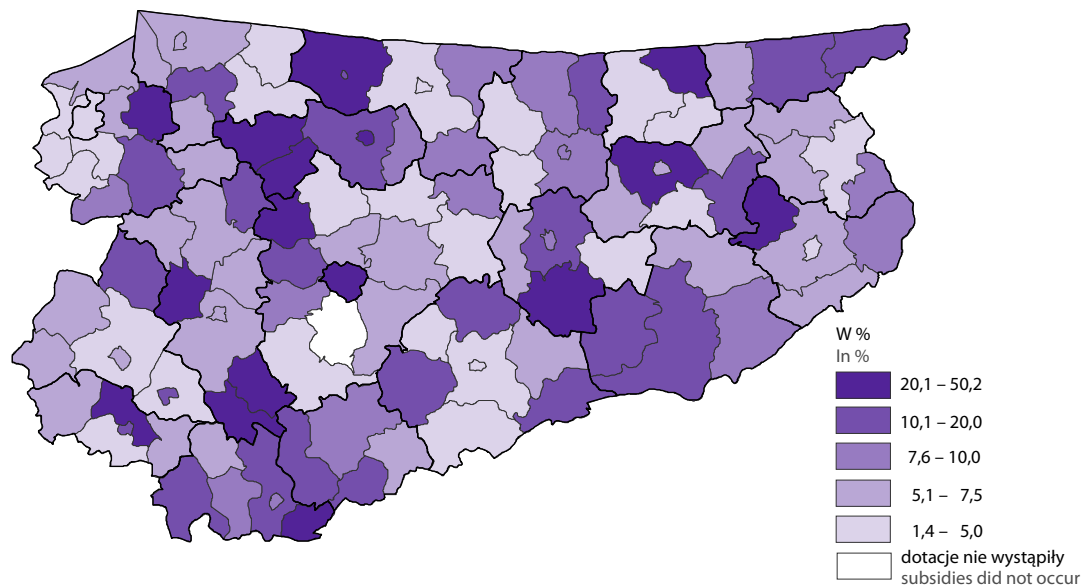
a Dotacje dla miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej. b Dane dotyczą dotacji z §§ 200, 620, 205 i 625 klasyfikacji budżetowej.

a Grants for cities with powiat status include funds received under the gmina and powiat parts. b Data relate to grants from §§ 200, 620, 205 and 625 of the budget classification.

Relacja wartości dotacji otrzymanych na projekty unijne w 2022 r. do wielkości dochodów własnych dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego łącznie wyniosła 12,4%. Największą wartość przyjęła dla województwa (47,6%), mniejszą dla miast na prawach powiatu (14,8%) i gmin (8,9%), a najmniejszą dla powiatów (7,0%). Spośród gmin i miast na prawach powiatu najwyższą relację wartości dotacji na projekty unijne do dochodów własnych wykazały gminy: Lubomino, Młynary, Budry (powyżej 48,0%), natomiast najniższą: gmina Jeziorany, miasto Ełk i Szczytno oraz gmina Miłki (poniżej 2,0%).

Mapa 53. Relacja dotacji otrzymanych przez gminy^a na realizację projektów europejskich^b do dochodów własnych w 2022 r.

Map 53. Relation of grants received by gminas^a for the implementation of European projects^b to own revenue in 2022

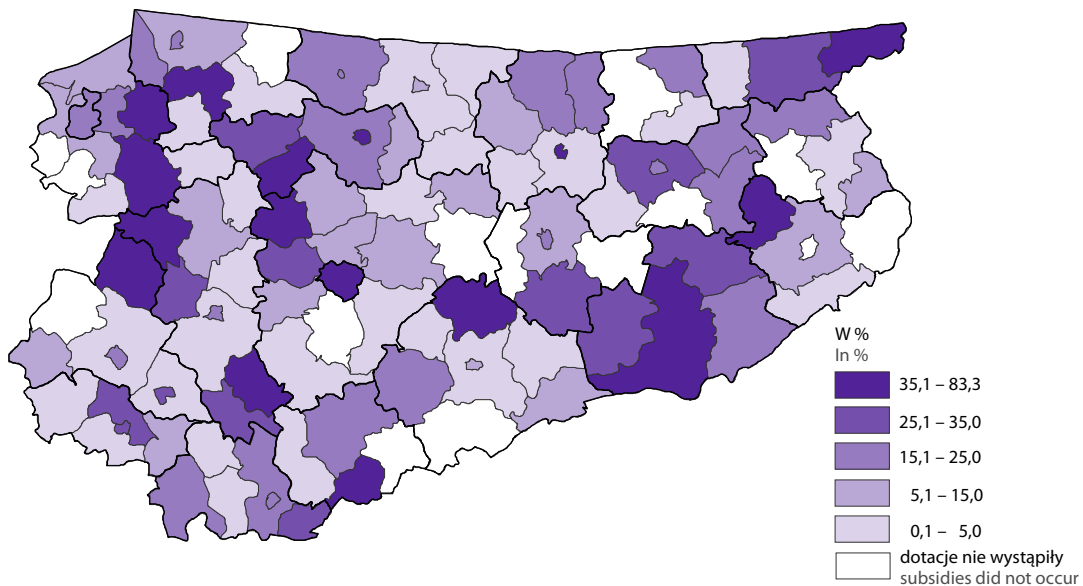

a Dotacje dla miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej. b Dane dotyczą dotacji z §§ 200, 620, 205 i 625 klasyfikacji budżetowej.

a Grants for cities with powiat status include funds received under the gmina and powiat parts. b Data relate to grants from §§ 200, 620, 205 and 625 of the budget classification.

Udział europejskich dotacji inwestycyjnych w wydatkach inwestycyjnych dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego łącznie wyniósł 23,0%. W miastach na prawach powiatu udział ten był największy (58,3%). W województwie osiągnął poziom 33,8%, w gminach 15,1%, a w powiatach 9,3%. Spośród gmin i miast na prawach powiatu najwyższy udział odnotowano w gminie Lubomino, natomiast najniższy w gminach wiejskich Godkowo i Szczytno. W budżetach 15 gmin nie wykazano tego źródła finansowania inwestycji.

Mapa 54. Udział europejskich dotacji inwestycyjnych w wydatkach inwestycyjnych ogółem w 2022 r.
 Map 54. Share of the European investment grants in total investment expenditure in 2022

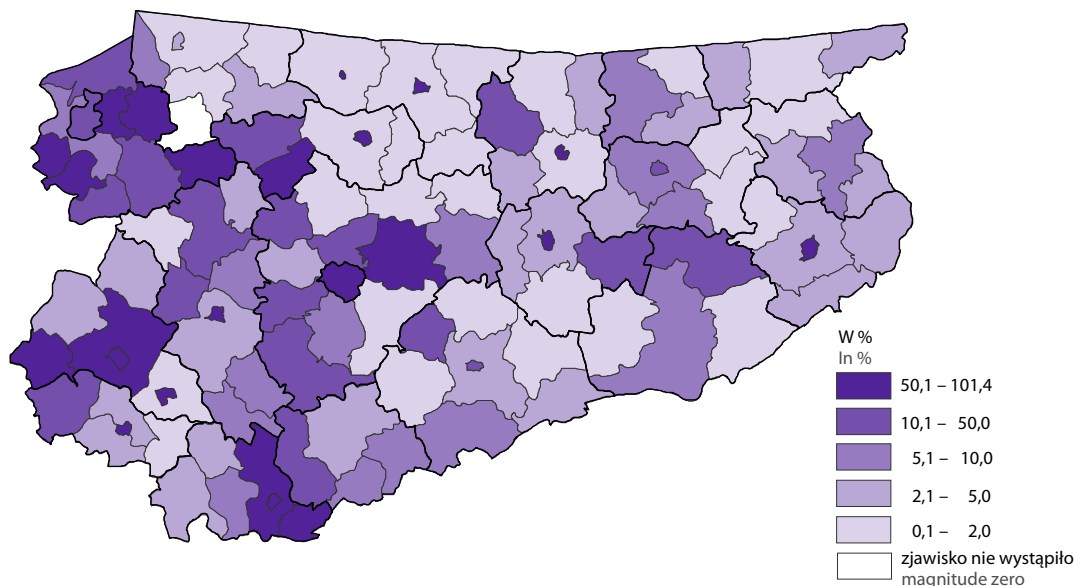
7.5. Planowanie przestrzenne

7.5. Spatial planning

W 2022 r. w każdej gminie i mieście na prawach powiatu województwa warmińsko-mazurskiego (z wyjątkiem Wilcząt) istniała powierzchnia objęta obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego, łącznie stanowiąc 343,4 tys. ha. W porównaniu z 2021 r. wzrosła o 2,3%. Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni danej jednostki terytorialnej wyniósł 14,2% i był o 0,3 p. proc. wyższy niż rok wcześniej. Zdarza się, że wartość wskaźnika jest większa od 100,0%, co wynika z rozbieżności zapisów w dokumentacji planistycznej gmin w stosunku do powierzchni geodezyjnej publikowanej przez Główny Urząd Geodezji i Kartografii z uwzględnieniem prowadzonej od 2006 r. rewizji granic jednostek terytorialnych. Taki przypadek miał miejsce w 2022 r. w gminie miejskiej Nowe Miasto Lubawskie oraz gminie wiejskiej Gronowo Elbląskie. W siedmiu gminach całość powierzchni była objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. W 14 gminach udział ten nie przekroczył 1,0%.

Mapa 55. Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem^a w 2022 r.

Map 55. Share of the area covered by binding local spatial management plants in total area^a in 2022

a Wartość wskaźnika większa od 100,0% wynika z rozbieżności zapisów w dokumentacji planistycznej gmin w stosunku do powierzchni geodezyjnej publikowanej przez GUGiK z uwzględnieniem prowadzonej od 2006 rewizji granic jednostek terytorialnych.
a The index value greater than 100,0% results from the discrepancy in the planning documentation of the municipalities in relation to the geodetic area published by GUGiK, taking into account the revision of territorial units' borders since 2006.

Liczba projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w trakcie sporządzania na podstawie ustawy z 27 marca 2003 r. wyniosła w 2022 r. 499 i wzrosła o 1,4% w porównaniu z 2021 r. Ponad połowa z nich była sporządzana krócej niż dwa lata. Powierzchnia terenów wskazanych w studium do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wyniosła 18,4 tys. ha i była o 1,4% większa niż rok wcześniej.

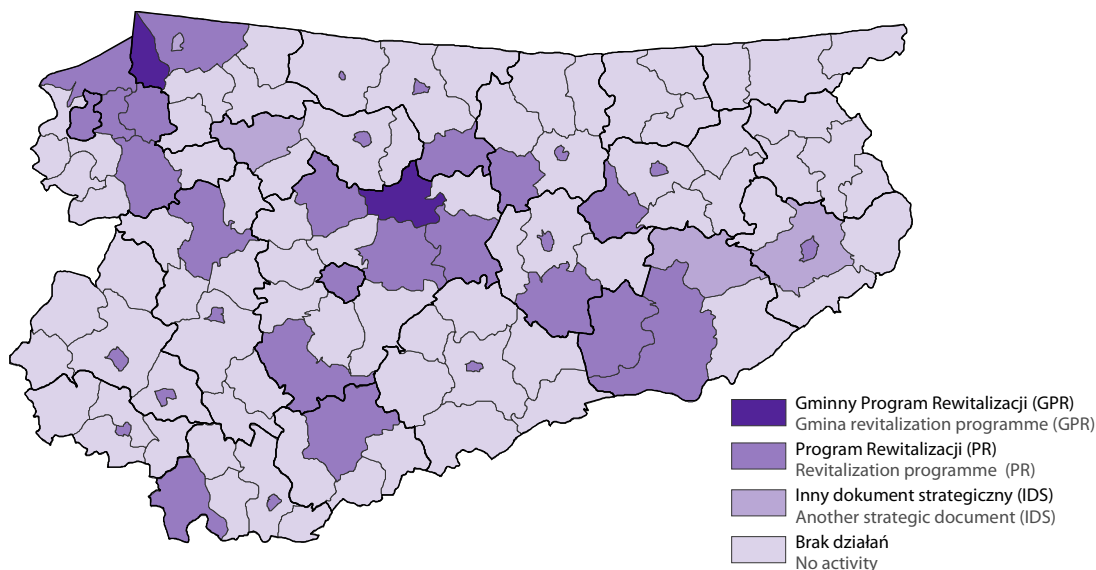
Rewitalizacja stanowi jeden z obszarów działań władz lokalnych skierowanych na poprawę stanu zagospodarowania i jakości życia na obszarach będących w stanie kryzysowym. Potrzeba rewitalizacji wynika z narastających problemów o charakterze przestrzennym i infrastrukturalnym, jak i społecznym oraz gospodarczym. Jej efektem powinno być przywrócenie funkcji danego obszaru z uwzględnieniem nowych uwarunkowań i potrzeb poprzez np. likwidację zagrożeń środowiska naturalnego, przywrócenie wartości użytkowych terenu, stwarzanie nowych miejsc pracy, spadek zagrożenia przestępczością, zachowanie dziedzictwa kulturowego, poprawę dostępu do usług kulturalnych lub edukacyjnych, przeciwdziałanie trudnościom gospodarczym tych terenów oraz złemu stanowi technicznemu budynków.

W 2022 r. w porównaniu z poprzednim rokiem udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem wzrósł, podobnie jak w roku ubiegłym, o 0,3 p. proc. Liczba gmin, które wyznaczyły obszar zdegradowany utrzymała się na tym samym poziomie, choć zmniejszyła się powierzchnia tego obszaru. Działania rewitalizacyjne prowadziła 1/3 gmin.

Rewitalizacja to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji, na podstawie działań przygotowanych przez gminy i prowadzonych na podstawie dokumentu strategicznego (gminnego programu rewitalizacji, programu rewitalizacji lub innego dokumentu strategicznego).

W 2022 r. działania rewitalizacyjne prowadziło 39 gmin. Było to tyle samo co w 2021 r. Jedynie dwie gminy miejsko-wiejskie, Frombork i Jeziorany, prowadziły działania na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji (GPR) uchwalonego w oparciu o ustawę o rewitalizacji. Działania na podstawie Programu Rewitalizacji (PR) uchwalonego w oparciu o ustawę o samorządzie gminnym prowadziły 33 gminy, z tego 15 gmin miejskich, w tym oba miasta na prawach powiatu, 15 gmin miejsko-wiejskich i 3 gminy wiejskie. Było to łącznie o jedną gminę mniej niż w 2021 r. Działania rewitalizacyjne na podstawie Innego dokumentu strategicznego (IDS) prowadziły: dwie gminy miejsko-wiejskie, jedna gmina miejska i jedna wiejska. Liczba ta wzrosła o jeden w ujęciu rocznym. Program rewitalizacji posiadało 33,6% wszystkich gmin w województwie, z tego oba miasta na prawach powiatu, wszystkie gminy miejskie, ponad połowa gmin miejsko-wiejskich i 6,1% gmin wiejskich.

Mapa 56. Aktywność gmin w zakresie rewitalizacji w 2022 r.
Map 56. Activity of gminas in the field of revitalization in 2022

Obszar zdegradowany to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych (m.in.: niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
- środowiskowych (m.in.: przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska),
- przestrzenno-funkcjonalnych (m.in.: niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych),
- technicznych (m.in.: degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, niefunkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego stanowi pierwszy etap działań prowadzących do wskazania terytorium gminy, na którym będzie prowadzona rewitalizacja. W 2022 r., podobnie jak rok wcześniej, 35 gmin przekazało informację o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego. Stanowiło to prawie 1/3 gmin w województwie. Wskazały one na powierzchnię obszaru zdegradowanego wynoszącą łącznie 31,5 tys. ha, która stanowiła 1,3% powierzchni województwa. W porównaniu z 2021 r. było tyle samo gmin, ale o 18,4 tys. ha mniej. Ponad połowa (18) gmin, które wyznaczyły obszar zdegradowany były gminami miejsko-wiejskimi. Na ich terenie znajdowało się 59,1% powierzchni obszaru zdegradowanego. Największym udziałem powierzchni obszaru zdegradowanego w powierzchni gminy ogółem charakteryzowała się gmina miejsko-wiejska Reszel (prawie 3/4 całkowitej powierzchni gminy). Najmniejszy udział, nieprzekraczający 1,0%, wyznaczono w piętnastu gminach.

Tablica 51. Obszary zdegradowane w gminach
Table 51. Degraded area in gminas

Wyszczególnienie Specification	2021	2022		2021	2022	
	liczba gmin, które wyznaczyły obszar zdegradowany number of gminas which have designated degraded area			powierzchnia obszaru zdegradowanego area of degraded area		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		w % in %	w ha in ha		w % in %
Ogółem Total	35	35	100,0	49 897	31 546	100,0
Gminy miejskie Urban gminas	12	12	34,3	2 179	2 396	7,6
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	2	2	5,7	2 676	2 676	8,5
Gminy wiejskie Rural gminas	3	3	8,6	7 843	7 843	24,9
Gminy miejsko-wiejskie Urban-rural gminas	18	18	51,4	37 199	18 631	59,1

Na obszarach zdegradowanych w momencie ich wyznaczenia w 2022 r. mieszkało 259,4 tys. osób, czyli o 2,2% mniej w porównaniu z 2021 r. Stanowiło to prawie $\frac{1}{5}$ ludności w województwie. Najwięcej mieszkańców zamieszkiwało obszary zdegradowane w miastach na prawach powiatu i gminach miejskich (ponad $\frac{3}{4}$).

Obszar rewitalizacji to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz co najmniej jednego o charakterze gospodarczym lub środowiskowym lub technicznym lub przestrzenno-funkcjonalnym, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji powinien być wyznaczony na podstawie zapisów uchwały rady gminy lub przynajmniej wskazany w dokumentach strategicznych uchwalonych przez radę gminy.

W województwie w 2022 r. obszar rewitalizacji obejmował 5,0 tys. ha, co stanowiło 0,2% powierzchni ogółem. Było to o 1,4% mniej niż w 2021 r. Pięć gmin charakteryzowało się udziałem obszaru rewitalizacji w powierzchni ogółem większym niż 10,0%, w tym największym gmina miejska Działdowo. Udziałem nieprzekraczającym 0,5% charakteryzowało się 13 gmin, w tym najmniejszym gminy miejsko-wiejskie: Ruciane-Nida, Olsztynek i Jeziorany.

Obszar rewitalizacji zamieszkiwało 198,4 tys. osób (o 26,0% więcej niż w 2021 r.). Stanowiło to 24,9% ludności gmin prowadzących procesy rewitalizacji. Odsetek mieszkańców zamieszkujących obszary rewitalizacyjne przekraczający 25,0% odnotowano w 19 gminach, w tym najwyższy w gminie miejsko-wiejskiej Bisztynek. Natomiast w dwóch gminach miejsko-wiejskich: Ruciane-Nida i Nidzica, odnotowano odsetek osób zamieszkujących obszary rewitalizacyjne niższy niż 10%. W dwóch gminach miejskich, Górowo Iławeckie i Lubawa, według stanu w dniu 31 grudnia, nie odnotowano ludności zamieszkałej na obszarze działań rewitalizacyjnych, które prowadziły te gminy.

Ze względu na typ funkcjonalny terenów, na których ustanowiono obszar rewitalizacji, dominowały tereny mieszkaniowe łącznie z towarzyszącymi terenami usługowymi i komunikacyjnymi. Stanowiły one 88,4% obszarów rewitalizacji. Zdecydowana większość z nich znajdowała się w miastach. Najmniejszy udział w powierzchni obszaru rewitalizacji miały tereny niezamieszkałe.

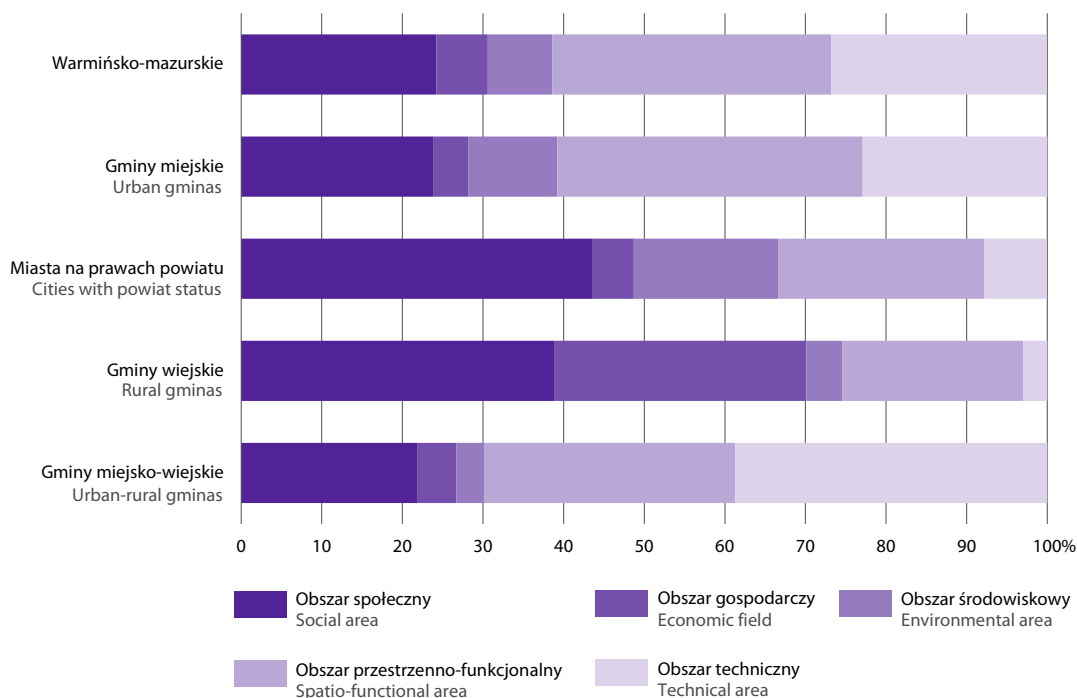
Przedsięwzięcia z zakresu rewitalizacji to sformalizowana i zdefiniowana w programach rewitalizacji forma aktywności podmiotów zaangażowanych w procesy rewitalizacji służąca realizacji celów rewitalizacji. Przedsięwzięcia realizowane mogą być przez gminę (jej jednostki organizacyjne) lub inny podmiot publiczny lub prywatny. Przedsięwzięcia podstawowe to takie, dla których zawarto: nazwy przedsięwzięć i podmioty je realizujące, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość środków finansowych, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji. Przedsięwzięcia, dla których nie ma możliwości wskazania powyższych informacji – zgodnie z ustawą o rewitalizacji – stanowią przedsięwzięcia dopuszczalne.

W programach rewitalizacji w 2022 r. zaplanowanych było 0,9 tys. przedsięwzięć, w tym rozpoczęto, realizowano lub zrealizowano 8,0%. W porównaniu z 2021 r. nastąpił spadek o 8,1%. Wpłynął na to spadek przedsięwzięć w prawie każdym obszarze, z wyjątkiem obszaru środowiskowego, w którym nastąpił wzrost oraz obszaru gospodarczego, w którym utrzymano ten sam poziom przedsięwzięć co w 2021 r. Ponad połowę przedsięwzięć zaplanowano w gminach miejskich, a 1/3 w gminach miejsko-wiejskich, natomiast najmniej w gminach wiejskich.

W warmińsko-mazurskim największy udział zaplanowanych przedsięwzięć dotyczył obszaru przestrzenno-funkcjonalnego. Kolejnymi były przedsięwzięcia z obszaru technicznego i społecznego. Najmniej było przedsięwzięć zaplanowanych w obszarze gospodarczym i środowiskowym. Podobna struktura charakteryzowała gminy miejskie. W miastach na prawach powiatu zdecydowanie najliczniejsze interwencje obejmowały działania w obszarze społecznym. W gminach wiejskich również najliczniejsze były przedsięwzięcia z obszaru społecznego, ale także z obszaru gospodarczego. Natomiast na terenie gmin miejsko-wiejskich dominowały przedsięwzięcia z obszaru technicznego i przestrzenno-funkcjonalnego.

Wykres 78. Struktura przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji zaplanowanych w programach rewitalizacji GPR/PR według obszaru interwencji w 2022 r.

Chart 78. Structure of revitalisation undertakings planned of revitalisation in programme GPR/PR by intervention areas in 2022

Rozdział 8

Chapter 8

Wybrane dane o województwie warmińsko-mazurskim

Selected data on Warmińsko-Mazurskie Voivodship

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w tys. zł (ceny bieżące)	278 817,9	84 115,1	118 164,1	191 187,5
Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w tys. zł (ceny bieżące)	71 481,4	25 472,5	30 213,3	53 261,1
Ścieki komunalne odprowadzone na 1 mieszkańca w dam ³	0,031	0,033	0,033	0,033
Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w odpadach komunalnych zebranych ogółem w %	13,9	16,9	18,0	19,5
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-0,51	-0,44	0,08	-0,90
Urodzenia żywe na 1000 ludności	9,10	9,35	10,13	9,56
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-	-2,07	-1,91	-2,45
Wskaźnik starości demograficznej w %	14,1	14,7	15,3	15,9
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat ^a	589	714	776	817
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL ^b w 4 kwartale w %	48,5	49,1	49,8	48,7
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL ^b w 4 kwartale w %	52,8	53,5	53,6	51,2
Stopa bezrobocia według BAEL ^b w 4 kwartale w %	8,0	8,2	7,1	5,2
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy (stan w dniu 31 grudnia)	67	40	33	20
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^c w zł	3 345,93	3 495,50	3 680,49	3 916,71
Przeciętna w roku liczba emerytów i rencistów w tys.	291,7	292,6	293,3	303,4
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł	1 789,53	1 824,03	1 880,42	1 964,46
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym w zł	1 280,51	1 371,79	1 496,15	1 554,81
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych w %
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w %	11,9	10,9	9,6	8,7
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	42	53	57	69
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	350,9	354,8	358,6	363,4
Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w m ³	31,5	31,4	31,0	32,1
Porady lekarskie udzielone w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca	6,6	6,9	6,8 ^d	7,0 ^d
Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (stan w dniu 31 grudnia)	1 214	1 191	1 212	1 236

a W przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, zespołach wychowania przedszkolnego i punktach badania od 2021 r. zostały uogólnione przy wykorzystaniu danych o ludności rezydującej Polski zamieszkałej w mieszkaniach, prezentowanymi za wcześniejsze lata. c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a In nursery schools, pre-primary sections of primary schools, pre-primary education units and pre-primary centres; including children data on resident population of Poland living in households, coming from the balances compiled on the basis of the National Census more than 9 persons. d Including doctor's consultation for night and holiday health care.

2019	2020	2021	2022	2023	Specification
256 490,2	256 546,6	418 957,1	357 717,0	.	Outlays on fixed assets in environmental protection in thousand PLN (current prices)
77 603,8	36 739,8	63 105,6	79 087,2	.	Outlays on fixed assets in water management in thousand PLN (current prices)
0,033	0,034	0,034	0,035	.	Municipal wastewater discharged per capita in dam ³
22,1	30,6	37,1	38,0	.	Share of municipal waste collected separately in total municipal waste collected in %
-1,39	-3,34	-6,01	-4,54	-4,48	Natural increase per 1000 population
9,05	8,71	7,64	7,24	6,23	Live births per 1000 population
-2,63	-1,50	-1,86	-1,65	-1,66	Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population
16,6	17,5	18,1	18,8	19,6	Old age ratio in %
836.	822	850	888	.	Children attending pre-primary education establishments per 1000 children aged 3–6 ^a
50,2	52,2	53,6*	52,9*	53,5	Employment rate by LFS ^b in 4 th quarter in %
51,6	53,5	55,6*	54,6*	55,0	Activity rate by LFS ^b in 4 th quarter in %
2,9	2,4	3,6*	3,2*	2,9	Unemployment rate by LFS ^b in 4 th quarter in %
22	23	22	22	24	Registered unemployed persons per job offer (as of 31 December)
4 142,65	4 400,23	4 863,90	5 331,98	6 089,46	Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector ^c in PLN
306,3	309,1	308,8	309,0	312,4	Annual average number of retirees and pensioners in thousands
2 062,43	2 182,02	2 337,06	2 564,91	3 015,93	Average monthly gross retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN
1 597,18	1 884,05	2 069,47	2 102,25	.	Average monthly available income per capita in households in PLN
19,9	20,1	19,4	20,6	.	At-risk-of-poverty rate after social transfers in %
8,0	7,4	6,5	6,0	.	Beneficiaries of social assistance at domicile in total population in %
86	91	106	127	.	Children staying in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3
369,0	382,8	388,9	396,5	.	Dwelling stocks per 1000 population (as of 31 December)
32,1	33,2	33,2	33,0	.	Consumption of water from water supply system in households per capita in m ³
7,1 ^d	6,2 ^d	7,1	7,4	.	Doctor's consultation provided within the scope of out-patient health care per capita
1 244	1 247	1 241	1247	.	Population per out-patient health care unit (as of 31 December)

przedszkolnych; łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą. b Wyniki pochodzących z bilansów opracowanych na podstawie NSP 2021. W związku z tym nie są w pełni porównywalne z danymi łącznie z poradami nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej.

in units performing health care activities throughout the school year. b Since 2021 the survey results have been generalized using 2021 As a result, they are not fully comparable to the data presented for previous years. c Data concern economic entities employing

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych ^a w %	96,1	95,8	95,4	96,2
Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych ^a w %	3,3	3,6	3,9	3,2
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych ^a w mln zł (ceny bieżące)	1 427,4	1 495,5	1 438,6	1 793,5
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych ^a (rok poprzedni=100; ceny bieżące)	101,1	104,8	96,2	124,7
Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową ^b na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)	107,0	115,0	184,5	211,8
Sprzedaż detaliczna towarów ^c (rok poprzedni=100; ceny bieżące)	90,8	95,5	105,8	101,5
Drogi powiatowe i gminne o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej	41,7	42,0	42,9	43,8
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w %	83,4	83,7	87,2	82,8
Udział dochodów własnych w dochodach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %				
ogółem	40,1	39,4	38,1	38,9
gminy ^d	44,5	39,0	37,8	38,3
miasta na prawach powiatu	50,8	51,9	49,9	51,4
powiaty	26,8	28,5	28,9	29,5
województwo	18,8	29,2	25,2	27,9
Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %				
ogółem	22,5	8,8	13,4	19,1
gminy ^d	13,3	8,9	13,4	19,4
miasta na prawach powiatu	30,4	6,0	11,6	17,1
powiaty	14,1	10,7	14,5	17,9
województwo	54,8	12,1	16,0	25,5
Dotacje inwestycyjne ogółem ^e dla jednostek samorządu terytorialnego w mln zł				
ogółem	994,7	276,5*	357,9*	629,9
gminy ^d	150,6	70,8	133,1	297,4
miasta na prawach powiatu	301,2	86,8	128,9	139,7
powiaty	105,9	54,8	76,2	104,4
województwo	436,9	64,0*	19,8*	88,4
Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego w mln zł				
ogółem	-25,3	416,4	-26,4	-395,1
gminy ^d	111,9	170,8	-71,7	-280,6
miasta na prawach powiatu	-143,8	157,9	57,8	-58,3
powiaty	29,7	35,2	-1,8	-13,7
województwo	-23,1	52,6	-10,7	-42,4

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. b Bez amortyzacji środków trwałych. c Dane na prawach powiatu. e Suma wszystkich typów dotacji inwestycyjnych.

a Data concern economic entities employing more than 49 persons. b Excluding depreciation of fixed assets. c Data concern of investment grants.

2019	2020	2021	2022	2023	Specification
96,5	95,8	93,9	95,1	95,6	Cost level indicator in non-financial enterprises ^a in %
3,0	3,5	5,4	4,3	3,9	Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises ^a in %
2 418,9	1 388,8	1 811,1	2 404,4	2 317,6	Investment outlays of non-financial enterprises ^a in million PLN (current prices)
134,9	57,4	130,4	132,8	96,4	Investment outlays of non-financial enterprises ^a (previous year=100; current prices)
327,9	331,2	590,4	577,6	.	Intramural expenditure on research and development ^b per capita in PLN (current prices)
101,0	99,3	109,0	108,7	102,1	Retail sale of goods ^c (previous year=100; current prices)
44,5	45,8	45,9	46,8	.	Hard surface district and communal roads per 100 km ² of total area
85,7	87,1	90,7	95,6	.	Share of renewable energy sources in production of electricity in %
					Share of own revenue in total revenue of local government units in %
39,4	39,7	39,6	42,6	.	total
39,2	40,0	39,4	42,7	.	gminas ^d
49,3	47,8	48,8	51,4	.	cities with powiat status
33,7	35,1	31,6	34,7	.	powiats
24,9	27,6	33,2	36,4	.	Voivodship
					Share of investment expenditure in total expenditure of local government units in %
16,0	15,7	15,2	15,9	.	total
15,2	14,3	13,8	15,2	.	gminas ^d
11,6	6,1	10,2	12,5	.	cities with powiat status
18,9	17,7	13,0	16,1	.	powiats
28,9	45,1	42,8	30,2	.	Voivodship
					Total investment grants ^e for local government units in million PLN
569,2	653,2	660,6*	701,3	.	total
249,0	252,5	315,9*	325,4	.	gminas ^d
123,7	90,9	114,1	172,0	.	cities with powiat status
73,1	81,3	59,7	99,9	.	powiats
123,3	228,5	170,8	103,9	.	Voivodship
					Result of budgets of local government units in million PLN
-12,8	438,4	747,5	-96,5	.	total
-21,2	241,2	416,2	-77,2	.	gminas ^d
4,2	69,5	181,8	8,3	.	cities with powiat status
3,6	94,3	103,8	-7,1	.	powiats
0,7	33,4	45,7	-20,5	.	Voivodship

dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. d Bez gmin mających również status miast economic entities employing more than 9 persons. d Excluding gminas which are also cities with powiat status. e Sum of all types

Rozdział 9

Chapter 9

Wybrane dane o Olsztynie

Selected data on Olsztyn

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w tonach/rok:				
gazowych	385 283	408 019	393 028	417 268
pyłowych	98	78	102	93
Odpady wytworzone ^a w tys. t	68,8	77,0	74,5	145,5
Zmieszane odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca w kg	315	372	315	336
Ludność (stan w dniu 31 grudnia)	173,4	173,0	173,1	172,4
Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,70	0,82	2,20	2,27
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-0,30 ^b	0,20	-0,78	-2,40
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 grudnia)	58,9	61,7	64,3	67,3
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego ^c na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat	778	952	1 030	1 063
Stopa bezrobocia rejestrowanego ^d (stan w dniu 31 grudnia) w %	5,8	5,1	4,5	3,5
Długotrwale bezrobotni w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych (stan w dniu 31 grudnia) w %	50,2	50,0	50,7	44,2
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy (stan w dniu 31 grudnia)	53	26	26	9
Liczba osób na 1 przychodnię ^e (stan w dniu 31 grudnia)	1 105	1 018	1 030	1 014
Porady lekarskie udzielone w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej ^e na 1 mieszkańca	11,0	11,4	11,7	11,7
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w %	5,0	4,6	4,1	4,0
Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach ^f i klubach dziecięcych w %	12,2	14,4	13,2	15,3
Miejsca w żłobkach ^f i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 (stan w dniu 31 grudnia)	127	146	131	175
Liczba osób na 1 mieszkanie w zasobach mieszkaniowych (stan w dniu 31 grudnia)	2,28	2,26	2,23	2,20
Podmioty gospodarki narodowej na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	133	134	135	134
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	88	87	86	88
Spółki handlowe na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	16	18	18	16
Wskaźnik rentowności obrotu netto ^g w przedsiębiorstwach niefinansowych w %	2,7	3,1	3,9	3,4
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (ceny bieżące) ^h na 1 mieszkańca w zł	4 408	3 771	4 172	5 471
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	4,0	3,2	4,9	3,8
Dochody własne budżetu miasta na 1 mieszkańca w zł	3 449	3 328	3 327	3 606
Wydatki majątkowe budżetu miasta na 1 mieszkańca w zł	3 056	298	803	1 612

a W ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Do obliczenia ogólnego salda migracji w przypadku migracji zagranicznych d Stopę bezrobocia podaje się z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (będących składową lat 2020–2021 – na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2020. e Łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony przyzakładowymi. g Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. h Dane dotyczą a During the year; excluding municipal waste. b In calculating the total net migration in case of the international migration data for rate are compiled considering employed persons on private farms in agriculture (comprising a part of the economically active civilian the 2020 Agricultural Census. e Data have included health care of the Ministry of National Defence, the Ministry of Interior and more than 49 persons. h Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investment location.

2019	2020	2021	2022	2023	Specification
					Emissions of air pollutants from plants especially noxious to air purity in tonnes/year:
401 671	372 629	426 202	360 803	.	gases
90	83	96	70	.	particulates
94,6	70,0	68,8	503,9	.	Waste generated ^a in thousand tonnes
299	266*	250	251	.	Mixed municipal waste collected per capita in kg
172,0	170,7	169,3	168,2	167,3	Population (as of 31 December)
0,28	-1,34	-4,03	2,79	-2,60	Natural increase per 1000 population
-2,30	-2,01	-1,61	-2,51	-2,48	Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population
69,7	67,8	69,4	70,94	72,30	Non-working age population per 100 persons of working age (as of 31 December)
1 078	1 057	1 100	1 153	.	Children attending pre-primary education establishments ^c per 1000 children aged 3–6
2,7	3,5	2,2	2,0	2,1	Registered unemployment rate ^d (as of 31 December) in %
40,9	37,3	41,3	31,8	28,4	Long-term unemployed persons in the total number of registered unemployed persons (as of 31 December) %
7	35	14	7	13	Registered unemployed persons per job offer (as of 31 December)
988	964	905	867	.	Population per out-patient department ^e (as of 31 December)
11,8	10,4	11,8	12,5	.	Medical consultations provided in out-patient health care ^e per capita
3,6	3,3	3,0	2,1	.	Beneficiaries of social assistance at domicile in total population in %
19,7	22,4	20,0	25,8	.	Percent of children up to the age of 3 in care nurseries ^f and children's club in %
218	248	275	313	.	Places in nurseries ^f and children's clubs per 1000 children up to the age of 3 (as of 31 December)
2,16	2,10	2,07	2,02	.	Population per dwelling in dwelling stocks (as of 31 December)
138	142	147	150	153	Entities of the national economy per 1000 population (as of 31 December)
91	93	96	98	100	Natural persons conducting economic activity per 1000 population (as of 31 December)
17	19	21	22	23	Commercial companies per 1000 population (as of 31 December)
3,2	4,5	5,2	3,4	4,7	Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises ^g in %
5 924	6 023*	8 877	11 091	.	Investment outlays in enterprises (current prices) ^h per capita in PLN
7,4	8,8	4,7	8,2	5,7	Dwellings completed per 1000 population
3 844	3 887	4 484	4 488	.	Own revenue of the city budget per capita in PLN
1 002	569	922	1 394	.	Property expenditure of the city budget per capita in PLN

przyjęto dane za 2014 r. c łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą, cywilnej ludności aktywnej zawodowo) wyszacowanych dla lat 2015–2020 – na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2010, dla narodowej, spraw wewnętrznych i administracji. f łącznie z oddziałami żłobkowymi oraz w latach 2017–2021 żłobkami podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji. 2014 was adopted. c Including children in units performing health care activities throughout the school year. d The unemployment population) estimated: for 2015–2020 – based on the results of the 2010 Agricultural Census; for 2020–2021 – based on the results of Administration. f Including nursery wards as well as in 2017–2021 workplace nurseries. g Data concern economic entities employing

Rozdział 10

Chapter 10

Wybrane dane o miastach na prawach powiatu

Selected data on cities with powiat status

Wyszczególnienie	Elbląg	Olsztyn	Specification
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2022 r. w tonach/rok:			Emissions of air pollutants from plants especially noxious to air purity in 2021 in tonnes/year:
gazowych	272 049	360 803	gases
pyłowych	162	70	particulates
Odpady wytworzone ^a w 2022 r. w tys. t	103,1	503,9	Waste generated ^a in 2021 in thousand tonnes
Zmieszane odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca w 2022 r. w kg	270	251	Mixed municipal waste collected per capita in 2022 in kg
Ludność w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia)	112 923	167 311	Population in 2023 (as of 31 December)
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2023 r.	-4,99	-2,60	Natural increase per 1000 population in 2023
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2023 r.	-1,32	-2,48	Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population in 2023
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia)	74,9	72,3	Non-working age population per 100 persons of working age in 2023 (as of 31 December)
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat w roku szkolnym 2022/23	1 067,5	1 153,4	Children attending pre-primary education establishments per 1000 children aged 3–6 in 2022/23 school year
Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia) w %	6,3	2,1	Registered unemployment rate in 2023 (as of 31 December) in %
Długotrwale bezrobotni w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych w 2023r. (stan w dniu 31 grudnia) w %	45,0	28,4	Long-term unemployed persons in the total number of registered unemployed persons in 2023 (as of 31 December) in %
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy w 2023 r. (stan w dniu 3 grudnia)	13	13	Registered unemployed persons per job offer in 2023 (as of 31 December)
Liczba osób na 1 przychodnię w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia)	1 276	867	Population per out-patient department in 2022 (as of 31 December)
Porady lekarskie udzielone w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej na 1 mieszkańca w 2022 r.	10,7	12,5	Medical consultations provided in out-patient health care per capita in 2022
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2022 r. w %	5,1	2,1	Beneficiaries of social assistance at domicile in total population in 2022 in %
Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach ^b i klubach dziecięcych w 2022 r. w %	26,5	25,8	Percent of children up to the age of 3 attending nurseries ^b and children's club in 2022 in %
Miejsca w żłobkach ^b i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia)	295	313	Places in nurseries ^b and children's clubs per 1000 children up to the age of 3 in 2022 (as of 31 December)
Liczba osób na 1 mieszkanie w zasobach mieszkaniowych w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia)	2,32	2,02	Population per dwelling in dwelling stocks in 2022 (as of 31 December)
Podmioty gospodarki narodowej na 1000 ludności w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia)	125	153	Entities of the national economy per 1000 population in 2023 (as of 31 December)
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia)	88	100	Natural persons conducting economic activity per 1000 population in 2023 (as of 31 December)

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Łącznie z oddziałami żłobkowymi oraz żłobkami przyzakładowymi.
a Excluding municipal waste. b Including nursery wards and workplace nurseries.

Wyszczególnienie	Elbląg	Olsztyn	Specification
Spółki handlowe na 1000 ludności w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia)	10	23	Commercial companies per 1000 population in 2023 (as of 31 December)
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (ceny bieżące) ^a na 1 mieszkańca w 2022 r. w zł	3 150	11 091	Investment outlays in enterprises (current prices) ^a per capita in 2022 in PLN
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w 2023 r.	5,0	5,7	Dwellings completed per 1000 population in 2023
Dochody własne budżetu miasta na 1 mieszkańca w 2022 r. w zł	3 801	4 488	Own revenue of the city budget per capita in 2022 in PLN
Wydatki majątkowe budżetu miasta na 1 mieszkańca w 2022 r. w zł	754	1 394	Property expenditure of the city budget per capita in 2022 in PLN

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.
 a Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investment location.